

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ทุนวิจัย
กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

รายงานผลการวิจัย
เรื่อง

ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย : การศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์

สถาบันวิจัยบริการ
โดย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กฤษฎาวรรณ หงส์ลดาอมภ์

เมษายน ๒๕๕๓

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุนวิจัย
กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

รายงานผลการวิจัย

ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย :
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์

โดย

กฤษฎาวรรณ หงส์ลดารมภ์

สถาบันวิจัยประชากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมษายน พ.ศ. 2543

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่องปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นเวลา 1 ปี ตั้งแต่เดือนเมษายน 2542 - เดือนเมษายน 2543

งานวิจัยนี้ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ภาษาไทยหลายฉบับที่ได้อนุญาตให้คณะของผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เพื่อขอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับทัศนคติของสื่อมวลชนต่อชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย เพื่อนักหนังสือพิมพ์จากหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์และเดอะเนชั่นให้ความสนใจเนื้อหาของงานนี้ ให้โอกาสผู้วิจัยแสดงความคิดเห็นลงหนังสือพิมพ์ และได้ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ คุณนิรมล เมธีสุกุล ผู้จัดการทุ่งแสงตะวันได้ให้สัมภาษณ์ และให้เทปวีดิทัศน์ตอนที่เกี่ยวกับชาวเขา ผู้วิจัยขอขอบคุณรายการทุ่งแสงตะวันมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณนิสิตทุกคนที่มีส่วนร่วมในการทำโครงการนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินี วนิชชานนท์ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญที่ทำให้การเก็บข้อมูลในหกเดือนแรก

ความดีของรายงานฉบับนี้ขออุทิศแด่เด็ก ๆ ชาวกะเหรี่ยงทุกคน ไม่ว่าจะอยู่ในหมู่บ้านที่สงบสุข ในค่ายผู้ลี้ภัย หรือระแวกเร่ร่อนในป่าเขา

กฤษดาวรรณ หงส์ดารมภ์
เมษายน 2543

เลขหมู่
เลขทะเบียน 010927
วัน, เดือน, ปี 27 กพ, 45

โครงการวิจัย

ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย : การศึกษา

ผู้วิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์

เดือนและปีที่ทำวิจัยเสร็จ

ผศ. ดร. กฤษดาวรรณ หงส์ลดารมภ์

เมษายน 2543

บทคัดย่อ

ชนกลุ่มน้อยทางตอนเหนือของประเทศไทยหรือที่เรียกว่า "ชาวเขา" มักถูกเสนอภาพอย่างมีอคติในสื่อมวลชนและในปริจเฉทสาธารณะอื่น ๆ ว่าเป็นผู้ทำลายป่า ค้ายาเสพติด และเป็นภัยต่อประเทศ ความคิดที่ฝังแน่นและเป็นไปในทางลบเช่นนี้ถูกถ่ายทอดผ่านกระบวนการขัลดเกลหาทางสังคมและหนังสือเรียนซึ่งเป็นการตอกย้ำแนวคิดเรื่อง "ตัวตน" และ "ผู้อื่น" ในสังคมไทย งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์อุดมการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ในปริจเฉทสื่อมวลชนภาษาไทย ประเด็นหลักของงานคือ มีความคิดที่แตกต่างกันเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในการเสนอภาพของพวกเขาผ่านบทความประเภทข่าวในหนังสือพิมพ์ และรายการโทรทัศน์ งานวิจัยนี้ต้องการตอบคำถามต่อไปนี้ (1) เราจะสรุปวิธีการที่ผู้สื่อข่าวเขียน พูด และเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาได้อย่างไรบ้าง (2) มีลักษณะทางความหมายและทางปริจเฉทอะไรบ้างที่มีการนำมาใช้ และ (3) มีอุดมการณ์ที่ขัดแย้งกันอะไรบ้างที่สามารถสรุปได้จากแหล่ง "พูดคุย" ต่างๆ ที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย แหล่งข้อมูลสำคัญของการศึกษานี้คือข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและรายการโทรทัศน์ทุ่งแสงตะวัน นอกจากนี้ ข้อมูลยังมาจากการสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์และผู้จัดรายการโทรทัศน์อย่างไม่เป็นทางการ ผลการวิจัยได้แก่ (1) นักหนังสือพิมพ์ไทยมีวิธีการเสนอข่าวเกี่ยวกับชาวเขาในทำนองลบ ในขณะที่รายการโทรทัศน์มีปริจเฉทที่ต่างออกไป (2) ลักษณะทางความหมายและทางปริจเฉทที่นำมาใช้มีเช่น คำศัพท์ อุปลักษณ์ และการเลือกเน้นผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำ (3) หนังสือพิมพ์มองชนกลุ่มน้อยในภาพลบเป็นส่วนใหญ่ซึ่งต่างจากโทรทัศน์ งานวิจัยนี้เป็นการเพิ่มความรู้อีกเกี่ยวกับวิธีที่เราพูดคุยเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมอื่นและวิธีการที่เรารักษาความเป็นตัวตนของเราโดยแบ่งแยกตัวเราจากผู้อื่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Project Title	Discourses on ethnic minorities in Thailand: A study of the relationship between form and meaning
Investigator	Dr. Krisadawan Hongladarom
Year	April 2000

Abstract

Ethnic minorities in Northern Thailand, the so-called *chaokhao* 'hilltribes', have been stereotypically portrayed in the media and other forms of public discourses as forest destroyers, drug traffickers, and threats to the nation. These stereotypes have been reproduced through socialization and school textbooks, reinforcing the notions "self" and "other" in Thai society. This study seeks to explicate ideologies concerning these ethnic minorities in Thai media discourse. The major arguments are that there are conflicting views on them as represented in newspaper reports, and television programs. The research addresses the following questions: (1) what can be concluded about the ways journalists write, talk, and tell stories about hilltribe people, (2) what specific semantic and discursive features are employed, and (3) what contrastive ideologies can be derived from the different sources of "talks" about these ethnic groups. The main sources of data are front-page news in several Thai newspapers and productions from *Thoong Saeng Tawan*, a weekly TV series. Informal interviews with TV producers as well as newspaper columnists are conducted. The study concludes that racism still pervades in Thai news discourse. It sheds light into an emerging body of research on how we talk about other cultural and ethnic groups and how we maintain our identities by alienating the other.

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ii
บทคัดย่อภาษาไทย	iii
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	iv
สารบัญ	v
รายการภาพประกอบ	vi
บทที่ 1	1
ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย	
บทที่ 2	6
การสำรวจความคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
บทที่ 3	14
วิธีการวิจัย	
บทที่ 4	19
การเสนอภาพชนกลุ่มน้อยในปริจเฉทหนังสือพิมพ์	
บทที่ 5	33
การเสนอภาพชนกลุ่มน้อยในปริจเฉททุ่งแสงตะวัน	
บทที่ 6	39
ปริจเฉทที่แข่งขันกันและความมีอคติทางชาติพันธุ์	
บทที่ 7	44
ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ	
ส่วนอ้างอิง	46
บรรณานุกรม	49
ส่วนผนวก	ตัวอย่างข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา
ก	รายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย
ข	รายงานข่าวเรื่อง "เสียงสะท้อนจาก "มัง" จั๊บบ้า...ใครบ้ากันแน่!
ค	บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย
ง	บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ
จ	ข้อมูลจากรายการทุ่งแสงตะวัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบรายงานข่าวเรื่อง "มั่ง" บุ๊กป่าสงวนฯ	24
ภาพประกอบรายงานข่าวเรื่อง ผู้ว่าฯ ประกาศเอาจริงประชาชนที่บุกรุกช่องเม็ก	28

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

ความไม่เท่าเทียมทางเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์เห็นชัดใน
วิธีที่ 'เรา' พูดและเขียนเกี่ยวกับผู้อื่น

(van Dijk et al 1997: 144)

งานวิจัยนี้ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในปริจเฉทสื่อมวลชนภาษาไทยโดยเน้นข่าว
หน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและรายการโทรทัศน์ทุ่งแสงตะวันโดยเลือกเฉพาะตอนที่เกี่ยวกับ
ชนกลุ่มน้อย ผู้วิจัยสนใจปริจเฉทสื่อมวลชนเนื่องจากปริจเฉทนี้มีอิทธิพลต่อการสร้างทัศนคติและ
ความเชื่อของผู้อ่าน คำว่าชนกลุ่มน้อยในที่นี้หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆที่อาศัยอยู่ทางภาคเหนือ
ของประเทศไทยและไม่ใช้กลุ่มคนไทยในแง่ของเชื้อสาย เช่น กะเหรี่ยง ม้ง เย้า อาข่า ลัวะ และลีซอ
เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้อาศัยอยู่ตามภูเขาหรือที่สูง จึงถูกเรียกว่า "ชาวเขา" ทั้งๆที่กลุ่ม
ชาติพันธุ์บางกลุ่ม เช่น กะเหรี่ยง มักอาศัยอยู่บนพื้นราบ ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ยังมีศัพท์อื่นเรียกอีก
เช่น "ชาวไทยภูเขา" "ราษฎรไทยภูเขา" หรือ "พลเมืองไทยภูเขา" ซึ่งเป็นคำศัพท์ที่เน้นความเป็น
พลเมืองไทยของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้¹

เช่นเดียวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศอื่น กลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ประสบปัญหาการเหยียดผิว
และการสร้างอคติทางชาติพันธุ์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการที่ชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่ในบริเวณที่ห่างไกล

¹คำว่า "พลเมือง" แตกต่างจากคำว่า "ราษฎร" คำหลังสื่อความว่าบุคคลเป็นข้าราชการ
บริหารของประเทศ ดังเช่น กฤติยา อาชวนิจกุล และคณะ (Archavanitkul et al 1999: xxxii)
กล่าวว่า: "ราษฎรดูเหมือนจะมองว่าตนเองเป็นบุคคลที่โดดเดี่ยวที่รอคอยความช่วยเหลือจาก
ผู้ใหญ่ซึ่งเป็นผู้มีอาวุโสและมีอำนาจ ในขณะที่พลเมืองมีบทบาทมากกว่านั้น พลเมืองมีหน้าที่ที่พึง
ปฏิบัติต่อสังคม สามารถที่จะคิดอ่านได้อย่างเป็นอิสระ มีความรับผิดชอบและตระหนักถึงความ
จำเป็นในการที่จะต้องเสียสละเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่" ("*Rasadorn* tends to view itself
as a lonely person who awaits help from the senior and powerful (*phuyai*). At the same
time, citizens demand a greater say, have a sense to duty vis-a-vis society, have a public
sense, are able to think freely, to take responsibility and to recognize the need for
making sacrifices for the public good.") เป็นที่น่าสนใจว่า ในเอกสารราชการ ชาวเขามักถูก
เรียกว่า "ราษฎรไทยภูเขา" และไม่เคยถูกเรียกว่า "พลเมืองไทยภูเขา"

²นักเรียนไทยมักถูกสอนให้เข้าใจว่าไม่มีปัญหาเรื่องการเหยียดผิวในสังคมไทยดังเห็นชัด
จากกรณีคนจีนที่อยู่ในประเทศไทย หากเปรียบเทียบกับคนจีนในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย

มีสีผิว ประเพณีปฏิบัติ และความเชื่อแตกต่างจากคนกลุ่มใหญ่ ปัญหาเรื่องความมื่อคติทางชาติพันธุ์เช่นนี้มักสะท้อนให้เห็นในกระบวนการการขัดเกลาทางสังคมซึ่งตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดคือการสนทนาระหว่างพ่อแม่และลูก ในหนังสือเรียนสำหรับเด็ก ตำราเรียน ข่าวสารต่างๆ รวมทั้งภาษาที่ใช้ในการโฆษณา (van Dijk et al 1997:164)

ในอดีตเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขามีเผยแพร่้อยมากในสื่อมวลชนภาษาไทยไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร นวนิยาย ตลอดจนภาพยนตร์สารคดีที่ฉายทางโทรทัศน์ ความรู้ของคนส่วนใหญ่ในสังคม "คนไทยเจ้าของประเทศ" "คนพื้นราบ" มาจากตำราเรียนซึ่งนิยมเสนอภาพของชาวเขาว่าเป็นผู้มีวิถีชีวิตแตกต่างจากคนเมือง ชาวเขาอาศัยอยู่บนเขาในขณะที่คนไทยอาศัยอยู่บนพื้นที่ราบ ชาวเขาทำไร่เลื่อนลอยและเป็นสาเหตุสำคัญของการตัดไม้ทำลายป่า³ ชาวเขาปลูกฝิ่นและเป็นแหล่งผลิตยาเสพติดแหล่งใหญ่ของประเทศไทย ชาวเขาถูกเสนอภาพว่าเป็นผู้ที่ขาดการศึกษาตามคำจำกัดความของการศึกษาแบบตะวันตก พวกเขาจึงไม่เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ หรือไม่รู้ว่าจะพฤติกรรมในการดำรงชีวิตของพวกเขา เช่น การปลูกฝิ่น ก่อให้เกิดผลเสียต่อผืนแผ่นดินของประเทศไทยที่พวกเขาอาศัยอยู่

แต่ในช่วงระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาปรากฏในสื่อมวลชนเป็นจำนวนมาก มีวรรณกรรมเกี่ยวกับชาวเขาซึ่งมีทั้งนวนิยายและนวนิยายแปลจากภาษาพื้นเมือง เช่น ภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาไทย นอกจากนี้เรื่องเกี่ยวกับชาวเขายังตีพิมพ์ในนิตยสารที่เน้นเรื่องราวทางวัฒนธรรม เช่น ศิลปวัฒนธรรม เมืองโบราณ และสยามอารยะ แต่แหล่งข้อมูลเกี่ยวกับชาวเขาที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาคือหนังสือพิมพ์รายวัน หนังสือพิมพ์ที่ผู้วิจัยสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ ไทยรัฐ มติชน ข่าวสด และเดลินิวส์ เนื่องจากหนังสือพิมพ์เหล่านี้มียอดปริมาณการจำหน่ายมากที่สุดในประเทศ จึงเป็นที่คาดเดาได้ว่าภาพที่หนังสือพิมพ์เหล่านี้เสนอย่อมเป็นสิ่งที่คนจำนวนมากในสังคมได้อ่าน นอกจากนี้ยังมีหนังสือพิมพ์รายวันที่เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับธุรกิจ เช่น ผู้จัดการรายวัน และกรุงเทพธุรกิจ ที่ให้ความสนใจข่าวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยและเสนอภาพที่มีทั้งสอดคล้องและคัดค้านกับหนังสือพิมพ์ประเภทแรก⁴

หรือ อินโดนีเซีย คำกล่าวนี้เป็นเพียงปริจเฉทของรัฐที่ต้องการแสดงให้เห็นว่าไม่มีปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

³ตัวอย่างที่เห็นชัดตัวอย่างหนึ่งของปริจเฉทนี้ คือ ข้อสอบชั้นปีที่ 5 ของโรงเรียนกวดวิชาแห่งหนึ่งซึ่งเสนอให้ข้อความว่าชาวเขาทำไร่เลื่อนลอยเป็นคำตอบให้เลือกคำตอบหนึ่งของคำถามที่ว่าข้อใดไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้ป่าไม้ถูกทำลาย

⁴หนังสือพิมพ์ธุรกิจเหล่านี้มักเสนอภาพของตนเองว่าเป็นหนังสือพิมพ์ที่ไม่ได้เน้นเพียงยอดจำหน่ายแต่อุดมการณ์หลักของหนังสือพิมพ์คือการสืบหาความจริงและทำให้ประชาชนทราบว่าข้อเท็จจริงคืออะไร ดังจะเห็นได้จากกรณีการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันในวันที่ 4 สิงหาคม 2542 เกี่ยวกับกรณีชาวม้งที่วัดถ้ำกระบอกถูกจับตามองว่าเป็นผู้ค้ายาเสพติดและช่องสุ่มกำลังเพื่อกระทำการสิ่งที่ไม่ดีกฎหมาย เพื่อค้นหาความจริงว่าม้งกระทำผิดจริงหรือถูกปรับปรา้งจาก

เนื้อหาของข่าวที่ปรากฏในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่มักจะให้ภาพของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ในทำนองลบ เช่น ชาวม้งค้ายาบ้า ชาวม้งมีอาวุธสงครามไว้ในครอบครอง นอกจากชาวม้ง ก็ยังมีข่าวเกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยงซึ่งนอกจากจะถูกเสนอภาพว่าเป็นผู้บุกรุกป่าสงวน ทำลายทรัพยากรธรรมชาติแล้วยังถูกเสนอภาพว่าเป็นแรงงานต่างด้าวซึ่งเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของคนในเมืองเนื่องจากชาวกะเหรี่ยงที่มาทำงานในเมืองก่ออาชญากรรมต่างๆมากมาย ในประเด็นหลังนี้จะเหวี่ยงถูกจับคู่กับพม่าซึ่งอพยพเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมากและก่อคดีเช่น ลักทรัพย์ ปล้น ลักพาตัวเด็กและเรียกค่าไถ่ ตลอดจนฆาตกรรมนายจ้าง

เรื่องราวของชนกลุ่มน้อยที่เสนอในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันจึงช่วยตอกย้ำทัศนคติว่าชาวเขาเป็นผู้ไม่น่าไว้วางใจ พวกเขาเป็นบุคคลอื่น ที่แตกต่างจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ อย่างไรก็ตามยังมีปริจเฉทอีกประเภทหนึ่งซึ่งเสนอภาพของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ในอีกมุมมองหนึ่ง ชาวเขาคือผู้มีวัฒนธรรมที่มีคุณค่า ภูมิปัญญาของพวกเขาเป็นสิ่งที่คนไทยควรศึกษาและยึดเป็นแบบอย่าง ปริจเฉทประเภทนี้เสนอภาพของชาวม้งเป็นผู้รักสงบและมีวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามและชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้รักป่า เป็นผู้เห็นคุณค่าของธรรมชาติ นอกจากนี้ปริจเฉทประเภทนี้ยังเสนอปัญหาทางสังคมเกี่ยวกับชาวเขา เช่น การที่พวกเขาขาดโอกาสทางการศึกษาและการที่พวกเขาต้องย้ายจากถิ่นที่อยู่อาศัยเดิมมาอยู่ในที่ที่ทางรัฐบาลจัดให้ซึ่งมีผลกระทบต่อดำรงความเป็นชุมชนวัฒนธรรม สื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับปริจเฉทประเภทนี้ที่แสดงอุดมการณ์ในด้านบวกเกี่ยวกับชาวเขาอย่างชัดเจน เช่น รายการโทรทัศน์ทุ่งแสงตะวัน รายการนี้มุ่งเสนอประเด็นว่าเด็กชาวเขาก็คือเด็กไทยที่ต้องการโอกาสและการเหลียวแลเหมือนเด็กไทยคนอื่น ๆ เด็กพวกนี้ไม่เพียงแต่จะเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมท้องถิ่นของพวกเขาแต่ยังจะเติบโตเป็นพลเมืองไทยในอนาคต ปริจเฉทของทุ่งแสงตะวันจึงเป็นปริจเฉทที่ให้ภาพขัดแย้งกับปริจเฉทหนังสือพิมพ์ที่มุ่งเสนอความสดใหม่ของสถานการณ์และมีการใช้ถ้อยคำเพื่อเรียกความสนใจและการด่วนสรุปสิ่งที่เกิดขึ้นจนลืมนึกว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร

รายงานฉบับนี้สนใจอุดมการณ์หรือความคิด ความเชื่อที่แฝงอยู่ในปริจเฉทสื่อมวลชนประเภทต่างๆที่เกี่ยวกับชาวเขา คำถามหลักของงานวิจัยคือ ชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ถูกเสนอภาพอย่างไรในสื่อมวลชน เช่น เป็นผู้มีวัฒนธรรมที่มีคุณค่า เป็นผู้ที่อยู่ขอบนอกของวัฒนธรรมไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระแสลัทธิ⁵ เป็นผู้ที่ถูกเอารัดเอาเปรียบและถูกเสนอภาพเปรียบเสมือนสินค้าของผู้หาผลประโยชน์ เป็นผู้ที่ยังมีความสำคัญทางวัฒนธรรมอยู่ เป็นผู้ทำลายป่า เป็นผู้เกี่ยวข้องกับการผลิตและขายยาเสพติด หรือ เป็นผู้ไม่น่าไว้วางใจหากเข้ามาอยู่ในเมืองร่วมกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ รวมทั้งเป็นผู้ทำลายความมั่นคงของประเทศ นั่นคือมีภาพอะไรบางอย่างที่ขัดแย้งกันเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ ที่น่าสนใจคือชนกลุ่มน้อยแทบจะไม่มีโอกาสที่จะเสนอภาพที่แท้จริงของพวกเขาให้ผู้อื่นรับรู้ ภาพที่คนอื่นเสนอข้อมูลเกี่ยวกับพวกเขาหากเป็นไปในแง่ลบก่อให้เกิดคำถามว่า ชนกลุ่มน้อยเหมาะสมที่จะเป็นประชากรของ "รัฐชาติ" (nation-state) หรือไม่ บทบาทของพวกเขาต่อสังคมไทยคืออะไร ประเด็นคำถามนี้เป็นประเด็นสำคัญในปัจจุบันที่รัฐบาลเริ่มให้ความสนใจอย่างจริงจังเนื่องจากการให้หรือไม่ให้สัญชาติไทยแก่ชนกลุ่มน้อยได้กลายมาประเด็นที่ละเอียดอ่อน

คำถามอีกข้อหนึ่งของงานวิจัย คือ สื่อมวลชนแต่ละประเภทมีกลวิธีในการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยอย่างไร มีการใช้ศัพท์ใดบ้างที่ใช้เรียกหรือใช้พูดถึงชนกลุ่มน้อยแต่ละกลุ่ม มีอุปสรรคใดบ้างที่แอบแฝงอยู่ และมีการใช้โครงสร้างทางภาษาแบบใด ผู้วิจัยสนใจวิเคราะห์ว่ากลวิธีทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์และมุมมองของผู้ใช้ภาษามีอะไรบ้าง กลวิธีที่มีการพูดถึงในวรรณกรรมทางภาษาศาสตร์ เช่น การใช้ประโยคเน้นกรรมเพื่อกลบเกลื่อนตัวผู้กระทำ การเน้นหน่วยใดหน่วยหนึ่งในประโยคให้เป็นส่วนเด่นมีบทบาทมากน้อยเพียงไร คำถามสำคัญอีกข้อหนึ่งคือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสนอปริจเฉทชนกลุ่มน้อย เช่น นักเขียนคอลัมน์หรือบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ พิธีกร ผู้เขียนบทรายการโทรทัศน์ มีทัศนคติอย่างไรเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง อุดมการณ์ของพวกเขาที่มีต่อประชากรที่ไม่ใช่ชนกลุ่มใหญ่ของประเทศเป็นอย่างไร อุดมการณ์นี้กำหนดการใช้ภาษาของพวกเขาอย่างไร

โดยทั่วไป คำว่าปริจเฉทหมายถึงการใช้ภาษาที่อยู่ในลักษณะคำพูดต่อเนื่องที่สะท้อนกฎเกณฑ์การใช้ภาษาของแต่ละสถาบันในสังคม อุดมการณ์หมายถึงความคิดความเชื่ออย่างเป็น

เจ้าหน้าที่ ผู้จัดการจึงส่งนักข่าวไปสำรวจว่าความเป็นจริงคืออะไร ผู้จัดการ ย้ำว่าการที่ผู้จัดการได้เข้าไปสำรวจพร้อมกับสัมภาษณ์ชาวบ้านทำให้ชาววังบางคนได้รับการปลดปล่อย รูปประกอบข่าวบรรยายเหตุการณ์ว่า "ลูกๆ ทั้ง 7 คนของนายจงและนางเป้า แซ่เหื้อ ที่ถูกยึด 7 ข้อหา ได้รับการช่วยเหลือแล้ว หลังจาก "ผู้จัดการ" เสนอข่าว และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตากรับปากจะประกันตัวพ่อ แม่ ลูก ที่ซึ่งอยู่ในเรือนจำแล้ว" (ผู้จัดการรายวัน 4 สิงหาคม 2541) รายละเอียดเกี่ยวกับรายงานข่าวนี้ โปรดดูส่วนผนวก ข

⁵โคเฮน (Cohen 1996) เรียกวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยว่าเป็นวัฒนธรรมขอบนอกกระแสลัทธิ (marginalized culture) ด้วยแนวคิดแบบเดียวกัน นักวิชาการและผู้ทำงานองค์กรพัฒนาเอกชนในปัจจุบันได้หันมาใช้ศัพท์อีกคำหนึ่งคือคำว่า "คนชายขอบ" เพื่อใช้เรียกชนกลุ่มน้อย เช่น ทวีช จตุรพฤษ 2541 เขียนหนังสือเรื่อง "เสี่ยงจากคนชายขอบ : ศักดิ์ศรีความเป็นคนของชาวลีซอ" และอรรถจักร สัตยานุรักษ์ 2542 ตั้งชื่อบทความในนิตยสารศิลปวัฒนธรรมว่า "จากคนนอกสู่คนชายขอบ"

ระบบที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษา เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์รวมทั้งพฤติกรรมในการใช้ภาษา อุดมการณ์ของคนในสถาบันเดียวกันไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน แต่อุดมการณ์ก็ไม่เหมือนกับความคิด มุมมองหรือทัศนคติ ซึ่งอาจเป็นของใครคนใดคนหนึ่ง อุดมการณ์มีลักษณะที่เป็นสังคม เป็นความคิดเห็นของกลุ่มมากกว่าจะเป็นของบุคคล

ด้วยเหตุนี้ ภาษากับอุดมการณ์จึงมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่ง ผู้ใช้ภาษาไม่เพียงใช้ภาษาเพื่อเล่าเรื่องราว ชี้แจงข้อมูล หรือโต้เถียงคัดค้าน แต่ยังใช้ภาษาในฐานะที่เป็นเครื่องมือของอุดมการณ์ ภาษาเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดความคิดความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ภาษาทำให้เราเข้าใจและอาจเชื่อตามความคิดเห็นของคนต่างกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์เห็นได้ชัดในการใช้ภาษาของสื่อมวลชนโดยเฉพาะในการรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ แม้ว่าหนังสือพิมพ์จะต้องการให้เราเชื่อว่าสิ่งที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริงและนำเสนอตามอย่างที่เกิดขึ้นจริงทุกประการ โดยปราศจากทัศนคติหรือความมีอคติใดๆ

อย่างไรก็ตาม ในหมู่นักวิชาการที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ (ดังที่ปรากฏให้เห็นชัดในงานเขียนอย่างสม่ำเสมอมาตลอดระยะเวลาสิบปีของวัน ไค้และแพร์เคลลา) เป็นที่เชื่อกันว่าหนังสือพิมพ์ไม่ได้เพียงรายงานความเป็นจริงที่เกิดขึ้น แต่หนังสือพิมพ์มีมุมมองและอุดมการณ์ในการเสนอข่าว ตัวอย่างที่เห็นชัดดังเช่นในงานของซิมป์สัน (Simpson 1993:140-147) ซึ่งวิเคราะห์การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นของอดีตนายกรัฐมนตรีของอังกฤษชื่อ Edward Heath ซึ่งโจมตีการออกกฎหมายฉบับหนึ่งของรัฐบาลอังกฤษที่มีนางมาร์กาเรต แทตเชอร์เป็นนายกรัฐมนตรี ซิมป์สันวิเคราะห์การนำเสนอข่าวนี้นอกจากหนังสือพิมพ์อังกฤษหลายฉบับ ทั้งที่เป็นหนังสือพิมพ์ที่เชื่อกันว่าต่อต้านรัฐบาล เช่น The Daily Mirror หนังสือพิมพ์ที่อยู่ฝ่ายเดียวกับรัฐบาล เช่น The Telegraph และหนังสือพิมพ์ที่วางตัวเป็นกลาง เช่น The Guardian ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับมีการใช้กลวิธีทางภาษาต่างกันในการสะท้อนให้เห็นมุมมองที่ต่างกันเกี่ยวกับการนำเสนอข่าวนี้นี้ หากหนังสือพิมพ์เป็นเพียงสิ่งตีพิมพ์ที่ถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง รายงานข่าวนี้นี้ในหนังสือพิมพ์เหล่านี้ไม่ควรจะมีเนื้อหาที่แตกต่างกัน

สื่อมวลชนอยู่ในสถานะที่ได้เปรียบในแง่ที่สามารถสื่อความคิดความเชื่อให้คนหมู่มากได้ภายในเวลารวดเร็ว ข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันเป็นแหล่งสำคัญในการสร้างสิ่งที่เรียกว่า "กระแส" กระแสอาศัยภาษาเป็นตัวนำพา ทำให้ผู้คนต่างกลุ่มคุยเรื่องเดียวกันและมีความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งคล้ายกัน ผู้เขียนข่าวอาจไม่ตั้งใจที่จะสื่อความคิดเห็นของตนลงไปในช่วงและบ่อยครั้งความคิดเห็นที่นำเสนออาจไม่ใช่ความคิดเห็นของผู้เขียนข่าวแต่ละคน แต่เป็นความคิดเห็นที่แสดงจุดยืนของหนังสือพิมพ์นั้นๆ (นั่นคือบรรณาธิการมีบทบาทสูงมากในการกำหนดทิศทางของการรายงานข่าว) ในกระบวนการของการเสนอข่าว อุดมการณ์เป็นสิ่งที่ถูกถ่ายทอดและภาษามีบทบาทสูงในการสื่ออุดมการณ์นี้ บริจเจทสื่อมวลชนจึงไม่ได้เป็นเพียงกระจกสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ยังเป็นเครื่องมือของสื่อมวลชนในการสื่อความคิดความเชื่อบางอย่างไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม และเนื่องจากการถ่ายทอดอุดมการณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทุกวันในกรณีของ

หนังสือพิมพ์รายวัน ทศนคติ ความคิด ความเชื่อของสื่อมวลชนจึงมีบทบาทสูงมากในการหล่อหลอมความคิดและชี้นำพฤติกรรมของคนในสังคม

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์การเสนอภาพชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยโดยวิเคราะห์ปริจเฉทสื่อมวลชนที่ให้ภาพการนำเสนอข่าวขัดแย้งกันและสามารถเปรียบเทียบกันได้ คือหนังสือพิมพ์ซึ่งให้ภาพชาวเขาในด้านลบและรายการโทรทัศน์ทุ่งแสงตะวันซึ่งให้ภาพในด้านบวก ประเด็นสำคัญของงานคือมุมมองที่แตกต่างกันของสื่อมวลชนเหล่านี้นอกจากจะสะท้อนให้เห็นทัศนคติของสื่อมวลชนที่มีต่อชาวเขาแล้ว ยังให้รายละเอียดต่อการทำความเข้าใจลักษณะของความมีอคติทางชาติพันธุ์ที่แฝงอยู่ในการใช้ภาษาในสังคมไทย ทำให้เข้าใจลักษณะทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ของการแบ่งแยกและตอกย้ำความเป็นตัวตนว่าเป็นคือ "พวกเรา" และนั่นคือ "พวกเขา" นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังมีวัตถุประสงค์ที่จะชี้ให้เห็นปริจเฉทหรือวาทกรรม (discourse) ที่เปลี่ยนไปเกี่ยวกับชาวเขา ชาวเขาที่เคยเป็นต้นเหตุของการที่ป่าถูกทำลายกลายมาเป็นผู้ค้ายาเสพติด แรงงานเถื่อน และฆาตกรในเมืองหลวงได้อย่างไร ชาวเขาที่เคยถูกมองว่าเป็นผู้ใจเสาะ กลายมาเป็นอาชญากรของประเทศได้อย่างไร

เนื่องจากการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมจากตัวภาษาซึ่งในที่นี้คือปริจเฉทยังมีน้อยมากในประเทศไทยและเนื่องจากงานนี้เป็นการมองปัญหาของชาวเขาจากมุมมองใหม่โดยมองจากสิ่งที่คนกลุ่มใหญ่พูดหรือเล่าเกี่ยวกับพวกเขา ไม่ใช่ทัศนคติจากภายในของชาวเขาเอง การศึกษานี้จึงเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ในประเทศไทยและเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจการประยุกต์วิธีการวิเคราะห์ปริจเฉทเชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis) ในการทำความเข้าใจสังคมโดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับความมีอคติทางชาติพันธุ์และความเป็น "พวกเรา" และ "พวกเขา" วิธีการนี้เป็นวิธีการที่ไม่ยึดติดกับสาขาวิชาใดสาขาวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ เน้นการตีความเชิงคุณภาพ ไม่เน้นการแจกแจงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือพรรณาลักษณะโดยทั่วไปของการใช้ภาษาของสื่อมวลชน

ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งของงานคือการแสดงให้เห็นรากเหง้าทางอุดมการณ์ที่สะท้อนในการใช้ภาษา ซึ่งเนื่องจากโครงการวิจัยนี้เป็นโครงการขนาดเล็ก จึงไม่สามารถจะครอบคลุมการเสนอภาพของชาวเขาโดยสื่อมวลชนทุกประเภทและไม่สามารถใช้รายงานหรือสิ่งตีพิมพ์ทุกเรื่องเกี่ยวกับชาวเขาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันได้ ผู้วิจัยเชื่อว่าการคัดสรรรายงานบางเรื่องและวิเคราะห์อย่างเจาะลึกเป็นหลักฐานที่หนักแน่นเพียงพอที่จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษาและอุดมการณ์ เนื่องจากปริจเฉทหนังสือพิมพ์เป็นแหล่งที่ชี้ให้เห็นมุมมองทางลบเกี่ยวกับชาวเขาและชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นในประเทศไทยที่ชัดเจนที่สุด ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับปริจเฉทนี้เป็นพิเศษ สารสำคัญของรายงานนี้ไม่ใช่การโจมตีหรือประนามสื่อมวลชน แต่เป็นการแสดงให้เห็นว่าปริจเฉทที่เกี่ยวข้องกับความมีอคติทางชาติพันธุ์มีอยู่ในประเทศไทยและความมีอคตินี้แสดงให้เห็นชัดในการใช้ภาษา

อนึ่ง ในการอภิปรายข้อมูล ผู้วิจัยได้โยงปริจเฉทหนังสือพิมพ์ไทยกับปริจเฉทที่พบในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษในประเทศไทย โดยได้เลือกศึกษารายงานข่าวและบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชาวเขาในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ การศึกษาหนังสือพิมพ์ข้อฉบับนี้ทำให้เห็น

การเปลี่ยนแปลงทางปริจเฉทเกี่ยวกับชาวเขาที่สำคัญซึ่งผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตไว้หลายประการในบทที่ 6 งานวิจัยนี้ยังให้ความสำคัญกับรายการโทรทัศน์ทุ่งแสงตะวันซึ่งนำเสนออุดมการณ์ที่ขัดแย้งกับอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ โดยอุดมการณ์หลังอาจกล่าวได้ว่าสะท้อนทัศนคติกระแสหลักเกี่ยวกับชาวเขาในประเทศไทย

รายงานนี้มี 7 บท บทที่สองเป็นการสำรวจความคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่สามอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย บทที่สี่และบทที่ห้าเสนอผลการวิจัยโดยผลการวิจัยหลักจะนำเสนอในบทที่สี่ซึ่งเกี่ยวกับการเสนอภาพชาวเขาในหนังสือพิมพ์ บทที่ห้าเสนอผลการวิเคราะห์ปริจเฉททุ่งแสงตะวัน บทที่หกอภิปรายแนวคิดเรื่องปริจเฉทที่แข่งขันกันและโยงไปกับประเด็นเรื่องความมีอคติทางชาติพันธุ์และปริจเฉทการเหยียดผิว บทที่เจ็ดสรุปผลการศึกษาและให้ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยต่อในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

การสำรวจความคิดและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลักของการศึกษานี้ โดยแบ่งเป็นสองหัวข้อใหญ่ๆ คือ (1) ปริจเฉทและอุดมการณ์ และ (2) การเมืองชาติพันธุ์: ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

ปริจเฉทและอุดมการณ์

คำว่าปริจเฉทตรงกับคำว่า discourse ในภาษาอังกฤษ นักวิชาการบางคนใช้คำนี้ในความหมายเดียวกับตัวบท (text) ซึ่งหมายถึงข้อความซึ่งประกอบไปด้วยประโยคต่างๆ และประโยคเหล่านั้นมีการเชื่อมโยงกัน ตัวอย่างของสิ่งที่เรียกว่า ปริจเฉท เช่น บทสนทนา บทสัมภาษณ์ นิทาน เรื่องเล่า บทสารคดี บทภาพยนตร์ นวนิยาย ข่าวในหนังสือพิมพ์ หรือบทพิพากษาของศาล เป็นต้น การวิเคราะห์ปริจเฉทเป็นวิธีการศึกษาภาษาที่สัมพันธ์กับการใช้ภาษาในสังคมเนื่องจากผู้ใช้ภาษาไม่ได้พูดเพียงประโยคใดประโยคหนึ่งเมื่อพวกเขาสนทนากันหรือเล่าเรื่อง วิธีการวิเคราะห์ปริจเฉทมีหลายวิธีและมีสำนักคิดมากมายที่พยายามที่จะหาวิธีที่จะทำความเข้าใจฐานข้อมูลภาษาพูดและภาษาเขียนขนาดใหญ่ การศึกษาวิจัยปริจเฉทในแนวนี้เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกฎเกณฑ์ที่ถ่ายทอดในตัวภาษา เพื่อทำความเข้าใจแบบแผนของภาษาที่แตกต่างกันไปในวันวัฒนธรรมต่างๆ

คำว่า discourse ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมามีความหมายเปลี่ยนไปโดยรวม ความหมายของสังคมเข้าใจด้วย การศึกษาปริจเฉทในความหมายนี้ทำให้เราเข้าใจสังคมและในทางกลับกันการศึกษาสังคมก็ทำให้เราเข้าใจปริจเฉท การใช้ภาษามีได้สะท้อนสังคมแบบหนึ่งต่อหนึ่งในความเห็นของผู้วิจัย เราจึงไม่สามารถแยกส่วนใดส่วนหนึ่งศึกษาออกเป็นเอกเทศได้ หนังสือที่สื่อแนวคิดนี้ชัดเจนที่สุดคือ หนังสือเรื่อง Discourse and Social Change ของนอร์มัน แฟร์คลอส (Fairclough 1992) ปริจเฉทในความหมายนี้เป็นลักษณะสำคัญของสังคม เป็นสิ่งที่หล่อหลอมความรู้และเกี่ยวข้องกับอำนาจ

กล่าวอีกนัยหนึ่งปริจเฉทไม่ใช่เพียงข้อความที่มีกฎเกณฑ์ในการใช้ ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดผู้ฟัง และสะท้อนธรรมเนียมปฏิบัติของผู้ใช้ภาษาในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนภาษานั้นๆ และไม่ใช่สิ่งที่นักภาษาศาสตร์ศึกษาวิเคราะห์แต่เพียงผู้เดียว ปริจเฉทในความหมายนี้ไม่เป็นสมบัติของศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง ในงานของนักสังคมศาสตร์ไทยเรียกปริจเฉทเช่นนี้ว่าวาทกรรม แต่เนื่องจากศัพท์นี้ยังไม่แพร่หลายในหมู่นักภาษาศาสตร์ไทยและเนื่องจากผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการเน้นบทบาทการใช้ภาษาในการวิเคราะห์สังคม ผู้วิจัยจะยังคงขอใช้คำว่าปริจเฉทในงานนี้ แต่ใช้ในความหมายกว้างที่รวมคำว่าวาทกรรมไว้ด้วย

ในหนังสือเรื่องวาทกรรมการพัฒนา (development discourse) ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2542: 3-4) ให้คำจำกัดความของวาทกรรมที่ผู้เขียนกล่าวว่าได้มาจากการประมวลจากความเข้าใจของผู้เขียนที่ได้จากการอ่านงานของมิเชล ฟูโก นักคิดชาวฝรั่งเศส ที่ผลิตขึ้นในช่วงหลังคริสต์ทศวรรษ 1970 ดังนี้

วาทกรรมในงานศึกษานี้หมายถึงระบบ กระบวนการในการสร้าง/ผลิต (constitute) เอกลักษณ์ (identity) และความหมาย (significance) ให้กับสรรพสิ่งต่างๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง (valorize) กลายสภาพเป็นสิ่งที่ผู้เขียนเรียกในงานศึกษานี้ว่า "วาทกรรมหลัก (dominant discourse) หรือที่ฟูโกเรียกว่า "episteme"

จะเห็นว่าคำจำกัดความนี้แตกต่างจากมุมมองของนักภาษาศาสตร์ที่มองปริจเฉทหรือวาทกรรมว่าเป็นตัวบท ซึ่งเป็นผลผลิตของการใช้ภาษาตามธรรมเนียมปฏิบัติที่กำหนดโดยบรรทัดฐานของคนในสังคมนั้นๆ แม้ว่าการมองแบบไชยรัตน์และนักสังคมศาสตร์คนอื่น ๆ จะทำให้เราเห็นความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษากับสังคมชัดเจนขึ้นและไม่ตีค่าความสัมพันธ์นี้อย่างผิวเผินเกินไป การมองแบบนี้ในความคิดเห็นของผู้วิจัยมีข้อบกพร่องตรงที่การใช้ภาษามีบทบาทน้อยมากในสิ่งที่เรียกว่าวาทกรรมทั้งที่ภาษาคือเครื่องมือของวาทกรรม คือกลไกสำคัญที่ทำให้วาทกรรมก่อรูปและดำเนินไป แม้ว่าภาษาศาสตร์ในประเทศไทยจะมีบทบาทค่อนข้างน้อยในการร่วมสนทนาปัญหาของวาทกรรม แต่วิธีการที่นักภาษาศาสตร์ใช้ในการวิเคราะห์ภาษาแสดงให้เห็นชัดในสิ่งที่ไชยรัตน์เรียกว่าวาทกรรมหลักและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์แบบวิภาษวิธี (dialect relationship) ระหว่างวาทกรรมหลักและวาทกรรมอื่นๆ ที่รองลงมา⁶

งานวิจัยเรื่อง "ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย : การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์" ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของนักภาษาศาสตร์และนักสังคมศาสตร์

⁶ในการศึกษาปริจเฉทตามแนวภาษาศาสตร์ การต่อสู้แข่งขันกันระหว่างปริจเฉทหรือวาทกรรมเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยได้รับความสนใจ งานทางภาษาศาสตร์มักจะจำกัดขอบเขตอยู่เพียงการวิเคราะห์ปริจเฉทหลัก การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ภายในตัวบทและการวิเคราะห์เนื้อหาของตัวบทเท่านั้น แฟร์คลาท์ (Fairclough 1995) กล่าวว่า การวิเคราะห์ปริจเฉทเช่นนี้จะเลยความสำคัญของสิ่งที่เขาเรียกว่า "texture" ซึ่งหมายถึงบริบทแวดล้อมและสิ่งที่หล่อหลอมตัวบทนั้น texture ยังรวมถึงสิ่งที่บัคติน (Bakhtin 1981) เรียกว่า สหบท (intertextuality) ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทหนึ่งกับตัวบทที่มีมาก่อนและตัวบทที่คาดได้ว่าจะมีในอนาคต ไม่มีตัวบทใดที่หยุดนิ่ง ตัวบทแต่ละตัวบทมีประวัติความเป็นมาและมีที่ไปในอนาคต

ตะวันตกหลายคนที่ได้บุกเบิกทฤษฎีและวิธีการศึกษาสังคมโดยใช้การวิเคราะห์ปริจเฉทแบบวิพากษ์หรือที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Critical Discourse Analysis (CDA) กรอบทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาโครงสร้างของภาษาในปริจเฉทเพื่อทำความเข้าใจสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งจุดประสงค์ของการวิเคราะห์ปริจเฉทก็คือเพื่อทำให้เข้าใจอุดมการณ์ที่แอบแฝงอยู่หลังถ้อยคำ ทั้งนี้เนื่องจากปริจเฉทคือสิ่งที่ทำให้ความคิดความเชื่อหรือทัศนคติในเรื่องใดเรื่องหนึ่งของคนในองค์กรหรือสถาบันเป็นตัวตนขึ้นมา (Kress 1995) และยังมีผลต่อการสร้างหรือกำหนดอุดมการณ์ของคนในประเทศ (Kuusisto & Östman 1997)

CDA สนใจหน้าที่ของภาษาในด้านที่สามารถชักชวนและหล่อหลอมความคิด จึงเป็นกรอบทฤษฎีที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาปริจเฉทสาธารณะ (public discourse) ซึ่งรวมปริจเฉทสื่อมวลชน ได้มีผู้นำทฤษฎีนี้ไปวิเคราะห์ปริจเฉทภาษาโฆษณาและภาษาที่ใช้ในแวดวงการศึกษา (Fairclough 1993) การใช้ภาษาของนักการเมืองเพื่อวิเคราะห์ดูว่านักการเมืองผู้นั้นมีความจริงใจมากน้อยเพียงไรและมีอคติแอบแฝงหรือไม่ การใช้ภาษาของกลุ่มผู้หญิงและผู้ชายที่เป็นกลุ่มที่มีอำนาจ และการเสนอข่าวในหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับผู้ลี้ภัย ชนกลุ่มน้อย การเหยียดผิว ปัญหาทางชาติพันธุ์ และความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เช่น ในงานของ Mehan (1997) งานวิจัยในแนวนี้อยู่บนพื้นฐานความคิดที่ว่าปริจเฉทสาธารณะเป็นเครื่องมือของอุดมการณ์และปริจเฉทไม่เพียงแต่สะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นแต่ยังเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นตามเป้าหมายของผู้ผลิตปริจเฉทนั้น ๆ⁷ วัตถุประสงค์หลักของ CDA ไม่ใช่เพียงการทำความเข้าใจตัวภาษาแต่เป็นการอธิบายสังคมเพื่อทำให้คนในสังคมได้ตระหนักถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษาอันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านที่ความไม่เท่าเทียมกันและปัญหาทางสังคมลดน้อยลง

ตามคำจำกัดความของวัน ไคก์ (van Dijk 1995: 248) อุดมการณ์คือระบบพื้นฐานของการที่สมาชิกของกลุ่มสังคมมีความคิดความเชื่อร่วมกัน นอกจากหน้าที่ทางสังคมในการสานประโยชน์ของสมาชิกเข้าด้วยกันแล้ว อุดมการณ์ยังมีหน้าที่ทางปริชาน (cognitive) ในการจัดระบบสิ่งที่กลุ่มเสนอ (ทัศนคติและความรู้) ซึ่งเป็นการแสดงตัวเองให้ปรากฏในฐานะที่เป็นกลุ่มนั้น ๆ และในการตรวจสอบทางอ้อมการประพฤติปฏิบัติทางสังคมที่เกี่ยวกับกลุ่ม รวมทั้งสิ่งที่สมาชิกในกลุ่มพูดและเขียน⁸ สำหรับวัน ไคก์ แนวคิดเรื่องทัศนคติ (attitude) ความรู้ (knowledge) ค่านิยม

⁷บลอมเมอร์ต (Blommaert 1997:7) กล่าวว่าคำจำกัดความของภาษาควรจะรวมสิ่งที่ผูกรวมกันเป็นสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ขอบเขตของการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาษาควรรวมสิ่งที่ในอดีตอยู่ขอบนอกของการศึกษาภาษา เขายืนยันว่านักภาษาศาสตร์ควรให้ความสนใจกับสาขาภาษาศาสตร์การเมืองซึ่งก็คือการศึกษาอุดมการณ์ ไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ที่มาจากคำพูดของนักการเมือง มาจากภาษาที่สื่อมวลชนใช้ ภาษาที่ใช้เฉพาะสถาบัน เช่น ภาษาในศาล ภาษาที่ใช้ในวงวิชาการ หรือการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันที่แสดงการเหยียดผิว

⁸ต้นฉบับภาษาอังกฤษกล่าวไว้ว่า "Ideologies are defined here as fundamental systems of social cognitions shared by members of social groups. Besides their social

(value) มุมมอง (perspective) และความคิดที่ฝังแน่นและมักเป็นไปในทางลบ (stereotype) รวมอยู่ในศัพท์กว้าง ๆ ที่เรียกว่าอุดมการณ์

งานวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าภาษากับอุดมการณ์มีความสัมพันธ์กัน อาทิ เช่น Caldas-Coulthard & Coulthard (1996), Fairclough (1992, 1993, 1995), Kress (1991), และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง van Dijk (1995) งานวิจัยในเชิงทฤษฎีอีกประเภทที่เกี่ยวข้องคืองานในหัวข้อภาษาศาสตร์การเมืองที่วิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการเหยียดผิว (racism) ชาติพันธุ์ (ethnicity) การอพยพเข้าไปอีกประเทศหนึ่ง (immigration) รัฐชาติ (nation-state) วัฒนธรรม และสิทธิทางภาษา เช่น บทความหลายบทความในหนังสือของ Blommaert & Bulcaen (1997), Holquist (1984), Macdonald (1995), van Dijk (1991, 1993), Williams (1976, 1977) และบทความอีกหลายบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร Discourse & Society เช่น Mehan (1997)

ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงงานวิจัยเกี่ยวกับภาษาและอุดมการณ์ที่น่าสนใจงานหนึ่งเพื่อให้เห็นตัวอย่างของการศึกษาวิจัยตามแนว CDA ชัดเจนขึ้น คูลิซโตและโอสแมน (Kuusisto & Östman 1997) ศึกษาทัศนคติต่อผู้อพยพและชนกลุ่มน้อยของชาวฟินแลนด์โดยใช้ข้อมูลข่าวเกี่ยวกับชาวโรเมเนียที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ที่แพร่หลายในฟินแลนด์ งานวิจัยนี้ตั้งอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่าปริจเฉทไม่เพียงแต่สะท้อนวัฒนธรรมแต่ยังเป็นสิ่งที่กำหนดวัฒนธรรม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งกำหนดวิธีการคิด การมองโลก ทัศนคติ ความเชื่อของคนในสังคม บทความนี้มีจุดมุ่งหมายสองประการคือ (1) แสดงให้เห็นว่าปริจเฉทกำหนดหรือสร้างวัฒนธรรมและอุดมการณ์ของฟินแลนด์อย่างไร และ (2) วิเคราะห์กลวิธีทางปริจเฉทที่ใช้ในการเล่าเหตุการณ์ในปี ค.ศ. 1991

คูลิซโตและโอสแมนกล่าวอย่างน่าสนใจว่าเมื่อพิจารณาเพียงผิวเผิน สื่อมวลชนเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิดของคนส่วนใหญ่ในสังคมและความคิดเห็นที่ถ่ายทอดทางสื่อนี้เป็นความคิดเห็นอย่างเป็นกลางๆโดยไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด แต่เมื่อศึกษาอย่างละเอียด สื่อมวลชนมีความซับซ้อนกว่านี้มากนัก สื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการสร้างอุดมการณ์ซึ่งหมายถึงวิธีการคิดซึ่งรวมความคิดของสมาชิกในสังคม และที่สำคัญสื่อมวลชนมีบทบาทเป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประสานความคิดของกลุ่มที่มีความสนใจแตกต่างกันไป งานนี้เป็นงานที่น่าสนใจ ทำให้เห็นปัญหาเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในยุโรป ข้อเสียของงานคือประเด็นที่ว่าปริจเฉทเป็นสิ่งที่สร้างอุดมการณ์ยังเห็นไม่ชัด คูลิซโตและโอสแมนขอให้ผู้อ่านตระหนักว่าการทำให้ทุกกลุ่มเป็นหนึ่งเดียวเป็นกระบวนการที่แฝงไว้ด้วยพลวัต ไม่ใช่กระบวนการที่หยุดนิ่ง

function of sustaining the interests of groups, ideologies have the cognitive function of organizing the social representations (attitudes, knowledge) of the group, and thus indirectly monitor the group-related social practices, and hence also the text and talk of its members." (van Dijk 1995: 248)

การเมืองชาติพันธุ์ : ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

เนื่องจากมีงานวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาเป็นจำนวนมากในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา และงานส่วนใหญ่เน้นวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ และความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ เช่น Saihoo (1970), และ McKinnon & Bhurasari (1983) ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะงานที่เสนอประเด็นปัญหาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย เช่น Cohen (1996), Cooper (1979), Ekachai (1994), Kammerer (1987), Keyes (1979) และ Wijeyewardene (1989, 1990) ผู้วิจัยจะขอจำกัดขอบเขตของการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยโดยจะขอพูดถึงงานที่เน้นประเด็นเรื่องการเมืองชาติพันธุ์ (ethnic politics) ดังเช่นงานของสังคิต พิริยะรังสรรค์ (2535) นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญแก่งานที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะของกลุ่มกะเหรี่ยงและม้งซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีเรื่องราวปรากฏในสื่อมวลชนมาก

บทความหลายบทความในแมคแคสคิลและแคมป์ (McCaskill & Kampe 1997) ทำให้เห็นปัญหาที่ชนกลุ่มน้อยหรือชนพื้นเมืองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประสบในบริบทปัจจุบัน เช่น ปัญหาเรื่องโสเภณี เอดส์ ยาเสพติด ปัญหาของการพัฒนาที่มีต่อชาวเขา รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม แทปป์ (Tapp 1989) เสนอที่มาของปัญหาเกี่ยวกับชาวเขาที่เสนอผ่านสื่อมวลชนโดยยกกรณีชาวม้งซึ่งมักถูกกล่าวหาว่าเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเนื่องจากเป็นกลุ่มที่เคยประสบความสำเร็จมากที่สุดในการปลูกฝิ่น

แคมเมอร์ (Kammerer 1987) อภิปรายประเด็นเรื่องทัศนคติทางลบของคนไทยต่อชาวอาซาและชาวเขาโดยทั่วไปและผลกระทบต่อโครงสร้างสังคมอาซาเมื่อรัฐบาลกำหนดให้มีการเลือกผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้าน แคมเมอร์กล่าวว่าแม้ว่ารัฐบาลจะได้พยายามแสดงให้เห็นว่าชาวเขาเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติไทยโดยได้พยายามให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและส่งเสริมให้พัฒนาไปดูแลและปรับโครงสร้างสังคมอาซาให้คล้ายคลึงกับสังคมไทย แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือชาวอาซาและชาวเขาโดยทั่วไปยังถูกมองว่าเป็นผู้ไม่น่าไว้วางใจ ดังที่หนังสือพิมพ์ได้มีการเสนอภาพชาวอาซาที่อพยพมาจากพม่าว่าเป็นพวกที่มีส่วนในการทำลายป่าและบางคนก็ค้ายาเสพติด ดังรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นและบางกอกโพสต์ ดังนี้

The initial official justification for the September raids was that the people pushed back have engaged in destroying our forests and that some of them are also drug traffickers.

(The Nation 1987 อ้างใน Kammerer 1987: 93)

Highlanders are "cultivators of illegal opium puppies who cut down the nation's forests, thereby destroying the watersheds, which results in flooding in the lowlands and, eventually, to reduced rainfall and drought. (Bangkok Post 1987 อ้างใน Kammerer 1987: 93)

ไคส์ (Keyes 1979) ศึกษาความเป็นมาของชาวกะเหรี่ยงเท่าที่ทราบจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทย ทำให้ทราบว่ากะเหรี่ยงหรือยาง (ศัพท์ที่ปรากฏในเอกสารล้านนา) เคยอยู่ในบริเวณที่เป็นประเทศไทยก่อนที่คนไทยจะอพยพมา ไคส์กล่าวว่าการที่หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทยอดไม่ได้ที่จะอ้างถึงชาวกะเหรี่ยงแสดงให้เห็นว่ากลุ่มชาติพันธุ์นี้เป็นกลุ่มเด่นในสายตาของคนไทย มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่ากะเหรี่ยงอาจได้อพยพเข้ามาในประเทศไทย (หรือที่เรียกว่าสยามในขณะนั้น) พร้อมกับชาวมอญ (คำว่า กะเหรี่ยง เป็นคำที่มอญใช้เรียกชนกลุ่มนี้) อันเนื่องมาจากการกดขี่ในพม่าและความเชื่อทางศาสนาที่ต้องการหาดินแดนใหม่ ชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยส่วนมากยังคงทำไร่เลื่อนลอย จึงถูกเรียกว่าเป็นกลุ่มเดียวกับชาวเขา และด้วยเหตุนี้ ชาวกะเหรี่ยงจึงถูกมองว่าเป็นผู้ที่ทำลายป่า งานนี้ให้ภูมิหลังของชาวกะเหรี่ยงที่เด่นชัดและทำให้เห็นประวัติการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์นี้ซึ่งมีมาก่อนคนไทย น่าสนใจว่าคำว่ากะเหรี่ยงในบริจเฉทที่อวมลชนไทยปัจจุบันมักเน้นว่ากะเหรี่ยงคือผู้ที่เพิ่งอพยพจากพม่าโดยเฉพาะบริเวณชายแดนไทย-พม่าเข้ามาในประเทศไทย กะเหรี่ยงเป็น "displaced persons" ที่กลายมาเป็นภาระอันหนักอึ้งของรัฐบาลไทย บริจเฉทเกี่ยวกับกะเหรี่ยงในปัจจุบันจึงดูเหมือนจะละเลยประวัติศาสตร์ที่ไคส์พูดถึงนี้

เลห์แมน (Lehman 1979) อภิปรายเรื่องราวของกะเหรี่ยงจากมุมมองทฤษฎีชาติพันธุ์โดยเน้นประสบการณ์ของผู้เขียนในการทำวิจัยกับชาวคะยาห์หรือกะเหรี่ยงแดง (วรรณกรรมโบราณเรียกว่า Karenni) เขาอธิบายว่าทำไมกะเหรี่ยงในพม่าถึงกลายมาเป็นชาวคริสต์ได้อย่างง่ายดายและการเปลี่ยนแปลงนี้มีบทบาทอย่างไรต่อภาพของคนภายนอกที่มองกะเหรี่ยง งานของเลห์แมนและไคส์แสดงให้เห็นชัดว่าความเชื่อทางศาสนาของกะเหรี่ยงทำให้กะเหรี่ยงเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะตนแตกต่างจากทั้งพม่าและไทย และประเด็นนี้อาจเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนไทยมีความรู้สึกว่าเป็นคนละกลุ่มกับกะเหรี่ยง จนทำให้เกิดการเรียกความเชื่อของชาวกะเหรี่ยงว่าเป็นลัทธิบูชาท้าว ดังเช่นที่อธิบายไว้ในงานของสังคิตซึ่งจะกล่าวต่อไป

งานวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษานี้และตีพิมพ์เผยแพร่ในประเทศไทยนับว่ามีอยู่น้อยมาก แม้ว่าจะมีงานเป็นจำนวนมากที่ศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขา แต่งานเหล่านั้นมักเน้นประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และปัญหาต่างๆ เช่น การที่ชาวเขาเปลี่ยนจากการสูบฝิ่นไปเป็นเฮโรอีน (สารณีย์ ไทยนันทน์ 2539) เป็นต้น งานวิจัยเหล่านี้ (ยกเว้นงานของแคมเมอเรอและแทบบ์ดังกล่าวข้างต้น) ละเลยปัญหาสำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งคือทัศนคติที่คนกลุ่มใหญ่มีต่อคนกลุ่มน้อย ชัยนัต วรรณะภูติ (ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาชาวเขาจากมหาวิทยาลัย

เชียงใหม่) บอกผู้วิจัย (จากการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์) ว่าเราอาจจะดำเนินนโยบายเกี่ยวกับการวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาผิดไป เพราะได้ละเลยปัญหาที่ละเอียดอ่อนบนปัญหานี้

สำหรับประเด็นนี้ อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2542) ได้สรุปไว้อย่างชัดเจนว่าปัญหาของชาวเขาซึ่งเป็น "คนชายขอบ" คนที่ถูกกีดกันให้อยู่ขอบนอก คือ การสร้างภาพลักษณ์ของคนชายขอบว่าเป็นกลุ่มที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ส่วนรวมหรือมีความสามารถที่จะเลวร้ายได้หากปล่อยเอาไว้ โดยรัฐไม่เข้าไปป้องกัน เช่น ชาวเขาก็ถูกสร้างภาพเป็นกลุ่มคนที่ทำลายป่า เป็นคอมมิวนิสต์ และเป็นผู้ค้ายาบ้าในปัจจุบัน การสร้างภาพลักษณ์เช่นนี้ไม่ได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะชาวเขา แต่ยังรวมถึงชาวประมงที่ถูกกล่าวหาว่าค้ายาบ้าและชาวบ้านที่ยากจนซึ่งมักถูกกล่าวหาว่าเป็นอาชญากร เป็นต้น อรรถจักร์อภิปรายประเด็นนี้ว่ากระบวนการสร้างภาพลักษณ์ที่มีมาอย่างน้อยเป็นเวลาสี่สิบปีทำให้คนชายขอบนอกจากจะถูกบีบไปอยู่ที่ชายขอบของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐแล้ว ยังกลายเป็น "ผู้ร้าย" ที่พร้อมจะก่อปัญหาให้แก่สังคมได้ทุกเมื่อ และรัฐก็สร้างภาพว่าเป็นผู้ที่ยื่นมือมาช่วยเหลือ "ผู้ร้าย" ให้กลายเป็นคนดี

ตัวอย่างของงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องนี้ก็งานหนึ่ง ได้แก่ รายงานวิจัยเรื่องความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชนชาติส่วนน้อยกะเหรี่ยง : มิติทางวัฒนธรรม ของสังคิด พิริยะรังสรรค์ (2535) ความขัดแย้งนี้สืบเนื่องมาจากการที่ชาวกะเหรี่ยงจำนวนหนึ่งได้เข้าโจมตีและต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจตะเวนชายแดน ที่บ้านแม่จันทะ อ. อู่ผึ้ง จ. ตาก ผลการต่อสู้ทำให้ ตชด. เสียชีวิต 5 นาย บาดเจ็บ 2 นาย และสูญหายไป 1 นาย ส่วนชาวกะเหรี่ยงเสียชีวิต 6 นาย สังคิดพบว่าหนังสือพิมพ์ได้พยายามอธิบายสาเหตุของความขัดแย้งนี้ไว้ต่าง ๆ นานาและสุดท้ายดูเหมือนจะเห็นพ้องกันว่าเป็นเพราะชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านนี้เป็นพวกนับถือ "ลัทธิฤๅษี" ซึ่งถูกขนานนามว่าเป็น "ลัทธิอุบาทว์" "ลัทธิวิปริต" และ "อาณาจักรลึกลับ" ในขณะนั้นนายตำรวจชั้นผู้ใหญ่บางคนมองว่าเพราะความเชื่อที่เลวร้ายนี้ทำให้กะเหรี่ยงกลุ่มนี้ลอบทำร้ายตำรวจตะเวนชายแดนจนทำให้ตำรวจไทยเสียชีวิต

ในการศึกษานี้ สังคิดพยายามชี้ให้เห็นว่าสาเหตุของความขัดแย้งไม่ใช่เพราะคนกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านนี้นับถือลัทธิฤๅษี แต่เป็นเพราะลัทธินี้เปรียบเสมือนศาสนาเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับความเชื่อของคนไทยซึ่งเป็นศาสนาใหญ่ วิธีชีวิตที่แตกต่างกันและการที่ชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านนี้ไม่ยอมที่จะปรับตัวให้เข้ากับแรงกดดันจากภายนอกดังเช่นหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่อื่นทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างชาวกะเหรี่ยงและเจ้าหน้าที่ และความขัดแย้งนี้ได้สะสมนานวันจนในที่สุดก็ก่อให้เกิดความรุนแรง สังคิดสรุปในตอนท้ายของบทความอย่างน่าสนใจและให้ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนี้ (สังคิด พิริยะรังสรรค์ 2535: 16)

สิ่งที่รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐควรจะต้องตระหนักในการแก้ไขปัญหาที่ก็คือ ไม่ควรใช้การปลุกระดมอารมณ์คนในชาติให้เกิดความรู้สึกที่แตกต่าง หรือเกลียดชังต่อความเชื่อของชนชาติส่วนน้อยให้มากยิ่งขึ้นไปอีก สิ่งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐควรจะต้องทบทวนก็คือ การให้การยอมรับต่อการคงอยู่ของ

ชุมชนเล็ก ที่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี และประวัติศาสตร์ที่แตกต่างจาก
สังคมใหญ่ได้ การเปลี่ยนแปลงของชุมชนเล็กควรจะต้องผ่านการปรึกษา
หารือ และความเห็นพ้องต้องกันทั้งจากตัวแทนของชุมชน และจาก
เจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง หลักการผสมผสานผลประโยชน์อย่างกลมกลืน
ระหว่างชุมชนเล็กกับสังคมใหญ่ ควรเป็นที่ยอมรับกันทั้งสองฝ่าย การ
บีบบังคับให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงโดยการบีบบังคับใช้ด้วยการใช้กฎหมาย
ของสังคมใหญ่นั้นพึงหลีกเลี่ยงเสีย

งานวิจัยนี้ให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยเรื่องปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยนี้ ให้ภูมิหลัง
สำคัญที่ทำให้เห็นว่านอกจากเจ้าหน้าที่ของรัฐจะไม่เคารพวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยแล้วยัง
ปรากฏาที่จะล้มล้างวัฒนธรรมที่ต่างต่างนี้ การกระทำเช่นนี้ซึ่งเป็นการทำความรุนแรงทาง
วัฒนธรรมจึงนำไปสู่การต่อสู้ที่ทำให้เกิดการล้มตายขึ้น กรณีที่เกิดกับชาวกะเหรี่ยงนี้ไม่ใช่ตัวอย่าง
แรกและตัวอย่างเดียวที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาของชนกลุ่มใหญ่ที่มีต่อชนกลุ่มน้อย การที่เจ้าหน้าที่
ตำรวจจับตัวชาวม้งที่ อ. พบพระ จ. ตาก ด้วยเหตุผลว่าค้ายาบ้าจนทำให้ชาวบ้านลุกฮือและล้อม
โรงพักในเดือนกรกฎาคม 2541 และการที่ชาวเขาหลายกลุ่มมาชุมนุมประท้วงหน้าศาลากลาง
จังหวัดเชียงใหม่ในเดือนพฤษภาคม 2542 ก็เป็นอีกสองกรณีที่ควรมีการศึกษาอย่างลึกซึ้งซึ่งว่าอะไร
คือสาเหตุของการประท้วงและลุกฮือเช่นนี้ สาเหตุสำคัญอาจมีรากเหง้ามาจากความรุนแรงทางวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากการไม่ยอมรับวิถีชีวิตและความเชื่อของคนต่างกลุ่มซึ่งนำไปสู่การเหยียดผิว
ฉะนั้น เราจะเห็นว่าปัญหาเกี่ยวกับชาวเขาที่เป็นประเด็นหัวใจของการศึกษานี้คือปัญหา
เรื่องทัศนคติของกลุ่มคนต่างชาติพันธุ์ ที่มักนำเอาวัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อ ความคุ้นเคย
ของตนมาเป็นสิ่งตัดสินพฤติกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ปัญหาชาวเขาจึงเป็นปัญหาซับซ้อนเกี่ยว
เนื่องกับการเมืองชาติพันธุ์ และจะแก้ไขไม่ได้หากผู้เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ และสื่อมวลชน
ไม่เข้าใจรากเหง้าของปัญหานี้ดีพอ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เน้นการเสนอภาพชนกลุ่มน้อยของสื่อมวลชน ข้อมูลหลักที่ใช้ในการศึกษาจึงเป็นบทความประเภทข่าวโดยเฉพาะข่าวหน้าหนึ่งในหนังสือพิมพ์รายวัน ผู้วิจัยเลือกที่จะใช้ข้อมูลภาษาไทยเป็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าข้อมูลภาษาไทยสะท้อนความคิดความเชื่อของคนไทยได้ดีกว่าข้อมูลภาษาอังกฤษ ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยเป็นสิ่งที่มีความหมายและที่สำคัญสะท้อนให้เห็นความมโนคติทางชาติพันธุ์ที่แอบแฝงอยู่อย่างชัดเจน ข้อมูลเหล่านี้นอกจากจะสะท้อนวิถีที่สื่อมวลชนกระแสหลักซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยแล้วยังสะท้อนให้เห็นวิถีที่ชนกลุ่มน้อยเขียนเกี่ยวกับอุดมการณ์และวัฒนธรรมของตนเองอีกด้วย อย่างไรก็ตามประเด็นหลังนี้ไม่ได้เป็นสิ่งที่เน้นในการศึกษาครั้งนี้

ในการศึกษาทวิทางภาษาที่ปรากฏในรายงานข่าว ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์เฉพาะพาดหัวข่าวและข้อมูลจากย่อหน้านำ ไม่วิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในตัวข่าวทั้งหมด ทั้งนี้เป็นเพราะพาดหัวข่าวเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่านักหนังสือพิมพ์มีความคิดอย่างไรเกี่ยวกับข่าวที่นำเสนอและที่สำคัญภาษาและเนื้อหาในพาดหัวข่าวจะเป็นสิ่งที่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์จดจำมากที่สุด สิ่งที่จดจำนี้เป็นสิ่งที่ปลูกฝังความเชื่อและสร้างความคิดทางชาติพันธุ์ คนไทยไม่เพียงจดจำเหตุการณ์เกี่ยวกับกะเหรี่ยงหรือม้งที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ แต่ยังจดจำว่ากะเหรี่ยงเป็นพวก "โจรเนรคุณ" หรือม้งเป็น "แก๊งยาบ้าที่ฮึกเหิม" เป็นต้น นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์โครงสร้างของข่าวแต่ละข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยจะเห็นอย่างชัดเจนว่าเนื้อข่าวมีอยู่เพียงชนิดเดียว คือปรากฏในพาดหัวข่าวและย่อหน้าอีกสองสามย่อหน้า นอกจากนั้นเป็นการอ้างคำพูดของเจ้าหน้าที่หรือแหล่งที่หนังสือพิมพ์ได้ข่าวมา และในย่อหน้าสุดท้ายของข่าวก็มักจะเป็นการซ้ำความเดิมที่เสนอในย่อหน้าแรกๆ

ในตอนต้น ผู้วิจัยต้องการที่จะวิเคราะห์ข่าวในหนังสือพิมพ์ในช่วงระยะเวลา 10 ปี การศึกษาข้อมูลในช่วงเวลานี้น่าจะทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติของสื่อมวลชนที่มีต่อชนกลุ่มน้อย แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา (ในความเห็นของผู้วิจัย การศึกษาเช่นนี้ใช้เวลาอย่างน้อยสามปีหากต้องการครอบคลุมข่าวเกี่ยวกับชาวเขาให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้) ผู้วิจัยจึงจำต้องจำกัดขอบเขตการศึกษาให้เหลือเพียงช่วงสั้นๆ โดยเลือกเหตุการณ์ในเดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม 2542 ซึ่งเป็นช่วงที่หนังสือพิมพ์ลงข่าวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยค่อนข้างมาก ในช่วงเวลานี้มีข่าวเกี่ยวกับชาวม้งลงตีพิมพ์มากที่สุด ม้งถูกเสนอภาพว่าเป็นผู้ก่อความไม่สงบ (ม้งที่ อ. พบพระ จ. ตาก) และเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด (ม้งที่วัดถ้ำกระบอก จ. สระบุรี) อย่างไรก็ตาม ข่าวและบทความในหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้องแม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในช่วงเวลานี้ก็เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาบทความสารคดีจากนิตยสารต่างๆที่มักเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขา อาทิ เช่น ศิลปวัฒนธรรม เมืองโบราณ และ อ.ส.ท. โดยในตอนต้นตั้งเป้าหมายว่าจะนำข้อมูลที่ได้จากสื่อมวลชนประเภทนี้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ แต่ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลจากนิตยสารมักจะเน้นภาพของชาวเขาในฐานะที่เป็นสินค้าท่องเที่ยว ซึ่งเป็นปริศนาอีกแบบหนึ่ง เพื่อให้เนื้อหาของงานศึกษานี้มีเอกภาพและมีประเด็นปัญหาชัดเจน ผู้วิจัยจึงมีได้นำข้อมูลส่วนนี้มาวิเคราะห์และได้มุ่งวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์เป็นหลัก

แหล่งข้อมูลสำคัญอีกแหล่งหนึ่งคือบทสารคดีจากรายการโทรทัศน์ทุ่งแสงตะวัน ผู้วิจัยเลือกศึกษารายการนี้เนื่องจากได้สังเกตเห็นว่ารายการนี้ได้ถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาไว้อย่างน่าสนใจและในลักษณะที่แตกต่างจากรายการโทรทัศน์ที่เน้นเรื่องราวของชาวเขาในฐานะที่เป็นสินค้าท่องเที่ยว เช่น รายการโลกสลบสี ปริศนาทุ่งแสงตะวันให้ภาพที่ขัดแย้งกับปริศนาหนังสือพิมพ์และเน้นประเด็นที่แตกต่างจากปริศนาของนิตยสาร ทุ่งแสงตะวันออกอากาศทุกวันเสาร์ ระหว่างเวลา 7.30-8.00 น. มีเด็กเป็นผู้เล่าเรื่องราว โดยเป็นผู้พาพิธีกรไปบ้านและรู้จักกับครอบครัวของเด็กและของเพื่อนบ้าน นอกจากจะเล่าเรื่องราวของสิ่งต่างๆในหมู่บ้านแล้ว เด็กยังแสดงความคิดเห็นโดยการโต้ตอบกับพิธีกร รายการนี้ออกอากาศมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ได้ผลิตรายการเกี่ยวกับชาวเขา 24 ตอน⁹ โดยเสนอภาพของชาวเขา 5 กลุ่ม ได้แก่ กะเหรี่ยงหรือที่ทางรายการเรียกว่า ปากะญอ (หรือรู้จักทั่วไปว่า ปากะเยอ) อาข่า ล่าหู่ เย้า และม้ง ผู้วิจัยเน้นรายการเกี่ยวกับกะเหรี่ยงมากที่สุดจากรายการส่วนใหญ่ เช่น หนาวป่าสน โรงเรียนปากะญอ กว่าจะไหม้ลามป่า เป็นเรื่องเกี่ยวกับกะเหรี่ยง รายการทุ่งแสงตะวันแสดงอุดมการณ์ที่ชัดเจนว่าชาวเขาไม่ใช่ผู้ทำลายป่า แต่ในทางตรงกันข้าม พวกเขามีบทบาทสูงมากในการอนุรักษ์ป่า

นอกจากการใช้ข้อมูลในลักษณะที่เป็นตัวบทแล้ว ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์บรรณาธิการหนังสือพิมพ์และผู้สื่อข่าวเพื่อขอทราบทัศนคติเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยและความสนใจของนักหนังสือพิมพ์ในการเสนอข่าวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย ในการติดต่อขอสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ในเบื้องต้น ผู้วิจัยต้องการสัมภาษณ์นักข่าวที่ทำข่าวเกี่ยวกับชาวเขาโดยตรง แต่เมื่อได้ติดต่อไปหนังสือพิมพ์เกือบทุกฉบับขอให้สัมภาษณ์บรรณาธิการหรือเจ้าของคอลัมน์ที่เคยเขียนบทความแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชาวเขาแทนที่จะสัมภาษณ์นักข่าวซึ่งไม่ได้ประจำอยู่ที่สำนักงานเป็นหลักและ "อาจเป็นผู้ที่ไม่มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องนี้ดีพอ" ผู้วิจัยจึงไม่มีโอกาสได้สัมภาษณ์ผู้ที่อาจได้ติดต่อโดยตรงกับชนกลุ่มน้อย แต่จากการสัมภาษณ์บรรณาธิการและจากข้อมูลในงานวิจัยเกี่ยวกับสื่อมวลชนในประเทศไทยของตันแคน แมกคาร์โก (McCargo 1998, 1999) ทำให้ผู้วิจัยทราบ

⁹ทุ่งแสงตะวันเฉพาะตอนที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวไทยภูเขา ได้แก่ หนาวป่าสน สายธารจากขุนเขา บ้านบนดอย สีสันบนภูเขา ของเล่นอาข่า ยิงปลาได้น้ำ ทุ่งน่าน้อย ไม้กวาดดอย โล๊ะซังซ่า ไหว้แผ่นดิน คนบนดอย ดอกไม้ ทราย น้ำ คนต้นน้ำ ห่มป่า กลับไม่ได้ไปไม่ถึง ห่อข้าวรอขวัญ ขบวนการไล่ล่าผี ความลับในลำไผ่ เยือนห่อโย วิถีปากะญอ โรงเรียนปากะญอ ก่อนจะไหม้ลามป่า เรือนโลก ศิลปะบนดอย

ว่าการติดต่อผู้สื่อข่าวโดยตรงไม่มีความจำเป็นมากนักเนื่องจากผู้สื่อข่าวเหล่านั้นมักไม่ได้ออกไปที่พื้นที่โดยตรงแต่ได้ข้อมูลจากแหล่งอื่นอีกชั้นหนึ่ง นักหนังสือพิมพ์คนหนึ่งที่ถูกวิจัยได้สัมภาษณ์ยอมรับว่าเมื่อเกิดเหตุการณ์ในหมู่บ้านขึ้น ผู้สื่อข่าวอาจไม่ได้เข้าไปทำข่าวในหมู่บ้านโดยตรงแต่ได้ข้อมูลจากชาวเขาที่สามารถทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างคนพื้นราบกับคนบนเขาได้หรือได้ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ขององค์กรพัฒนาเอกชนหรือเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ เนื่องจากหนังสือพิมพ์ทำงานเป็นองค์กร มุมมองของผู้สื่อข่าวแต่ละคนไม่ได้ถูกนำเสนอในหนังสือพิมพ์โดยตรง แต่ผ่านการกลั่นกรองจากบรรณาธิการและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์บรรณาธิการจึงให้ประโยชน์ในแง่ทำให้เห็นนโยบายเกี่ยวกับชาวเขาของหนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับชัดเจนขึ้น

เนื่องจากผู้วิจัยศึกษาปริเฉทของรายการโทรทัศน์ทุ่งแสงตะวันด้วย ผู้วิจัยจึงติดต่อขอสัมภาษณ์คณะผู้จัดรายการนี้เพื่อขอทราบเหตุผลเบื้องหลังการผลิตรายการเกี่ยวกับชาวเขา ผลการสัมภาษณ์บุคคลทั้งสองกลุ่มมีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจที่ท่าของสื่อมวลชนต่อปัญหาชนกลุ่มน้อย การทำความเข้าใจปัญหาการเหยียดผิวและความมีอคติทางชาติพันธุ์ และช่วยเสริมการตีความข้อมูลที่เป็นตัวบท

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ศึกษาผลงานวิจัยเกี่ยวกับกรอบทฤษฎีที่ใช้ งานวิจัยเกี่ยวกับปริเฉทและอุดมการณ์ รวมทั้งเอกสารทั่วไปเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย
2. การเก็บข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ การค้นข่าวและบทความเกี่ยวกับชาวเขาที่เสนอผ่านหนังสือพิมพ์รายวันที่ศูนย์ข้อมูลของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชน การค้นบทความเกี่ยวกับชาวเขาที่ดีพิมพ์ในแหล่งอื่น ๆ และการศึกษาข้อมูลรายการโทรทัศน์ที่อยู่ในรูปวีดิทัศน์
3. การเก็บข้อมูลจากภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ และการสัมภาษณ์ผู้จัดรายการทุ่งแสงตะวันและผู้เขียนบทโทรทัศน์
4. การจัดระเบียบและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูลเป็นสามช่วง คือ ช่วงแรก (3 เดือน) เก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์รายวันและสื่ออื่นที่เกี่ยวข้อง ช่วงที่สอง (11/2เดือน) เก็บข้อมูลจากบริษัทป่าใหญ่ ศรีเอชเอ็น ผู้ผลิตรายการทุ่งแสงตะวันและสัมภาษณ์ เมื่อได้ข้อมูลในแต่ละช่วงได้นำข้อมูลมาจัดระเบียบโดยแบ่งตามเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยดูคำศัพท์ โครงสร้างภาษา ลักษณะของถ้อยคำ อุปสรรคที่ใช้ และประเด็นที่มีการนำมาพูดถึงอยู่เสมอ รวมทั้งทัศนคติของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหากลวิธีที่สื่อมวลชนใช้ในการเสนอข้อมูลเกี่ยวกับชาวเขาและสรุปหาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางปริเฉทและอุดมการณ์

5. การเผยแพร่ผลงานวิจัย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยเขียนบทความวิจัยเสนอผลการวิจัยสำคัญและเผยแพร่บทความนี้ในการประชุมวิชาการนานาชาติและตีพิมพ์ผลงานนี้ในวารสารวิชาการนานาชาติที่มีการ

กลั่นกรองต้นฉบับ เนื่องจากเรื่องที่ศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม
ไทยและเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนโดยตรง ผู้วิจัยจึงได้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ใน
หนังสือพิมพ์อีกด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

การเสนอภาพชนกลุ่มน้อยในปริจเฉทหนังสือพิมพ์

ในบทนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในหนังสือพิมพ์โดยเน้นหนังสือพิมพ์ภาษาไทยเป็นหลัก เนื้อหาของเหตุการณ์ที่ปรากฏในช่วงเวลาที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับชาวม้งและชาวกะเหรี่ยงเป็นหลักและเป็นไปตามความคาดการณ์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้คือภาพที่นำเสนอเป็นไปในด้านลบ เช่น ชาวม้งเป็นผู้ค้ายาเสพติด และชาวกะเหรี่ยงเป็นแรงงานเถื่อนซึ่งนำไปสู่การเป็นโจรในที่สุด ทศนคติในด้านลบนี้เนื่องจากปรากฏในข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์จึงมีความสำคัญมากเพราะเป็นสิ่งที่หล่อหลอมทัศนคติของผู้อ่านและเป็นสิ่งที่ผู้อ่านจดจำได้มากที่สุด ผู้วิจัยจะเสนอประเด็นที่น่าสนใจจากการสัมภาษณ์บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ หลังจากนั้นจึงจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ซึ่งจะแบ่งเป็นหัวข้อย่อยคือ ชาวเขา คือศัตรูของชาติ ชาวม้งเป็นผู้บุกรุกป่า และชาวม้งเป็นผู้ค้ายาเสพติด ถึงแม้ว่าผู้วิจัยจะเลือกข่าวเกี่ยวกับม้งมาเป็นกรณีศึกษา แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าข่าวในทางลบไม่ได้มีเฉพาะกลุ่มม้งเท่านั้น แต่ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา ข่าวเกี่ยวกับม้งเป็นข่าวที่เด่นที่สุด ในการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะอภิปรายทั้งเนื้อหาของข่าวและกลวิธีทางภาษาโยงไปด้วยกัน เนื่องจากผู้วิจัยเชื่อว่าการทำเช่นนี้จะทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นชัดเจนที่สุด (สำหรับผู้อ่านที่สนใจประเด็นเกี่ยวกับกลวิธีทางภาษาเป็นพิเศษ โปรดอ่านบทความของผู้วิจัยเรื่อง "ความเป็น "พวกเรา" และ "พวกเขา" ในสังคมไทย : การรายงานข่าวเกี่ยวกับชาวเขาในวาทกรรมหนังสือพิมพ์ไทย" (จะตีพิมพ์ในวารสารศิลปากร 2543)

ข้อคิดเห็นจากนักหนังสือพิมพ์

คำถามหนึ่งที่ผู้วิจัยได้ถามนักหนังสือพิมพ์คือข่าวเกี่ยวกับชาวเขาชาวไตที่เป็นประเด็นในสื่อมวลชนในช่วงสองสามปีที่ผ่านมา คำตอบที่นักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันคือถ้าเป็นกะเหรี่ยงก็คือปัญหาการเมืองชายแดนไทยพม่า ถ้าเป็นม้งก็คือปัญหาเรื่องยาเสพติดและการปลูกฝิ่น ข่าวหน้าหนึ่งเกี่ยวกับชาวเขามักเป็นเรื่องสำคัญของประเทศ เช่น การทำลายป่า การค้ายาเสพติด และความมั่นคงของชาติ นอกจากนี้ยังมีข่าวที่เกี่ยวข้องกับคนในเมือง คือการปล้นฆ่า ซึ่งในประเด็นหลังนี้ชาวกะเหรี่ยงมักถูกเสนอภาพว่าเป็นโจรหรือเป็นฆาตกร หนังสือพิมพ์ให้ความสนใจกับข่าวนี้อาจเป็นเพราะเป็นข่าวที่คนส่วนใหญ่สนใจอ่านและอาจเป็นเพราะรู้สึกว่าการกลุ่มน้อยน่าจะเป็นผู้ถูกตำหนิเนื่องจากได้ทำผิดบนแผ่นดินไทย ดังที่หนังสือพิมพ์ฉบับนี้เรียกคนกะเหรี่ยงว่าเป็นคน "เนรคุณ" และเรียกคนม้งว่าเป็นพวก "heimgerim"

ข่าวที่เกี่ยวกับชาวม้งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าตั้งอยู่บนพื้นฐานของอุปลักษณะที่ว่าชาวม้งเป็นศัตรูของรัฐ โดยเป็นผู้ที่ทำลายป่าและเป็นผู้ค้ายาเสพติด แม้ว่าจะมีบทความบางบทความ (ทั้งบทความที่มีลักษณะเป็นข่าวและบทความแสดงความคิดเห็น) เสนออุดมการณ์ที่ต่างออกไปจากนี้ บทความเหล่านั้นเป็นเสียงที่อยู่ในหน้าใน ๆ จึงได้ยินไม่ชัดเจนนักหากเปรียบเทียบกับเสียงของผู้รายงานข่าวซึ่งอยู่ในหน้าแรกและในพาดหัวข่าว

อาจกล่าวได้ว่าม้งเป็นกลุ่มที่ได้รับความไว้วางใจจากเจ้าหน้าที่ของรัฐน้อยที่สุด ม้งถูกกล่าวหาว่าเป็นตัวการในการทำลายป่า ในเนื้อหาของข่าว ม้งมักถูกเรียกว่าชาวเขา ศัพท์นี้แสดงถึงความรู้สึกแบ่งแยกที่เห็นชัดเจนระหว่าง "พวกเรา" และ "พวกเขา" เมื่อพูดถึงชาวเขา สิ่งที่คนไทยนึกถึงไม่ใช่แต่เพียงว่าคนพวกนี้อาศัยอยู่ตามภูเขา แต่ยังทำให้นึกถึงว่าเป็นผู้ที่มีค่านิยมและวัฒนธรรมต่างจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ผู้ที่มีคนไทย ชาวเช่นนี้ซึ่งเสนอให้เห็นภาพชัดเจนว่าชาวเขาเป็นผู้ทำลายป่ายิ่งช่วยตอกย้ำความรู้สึกว่าคนเหล่านี้เป็นอีกพวกหนึ่งที่แตกต่างและเป็นพวกที่บ่อนทำลายประเทศ

เนื้อหาของภาพที่ประกอบข่าวก็เป็นข้อมูลสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นอุดมการณ์ของผู้เขียนข่าวหรืออุดมการณ์ของแหล่งข่าวซึ่งมักเป็นความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผู้เขียนข่าวไปสัมภาษณ์ ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งแสดงความคิดเห็นอย่างน่าสนใจว่าทำไมข่าวเกี่ยวกับชาวเขาจึงมีแหล่งข้อมูลมาจากเจ้าหน้าที่เป็นหลัก

อันนี้ก็เกิดมาจากทัศนคติของคนทำข่าว ก็เหมือนกับที่ผมได้พูดให้ฟังก่อนหน้านั้น เมื่อ 20 กว่าปีก่อน มีทัศนคติต่อชาวเขาอย่างไรบ้าง และแม้เมื่อเข้ามาอยู่ในวงการสื่อสารมวลชน ความคิดที่เคยมีมาแต่ดั้งเดิมก็ยังไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง ทั้งๆที่ผมเองเป็นคนที่ทำให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาความไม่เป็นธรรมต่างๆยังคิดว่าตัวเองยังมองภาพของชาวเขาไปในทางที่ไม่ถูกต้อง แล้วนับประสาอะไรกับคนทำข่าวทั่วไป ซึ่งไม่ได้มีความคิดในทางการเมือง ไม่ได้สนใจปัญหา ไม่ได้รับรู้ความเป็นธรรมของประชาชนอยู่ตรงไหนอย่างไร เมื่อผู้สื่อข่าวมีความคิดเช่นนี้ เวลาไปทำข่าว เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ไปตามกฎหมาย มักจะเสียงดังและถูกเข้าใจว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่ไปอย่างถูกต้องแล้ว ในขณะที่ชาวเขาซึ่งไม่มีสถานะ ไม่มีอำนาจน่าเชื่อถือ แล้วก็วัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างกันไปภาษาก็อาจจะไม่สามารถที่จะพูดอะไรได้ คือพูดได้บ้าง เพราะฉะนั้นภาพของชาวเขาที่ตกอยู่ในสภาพเป็นผู้ต้องหา จึงถูกมองข้ามจากคนทำข่าวแทบจะไม่อยากสัมภาษณ์ และไปตัดสินเอาว่าเป็นผู้กระทำผิดเอาแล้ว เพราะฉะนั้นความไม่เป็นธรรมจึงเกิดขึ้นอย่างมากมาโดยตลอด สำหรับพี่น้องชาวไทยภูเขาหรือชาวเขาซึ่งมันก็เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่

รุนแรงอย่างมาก ต่อไปนี้จะต้องมีการแก้ไขปรับปรุง ส่วนการแก้ไขจะเป็น
อย่างไรนั้น เดี่ยวถ้าสนใจก็จะได้ตามกันต่อไป¹⁰

จากบทสัมภาษณ์นี้จะเห็นได้ว่าปัญหาหลักที่ผู้สื่อข่าวประสบคือภาษา เนื่องจากชาวเขา
ส่วนใหญ่อาจจะพูดภาษาไทยไม่ได้หรือพูดได้ไม่ชัดเจนเท่าเจ้าของภาษา และผู้สื่อข่าวก็พูดภาษา
ของพวกเขาไม่ได้เช่นกัน ดังนั้นจึงต้องพึ่งเจ้าหน้าที่หรือตำรวจที่จะให้ข้อมูลได้ชัดเจนกว่า และใน
บทสัมภาษณ์นี้ย้ำว่าเจ้าหน้าที่มีเสียงดังกว่าชาวเขาและชาวเขาเป็นผู้ไม่มีความน่าเชื่อถือและมี
วัฒนธรรมที่แตกต่างออกไป ปัญหานี้ ในความเห็นของผู้วิจัยคงไม่ได้เกิดขึ้นกับชาวเขาแต่เพียงกลุ่ม
เดียว แต่คงเกิดขึ้นกับชาวบ้านทั่วไปซึ่งถึงแม้จะเป็นคนไทยแต่ก็อาจมีการศึกษาไม่มากนัก ไม่มี
ประสบการณ์ในการอธิบายความ หรือไม่สามารถเข้าถึงผู้สื่อข่าว จึงทำให้เรื่องราวที่เกิดขึ้นไม่ได้ถูก
ถ่ายทอดจากปากเสียงของพวกเขา อย่างไรก็ตาม ผู้สัมภาษณ์อีกท่านหนึ่งอธิบายอย่างมองโลกใน
แง่ดีว่าสถานการณ์เช่นนี้ในปัจจุบันลดน้อยลง ผู้สื่อข่าวลงพื้นที่มากขึ้นและพยายามคุยกับชาวบ้าน
มากขึ้นโดยได้ข้อมูลจากชาวบ้านพื้นราบเป็นสำคัญ

ประเด็นเรื่องภาษาและความแตกต่างทางชาติพันธุ์จะเป็นประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่
เห็นพ้องต้องกัน ผู้ให้สัมภาษณ์อีกท่านหนึ่งกล่าวว่า "...หลักของข่าวของชนกลุ่มน้อยก็คือว่าเรา
ไม่ครบถ้วน ถ้ามว่าเรามีความพยายามหรือไม่ ข้อที่หนึ่งมีความพยายามเต็มที่แล้ว มีข้อจำกัดใน
การเข้าถึงแหล่งข่าวของชาวเขาหรือไม่ ต้องยอมรับว่ามี โกลกัน ห่างกันเกินไป ความไม่เข้าถึง
ตกใจน่ากลัว รับข้อมูลความร้ายกาจ ความน่าเกลียดน่ากลัวมาก่อน ฝั่งใจมองเขาเป็นผู้ร้าย ซึ่งก็
เป็นข้อต่อโดยธรรมชาติปกติของนักข่าวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่เรามีอยู่" ข้อความที่ว่า "ฝั่งใจมองเขา
เป็นผู้ร้าย" สะท้อนปัญหาเรื่องความมีอคติทางชาติพันธุ์ ชาวเขามักจะถูกตัดสินก่อนเสมอว่าเป็นผู้
กระทำความผิด¹¹

นักหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ยกปัญหาเรื่องคนกับป่ามาเป็นประเด็นหลักประเด็นหนึ่งในการ
สัมภาษณ์ ส่วนใหญ่คิดว่าคนไทยเข้าใจเรื่องนี้มากขึ้นแม้ว่าประเด็นว่าคนอยู่ในป่าได้หรือไม่ยังเป็น

¹⁰ผู้วิจัยได้ถ่ายเสียงบทสัมภาษณ์ตามคำให้สัมภาษณ์ที่เกิดขึ้นจริงโดยมิได้ปรุงแต่งภาษา
ใดๆ

¹¹ต้นเดือนเมษายน 2543 มีชาวเด็กบ้านเมตตาและบ้านกรุณาซึ่งเป็นเด็กที่เคยกระทำ
ความผิด ตั้งแต่ความผิดเล็กน้อยจนถึงกับพยายามฆ่า ได้หลบหนีออกมาทำให้สื่อมวลชนให้ความสนใจ
สนใจแก่ข่าวนี้เป็นอันมาก รัฐบาลส่งผู้ใหญ่เข้าไปสืบสวนและตรวจดูว่าเด็กเหล่านี้ได้รับการปฏิบัติ
ที่ดีจากผู้ปกครองของบ้านเหล่านี้หรือไม่ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์คนหนึ่งแสดงความ
คิดเห็นว่าเหตุการณ์นี้ช่างต่างจากกรณีที่เคยร้ายรุนแรงที่เด็กวัยรุ่นกะเหรี่ยงก็อดอาร์มีบุกโรงพยาบาลราชบุรีและจับ
ตัวประกัน ซึ่งในครั้งนี้นี้เด็กกะเหรี่ยงได้รับการโต้ตอบด้วยการถูกสังหาร ในขณะที่เด็กไทยเหล่านี้เป็น
เพียงเด็กที่มีปัญหาไม่ได้รับความอบอุ่น เมื่อเด็กหนีกลับบ้านก็ถูกพาตัวกลับและได้รับการสัญญาว่า
จะได้รับการปฏิบัติที่ดีขึ้นในอนาคต

ประเด็นที่ละเอียดอ่อนและรัฐบาลมีท่าทีต่างออกไป นักหนังสือพิมพ์เชื่อว่าหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่เข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอย่างดีและเชื่อว่าไม่เพียงชาวเขาที่เป็นผู้ทำลายป่าแต่มีผู้ที่มิถิทธิพลจากภายนอกมีส่วนร่วมด้วย นักหนังสือพิมพ์ผู้หนึ่งตอบคำถามของผู้วิจัยที่ว่าจริงหรือเปล่าที่คนกับป่าอยู่ด้วยกันไม่ได้โดยกล่าวว่า "นี่ส่วนตัว คนกับป่าอยู่ด้วยกันได้ แล้วก็อย่างที่เรียนว่าคนนอกป่ามันทำลายป่ามากกว่าคนอยู่ในป่า" การที่นักหนังสือพิมพ์ผู้นี้เน้นว่าเป็นข้อคิดเห็นส่วนตัว ทำให้่นาคิดว่าเมื่อกลายเป็นข่าว ประเด็นเรื่องคนกับป่าจะเป็นประเด็นเหมือนกับที่ปรากฏในคำให้สัมภาษณ์หรือจะเป็นดังที่รัฐมักพูดถึงคือมีความจำเป็นที่จะต้องย้ายชาวเขามาสู่พื้นที่ราบเนื่องจากชาวเขาอยู่ในป่าไม่ได้

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประเด็นหนึ่งคือผู้วิจัยได้ซักถามเกี่ยวกับการเน้นย้ำคำว่า ม้ง กะเหรี่ยง หรือชื่อชาวเขาเผ่าอื่น โดยใช้ตัวหน้า ตัวเอน หรือใส่ในเครื่องหมายัญประกาศ ว่าสื่อความหมายอย่างไร ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนปฏิเสธว่าการทำเช่นนั้นไม่มีเจตนาอื่นใดแอบแฝงและไม่น่าจะพบในรายงานข่าว หากจะพบก็จะเป็นเฉพาะในบทความแสดงความคิดเห็นซึ่งการใช้เครื่องหมายและขนาดตัวอักษรก็ขึ้นกับลีลาการเขียนของผู้เขียนแต่ละคน ผู้ให้สัมภาษณ์ผู้หนึ่งกล่าวว่า การใช้เครื่องหมายหรือการใช้ตัวหน้าสำหรับคำบางคำเป็นเพียงการ "เน้นเรื่องประโยค เน้นรูปประโยคเฉยๆ ไม่ได้มีความรู้สึกอะไรเจือปนว่าต้องการให้น่านักหรือให้ความรู้สึกในทางลบหรือบวก" แต่จากการสังเกตของผู้วิจัย รายงานข่าวมักใส่ตัวหน้าที่ชื่อชาวเขาที่ตกเป็นข่าวหรือเสนอชื่อเหล่านั้นในเครื่องหมายัญประกาศ

ชาวเขาเป็นศัตรูของชาติ

วัน ไดจ์และคณะ (van Dijk et al 1997) กล่าวว่าปริจเฉทเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นมักมีเนื้อหาวนเวียนกับหัวข้อบางหัวข้อ เช่น การเข้าเมือง อาชญากรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม การแบ่งแยก และปัญหาทางสังคมและวัฒนธรรม วันไดจ์และคณะเรียกหัวข้อเหล่านี้ว่า "หัวข้อทางชาติพันธุ์" (ethnic topics) ในทางตรงกันข้าม ปริจเฉทเกี่ยวกับ "พวกเรา" ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงหัวข้อเหล่านี้เท่านั้น แต่มีความหลากหลายของสิ่งที่เรานำมาพูดคุย เมื่อพิจารณาข่าวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย เราก็พบปัญหาเดียวกัน เมื่อเป็นชนกลุ่มน้อย ชาวที่เกี่ยวข้องมักจะเป็นเรื่องของการอพยพเข้ามาในเมืองและกลายเป็นแรงงานเถื่อน อาชญากรรม การค้ายาบ้า และการบุกรุกทำลายป่า อย่างไรก็ตาม ปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยมีความซับซ้อนมากกว่านี้ซึ่งสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ที่ขัดแย้งกันของกลุ่มสังคม อุดมการณ์ที่ขัดแย้งกันนี้สะท้อนในปริจเฉทประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และรายการโทรทัศน์ ในประเภทของหนังสือพิมพ์ก็ยังมีจำแนกเป็นมุมมองของหนังสือพิมพ์ไทยซึ่งมีความแตกต่างพอสมควรจากมุมมองของหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ เพราะฉะนั้นหากจะกล่าวว่ามีปริจเฉทเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์เป็นไปในทางลบอาจจะกล่าวไม่ถูกต้องนัก เราคงต้องอธิบายว่าในส่วนใดของหนังสือพิมพ์ที่เป็นไปในทางลบและเป็นหนังสือพิมพ์ประเภทใด

เมื่อพิจารณาชาวหน้าหนึ่งที่เกี่ยวกับชาวเขา จะพบว่าประเด็นที่มักเป็นข่าวคือ การตัดไม้ทำลายป่า การค้ายาเสพติด ปัญหาบริเวณชายแดน และความมั่นคงของชาติ เมื่อไม่นานมานี้ มีข่าวเกี่ยวกับกะเหรี่ยงซึ่งคนในกรุงเทพฯให้ความสนใจเป็นอย่างมากเนื่องจากเกี่ยวข้องกับความสุขของคนในเมือง¹² นั่นคือข่าวการฆาตกรรม และการเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย กลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกเสนอภาพว่าเป็นฆาตกร โจร หรือแรงงานผิดกฎหมายส่วนใหญ่จะเป็นชาวกะเหรี่ยงและพม่าซึ่งหลบหนีเข้ามาอยู่ในประเทศไทยและมาทำงานในโรงงานหรือทำงานบ้าน เหตุการณ์สำคัญ เหตุการณ์หนึ่งที่น่าสนใจให้ความสนใจเป็นพิเศษคือข่าวชายกะเหรี่ยงคนหนึ่งบุกฆาตมารดาของบรรณาธิการบริหารของหนังสือพิมพ์มติชน ข่าวนี้ลงติดต่อกันนานหลายสัปดาห์ ทั้งนี้ไม่เพียงแต่ว่าเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสื่อมวลชนแต่ในความเห็นของผู้วิจัยเป็นเพราะชนกลุ่มน้อยเป็นผู้ต้องหา ดังที่นักหนังสือพิมพ์คนหนึ่งเขียนว่า "พวกเขาทำผิดในแผ่นดินไทยโดยไม่รู้จักรัฐธรรมนูญผู้ให้ที่อยู่อาศัย"

อันที่จริงแล้ว มีชาวกะเหรี่ยงสองกลุ่มและชาวม้งสองกลุ่มในประเทศไทย คือ กลุ่มที่ได้อาศัยทางตอนเหนือของประเทศไทยเป็นเวลานาน ดังที่ไคส์ (Keyes 1979) และแทปป์ (Tapp 1989) ได้ศึกษาประวัติความเป็นมาของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ และกลุ่มที่เพิ่งอพยพมาประเทศไทย ไม่นานนี้เนื่องจากความไม่สงบสุขในประเทศที่พวกเขาเคยอยู่มาก่อน (คือ พม่าและลาว ตามลำดับ) กลุ่มแรกคือกลุ่มที่เราเรียกว่า ชาวเขา หรือ ราษฎรไทยภูเขา (ซึ่งเป็นศัพท์ที่มักพบในรายการข่าวทางโทรทัศน์โดยเฉพาะเมื่อเป็นข่าวจากพระราชสำนัก) ส่วนกลุ่มที่สองเนื่องจากพูดภาษาและมีวัฒนธรรมประเพณีคล้ายคลึงกับกลุ่มแรกรวมทั้งเรียกตัวเองว่าเป็นกลุ่มเดียวกับกลุ่มแรก จึงถูกเรียกว่า ชาวเขา ด้วยเช่นกัน ทั้งๆที่บุคคลเหล่านี้มีสถานภาพที่เป็น ผู้ลี้ภัย ผู้อพยพ หรือ บุคคลที่ถูกขับไล่หรือกีดกันทางการเมืองให้หาที่อยู่อาศัยใหม่

12 เป็นที่น่าสังเกตว่าทำไมคนไทยจึงเรียกตัวเองว่ากะเหรี่ยงเมื่ออยู่ต่างประเทศ ในเมื่อคนไทย (เท่าที่เห็นจากหนังสือพิมพ์) เห็นว่าคนกะเหรี่ยงเป็นโจรหรือบุคคลที่ไม่น่าไว้วางใจ แล้วทำไมถึงจัดให้ตัวเองเป็นคนกลุ่มเดียวกับกลุ่มนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการเปลี่ยนอัตลักษณ์ (shift of identity) เมื่อคนไทยไปอยู่ต่างแดน เกิดความรู้สึกไม่มั่นใจในตัวเอง จึงมีการเปลี่ยนอัตลักษณ์จากการมองตัวเองว่าเป็นคนไทยซึ่งเป็นเจ้าของประเทศเป็นคนกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่เจ้าของประเทศ นอกจากนี้คำว่ากะเหรี่ยงที่อยู่ในกระแสสำนึกนี้ไม่ได้หมายถึงกะเหรี่ยงที่เป็นผู้อพยพเข้ามาทำงานในเมืองและปล้นฆ่านายจ้าง แต่กะเหรี่ยงในที่นี้หมายถึงชาวเขาที่ยังมีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างล้าหลังหากเปรียบเทียบกับคนเมือง อัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้และผู้ใช้ภาษาอาจใช้มันเป็นเครื่องมือในการบรรลุวัตถุประสงค์อะไรบางอย่าง เหมือนที่ Deborah Tooker (ผู้เสนอบทความใน Panel Hilltribes and the Nation-State ที่การประชุมไทยศึกษานานาชาติครั้งที่เจ็ด ที่กรุงอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ ระหว่างวันที่ 4-8 กรกฎาคม 2542) กล่าวว่าชาวอาซาสสามารถเปลี่ยนอัตลักษณ์ให้เข้ากับบริบทที่เหมาะสม ในบางครั้งอาซาต้องการเป็นคนไทย ในบางครั้งก็ต้องการเป็นคนอาซา

ปัญหาของชาวเขากลุ่มแรกคือปัญหาดั้งเดิมที่เกี่ยวข้องกับการทำลายป่า บุกรุกป่าสงวน การค้ายาเสพติด (อันเป็นผลจากการที่เคยปลูกฝิ่น) ปัญหาเรื่องความมั่นคงของชาติ รวมทั้ง ปัญหาการไม่ได้รับอนุญาตให้มีสัญชาติไทย ประเด็นหลังนี้เป็นประเด็นใหญ่ที่จุดชนวนความขัดแย้ง ระหว่างชาวเขาและรัฐบาลจนชาวเขากลุ่มหนึ่งได้ทำการประท้วงหน้าศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ในเดือนพฤษภาคม 2542 และถูกสลายมีอบในที่สุด ปัญหาของชาวเขากลุ่มที่สองคือการเข้ามาแย่งงานและทรัพยากรของคนไทย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่ไว้วางใจเนื่องจากเกรงว่าชาวเขาเหล่านี้เป็นสมาชิกของพรรคคอมมิวนิสต์ ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในการเสนอข่าวของสื่อมวลชนและสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ของรัฐที่ว่าชาวเขาคือศัตรูของชาติ คือบุคคลที่น่าจับตามอง เพราะพวกเขาเป็น "คนอื่น" ที่แตกต่างจากคนไทย ด้วยเหตุนี้ หมวดหมู ผู้อพยพ หรือผู้ลี้ภัย ซึ่งสื่อความว่าเป็นผู้ที่ไม่มีอำนาจและเป็นผู้ที่หนีร้อนมาพึ่งเย็น กับหมวดหมู ผู้แบ่งแยก (separatists) กลายมาเป็นหมวดหมูเดียวกัน และถูกเรียกโดยใช้ศัพท์กว้างๆว่า ชาวเขา

ในปี พ.ศ. 2541 ชาวเกี่ยวกับชาวมังปรากฏมากที่สุดในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ในจำนวนชาวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย ชาวมังมักถูกเสนอภาพว่าเป็นผู้บุกรุกป่าและผู้ค้ายาเสพติด การเสนอภาพเช่นนี้ตีความได้ว่าพวกเขาถูกมองว่าเป็นศัตรูของชาติ ถึงแม้ว่าจะมีบทความบางบทความในหนังสือพิมพ์ออกมาโจมตีการเสนอภาพเช่นนี้ก่อนที่จะมีการสืบหาข้อเท็จจริงให้กระจ่าง บทความเหล่านี้เป็นเสียงที่อยู่ด้านในของหนังสือพิมพ์ที่คนจำนวนน้อยได้อ่าน และเสียงเหล่านี้มักเป็นเสียงของนักวิชาการหรือบุคคลภายนอก ไม่ใช่เสียงของนักหนังสือพิมพ์เอง

ชาวมังเป็นผู้บุกรุกป่า

ในจำนวนชนกลุ่มน้อยทั้งหมด ดูเหมือนว่าชาวมังจะเป็นกลุ่มที่ได้รับความไว้วางใจน้อยที่สุดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อสมาชิกของกลุ่มเครือข่ายชาวนาภาคเหนือซึ่งประกอบด้วยชาวเขาหกเผ่า ได้แก่ มัง ลีซอ ลำหู่ อาข่า กะเหรี่ยง และเย้า ยื่นคำร้องต่อรัฐบาลให้เพิกถอนข้อเสนอที่จะย้ายชาวเขาออกจากป่า เฉพาะชาวมังถูกดำเนินกิจการกระทำครั้งนี้ (Bangkok Post 31 July 1998) ในข่าวซึ่งพาดหัวข่าวว่า "Policy Review Sought On Giving Nationality Due to Hmong Criminal Activity" ระบุว่าคนเหล่านี้ "ควรจะต้องถูกจับตามองอย่างใกล้ชิด" เพราะพวกเขาเป็นพวกกลุ่ม "หัวรุนแรง" และมีจำนวนมากอย่างน่าตกใจ คำว่า "หัวรุนแรง" และ "น่าตกใจ" แสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนมีทัศนคติอย่างไรต่อกลุ่มคนเหล่านี้

นอกจากนี้ชาวมังยังถูกเสนอภาพว่าเป็น "ตัวการใหญ่ในการทำลายป่า" ดังจะเห็นได้จาก รายงานข่าวต่อไปซึ่งปรากฏในหน้า 24 ในหนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 22 มิถุนายน 2539

(1)

“มั่ง” บุกป่าสงวนฯ ปัญหาใหญ่-แก้ไม่ตกของเมืองกล้วยไข่

“บ้านป่าคา”

เป็นดินแดนที่โลกภายนอกค่อนข้างจะสัมผัสไม่ถึง เนื่องจากดินแดนแห่งนี้ซ่อนตัวอยู่ในหุบเขาลึกเข้าไปในพื้นที่ ต.โป่งน้ำร้อน อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร

ถ้าต้องการจะเดินทางไปหมู่บ้านป่าคา ต้องใช้ยานพาหนะพิเศษ รถยนต์ที่ใช้อย่างน้อยต้องเป็นรถขับเคลื่อน 4 ล้อ ไม่เช่นนั้นโอกาสที่จะกลับออกมาสู่โลกภายนอกคงมีน้อยมาก

การเดินทางออกจากตัวเมืองกำแพงเพชรไปตามถนนสายเอเชียของกำแพงเพชร-ตาก ไปประมาณ 35 กิโลเมตร จากนั้นก็เลี้ยวซ้ายไปตามถนนทางเข้าอุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้าไปอีกประมาณ 45 กิโลเมตร

สภาพผิวการจราจรก่อนถึงบ้านป่าคาดีมากไปด้วยหลุมบ่อ และต้องลัดเลาะไปตามไหล่เขาแคบๆ

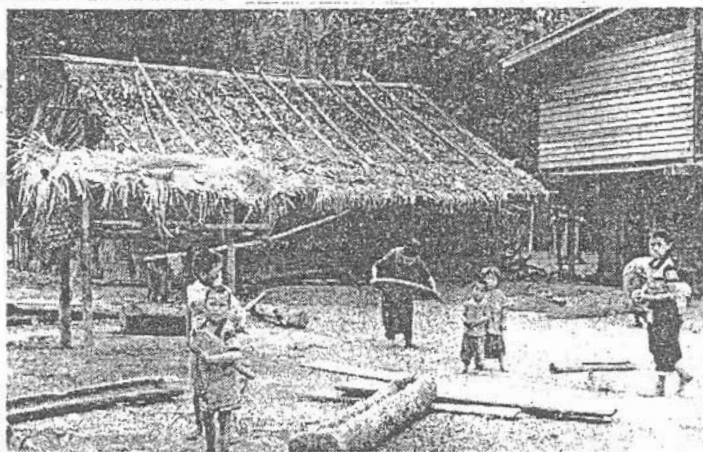
ถ้ามีฝนตกลงมาเส้นทางสายนี้จะเป็นเส้นทางที่วิบากแสนเข็ญและโหดที่สุด ถ้าเป็นรถยนต์ธรรมดาจะไม่สามารถเดินทางเข้าไปถึงหมู่บ้านแห่งนี้ได้

ชาวไทยภูเขาเผ่าม้งที่อาศัยอยู่ในหุบเขากลับบ้านป่าคา มีทั้งสิ้น 730 คน ปลูกบ้านอาศัยภายในอ้อมกอดของ

ธรรมชาติหุบเขา 84 หลังคาเรือน การปลูกสร้างที่อยู่อาศัยของชาวเขาเผ่าม้งมักจะสร้างที่หักอาศัยหันทิศทางขนานกับทางลม โดยหันหัวบ้าน ไปตามทิศเหนือ-ใต้

หมู่บ้านป่าคา ที่มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยิ่ง แต่ถูกบุกรุกด้วยชาวเขาเผ่าม้ง

แม่บ้านและเด็กๆ ในหมู่บ้านป่าคา ต.โป่งน้ำร้อน อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร

สภาพความเป็นอยู่เรียบง่าย ทำมาหากินด้วยการทำไร่
เมื่อไม่นานมานี้ นายวิลาศ สัตยายุทธ์ รองผู้ว่าราชการจังหวัด
กำแพงเพชร พร้อมด้วยเจ้าพนักงานป่าไม้เขตนครสวรรค์ และเจ้า
พนักงานป่าไม้จังหวัดกำแพงเพชร ได้นำ อ.สำรวจสภาพป่าตาม
แนวป่าสงวนแห่งชาติคลองสวนหมาก-วังเจ้าเขต อ.คลองลาน
พบว่าพื้นที่ป่าสงวนฯ ดังกล่าว ได้ถูกบุกรุกทำลายเป็นพื้นที่กว้าง
ไปจากเดิมกว่า 3,000 ไร่ ซึ่งก่อนหน้านี้เมื่อ 4 ปีก่อน บรรดาชาว
ไทยภูเขาเผ่าม้ง ได้ขอคัดค้านกับทางจังหวัดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร
นรว่า จะขออาศัยทำกินบนเนินเขาดังกล่าวก่อน

โดยได้ให้คำมั่นสัญญาว่าจะไม่บุกรุกป่าเข้าไปอีก จะขอทำกิน
เพียงแค่นั้น

แต่ถึงวันนี้.....

ได้มีการบุกรุกทำลายป่าออกไปเป็นจำนวนมาก โดยชาวเขา
กลุ่มนี้ได้อ้างกับคณะรองผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร ที่เดิน
ทางเข้าไปตรวจสภาพป่าว่า พื้นที่ที่มีอยู่เดิมไม่เพียงพอต่อการทำ
กิน ซึ่งทาง รองผู้ว่า
กำแพงเพชร ก็ได้ยืนยัน
อย่างหนักแน่นว่า

“บรรดาชาวเขาจะ
มาอ้างเช่นนั้นไม่ได้
เพราะแต่เดิมที่เขามา
ปลูกบ้านที่อยู่อาศัยใน
พื้นที่ป่าสงวนฯ ก็ถือว่าเป็นการผิดกฎหมายอยู่
แล้ว การที่ทางการผ่อน
ผันให้อยู่ในพื้นที่ที่มีอยู่

ก็น่าจะเป็นการเพียงพอ
แต่ก็ยังบุกรุกต่อไปอีก
สถานการณ์ยิ่งแย่ลงไป
กันใหญ่ ป่าไม้ถูกทำ

ลายไปมากแล้ว ถ้าจะต้องถูกทำลายมากต่อไปอีกเราคงขอมไม่ได้”

รองผู้ว่าฯ กำแพงเพชร กล่าวยืนยันหนักแน่น
ไม่เพียงเท่านั้น.....

นายวิลาศ สัตยายุทธ์ ยังกล่าวอีกว่า ทางจังหวัดจะต้องเร่งผลักดัน
ให้บรรดาชาวเขาเหล่านี้ลงมาอยู่พื้นที่ราบให้ได้ ในขั้นตอนแรกจะ
ต้องมีการเจรจาขึ้นก่อน ถ้าพูดจากันไม่รู้เรื่องก็จะใช้มาตรการทางกฎ
หมายเข้าจัดการ ด้วยการประสานกับทางกองทัพภาค 3 พิษณุโลก
ให้ช่วยผลักดันชาวเขาที่เข้าไปบุกรุกทำลายป่าลงมาอยู่พื้นที่ราบให้ได้
ในเร็ววัน

นับเป็นงานใหญ่อีกงานที่ทางจังหวัดกำแพงเพชร จะออกแรงกด
ดันให้บรรดาชาวเขาเหล่านี้ลงมา นับเป็นปัญหาใหญ่ต่อการปฏิบัติ
เพราะถ้าพลาคันนั้นหมายถึงมวลชน แม้จะเป็นชนกลุ่มน้อย ก็เป็นเรื่อง
ละเอียดอ่อน

เชื้อเหลือเกินว่าก่อนที่ นายศิระ แสงมณี จะถูกจากตำแหน่งผู้ว่า
ราชการจังหวัดกำแพงเพชร ไปอยู่จังหวัดอื่น จะสร้างและฝากผลงาน
การแก้ปัญหาไว้ให้ชาวเมืองกล้วยไข่ได้ประทับใจและถามถึง

อุดม วราหะ

ข่าวนี้สะท้อนให้เห็นเสียงของรองผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร เสียงนี้เห็นชัดจาก พาดหัวข่าวและบทบรรยายภาพแรก รายงานข่าวนี้พูดถึงบ้านป่าคาซึ่งเป็นหมู่บ้านห่างไกลใน หุบเขาลึก (ย่อหน้า 1-4) หลังจากนั้นแนะนำ "ชาวไทยภูเขา" ที่มีวิถีชีวิตเรียบง่ายด้วยการทำนา (ย่อหน้า 5-6) เนื้อหาที่เหลือพูดถึงสิ่งที่เจ้าหน้าที่ค้นพบคือบริเวณป่าสงวนถูกบุกรุกและทำลาย และสิ่งที่จะต้องทำคือการย้ายชาวเขาเหล่านี้ออกไปจากป่าและให้อยู่อาศัยในพื้นที่ราบ

เป็นที่เห็นชัดว่าข่าวนี้เขียนจากมุมมองที่ว่าชาวมังเป็นผู้กระทำความผิด ความผิดนี้ถูกนำเสนอในพาดหัวข่าวในลักษณะประโยคกรรม (transitive clause) โดยมีคำว่า "มัง" อยู่ใน ตำแหน่งผู้กระทำเหตุการณ์ (การทำลายป่า) คำบรรยายได้ภาพเขียนโดยใช้รูปประโยคกรรมวาจก (passive voice) เน้นการกระทำที่ผิดกฎหมายนี้ "หุบเขามังป่าคา ที่มีความอุดมสมบูรณ์อย่างยิ่ง แต่ถูกบุกรุกด้วยชาวเขาเผ่ามัง" น่าสังเกตว่าตลอดทั้งรายงาน ชาวมังถูกเรียกโดยใช้คำว่าชาวเขา คำนี้เป็นคำที่ใช้บ่อยมากที่สุดเมื่อมีการอ้างถึงชาวมังหรือชาวเขากลุ่มอื่นในบริบทสื่อมวลชน ชาวเขาถูกมองว่าเป็นกลุ่มเดียวกันทั้งหมด ไม่มีความแตกต่างระหว่างมัง เย้า กะเหรี่ยง หรือกลุ่มอื่นๆ พวกเขาคือชนกลุ่มน้อยที่มีวิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ (2541) กล่าวว่าถ้าคนพื้นราบถูกจับเพราะค้ายาเสพติด หนังสือพิมพ์มักจะรายงาน ว่า นาย ก หรือ นาย ข เป็นผู้กระทำความผิด แต่ถ้าชนกลุ่มน้อยถูกจับ พวกเขาจะถูกเสนอภาพว่าทำผิดทั้งกลุ่ม จะไม่ถูกเรียกโดยเน้นกลุ่มชาติพันธุ์ แต่จะเรียกชื่อหรือ ใช้ศัพท์เช่น "ราษฎร" หรือ "ประชาชน" ในขณะที่ถ้าชาวเขาถูกจับ แทบจะไม่มีการใช้ศัพท์ "ราษฎร" "ประชาชน" หรือ "พลเมือง" แต่จะเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ไปเลย เช่น มัง หรือ กะเหรี่ยง นอกจากนี้ เนื่องจากพวกเขาเป็นชนกลุ่มน้อย เมื่อพวกเขาทำผิด ความผิดของพวกเขาจึงดูร้ายแรง กรณีนี้เห็น ได้ชัดจากพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ (28 มีนาคม 2540) ต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ล่ามเซอตำยก ชบวนบุกป่าสงวน

พะเยา • ตามล่าชาวเขาเผ่ามูเซอตำยกชบวนบุกรุกป่าสงวนหวังตั้ง
หลักท่ามาหากิน จับได้ส่งคืนพื้นที่เดิมเพราะสอพบพฤติการณ์ไม่ชอบ
มาหากล มีคนคอยส่งเสบียงให้ตลอด ھرวันจะเข้ามาตัดไม้จนพินาศอีก

เจ้าหน้าที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาช้าง อ.ปง จ.พะเยา ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจสภ.อ.ปงดำเนินการ
เปิดเผยว่า เมื่อไม่นานมานี้มีชาวป่าอนุรักษ์ชาวบ้านจะบุกรุกเข้าไป
เขาเผ่ามูเซอตำยกกันบุกรุกเข้าไปอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยผาช้าง ทางเจ้าหน้าที่ได้ทำการตั้ง
เตือนให้ออกไปแต่โดยดีก็ไม่ปฏิบัติตาม จึงจับกุมเอาไว้ได้ 5 คน ส่ง
ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่นี้เป็นป่าอนุรักษ์ชาวบ้านจะบุกรุกเข้าไปไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปเพื่อ
หาที่อยู่อาศัยหรือท่ามาหากิน เพราะเป็นเขตอนุรักษ์เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าที่หายากมานานแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ไทยโพสต์, 28 มีนาคม 2540, น. 9)

แม้ว่าชาวนี้อาจจะไม่เกี่ยวข้องกับชาวม้ง แต่ก็แสดงให้เห็นชัดถึงประเด็นที่ว่าชาวกว๊านเกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อย มักแสดงออกด้วยความไม่ไว้วางใจและแสดงทัศนคติในทางลบของผู้เขียนชาวกว๊าน ในชาวนี้นชนกลุ่มน้อยถูกอ้างถึงโดยเน้นว่าเป็นกลุ่มเดียวกันและการอ้างเช่นนี้ทำให้เห็นว่าชนกลุ่มน้อยทั้งกลุ่มเกี่ยวข้องกับการทำความผิด พาดหัวข่าวอยู่ในประโยคคำสั่ง ขอให้ผู้อ่านมีส่วนร่วมในการ "ล่า" ผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ การใช้คำว่า "มูเซอ" และคำขยาย "ดำ" ยิ่งเพิ่มสีสันทว่าเป็นกลุ่มไม่น่าไว้วางใจ การนำเสนอชาวนี้อีกแตกต่างจากข่าวต่อไปนี้เป็นกรการกระทำผิดของคนไทยอย่างเห็นได้ชัด

(3)

ผู้ว่าฯประกาศเอาจริง ประชาชนที่บุกกรุกช่องเม็ก

การพัฒนาด่านช่องเม็กมีปัญหา หลังจากรัฐบาลอนุมัติงบ 47 ล้านบาท ช่วยเหลือราษฎรที่ได้รับผลกระทบต้องอพยพแก้ปัญหาเรียบร้อย

ราษฎรชุดใหม่บุกกรุกเข้ายึดครองอีกครั้ง ทางจังหวัดประกาศให้รื้อถอนออกภายใน 23 มิ.ย.นี้ หากคือแห่งจังหวัดจะจัดการขั้นเด็ดขาดทางกฎหมาย

(สื่อธุรกิจ, 21 มิถุนายน 2540, น. 24)

ในข่าวนี้นี้มีการใช้คำที่ไม่ได้แสดงทัศนคติในทางลบว่า ประชาชน ซึ่งปรากฏในพาดหัวข่าว และ ราษฎร ซึ่งปรากฏในเนื้อข่าว เน้นย้ำว่าผู้กระทำความผิดเป็นพลเมืองของประเทศแต่เป็นผู้ที่ไม่รู้ กฎหมาย ที่น่าสนใจคือข่าวนี้อันและข่าวมุเซอิดำข้างต้นต่างก็เกี่ยวกับการกระทำผิดเหมือนกัน แต่ กลุ่มหนึ่งถูกไล่ล่าในขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งได้รับคำเตือนเท่านั้น

ชาวม้งเป็นผู้ค้ายาเสพติด

การค้ายาเสพติดเป็นปัญหารุนแรงที่สุดสำหรับชาวม้งซึ่งเป็นผู้ที่มีความเป็นมาเกี่ยวข้องกับ การปลุกผี (Tapp 1990) นอกจากชาวม้งจะถูกเสนอภาพว่าเป็นผู้บุกรุกป่าแล้วยังถูกเสนอ ภาพว่าเป็นผู้ค้ายาเสพติด ข่าวที่อำเภอพบพระและถ้ากระบอกทำให้เห็นว่าม้งค้ายาบ้าและมี พฤติกรรมเยี่ยงโจร ม้งชอบกระทำการรุนแรง เช่น ทบตำรวจปางตาย มีอาวุธครอบครอง และ ทำงานเป็นขบวนการ เหตุการณ์ที่อำเภอพบพระ จังหวัดตากเริ่มต้นจากการที่ชายชาวม้งสามคน ถูกตำรวจจับในเดือนกรกฎาคม 2541 ด้วยข้อหาซื้อขายยาในครอบครอง ชาวม้งในพบพระจึงเดินทางมาขอร้องให้ปล่อยตัวชายทั้งสามนี้ โดยพวกเขาเชื่อว่าไม่ได้ทำความผิดจริงแต่โดนกลั่นแกล้ง จากเจ้าหน้าที่ตำรวจ พวกเขาล้อมโรงพักและมีอาวุธในครอบครอง จึงทำให้เป็นข่าวใหญ่โตใน หนังสือพิมพ์ว่าพวกเขาก่อการจลาจลและยึดโรงพัก ชาวม้งกลุ่มนี้ถูกมองว่าเป็นพวกม้งเหิมเกริม กล้าทำทนายอำนาจรัฐ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทบทตำราตรวจปางตาย 'มั่ง'เห็นจัด บุกพังโรงพักรอบ 2

ชีนายทนายบ้า
ชักใยเบื้องหลัง
กะซิงตัวลูกชาย
ถูกรวบนับร้อย
แค่ข้ามคืน ชาวเขาเผ่า
"มั่ง"หิมจัดยกพลกว่า 300
คนบุกพังโรงพักย่อยพบ
พระ จ.ตากอีกรอบ คราวนี้
ใช้ไม้ทบทตำราตรวจปางตายยึด
อาวุธปืน

อ่านต่อหน้า ๙

■ 'มั่ง'

วิทยุสื่อสาร คำรำนี้อ้างยัดยาบ้าจับพรรคพวกเข้าห้องขัง จังหวัดต้องระดมกำลังตชด.และอส.กว่า 100 นายพร้อมอาวุธครบมือเข้าระงับเหตุล้อมจับได้ 111 คน แดเมืองหลัง นายทุนค้ายาบ้าอิทธิพลในหมู่บ้านชักใยปลุกมือชนตำรวจ เหตุถูกปราบหนักแกมลูกชายถูกจับกุมหวังใช้กำลังบุกชิงตัวออกมาหัวหน้าปลลายกลายเป็นปัญหาใหญ่ระหว่างคนไทยที่ทราบกับไทยภูเขา

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า เมื่อเวลาประมาณ 02.00 น. ของวันที่ 17 ก.ค. ชาวไทยภูเขาเผ่ามั่งกว่า 300 คน ได้ยกขบวนเข้าปิดล้อม สภ.อ.ย่อยพบพระหมู่ 7 บ้านดอนเจดีย์ ต.ช่องแคบ อ.พบพระ จ.ตากอีกครั้ง คราวนี้หวังกดดันให้เจ้าหน้าที่ตำรวจปล่อยตัว 3 ผู้ต้องหาชาวมั่งที่ถูกจับกุมในข้อหาขายยาบ้าไว้ในครอบครอง ซึ่งประกอบด้วย นายหรือ แซ่เฮ้อ อายุ 42 ปี นายมา แซ่เฮ้อ อายุ 40 ปีและนายเซอ แซ่ซ้อ อายุ 27 ปี ทั้งหมดเป็นชาวไทยภูเขาเผ่ามั่งบ้านรวมไทย ต.รวมไทยพัฒนา อ.พบพระ ถูกตำรวจสภ.อ.ย่อยพบพระจับกุมยาบ้าจำนวน 6 เม็ด โดยระบุว่าถูกตำรวจกดดันแกมยัดยาบ้าให้ชาวมั่ง

ในข้อความนี้ คำว่า "มั่ง" ซึ่งแม้จะถูกละอยู่ในตำแหน่งประธานของประโยค และคำว่า ตำรวจ อยู่ในตำแหน่งกรรมของประโยค ผู้เขียนข่าวพยายามชี้ให้เห็นว่าชาวมั่งเป็นผู้ก่อการจลาจลและตำรวจเป็นผู้รับผลการกระทำที่รุนแรงนั้น ข่าวนี้นำให้เห็นว่าชาวมั่งเป็นกลุ่มที่ไม่มีเหตุผล และอาจจะมีเป้าหมายอื่นแอบแฝงเนื่องจากมีอาวุธในครอบครอง

พาดหัวข่าวในเดือนกรกฎาคม 2541 ต่อไปนี้แสดงให้เห็นชัดว่าสื่อมวลชนประเมินเหตุการณ์นี้ว่าเป็นอย่างไรและพวกเขามีทัศนคติอย่างไรต่อชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้

(5)

วันที่	พาดหัวข่าว	แหล่ง
18	ทุบตำรวจปางตาย 'มั่ง' เขมจัด บุกพังโรงพักรอบ2	สยามรัฐ
20	จับ 'มั่ง' บานปลายหลายจังหวัดฮือ พบอาวุธสงคราม เตรียมถล่มจนท.	มติชน
22	ขอตชด. หนุนตำรวจดากันมั่งบุก 'ชวน' สั่งจับตาชาวเขาถ้ากระบอก	มติชน
25	มั่งทำทายน่านจรัฐ ยิงทั้งคนไทย	สยามรัฐ
26	ล้อมหมู่บ้านจับยาบ้า มั่งแคนลงชั้น 10 ล้าน ยิงหัวตำรวจพบพระ	สยามรัฐ
29	เตรียมลุยรัง 'มั่ง' ถ้ากระบอก คึก 'มั่ง-ยาบ้า' บานโยงถึงขบวนการพบพระ ปส. ได้กลิ่นเคাঁกันมานาน	ข่าวสด
29	ย้อนอดีต "มั่ง" ทำรบตร. "นักรบ" สงครามฝิ่น	ไทยรัฐ
30	สรัฐเบรก 'ชวน' ย้ายมั่งถ้ากระบอก	มติชน
31	จีสบวัดถ้ากระบอกพัพนักกลุ่มมั่งยาบ้า	ไทยรัฐ
31	ทลายคลังแสง 'มั่ง' กลางกรุง ถ้ากระบอกได้ปส.	ข่าวสด

ในพาดหัวข่าวเหล่านี้ซึ่งกินเวลาสองสัปดาห์ จะเห็นว่าชาวมั่งถูกเสนอภาพว่าเป็นพวกที่ก่อความรุนแรง พวกเขาทำลายสถานีตำรวจ มีขบวนการ มีอาวุธ และเตรียมที่จะใช้อาวุธเพื่อต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ (สังเกตวลี "ยิงทั้งคนไทย" (แทนที่จะเป็นยิงตำรวจ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น) และ "ยิงหัวเจ้าหน้าที่" ซึ่งเสนอภาพความรุนแรงนี้อย่างชัดเจน) และพวกเขาเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด

เป็นที่น่าสนใจว่าบริจเฉทเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่อำเภอพบพระมีการเบี่ยงเบนประเด็นจากมั่งพบพระ เป็น มั่งวัดถ้ากระบอก ตั้งแต่วันที่ 29 กรกฎาคม เป็นต้นมา การเปลี่ยนประเด็นเช่นนี้ทำให้เรื่องของยาบ้าเข้ามาปะปนกับผู้อพยพเข้าประเทศอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย อาวุธสงคราม ขบวนการทางการเมือง และแม้แต่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในประเด็นหลังนี้ แทบ

(Tapp 1989: 19) กล่าวว่ามังมั่งจะถูกมองว่าเป็น "คอมมิวนิสต์ที่ผลิตฝัน" เพราะฉะนั้นจึงไม่น่าประหลาดใจที่พวกเขาจะถูกเสนอภาพเช่นนี้ นำสังเกตว่าพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ ข่าวสด เรียกวัดถ้ากระบอกว่าเป็น "รังมั่ง" คำว่า "รัง" นอกจากจะใช้ในคำประสม เช่น รังนก แล้วยังใช้กับคำว่า รังโจร การเรียกวัดว่ารังเช่นนี้สื่อนัยยะว่าวัดนี้เป็นศูนย์กลางของการกระทำที่ผิดกฎหมาย และชาว มั่งเปรียบเสมือนกับเป็นโจร

หนังสือพิมพ์มักไม่แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างชาว มั่งที่พบพระและชาว มั่งที่ถ้ากระบอก ทั้งสองกลุ่มถูกเสนอภาพแบบเดียวกันว่าเกี่ยวข้องกับการค้ายาบ้าซึ่งมีผู้โยงโยอยู่ข้างหลังและเป็น พวกชอบใช้ความรุนแรงทำทนายรัฐอยู่เสมอ ชาว มั่งทั้งสองกลุ่มถูกเรียกด้วยศัพท์ที่ดูเหมือนว่ามี กลุ่มที่อ้างถึงอยู่จริง เช่น มังยาบ้า มังค้ายาบ้า แก๊งมั่งค้ายาเสพติด แก๊งมั่งค้ายาบ้า นอกจากนี้ยัง มีการใช้ศัพท์ เช่น ขบวนการพบพระ (ข่าวสด 30 กรกฎาคม 2541) โดยหมายถึงขบวนการ มั่ง และชาวเขาถ้ากระบอก (มติชน 22 กรกฎาคม 2541) นำสังเกตว่าไม่มีการเรียกคนไทยที่ค้ายาบ้าว่า ไทยค้ายาบ้า ไทยยาบ้า ขบวนการไทยที่อำเภอ ก เป็นต้น มั่งยังถูกเสนอภาพว่าเป็นผู้เนรคุณและ เข็มเกริม สื่อมวลชนมักไม่แบ่งความแตกต่างระหว่าง มั่งที่อยู่มานานและ มั่งที่เพิ่งอพยพเข้ามาจาก ลาว นั่นคือไม่แบ่งความแตกต่างระหว่าง "พลเมืองของชาติ" กับ "ผู้อพยพ" ชาว มั่งทั้งหมดถูก เหมว่าเป็น มังยาบ้า

นอกจากการใช้ศัพท์เช่นนี้ ยังมีการใช้โครงสร้างกลายเป็นนามวลี (nominalization) ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงนัยยะอย่างชัดเจนว่ามีอะไรเกิดขึ้น เช่น วลี "การผลิตและจำหน่ายยาบ้าของชาวเขา เผ่ามั่ง" แสดงว่าชาวเขาเผ่ามั่งผลิตและจำหน่ายยาบ้า วลีแบบนี้มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่าน มากเพราะโดยปกติเมื่ออ่านข่าว เรามักจะไม่ได้หยุดคิดว่าข้อความที่อ่านแสดงว่าผู้เขียนมีความคิด ความเชื่ออะไรอยู่เรามักจะยอมรับสิ่งที่ข้อความนั้นอ้างถึงไปโดยปริยาย

หลังจากการนำเสนอเหตุการณ์ที่อำเภอพบพระ ก็มีบทความแสดงความคิดเห็นหลาย บทความซึ่งโดยส่วนใหญ่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันและกรุงเทพธุรกิจ บทความเหล่านี้ต่อต้านการกล่าวหาว่า มั่งเป็นผู้ค้ายาเสพติด แต่เสนอประเด็นว่าชนกลุ่มน้อยกลุ่มนี้เช่นเดียวกับ กลุ่มอื่น ๆ ได้กลายมาเป็นเหยื่อของสังคมและจะยังคงเป็นเหยื่อตลอดไปหากสื่อมวลชนจะยังคง เสนอสิ่งที่พวกเขาคิดว่าเป็นความจริงโดยไม่ตรวจสอบให้ถี่ถ้วน (ชุดิมา สุนเจริญ 2542) ชาวเขา ในบริจเจนี้ซึ่งเป็นบริจเจหรือวาทกรรมรองเป็น "เพื่อนร่วมสังคมที่เราควรเหลียวแล" (อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ 2542) รายละเอียดของบทความเหล่านี้โปรดดูส่วนผนวก ค

บทที่ 5

การเสนอภาพชนกลุ่มน้อยในปริจเฉททุ่งแสงตะวัน

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ปริจเฉทสื่อมวลชนอีกประเภทหนึ่ง คือ ปริจเฉทรายการโทรทัศน์ทุ่งแสงตะวันซึ่งมีอุดมการณ์แตกต่างจากอุดมการณ์ที่นำเสนอในบทที่สี่

ปริจเฉททุ่งแสงตะวัน

ภาพของเด็ก ๆ จับมือกันอย่างมีความสุขพร้อมกับกระโดดโลดเต้นอยู่กลางทุ่งเป็นภาพที่เรา มักจะเห็นจากรายการทุ่งแสงตะวัน เมื่อถามคนไทยโดยทั่วไปว่าทุ่งแสงตะวันเป็นรายการประเภทใด คำตอบที่ได้มักจะบอกว่าเป็นรายการสำหรับเด็ก แต่ผู้จัดบอกแก่ผู้วิจัยว่ารายการนี้จริงๆ แล้วมีจุดประสงค์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แต่คนส่วนใหญ่จะคิดว่ารายการนี้เป็นรายการสำหรับเด็ก ทุ่งแสงตะวันจึงรับรางวัลผิดมาอยู่บ่อย ๆ ส่วนหนึ่งที่พิธีกรชอบพูดคือ "ตามเด็ก ๆ ไปดู" ส่วนนี้จริงๆ แล้ว ไม่ได้หมายถึงตามตัวอักษรแต่หมายความว่าในฐานะที่เป็นคนแปลกหน้า พิธีกรและทีมงานต้องได้รับการแนะนำ เด็กเป็นผู้ที่พาพวกเขาเข้าไปในบ้านของชาวบ้าน ทำให้พวกเขาได้สัมผัสกับวิถีชีวิตและภูมิปัญญาพื้นบ้าน เด็กเป็นบุคคลสำคัญสำหรับทุ่งแสงตะวันเนื่องจากสำหรับทีมงานแล้ว ความคิดเห็นของเด็ก ๆ เป็นเรื่องสำคัญและในเรื่องใดที่เด็กไม่ทราบเด็กก็จะถามผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน

อย่างไรก็ตาม ทีมงานทุ่งแสงตะวันเน้นกับผู้วิจัยว่าพวกเขาไม่เคยบังคับให้เด็กพูดในสิ่งที่พวกเขาอยากได้ยิน ก่อนจะทำรายการตอนใดตอนหนึ่ง ทีมงานจะต้องศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้น ๆ มาเป็นอย่างดี และหากสิ่งที่เด็กพูดไม่ตรงกับสิ่งที่ทางทีมงานทราบมา ก็จะไม่มีการบังคับให้เด็กพูดตาม ผู้จัดกล่าวว่าความคิดของเด็กและของทีมงานแบ่งแยกจากกันอย่างเห็นได้ชัด แต่ในความเป็นจริงผู้วิจัยคิดว่าแทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะพูดว่าทุ่งแสงตะวันเสนอแต่สิ่งที่เกิดขึ้น "วิถีชีวิตที่เราเห็น" โดยไม่มีอุดมการณ์แอบแฝงอยู่ ผู้วิจัยเห็นว่าอุดมการณ์ของทุ่งแสงตะวันเกี่ยวข้องกับมุมมอง "พวกเรา" ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวเขาก็เป็นพลเมืองของชาติ ชาวเขาเป็นผู้ปกป้องสิ่งแวดล้อม ทุ่งแสงตะวันใช้กลวิธีหลายอย่างในการเสนออุดมการณ์นี้

จากมุมมองของความเป็น "พวกเรา" รายการทุ่งแสงตะวันบรรยายภาพของชาวเขาว่าเป็นสมาชิกของประเทศไทย ผู้คนเหล่านี้รักและหวงแหนสิ่งแวดล้อม มากเท่ากับหรือมากกว่าคนในเมือง พวกเขาเป็นชาวบ้านที่มีประเพณีวัฒนธรรมที่งดงาม และมีคำแนะนำมากมายให้แก่ผู้คนในวัฒนธรรมกระแสหลัก ในปริจเฉทนี้เด็กชาวเขาเป็นเพียง "เด็ก ๆ" เช่นเดียวกับเด็กอื่น ๆ ในประเทศไทย ดังปรากฏในบทเปิดรายการหนึ่ง ชื่อว่า "วิถีปกากะถั่ว" ซึ่งออกอากาศในเดือนมกราคม พ.ศ. 2541 ต่อไปนี้

บทบรรยาย :

ทุ่งแสงตะวันขอต้อนรับปี 2541 ด้วยเรื่องราวจากดอยสูง พุดถึงเรื่องของการเรียนรู้โลกของเด็ก ๆ เด็ก ๆ เรียนรู้เรื่องราวและความรู้ทั้งจากชีวิตประจำวันและจากทั้งที่โรงเรียน เวลาอยู่ในโรงเรียน เด็ก ๆ แต่ละคนก็มีความชอบวิชา เรื่องราวต่าง ๆ กันไป แล้วแต่ความถนัดนั่นเอง มีเด็กอยู่กลุ่มหนึ่ง เป็นเด็กอยู่บนดอยสูงของ อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ เป็นคนกะเหรี่ยง หรือเรียกอีกอย่างว่า ปกาเกอญอ คนเผ่านี้ เด็ก ๆ มีความรู้สึกว้า ถ้าหากว่าวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมต่าง ๆ ไม่สืบทอดต่อมาจากที่บรรพบุรุษเคยสั่งสอนไว้ อีกหน่อยพวกเขาอาจจะโตขึ้น โดยไม่รู้ว่าตนเองเป็นใคร เป็นชนเผ่าไหน ก็เลยอยากจะรักษาไว้ วันนี้จะได้เห็นชาวบ้านและครูในโรงเรียนช่วยกันสั่งสอนอบรมเด็ก เป็นหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน และเด็ก ๆ ก็สนุกมากเลยทีเดียว

การผลิตรายการแต่ละครั้งเต็มไปด้วยเสียงของเด็ก ๆ ซึ่งบอกเล่าถึงความหวังและความใฝ่ฝัน เด็ก ๆ เหล่านี้เล่าชีวิตและประสบการณ์ และถามคำถามว่าเหตุใดพวกเขาจึงถูกกล่าวหาอยู่ ว่าเป็นผู้ทำลายป่าเขา ทั้งที่ "เรารักป่า" เสียงเหล่านี้ผูกพันกับเสียงของครูโรงเรียน ของผู้ใหญ่บ้าน พ่อแม่ และที่สำคัญที่สุดคือเสียงของผู้ดำเนินรายการ เรื่องของผู้ดำเนินรายการผูกพันขึ้นกับตัวบทอันซับซ้อนหลายชั้นที่ประกอบด้วยเอกสารทางราชการ งานวิจัย รายงานของครู และงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ตัวบททั้งหมดนี้นำมาร้อยเรียงเข้ากับเสียงบอกเล่าประสบการณ์ ส่วนตัวของพระ และ "เพื่อนของสื่อ" ผู้ซึ่งได้เคยพบเห็นสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ไม่อยู่ในฐานะที่จะเปิดเผยข้อเท็จจริงทั้งหมดได้ ดังนั้นการผลิตรายการ "ทุ่งแสงตะวัน" แต่ละครั้งจึงเป็นผลของการทำงานของผู้ที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน อุดมการณ์นี้ไม่ได้ถูกนำเสนอโดยตรงในการสัมภาษณ์ แต่ปรากฏอยู่อย่างชัดเจนในการผลิตรายการแต่ละครั้ง

รายการ "ทุ่งแสงตะวัน" มุ่งเล่าเรื่องของคน ธรรมชาติ และวัฒนธรรมโดยนำเสนอชุมชนที่มองได้ว่าเป็นผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อม การเล่าเรื่องนี้มาจากแนวคิดที่ว่ามนุษย์ต้องอยู่ด้วยกันภายใต้ทรัพยากรธรรมชาติอันจำกัด ในรายการ 24 ตอนที่เกี่ยวข้องกับชาวเขา เกือบทั้งหมดเล่าเรื่องของชาวเขาเผ่าอาข่า เช่นในตอน "ขบวนการไล่ผี" หรือเผ่ามูเซอ เช่นในตอน "ดอกไม้ ทราย น้ำ" ต่างก็เจาะจงไปที่พิธีกรรมของแต่ละเผ่า ผู้ดำเนินรายการเล่าว่า ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า พิธีกรรมแสดงถึง "ความเข้มแข็งของวัฒนธรรมและชุมชน" พิธีกรรมของเผ่าลีซอ เรียกว่า "สะกอเว" ประกอบด้วย การขอโทษธรรมชาติด้วยดอกไม้ ทรายและน้ำ เป็นตัวอย่างที่ดีของความรักและความห่วงใยที่ชาวเขาเหล่านี้มีต่อธรรมชาติ

บริจเฉทซึ่งเสนอภาพของชาวเขาว่าเป็นผู้อยู่ในป่าและคอยปกป้องดูแลป่าและธรรมชาตินี้เป็นสิ่งที่ต่อต้านการเสนอภาพที่ว่าชาวเขาเป็นผู้ทำลายป่าและธรรมชาติ รายการ "ทุ่งแสงตะวัน" ตอนแรกที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชาวเขา คือตอน "หนาวป่าสน" เสนอภาพของชุมชนชาวกะเหรี่ยงที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ รายการนี้เสนอว่าป่าสนมีความสำคัญมากเพียงใดของชุมชนชาวกะเหรี่ยงแห่งนี้ และชุมชนปกป้องรักษาป่าของพวกเขาอย่างไร เรื่องในตอนนี้เล่าโดยเด็กหญิงชาว

กะเหรี่ยงคนหนึ่ง ชื่อว่าสีดา ภาพทั้งหลายถูกคัดเลือกอย่างถี่ถ้วนเพื่อเน้นประเด็นว่า ชาวกะเหรี่ยงไม่ได้ทำลายป่า ในภาพๆหนึ่ง ผู้บรรยาย "ติดตามเด็ก ๆ" ไปในป่า และไปสังเกตว่าเด็ก ๆ ไปเก็บไม้สนในป่าอย่างไร กิจกรรมนี้เน้นย้ำสารที่ว่ากะเหรี่ยงไม่ตัดไม้ เรื่องในตอนนี้เต็มไปด้วยคำถามของผู้บรรยายที่มีต่อเด็ก ๆ คำถามเหล่านี้เสนอเสียงของเด็ก ๆ ที่ขัดแย้งกับภาพลักษณ์ที่ฝังอยู่ในสังคมทั่วไป ที่มองว่าผู้คนเหล่านี้กำลังทำลายชาติ

บทสนทนาต่อไปนี ซึ่งอยู่ตอนท้ายของรายการตอนที่กำลังพิจารณาอยู่นี้ ให้ภาพว่ารายการทุ่งแสงตะวัน ร้อยเรียงอุดมการณ์ว่ากะเหรี่ยงไม่ทำลายป่าอย่างไร คำตอบของสีดาชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ชาวกะเหรี่ยงมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นป่าของเขาถูกทำลายโดยคนนอกพื้นที่:

(7)

- นิรมล : ป่าสนสำคัญกับชีวิตของเราอย่างไร
 ป : ดีที่สุดคือถ้ามีไม้สนมากๆ เราก็จะมีน้ำ ถ้าไม่มีสนเราก็ต้องใช้น้ำมัน ใครมีเงินซื้อก็ซื้อ ใครไม่มีก็ต้องอยู่มีด ๆ เย็น ๆ
 นิรมล : แล้วสีดาหละ ป่าสนสำคัญอย่างไร
 สีดา : ตั้งแต่หนูเกิดมาหนูก็ใช้ชีวิตอยู่กับป่าสนหนูก็ไม่มีไฟฟ้าใช้อย่างในเมืองก็ใช้ป่าสนแทนไฟฟ้า แล้วก็ถ้ามันถูกตัด หนอง ๆ ที่เกิดหลังเราก็จะไม่ได้เห็นอีกแล้ว
 นิรมล : แล้วที่มีคนตัดป่าไปเยอะ ๆ ตัวหนูเองรู้สึกยังไงบ้าง
 สีดา : หนูก็รู้สึกเสียใจอะ รู้สึกเสียใจที่ป่าต้องเป็นเช่นนี้ หนูก็อยากได้คืน หนูไม่อยากให้ป่าถูกตัดอีก

(8)

บทบรรยาย (ต่อท้ายบทสนทนาใน 7)

ทุกวันนี้ป่าถูกทำลายมากขึ้นจนน่าเป็นห่วง เราต้องช่วยกันดูแล คุณปู่ของสีดาสอนว่า คนกับป่าแยกกันไม่ได้ ปกาเกอญอต้องอาศัยอยู่ในป่า ป่าสนให้คุณ ป่าสนให้น้ำ ชาวกะเหรี่ยงจึงช่วยกันรักษามาตลอด มีเพลงเก่าแก่ท่อนหนึ่งว่า "อย่ามัวชื่นชมป่าของคนอื่น จงช่วยกันรักษาป่าของเรา แล้วเราจะมีป่า มีน้ำ มีเสื้อผ้า และมีชีวิตต่อไป"

บทสนทนาใน (7) และคำบรรยายใน (8) ยืนยันว่าป่ามีความสำคัญต่อชาวกะเหรี่ยง และเราจะเห็นได้จากคำตอบของสีดาว่า พวกเขาารู้สึกเศร้าโศกเสียใจเมื่อเห็นคนตัดต้นไม้ ซึ่งแสดงว่าพวกเขาไม่ใช่คนตัด

บทสนทนาต่อไปนี้ (9) ในรายการตอน "สายธารแห่งขุนเขา" เป็นเสียงอีกเสียงหนึ่งที่ยืนยันว่า ชาวเขาไม่ควรถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ทำลายป่า รายการตอนนี้เสนอภาพของเผ่าเย้า และพิธีกรรมของพวกเขาซึ่งช่วยปกป้องสิ่งแวดล้อม ด้วยการบวชต้นไม้และเลี้ยงอาหารแก่งูที่อยูใ่ป่า

(9)

- นิรมล : เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรบ้าง บางคนบอกว่าชาวเขาชอบตัดต้นไม้ ทำลายป่า
 เด็ก : ก็เสียใจครับ คนข้างล่างก็ตัดด้วยกัน
 นิรมล : แล้วคนข้างบน ตัดเยอะรีเปล่า
 เด็ก : ไม่ค่อยเยอะครับ
 นิรมล : จริงนะ ส่วนมากตัดทำอะไรคะ
 เด็ก : จริง ตัดทำไร่ครับ
 นิรมล : ต้องถางต้นไม้ใหญ่ ๆ ไหม
 เด็ก : ไม่ครับ ตัดต้นไม้เล็ก ๆ
 นิรมล : ทำไมเราถึงต้องถางต้นไม้เพื่อทำไร่หละ ถ้าไม่ทำไร่ได้ไหม
 เด็ก : ไม่ได้ ถ้าไม่ทำไร่ ก็ไม่มีอะไรกินครับ
 นิรมล : ทั้งชาวเขาและคนพื้นราบควรจะทำอย่างไรบ้าง
 เด็ก : ควรรักษาป่า ไม่ตัดไม้ทำลายป่าครับ

ใน (9) คำถามของผู้ดำเนินรายการวางกรอบให้แก่คำตอบของเด็ก สารสำคัญอยู่ที่ เป็นความจริงที่ชาวเขาตัดป่า แต่เขาทำไปเพราะว่าเขาจำเป็นต้องทำเช่นนั้น ยิ่งไปกว่านั้นเขาจะไม่ตัดไม้อย่างมโหฬารจนทำให้สูญเสียบ่าไป

รายการตอนนี้ยังตอบโต้คำกล่าวหาที่ว่าคนบนพื้นที่สูงมีความขัดแย้งกับคนพื้นราบ โดยแสดงให้เห็นว่าคนเย้ากับคนพื้นราบร่วมกันประกอบพิธีกรรมเพื่อยืดอายุของแม่น้ำ การบรรยายใน (10) ซึ่งเป็นคำเปิดรายการตอนนี้ เน้นประเด็นว่าผู้ที่เกี่ยวข้องควรเปลี่ยนวิธีการพูดจากการป้ายความผิดใส่กันและกัน เป็นร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม

(10)

บทบรรยาย :

ภาคเหนือตอนบนเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศไทยมีปัญหาดังๆมากมายที่ทำให้ป่าต้นน้ำลำธารถูกทำลายลงเรื่อยๆ มาถึงทุกวันนี้ แม่น้ำหลายสายเหือดแห้งลงรวมทั้งแม่น้ำแม่ใจ จ.พะเยา ไม่มีเวลากะเลาะกันอีกแล้วว่าใครคือคนทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ที่บ้านปางปูเลาะ จ.พะเยา ชาวเขาเผ่าเย้าและชาวบ้านที่ราบได้มาร่วมกันทำพิธี

สืบชะตาแม่น้ำ มีความหวังร่วมกันว่า พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารนี้ จะทำให้แม่น้ำแม่ใจอุดมสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป...

การใช้เพลงและดนตรีเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในบริบทของ ทุงแสงตะวัน แม้ว่าดนตรีจะเหมาะแก่การเสนอเรื่องราวให้เด็ก ๆ และคณะผู้จัดทำได้อธิบายว่าดนตรีเป็นเพียงหนึ่งในวิธีการหลาย ๆ แบบ ที่จะช่วยให้ผู้ดูซึ่งเป็นเด็ก ๆ สามารถนั่งนิ่ง ๆ ติดตามรายการได้จนจบก็ตาม แต่ผู้วิจัยคิดว่าการใช้เพลงและดนตรี มีหน้าที่มากกว่านั้น ดนตรีเป็นวิธีที่ได้ผลในการนำเสนออุดมการณ์เป็นที่น่าสังเกตว่า นอกจากเพลงที่แต่งขึ้นเฉพาะรายการแต่ละตอนแล้ว ยังมีเพลงพื้นบ้านในภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่กำลังเสนออีกด้วย ทั้งหมดนี้ทำให้รายการดูสมจริงมากขึ้น แพร์เคลา (1997: 107) กล่าวว่า "การทำให้เกิดความสมจริงส่วนหนึ่งเป็นเรื่องของการจัดที่ให้ผู้ดู ด้วยการสมมติว่าผู้ดูนั้นมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมและชุมชนที่นำเสนออยู่นั้นอยู่ก่อนแล้ว" แม้ว่าคณะผู้จัดทำรายการจะเป็นคนภายนอก แต่พวกเขาใช้วิธีนี้เพื่อสร้างภาพว่าพวกเขาได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนนี้มาเป็นเวลานาน การที่คณะผู้จัดทำรายการเรียกชาวกะเหรี่ยงว่า ปกาเกอญอ เช่นในตอน "วิถีปกากะญอ" และ "หนาวป่าสน" ก็เป็นการใช้กลวิธีแบบเดียวกันในการเสนอสาระนี้¹³

โดยสรุป รายการทุงแสงตะวัน ใช้กลวิธี (ทั้งที่ใช้ภาษาและไม่ใช้) ต่อไปนี้ในการเสนออุดมการณ์ว่าชาวเขาไม่ได้เป็นผู้ทำลายป่า

1. การใช้เสียงหลายเสียงผสมผสานกลมกลืนกัน เสียงของเด็กถามพิธีกรว่าทำไมชาวเขามักจะถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ทำลายป่าทั้ง ๆ ที่เรารักป่า
2. การเลือกเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวเขาปกป้องป่าซึ่งหลักฐานที่ชัดเจนคือพิธีกรรม เช่น พิธีขอโทษธรรมชาติโดยใช้ดอกไม้ ทรายและน้ำของชาวล่าหู่ หรือพิธีสืบชะตาแม่น้ำที่ชาวเขำทำร่วมกับชาวบ้านซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวเขาไม่ได้มีปัญหาเกี่ยวกับชาวบ้านเหมือนที่เข้าใจกัน
3. ภาพของพิธีกรตามเด็ก ๆ เข้าไปในป่าเพื่อดูเด็กเก็บไม้สนที่หล่นบนดินเพื่อเอาไปทำฟืน
4. บทสนทนาระหว่างพิธีกรกับเด็ก ๆ และบางครั้งผู้ใหญ่ในครอบครัวหรือชุมชนที่แสดงให้เห็นว่าชาวเขาผูกพันกับธรรมชาติเพียงไร
5. การตัดต่อคำพูด ความผสมกลมกลืนระหว่างบทสนทนาและการบรรยายของผู้จัดที่สอดแทรกเสียงของเจ้าของภาษาเอาไว้ด้วย
6. การใช้ศัพท์พื้นเมือง เช่น ศัพท์เรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ ปกาเกอญอ หรือปกากะญอ แทนกะเหรี่ยง

13 เกี่ยวกับเรื่อง "วิถีปกากะญอ" ผู้จัดและดำเนินรายการได้สรุปเนื้อหาของตอนนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า "โรงเรียนปกากะญอเป็นความร่วมมือระหว่างครูและผู้นำชาวบ้านเพื่อจะจัดหลักสูตรขึ้นมาสอนเด็ก ๆ ในชุมชน ออกมาในรูปของคำร้อง แบบถ้ำเป็นของคนไทยก็เหมือนภาพยนตร์ที่ จะบอกเล่าวิถีชีวิตอะไรต่าง ๆ แล้วก็ เป็นภาษาชาวปกากะญอเอง เขาก็จะร้องเพลงในทุกเรื่องของชีวิตของเขาเลย"

7. การใช้เพลง ดนตรี และสำนวนคำพังเพยในภาษาท้องถิ่น ทำให้ผู้ดูเกิดมีความรู้สึกร่วม
กวีวิธีนี้ยังแสดงให้เห็นว่าคณะผู้จัดรายการไม่ใช่บุคคลอื่น แต่เป็นผู้รู้จักชุมชนเป็นอย่างดี รู้ว่าเขา
ร้องเพลงแบบใดกัน รู้ว่าสำนวนคำพังเพยของเขาเป็นอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

ปริจเฉทที่แข่งขันกันและความมีอคติทางชาติพันธุ์

บทนี้อภิปรายประเด็นที่น่าเสนอในบทที่สี่และบทที่ห้าโดยโยงไปกับปัญหาเรื่องความมีอคติทางชาติพันธุ์ นอกจากนี้จะอ้างถึงปริจเฉทประเภทข่าวในหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและรายการทุ่งแสงตะวันแล้ว ผู้วิจัยได้พูดถึงปริจเฉทที่แสดงอุดมการณ์ที่สนับสนุนว่าชาวเขาก็คือพลเมืองของชาติ ปริจเฉทประเภทนี้พบในบทความประจำคอลัมน์ในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ¹⁴ และหนังสือพิมพ์ธุรกิจ เช่น กรุงเทพธุรกิจ ซึ่งมีผู้อ่านน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือพิมพ์ประเภทไทยรัฐหรือข่าวสด ในตอนท้ายของบทนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายประเด็นเรื่องปัญหาความมีอคติทางชาติพันธุ์ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าไม่ได้มีสาเหตุมาจากการตกลงว่าจะเรียกชื่อกลุ่มว่าอะไร แต่มีรากเหง้ามาจากทัศนคติและอุดมการณ์ที่แบ่งแยกชาวเขากออกจากความเป็นกลุ่มเดียวกับพลเมืองของประเทศ

ปริจเฉทที่แข่งขันกัน : ข้อคิดเกี่ยวกับการเสนอภาพชนกลุ่มน้อยในสื่อมวลชน

ในปีเดียวกับที่มีข่าวเกี่ยวกับชาวม้ง ก็มีปริจเฉทอีกแบบหนึ่งเกี่ยวกับกะเหรี่ยงปรากฏในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ อุดมการณ์ที่ชัดเจนของบางกอกโพสต์ คือกะเหรี่ยงเป็นพลเมืองไทยที่ตระหนักถึงสิทธิที่ดินมีและใช้วิธีการประชาธิปไตยเรียกร้องให้รัฐบาลหันมาดูแลชุมชนกะเหรี่ยงไม่ให้อุทธรณ์เอาเปรียบโดยนายทุนชาวไทยที่เข้าไปสร้างโรงงานและปล่อยสารพิษในน้ำ ทำให้เด็ก ๆ ในหมู่บ้านถูกสารพิษและสภาพแวดล้อมของชุมชนถูกทำลาย บทความหลายบทความในคอลัมน์ Outlook และ Perspective ให้ความสำคัญกับบทบาทของชาวกะเหรี่ยงในการปกป้องชุมชนและสิ่งแวดล้อม

Wildlife Sanctuary

Lead Mine Faces Rising Opposition

Thai Karens Push For Its Closure.

(Bangkok Post, 14 July 1998)

¹⁴ ดังที่ได้กล่าวแล้วในบทที่สาม ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์เพียงหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ แต่ผู้วิจัยคิดว่าภาพเกี่ยวกับชาวเขาก็คือเสนอในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นก็น่าที่จะมีความคล้ายคลึงด้วย ประเด็นนี้จะเป็นประเด็นที่ต้องศึกษาต่อไป

The Klity lead mine which releases toxic waste water into Thung Yai Naresuan Wildlife Sanctuary must be closed, declared the Thai Karen in Western Thailand Group.

The group network of mostly forest-dwelling ethnic Karen in western Thailand said they will mobilise support from environmental groups and Karen in other parts of the country in order to get the Klity mine closed. (Paragraphs 1-2)

ชาวนี้อาจแสดงให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงมีความรู้สึกผูกพันกับชุมชนเหนียวแน่น พวกเขาตระหนักว่าถ้าพวกเขาไม่รวมตัวกัน พวกเขาจะไม่ประสบความสำเร็จในการต่อรองใดๆเนื่องจากความเป็นชนกลุ่มน้อยของพวกเขาที่น่าสนใจคือชาวกะเหรี่ยงในบทความนี้ถูกเรียกว่า "Thai Karens" หรือชาวกะเหรี่ยงเชื้อสายไทย ตัวอย่างอีกตัวอย่างหนึ่งที่ตีพิมพ์ในคอลัมน์ Outlook (Bangkok Post 17 July 1998) กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านสะมาแคในจังหวัดกาญจนบุรีพิทักษ์ป่าจากผู้ที่พยายามจะขายป่าส่วนนี้เพื่อไปทำเป็นสวนสัตว์เปิด บทความนี้ตั้งชื่อว่า "United We Stand" ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เหนียวแน่นของชาวกะเหรี่ยงกลุ่มนี้และแสดงให้เห็นว่าตรงข้ามกับที่เชื่อกันโดยทั่วไป ชาวกะเหรี่ยงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่า

เพราะฉะนั้นถึงแม้ว่าเราจะเห็นแล้วในบทที่สี่ว่าชาวเขาโดยเฉพาะกลุ่มม้งมักจะถูกเสนอภาพในปริจเฉทสื่อมวลชนว่าเป็นตัวการทำลายป่าและเป็นผู้ค้ายาเสพติดและถูกเสนอภาพที่แสดงอุดมการณ์ของสื่อมวลชนว่าชาวเขาเป็นศัตรูของชาติ ยังมีปริจเฉทอีกแบบหนึ่งที่ขัดแย้งกับปริจเฉทประเภทนี้ ปริจเฉทที่ปรากฏตัวใหม่นี้เป็นปรากฏการณ์ภายในช่วงเวลาไม่นานมานี้และมักจะปรากฏในลักษณะของบทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ (และอาจจะปรากฏในหนังสือพิมพ์เดอะเนชั่นด้วย แต่ผู้วิจัยยังไม่มีโอกาสได้ศึกษา) ดังที่ได้เห็นข้างต้น บทความเหล่านี้เป็นปากเป็นเสียงให้กับชนพื้นเมืองเหล่านี้โดยเสนออุดมการณ์ว่าชาวเขาเป็นสมาชิกของชาติด้วยเช่นกันแต่พวกเขามักจะตกเป็นเหยื่อของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักธุรกิจ ตลอดจนสื่อมวลชน

น่าเสียดายว่าชาวเขานี้ปรากฏเห็นชัดเจนเฉพาะในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษที่คนไทยจำนวนมากไม่มีโอกาสได้อ่าน คำว่า คนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยง (Thai Karens) จึงแทบจะไม่มีใครใช้กะเหรี่ยงในสายตาของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ยังคงเป็นกะเหรี่ยงที่แอบเข้ามาเป็นแรงงานต่างชาติ ที่คอยฉวยโอกาสกระทำผิดเมื่อมีโอกาส และเป็นชนกลุ่มน้อยที่ไม่ได้มีสิทธิหรือมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

แต่เมื่อเปรียบกับชาวม้ง ชาวเขากับม้งเป็นไปในแง่ลบมากกว่ามาก นักหนังสือพิมพ์ท่านหนึ่งที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสนอข่าวเกี่ยวกับชาวม้งที่น่าสนใจดังนี้

มั่งนี่ค่อนข้างแย่น้อยในสายตาของสื่อมวลชน เพราะว่ามีเรื่องยาเสพติด เป็นปัญหาหลักที่สื่อมวลชนมักจะนำเสนอเสมอเลยว่ามีมั่งค้ายาบ้าในช่วง ปีที่ผ่านมา หลังจากข่าวมั่งพบพระ ภาพของมั่งค้ายาบ้าหนักเข้าไปอีก ว่าแบบแทบจะไม่ได้พูดได้เกิดแล้ว คุณตัดสินเขาไปแล้วในสื่อว่าเขาคือ พวกที่ค้ายาเสพติด จริงแล้วเนี่ยพี่ก็ไม่ได้คิดว่าเขาเขาเนี่ยดี มันก็มี ทั้งคนดีคนไม่ดี แต่สื่อมวลชนจะให้ภาพอันนั้นเขาไปแล้ว ด้วยเหตุที่ว่า เขาอยู่ในดินแดนที่มันอาจจะเราเข้าถึงเขาลำบากแล้วไม่รู้จักเขา

ความเข้าใจเกี่ยวกับมั่งจึงเป็นความเข้าใจในทางลบ มั่งกลายเป็นผู้ร้ายที่ตำรวจและทหารไทยจับตาดู และหลายครั้ง หากใครเข้าไปใกล้ชิดคนเหล่านี้ก็จะถูกกล่าวหาว่าได้รับสินบนจากมั่งหรือผู้มี อิทธิพลอยู่เบื้องหลัง

ขวรงค์ ลิ้มบัทมปณี (2542:171) กล่าวว่า หนังสือพิมพ์หลายฉบับมีส่วนร่วมใน กระบวนการเปลี่ยนประเทศไทยให้เป็นประชาสังคมโดยเป็นปากเสียงให้กับผู้ยากไร้ในการ ร้องขอสิทธิในการมีที่ทำกิน สิทธิในการได้งาน และสวัสดิการอื่นๆ ชาวเกี่ยวกับประเด็นเหล่านี้ที่ เกี่ยวข้องกับชาวกะเหรี่ยงมักมีการนำเสนอในหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นสิ่ง ชั่ววัดที่ตีว่าชาวเขากำลังใช้กระบวนการทางประชาธิปไตยในการปกป้องสิทธิของพวกเขาและในการ มีส่วนร่วมในประชาสังคม พวกเขากล้าแสดงความคิดเห็นในที่สาธารณะและกล้าที่ขัดแย้งกับรัฐ หากพวกเขาเห็นว่าพวกเขากำลังถูกเอาเปรียบหรือป่าที่เป็นที่อยู่อาศัยของพวกเขา กำลังถูกทำลาย

แม้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยจะได้พัฒนาไปมากจนอาจกล่าวได้ว่าได้กลายมาเป็นปากเสียงของ ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาส และแม้ว่าการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาจะดีขึ้นมากหากเทียบกับอดีต ซึ่งให้ภาพที่ค่อนข้างบิดเบือนและคนไทยโดยส่วนใหญ่เข้าใจปัญหาเกี่ยวกับชาวเขามากขึ้น แต่การ นำเสนอข่าวเกี่ยวกับชาวเขายังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ชาวหน้าหนึ่งมักใช้คำรุนแรงที่ แฝงความรู้สึกชาตินิยม ชาวเขาถูกนำเสนอว่าเป็นบุคคลอื่นที่คนไทยไม่ไว้วางใจ ตัวอย่างที่เห็นชัด เช่น เมื่อกะเหรี่ยงถูกเรียกว่า กะเหรี่ยงเนรคุณ ที่อพยพมาอยู่ประเทศไทยแต่อกตัญญู (ไทยรัฐ 29 มกราคม 2534) ชาวนี้มีอาการอ้างว่ากะเหรี่ยงเป็นคนเนรคุณถึงสิบครั้ง ชาวการที่เจ้าหน้าที่ระดับสูง ของรัฐกล่าวหานักวิชาการไทยที่ทำวิจัยเกี่ยวกับชาวเขาและถ่ายทอดเรื่องราวของชาวเขาให้นัก วิชาการต่างประเทศได้รับรู้ว่าเป็นผู้ขายชาติ (ข่าวในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2542) เป็น อีกกรณีหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าความมีอคติทางชาติพันธุ์มีอยู่ทั่วไปในสังคมไทยและดูเหมือนว่าคน ไทยยังมีความเข้าใจเรื่องปริศนาเกี่ยวกับผู้อื่นน้อยมาก

นอกจากนี้ข่าวมักจะถูกถ่ายทอดจากมุมมองของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีเสียงที่ดังกว่าและพูดจามา เชื่อถือกว่าชาวเขา นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ยังพูดภาษาเดียวกับผู้สื่อข่าวและเป็นบุคคลที่เข้าถึงได้ง่าย กว่า ปัญหานี้ นักหนังสือพิมพ์ที่วิจัยได้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ใช่ปัญหาที่เกี่ยวกับชาวเขาแต่ เพียงอย่างเดียวเท่านั้นแต่เป็นปัญหาของพลเมืองกลุ่มอื่นของรัฐชาติด้วยเช่นกัน เช่น ชาวนา ที่ไม่มี โอกาสได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

สถานการณ์ทางโทรทัศน์จะให้ความหวังสำหรับการเสนอประจําแบบใหม่เกี่ยวกับชาวเขา รายการ ทุ่งแสงตะวัน ทางช่อง 3 เป็นตัวอย่างของปรากฏการณ์แบบใหม่ในสังคมไทยที่ทำให้ผู้ชมได้หยุดคิดว่าคนไทยมีทัศนคติอย่างไรเกี่ยวกับชาวเขาและชาวเขามิชอบทำอะไรในสังคมไทย แต่เนื่องจากรายการนี้ออกอากาศเช้าตรู่ของวันเสาร์ (เวลา 7.30-8.00 น.) ทำให้ผู้ชมมีจำนวนไม่มากนักและส่วนใหญ่จะเป็นเด็กมากกว่าจะเป็นผู้ใหญ่ ทำให้ประจําแบบนี้มีผู้ได้ยินได้ฟังค่อนข้างน้อย

ความเข้าใจของคนไทยเกี่ยวกับชาวเขาจึงยังคงถูกกำหนดโดยสิ่งที่ถ่ายทอดในพาดหัวข่าวและเนื้อหาของข่าวที่เน้นทัศนคติในแง่ลบเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ ไม่ว่าจะชาวเขาจะถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐชาติหรือไม่ขึ้นอยู่กับว่าสื่อมวลชนมองพวกเขาอย่างไรและขึ้นอยู่กับว่าพวกเขาจะใช้สื่อมวลชนเป็นสื่อในการเสนอมุมมองของพวกเขาอย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อสรุป

รายงานนี้ศึกษาการเสนอภาพชาวเขาในปริจเฉทสื่อมวลชนโดยมีสาระสำคัญว่ามีปริจเฉทที่แข่งขันกันอยู่สองปริจเฉทใหญ่ๆ ปริจเฉทหนึ่งซึ่งปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันสะท้อนแนวคิดเรื่องความมีอคติทางชาติพันธุ์ ในปริจเฉทนี้มีการเสนอภาพของชาวเขาว่าเป็นบุคคลอื่นเป็นศัตรูของชาติ ในขณะที่อีกปริจเฉทหนึ่งซึ่งปรากฏในรายการทุ่งแสงตะวัน (รายการโทรทัศน์) เสนอภาพชาวเขาว่าเป็นผู้อนุรักษ์ป่าและเป็นพลเมืองของชาติ ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นว่ามีกลวิธีทางความหมายและทางปริจเฉทอะไรบางอย่างที่สื่อมวลชนใช้ในการเสนอแนวคิดทั้งสองนี้ และได้ชี้ให้เห็นว่ากลวิธีเหล่านี้สัมพันธ์กับอุดมการณ์อย่างไร การศึกษานี้ทำให้เข้าใจว่าคนกลุ่มหนึ่งรักษาความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนเองในการพูดเกี่ยวกับคนต่างกลุ่มชาติพันธุ์อย่างไร

ประเด็นคำถามหนึ่งที่น่าสนใจคือในเมื่อปริจเฉทเกี่ยวกับชาวเขาเป็นไปในแง่ลบ ทำไมจึงมีเรื่องราวเกี่ยวกับชาวเขาในเอกสารของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและในเอกสารอื่นๆ ที่เน้นวัฒนธรรมที่ดึงดูดใจของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่านี่เป็นปริจเฉทเกี่ยวกับชาวเขาอีกปริจเฉทหนึ่งที่ปรากฏในสื่อมวลชน สื่อมวลชนไม่เพียงแต่สื่อสิ่งที่เป็นความคิดความเชื่อของกลุ่มเท่านั้น แต่ยังสนใจผู้รับสื่อในฐานะลูกค้า ในปัจจุบันคนไทยตื่นตัวกับความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์และสนใจประเพณีและวิถีชีวิตที่แตกต่างของคนกลุ่มน้อย มีภาพยนตร์สารคดี เช่น รายการโลกสลัปส์ และบทความจำนวนมากตีพิมพ์ในนิตยสาร เช่น ศิลปะวัฒนธรรม สยามอารยะ สารคดี เป็นต้น ที่เน้นความสวยงามและความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมของคนกลุ่มน้อย บทความและสื่อเหล่านี้มีจุดประสงค์หลักคือเน้นการท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตามหากวิเคราะห์จากมุมมองของปริจเฉทศึกษา บทความและสื่อเหล่านี้สะท้อนแนวคิดที่ว่าชาวเขาคือสินค้าของการท่องเที่ยว (objects of tourism)

รายงานนี้ได้ชี้ให้เห็นว่าภาษาที่สื่อมวลชนใช้และเนื้อหาของรายงานข่าวเกี่ยวกับชาวเขาเป็นสิ่งที่ตอกย้ำความรู้สึกว่าชาวเขาเป็นบุคคลอื่น พวกเขาเป็นผู้ไม่น่าไว้วางใจและมักจะกระทำผิดโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ของประเทศ ผู้วิจัยเห็นว่าสื่อมวลชนควรหลีกเลี่ยงการกระทำที่ความรุนแรงต่อชาวเขาโดยการรายงานข่าวอย่างเรียกความสนใจและด่วนสรุปเหตุการณ์โดยไม่คำนึงว่าการรายงานข่าวเช่นนี้จะเกิดผลเสียต่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่เกี่ยวข้องอย่างไร หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำวิจัยนี้ไปได้หกเดือน ผู้วิจัยได้รับการบอกเล่าว่างานวิจัยเช่นนี้เป็นงานที่ไม่ค่อยมีใครอยากทำเนื่องจากเห็นว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ประเทศขาดความสามัคคี แต่ผู้วิจัยกลับเห็นในทางตรงกันข้าม หากสถานการณ์ยังเป็นอยู่เช่นนี้โดยไม่มีการแก้ไข จะยิ่งทำให้เกิดการเหยียดผิวในสังคมไทยมากขึ้น ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ไม่ควรที่จะต้องจดจำว่ากะเหรี่ยงเป็นโจรหรือม้งเป็นพวกค้ายาบ้าและไม่ควรเกรงกลัวพวกเขา ในทางตรงกันข้ามพวกเขาควรมีโอกาสได้มองบุคคลเหล่านี้ในฐานะที่เป็นเพื่อน

ร่วมสังคมเดียวกัน หากคนกะเหรี่ยงคนใดคนหนึ่งจะเป็นโจร ก็ไม่ได้แปลว่าพวกเขาทั้งกลุ่มเป็นโจร เหมือนกันหมด ผู้วิจัยเห็นว่าในยุคปัจจุบันที่เส้นขีดพรมแดนวัฒนธรรมในโลกจางลง คนไทยควรจะได้เข้าใจความหลากหลายทางชาติพันธุ์ในสังคมมากกว่านี้ และสื่อมวลชนมีบทบาทสูงมากในการหล่อหลอมความคิดนี้

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในแนวที่เสนอในรายงานนี้ยังมีอีกหลายประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม ดังนี้

1. ควรศึกษาการรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษสองฉบับคือบางกอกโพสต์และเดอะเนชั่นอย่างลึกซึ้งและวิเคราะห์ท่วงทีและอุดมการณ์ในหนังสือพิมพ์ทั้งสองนี้ หลังจากนั้นควรเปรียบเทียบกับสิ่งที่พบในรายงานนี้
2. ควรศึกษาอัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยที่ถ่ายทอดในการเล่าเรื่อง ในการสนทนาในชีวิตประจำวัน หรือในงานเขียน (หากกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมีภาษาเขียน เช่น ม้ง หรือ กะเหรี่ยง) การศึกษามุมมองของชนกลุ่มน้อยเองจะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชนกลุ่มน้อยและคนไทยชัดเจนขึ้น การศึกษานี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจการเมืองชาติพันธุ์ในประเทศไทย
3. ควรมีการศึกษาที่เน้นเฉพาะรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยและเปรียบเทียบผลของรายงานข่าวดังกล่าวกับรายงานข่าวเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศอื่น การทำเช่นนี้น่าจะทำให้เห็นประเด็นปัญหาในภาพรวมและในเชิงเปรียบเทียบชัดเจนยิ่งขึ้น
4. ควรมีการศึกษาการเสนอภาพของชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นซึ่งแม้ว่าจะเป็นคนไทยโดยเชื้อสายแต่มีวิถีการดำรงชีวิตแตกต่างออกไป เช่น คนอีสาน การศึกษานี้จะทำให้เข้าใจประเด็นปัญหาที่เกี่ยวกับการเมืองอัตลักษณ์ (identity politics) ชัดเจนขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนอ้างอิง

ภาษาไทย

- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. 2542. จากคนนอกสู่คนชายขอบ. *ศิลปวัฒนธรรม* ปีที่ 20 ฉบับที่ 12 (ตุลาคม 2542)
- อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. 2541. มั่งกับแบงค์. *กรุงเทพธุรกิจ* (5 สิงหาคม 2542) หน้า 15.
- ชุตินา สันเจริญ. 2541. ปากคำ...จำเลยตลอดกาล. *กรุงเทพธุรกิจ* (10 กันยายน 2542) หน้า 1.
- ชวรงค์ ลิมป์ปัทมณี. 2542. บทบาทสื่อมวลชนกับการพัฒนาความเป็นประชาสังคม ใน Anuchat Pongsomlee and Kritaya Archavanitkul (Eds.), *Thai Civil Society: The Making of Thai Citizens*, Pp. 163-182.. Bangkok: Research and Development of Civil Society Project, Mahidol University.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2542. *วาทกรรมการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.
- ทวิช จตุรพฤกษ์. 2541. *เสี่ยงจากคนชายขอบ: ศักดิ์ศรีความเป็นคนของชาวลิซอ*. เชียงใหม่: เครือข่ายชาติพันธุ์ศึกษา ศูนย์ภูมิภาคเพื่อการศึกษาสังคมศาสตร์และการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สารณีย์ ไทยนันท. 2539. *รายงานวิจัย ผืนสู่เสโรอิน วิฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดปัญหาลูกโซ่ในสังคมชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง*. สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม.
- สังคิต พิริยะรังสรรค์. 2535. *ความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชนชาติส่วนน้อยกะเหรี่ยง : มิติทางวัฒนธรรม*. เอกสารวิชาการ ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. 2541. *ที่นี้ยังมีพื้นที่สำหรับ...ชาวม้ง ปะหล่อง ลิซอ ปกาเกอญอ? กรุงเทพธุรกิจ* (11 กันยายน 2541) หน้า 2.

ภาษาอังกฤษ

- Archavanitkul, Kritaya, Pongomlee, Anuchat, Jarusomboon, Wanna, and chansomwong, Arphorn. 1999. Thai civil society: The making of Thai citizens. In Anuchat Pongsomlee, and Kritaya Archavanitkul, *Thai Civil Society: The Making of Thai Citizens*, Pp. xxvii-lv. Bangkok: Research and Development of Civil Society Project, Mahidol University.
- Bakhtin, M.M. 1981. *The Dialogic Imagination*. Austin: University of Texas Press.

- Blommaert, Jan, and Bulcaen, Chris (Eds.). 1997. *Political Linguistics*. Belgian Journal of Linguistics 11. Amsterdam: John Benjamins.
- Cohen, Eric. 1996. *Thai Tourism: Hill Tribes, Islands, and Open-Ended Prostitution*. Studies in Contemporary Thailand, No. 4. Bangkok: White Lotus.
- Caldas-Coulthard, Carmen Rosa, and Malcolm Coulthard, eds. 1996. *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*. London: Routledge.
- Ekachai, Sanitsuda. 1994. *Seeds of Hope: Local Initiatives in Thailand*. Bangkok: Thai Development Support Committee.
- Fairclough, Norman. 1995. *Media Discourse*. London: Edward Arnold.
- Fairclough, Norman. 1993. Critical discourse analysis and the marketization of public discourse: the universities. *Discourse & Society* 4.2: 133-168.
- Fairclough, Norman. 1992. *Discourse and Social Change*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Holquist, Michael. 1984. The politics of representation. *Quarterly Newsletter of the laboratory of Comparative Human Cognition* 5: 2-9.
- Kammerer, Cornelia A. 1987. Minority identity in the mountains of Northern Thailand. In *Southeast Asian Tribal Groups and Ethnic Minorities*. Cultural Survival Report, No. 22. Cambridge, MA: Cultural Survival.
- Keyes, Charles F. 1979. Introduction. In Keyes, C. F. (Ed.), *Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai frontier with Burma*. Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues.
- Kress, G. 1991. Critical discourse analysis. *Annual Review of Applied Linguistics* 11: 84-99.
- Kuusisto, P, and Östman, J.O. 1997. The media as mediator: How foreigner discourse constructs ideology in Finnish newspapers. In Blommaert and Bulcaen (Eds.), *Political Linguistics*.
- Lehman, F. K. 1979. Who are the Karen, and if so, why? Karen ethnohistory and a formal theory of ethnicity. In Keyes, C. F. (Ed.), *Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai frontier with Burma*. Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues.
- McCargo, Duncan. 1999. The international media and the domestic political coverage of the Thai press. *Modern Asian Studies* 33.3: 551-580.
- McCargo, Duncan. 1998. Political newsgathering in Thai language press. *Journal of Mahasarakham University* 16.2 (November 1997-April 1998): 72-96.

- McKinnon, J., and W. Bhruksasri. (Eds.). 1983. *Highlanders of Thailand*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Mehan, Hugh. 1997. The discourse of the illegal immigration debate: a case study in the politics of representation. *Discourse & Society* 8.2: 249-270.
- Saihoo, Patya. 1970. *The Hill Tribes of Northern Thailand*. Report for the SEATO Cultural Programme.
- Simpson, Paul. 1993. *Language, Ideology and Point of View*. London & New York: Routledge.
- Tapp, Nicholas. 1990. Squatters or refugees: Development and the Hmong. In Wijeyewardene, Gehan (Ed.), Pp. 149-172.
- Tapp, Nicholas. 1989. *Sovereignty and Rebellion: The White Hmong of Northern Thailand*. Singapore: Oxford University Press.
- van Dijk, Teun A. 1995. Discourse semantics and ideology. *Discourse and Society* 6.2: 243-289.
- van Dijk, Teun. 1993. *Elite Discourse and Racism*. Beverly Hills, CA: Sage.
- van Dijk, Teun. 1991. *Racism and the Press*. Routledge.
- van Dijk, Teun A., Ting-Toomey, Stella, Smitherman, Geneva, and Troutman, Denise. 1997. Discourse, ethnicity, culture and racism. In van Dijk, Teun A. (Ed.), *Discourse as Social Interaction*, Pp. 144-180. Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction, Volume 2. London: SAGE Publications.
- Wijeyewardene, Gehan. (Ed.). 1990. *Ethnic Groups across National Boundaries in Main Southeast Asia*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Williams, Raymond. 1977. *Marxism and Literature*. Oxford: Oxford University Press.
- Williams, Raymond. 1976. *Keywords*. London: Fontana.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

- Anderson, B. 1983. *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. London: Verso.
- Bo Gua. 1975. Opium, bombs, and trees: The future of the H'mong tribesman in Northern Thailand. *Journal of Contemporary Asia* 5(1): 70-81.
- Cooper, R. G. 1979. The tribal minorities of Northern Thailand: Problems and perspectives. *Southeast Asian Affairs* VI: 323-332.
- Hinton, Peter. 1983. Do the Karen really exist? In J. McKinnon and W. Bhruksasri (Eds.), *Highlanders of Thailand*, Pp. 155-16. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Ijima, S. 1979. Ethnic identity and sociocultural change among the Sgaw Karen in Northern Thailand. In C. F. Keyes, ed., *Ethnic Adaptation and Identity: The Karen on the Thai frontier with Burma*. Philadelphia: Institute for the Study of Human Issues.
- Kress, G. and Hodge, R. 1979. *Language as Ideology*. London: Routledge and Kegan Paul.
- LeBar, F.M. et al. (Eds.). 1964. *Ethnic Groups of Mainland Southeast Asia*. New Haven, CT: Human Relations Area Files Press.
- McKinnon, J.M. and Vienne, B. (Eds.). 1989. *Hill Tribes Today*. Bangkok: Lotus-Orstom.
- Ovesen, Jan. 1995. *A Minority Enters The Nation State: A Case Study of a Hmong Community in Vientiane Province, Laos*. Uppsala Research Reports in Cultural Anthropology No. 14. Uppsala, Sweden: Department of Cultural Anthropology, Uppsala University.
- Rajah, Annanda. 1990. Ethnicity, nationalism and the nation-state: The Karen in Burma and Thailand. In Wijeyewardene, Gehan (Ed.), *Ethnic Groups across National Boundaries in Mainland Southeast Asia*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Rassool, Naz. 1998. Postmodernity, cultural pluralism and the nation-state: Problems of language rights, human rights, identity and power. *Language Sciences* 20.1: 89-100.
- Shapiro, M. 1988. *The Politics of Representation*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Shi-xu. 1997. Discursive ideologies: Rationalizing cultural violence. In Blommaert &

- Bulcaen, eds., Pp. 217-230.
- Silverstein, Michael. 1979. Language structure and linguistic ideology. In Clyne, R., Hanks, Wl, and Hofbauer, C. (Eds.), *The Elements: A Subsession on Linguistic Units and Levels*, Pp. 193-247. Chicago: Chicago Linguistic Society.
- Tapp, Nicholas. 1986. *The Hmong of Thailand: Opium People of the Golden Triangle*. London: Anti-Slavery Society and Cambridge, Mass: Cultural Survival Inc.
- van Dijk, Teun. 1997. What is political discourse analysis. In Blommaert & Bulcaen, eds., Pp. 11-52.
- van Dijk, Teun. 1993. Editor's foreward to critical discourse analysis. *Discourse & Society* 4.2: 131-2.
- van Dijk, Teun. 1988. *News as Discourse*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Wijeyewardene, Gehan. 1989. Majorities, minorities and the national boundaries. *Thai-Yunnan Project Newsletter* 4 (March): 1-2.
- Yong, Gordon. 1962. *The Hill-Tribes of Northern Thailand*. Siam Society Monograph no. 1. 2nd edition.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนผนวก

ก. รายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย
(เฉพาะข่าวที่เกี่ยวกับม้งและเฉพาะพาดหัวข่าวและบรรณานำ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จับ'มั่ง'บานปลายหลายจังหวัดฮือ พบอาวุธสงครามเตรียมถล่มจนท.

จากกรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ สภ.ย้อย อ.พบพระ จ.ตาก จับกุมชาวม้งหมู่บ้านรวมไทย ค.รวมไทยพัฒนา อ.พบพระ จำนวน 125 คน ชกพวกปิดล้อมที่ทำการโรงหัก ก่อเหตุจลาจลเพื่อให้ตำรวจปล่อยตัว นายหรือ แซ่เฮ้อ นายมา แซ่เฮ้อ และนายเซอ แซ่ซัง ผู้ต้องหาคดียาบ้า จนเหตุการณ์มีที่ท่าจะบานปลาย เพราะชาวม้งในพื้นที่ จ. กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ ฯลฯ ได้มีการเคลื่อนไหวปลุกระดม กล่าวหาตำรวจซ้อมผู้ต้องหาชาวม้ง จนเสียชีวิตไปแล้วหลายคน

เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๑ สังกัดชั้น ผกก.สภ.อ.พบพระ กล่าวว่า ปัญหาที่เกิดขึ้น ทางตำรวจพยายามหาทางแก้ไข ด้วยวิธีที่ดีที่สุด ไม่ให้กระทบกับชาวม้งส่วนใหญ่ แต่กลับมีการปลุกระดม และกล่าวร้ายป้ายสีตำรวจ เพื่อให้กลุ่มม้งพื้นที่อื่น เข้าใจตำรวจในทางที่ผิด และยังขอให้เดินทางมาช่วยพวกที่ถูกจับกุม อย่างไรก็ตาม ทางตำรวจได้พยายามทำความเข้าใจ กับชาวม้งที่ไม่เกี่ยวข้อง และมีบางส่วนเข้าใจดีแล้ว ส่วนสาเหตุจริงๆ ที่เป็นชนวนความขัดแย้ง เนื่องจากในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ได้จับกุมผู้ต้องหาคดียาบ้ากว่า 200 ราย ซึ่งร้อยละ 99 เป็นชาวม้ง นอกจากนี้ ในทางสืบสวนสอบสวน ยังพบว่ากลุ่มขบวนการค้ายาบ้าชาวม้ง มีงบประมาณกว่า 10 ล้านบาท เพื่อเตรียมไว้ช่วยเหลือพวกเดียวกัน เช่น การประกันตัว ถ้าหากถูกจับกุม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(มติชน, 20 กรกฎาคม 2541, น. 23)

ขอตัด.หนนตำรวจตากันมั่งนุก 'ชวน'สั่งจับตาชาวเขาถ้ากระบอก

เมื่อเวลา 11.00 น. วันที่ 21 กรกฎาคม พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก อธิบดีกรมตำรวจ(อ.ต.) พร้อมด้วย พล.ต.ท.เสรี เตมียเวส ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง(ผบช.ก.) พล.ต.ท.นภคล สมบูรณ์ทรัพย์ ผู้บัญชาการปราบปรามยาเสพติด(ผบช.ปปส.) พล.ต.ท.สุวรรณ สุวรรณเวช ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 6 (ผบช.ภ.6) และ พล.ต.ท.ชลิต วิเศษธาร์ ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน(ผบช.ตชด.) ได้เดินทางไปตรวจราชการที่ จ.ตาก เพื่อรับทราบปัญหาและข้อเท็จจริง กรณีราษฎรชาวไทยภูเขาเผ่าม้งกว่า 300 คน ก่อจลาจลฆ่าหลายทรัพย์สินที่ สก.อ.ย่อยพบพระ แล้วถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมนำไปฝากขังที่เรือนจำแม่สอด จำนวน 125 คนตามที่เป็นข่าว

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ขณะของ อ.ต.เดินทางไปยัง สก.อ.พบพระ เพื่อตรวจรถยนต์กว่า 40 คันของชาวม้งที่ตำรวจยึดไว้ โดย พล.ต.อ.ประชาได้สั่งการให้ พล.ต.ท.ชลิต ผบช.ตชด.นำกำลัง ตชด. 1 หมวด มาเสริมกำลังกับตำรวจพบพระ เพื่อช่วยดูแลรถยนต์ของกลาง เพราะหวั่นจะเกิดการบุกมาแย่งชิงระหว่างการตรวจสอบได้

ผู้สื่อข่าวรายงานว่า ขณะเดียวกัน บริเวณหน้า สก.อ.พบพระ ได้มีนายบรรจง แซ่ย่าง ชาวม้ง อายุ 26 ปี อยู่บ้านเลขที่ 82 หมู่ 7 ค.คีรีราษฎร์ อ.พบพระ ร้องเรียนสื่อมวลชนว่า เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคมที่ผ่านมา ตำรวจพบพระได้ไปตรวจค้นบ้านของตน และได้ยึดเงินกว่า 680,000 บาท โดยอ้างว่าจะนำมาตรวจสอบ เพราะอาจเป็นเงินที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด แต่จนถึงขณะนี้ยังไม่ได้รับเงินคืน

ด้าน พล.ต.ท.เสรี ผบช.ก. กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจสามารถยึดเงินของชาวม้งมาตรวจสอบได้หากพบว่าเงินนั้นได้มาโดยมิชอบ เพราะโดยปกติเงินจำนวนมากอย่างนี้จะไม่ใครเก็บไว้ที่บ้าน อย่างไรก็ตาม หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่มีมูล เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องส่งคืนเจ้าของ

พล.ต.ท.นภคล ผบช.ปปส. กล่าวว่า ชาวม้งมีความเหนียวแน่นในเชื้อชาติและรักกัน ดังนั้นการสอบสวนชาวม้งที่กระทำผิดในคดียาบ้าจึงไม่สามารถขยายผลได้มาก ทั้งที่ ปปส.สืบทราบว่าชาวม้งมีการค้ายาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้าเชื่อมโยงทั่วประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่มากในการปราบปราม และขณะนี้พบว่าที่ถ้ำกระบอก จ.สระบุรี กำลังเป็นแหล่งใหม่

พล.ต.อ.ประชา กล่าวว่า ตำรวจสามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้แล้ว เชื่อว่าจะไม่มีเหตุการณ์บานปลาย และได้สั่งให้ ตชด.มาเสริมกำลัง เพื่อดูแลรถยนต์ที่ยึดจากชาวม้งไม่ให้เกิดปัญหา ส่วนผู้ต้องหา 125 คนที่ถูกจับนั้น สั่งการให้พนักงานสอบสวนแยกแยะผู้ไม่เกี่ยวข้องออกไป ขอยืนยันว่าตำรวจไม่ได้กลับแกลังโลร

รายงานข่าวแจ้งว่า ระหว่างที่คณะของอธิบดีกรมตำรวจเดินทางไปที่ สก.อ.พบพระ เจ้าหน้าที่ได้ใช้กำลังผสมตำรวจ-ทหาร-ตชด.กว่า 100 นาย เพื่ออารักขาคุ้มกันคณะ โดย...เรได้ส่งรถหุ้มเกราะติดปืนกลมาด้วย เพื่อป้องกันเหตุชาวม้งอาจก่อตัวประท้วงขึ้นมาอีกนั่นเอง

นายประมวล รุ่งเสรี อธิบดีกรมการปกครอง กล่าวว่า นายกรัฐมนตรีได้สั่งให้ภาคชนดูแลชาวม้งที่วัดถ้ำกระบอก จ.สระบุรี อย่างใกล้ชิดด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มั้งทำาทายอำนาจรัฐ ยั้งถึงคนไทย

มท.1 ตั้งศูนย์ปราบยา ปส. จับโชว์สามแม่

ขบวนการค้ายาบ้าชาวม้งเริ่มจัดประกาศ
ตักดาทำาทายอำนาจรัฐ ยั้งถึงหมู่ไทยตายคาบ้าน
หลังจากที่ทวงหนี้ไม่ได้ในเวลาเดียวกันกับที่รอง
แม่ทัพภาค 3 ลงพื้นที่ไปมอบ อ่านต่อหน้า ๙

นโยบายการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สถานการณ์เริ่ม
ตึงเครียดขึ้นทุกขณะ ส่วนผบ.ปส.เผยข้อมูล
ในทางลับยันชาวม้งค้ายาบ้าจริง ด้าน"เสธ.หนัน"
ประกาศตั้งศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
คิดอย่างเป็นทางการในเดือนหน้านี้ สั่งเชือด
ตำรวจที่เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด
คิดโดยไม่ไว้หน้า อีกด้านตำรวจปส.โชว์ผลลง
จับแก๊งยาบ้าจีนฮ่อกลางกรมโพหารุ 3 แสนเม็ด

เหตุเขาเขาเผ่าม้งเริ่มจ่อยิงถึงคนไทยเสีย
ชีวิตไปอีกรายครั้งนี้ได้รับการเปิดเผยขึ้นเมื่อกลาง
ดึกคืนวันที่ 23 ก.ค.ที่ผ่านมาวเวลา 24.30 น. ร.ต.อ.
สุพจน์ นวรัตน์ารมณ รองสว.ส.ก.ต.พะวอ อ.แม่
สอด จ.ตาก รับแจ้งเหตุยิงกันตายที่บ้านเลขที่ 401
ม.2 ต.ค่านแม่ละเมา อ.แม่สอด จึงนำกำลังรีบรุด
ไปยังที่เกิดเหตุพบศพนายณรงค์ ยมศรี อายุ 34 ปี
ถูกยิงด้วยอาวุธปืนลูกซองเบอร์ 12 นอนตายอยู่
หลังบ้านคังกล่าว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(สยามรัฐ, 25 กรกฎาคม 2541, น. 1, 9, 10)

**ล้อมหมู่บ้านจับยาบ้า
มั่งแค้นลงขัน 10 ล้าน
ยิงหัวตำรวจพบพระ**

ขบวนการค้ายาบ้าชาวมั่งเหม
หนักประกาศชนเจ้าหน้าที่ทุกรูปแบบ
ลงขัน 10 ล้าน **อ่านต่อหน้า ๑๑**

ชื่ออาวุธสงครามเตรียมกล่มพร้อมตั้งค่าหัว 1 ล้าน
ยิงทั้งนายตำรวจพบพระ 5 แสนสำหรับชั้นประทวน
เจ้าหน้าทีระดมกำลังหน่วยเฉพาะกิจเกือบ 100
นาย กวาดล้างใหญ่ขบวนการค้ายาบ้าชาวมั่ง บุกรัน
หมู่บ้าน มั่งในด.ศิริราชฎร์ ยึดยาบ้าได้ 1 หมื่นเม็ด
ปืนเถื่อน 1 กระบอก พร้อมจับกุมผู้ต้องหาชาว
มั่งได้ 1 ราย ด้านผกก.พบพระลั่นไม้ก๊ว้ออิทธิพลใคร
จะปราบไม่ให้เหลือซาก

จากกรณีที่นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี
ได้สั่งการไปยังพล.ต.อ.ประชา พรหมนอก อธิบดี
กรมตำรวจ ให้จัดการขั้นเด็ดขาดต่อขบวนการค้า
ยาเสพติดโดยเฉพาะยาบ้าชาวมั่งที่กำลังขยาย
เครือข่ายขบวนการค้ายาบ้าทั่วประเทศโดยใช้อ.พบพระ
ในจังหวัดตากเป็นจุดศูนย์กลางในการดำเนินการ
กระทั่งมีการตั้งหน่วยเฉพาะกิจขึ้นมาปฏิบัติการ
ตามคำสั่งดังกล่าว ภายใต้ความร่วมมือจากหน่วย
งานราชการที่เกี่ยวข้องรวมทั้งกองทัพนั้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เตรียมมลุยรังมิ่ง ถ้ากระบอก ตีกมิ่ง-ยาบ้าบ้าน โยงถึงขบวนการพบพระ ปล.ไต่กลืนกำกับมานาน

ปัญหาเมืองยาบ้าที่พบพระบ้านหนัก ทาง
การเตรียมบุกวัดถ้ากระบอก กวาดล้าง
ขบวนการมิ่งค้ายาเสพติดครั้ง □ อ่านต่อหน้า 13

● ลุยรังมิ่ง □ ต่อจากหน้า 1

สำคัญ ระบุมือโยงกันเป็นเครือข่ายใหญ่ โดยมีถ้ากระ-
บอกเป็นแหล่งค้ายาบ้าสำคัญของภาคกลาง แอบแฝงอยู่กับ
ชาวมิ่งลูกน้องนายพลวังเป่า ผู้นำลาวขาว ซึ่งหนีตายมา
พึ่งโยมบุญ 'พระจัญไร ปานจันทร์' เจ้าสำนัก เจ้าของราง
วัลแมกไซไซ หลังพ่ายแพ้สงครามแก่ลาวแดงเมื่อปี 18
ก่อนออกถูกลูกหลานจนมีจำนวนถึง 2 หมื่นคนในปัจจุบัน
แล้วก็สร้างปัญหาตามมามากมายแก่ชาวบ้านรอบนา
วัด โดยเฉพาะยาเสพติด จนท.จับกุมได้หลายครั้งหลาย
หน แต่ทำอะไรไม่ค่อยได้ เนื่องจากติดปัญหาความมั่ง
คั่ง กระทั่งเกิดกรณีมิ่งค้ายาบ้าที่พบพระ จ.ตาก แล้วพบว่า
เชื่อมโยงกับมิ่งถ้ากระบอก ทำให้ป.ป.ส.-ป.ส.-คชด.-ก-
ธร.-สันติบาล และทหารไม่อาจนั่งเฉยได้ จึงนัดประชุม
ใหญ่เพื่อหาวิธีการกวาดล้างขบวนการมิ่งค้ายาให้สิ้นซาก
ก่อนจะสายเกินแก้

ปัญหามิ่งค้ายาเสพติดที่พบพระบ้าน เติร์มกวาดล้าง
มิ่งวัดถ้ากระบอกเป็นคิวต่อไป โดยเมื่อวันที่ 28 ก.ค. มี
รายงานข่าวจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบ
ปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) แจ้งว่า ในวันที่ 3 ต.ค.นี้ที่กรม
ตำรวจ พล.ต.ท.วีระ วิสุทธิกุล ผู้ช่วยอ.คร.(กศ. 2) จะเป็น
ประธานการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

ป.ป.ส., ผบ.ช.ป.ส., คชช., ตำรวจภูธร ภาค 6 จากจ.เพชร
บูรณ์ และจ.ตาก, ตำรวจภูธร ภาค 1 จากจ.สระบุรี, สันติ
บาล และคิวแทนฝ่ายทหาร เกี่ยวกับปัญหาสำคัญเร่งด่วน
เรื่องความมั่นคงและยาเสพติด โดยเฉพาะขบวนการค้ายา
เสพติดของชาวมิ่งพื้นที่ภาคเหนือ อ.พบพระ จ.ตาก ที่
กำลังทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะนี้ แล้วเชื่อมโยงมา
ถึงชาวมิ่งที่พำนักอาศัยอยู่ในวัดถ้ากระบอก จ.สระบุรี
ข่าวแจ้งว่า การประชุมครั้งนี้เพื่อต้องการข้อเท็จจริง
เกี่ยวกับขบวนการชาวมิ่งค้ายาเสพติด โดยหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องจะนำข้อมูลออกมาแลกเปลี่ยนหาข้อสรุป ก่อน
ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป ซึ่งในเร็วๆ นี้เจ้าหน้าที่
จะเข้าสืบสวนสอบสวนและกวาดล้างขบวนการชาวมิ่งค้า
ยาเสพติดในวัดถ้ากระบอกอย่างจริงจังครั้งใหญ่ หลังจาก
เก็บรวบรวมข้อมูลและหลักฐานไว้ล่วงหน้าแล้วส่วนหนึ่ง
โดยมิ่งที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดในวัดถ้ากระบอก มี
เครือข่ายเชื่อมโยงกับมิ่งค้ายาในอ.พบพระ และตามแนว
ชายแดน ถือเป็นขบวนการค้ายาเสพติด โดยเฉพาะยาบ้า
รายใหญ่ ซึ่งจะต้องเร่งดำเนินการกวาดล้างปราบปราม
อย่างจริงจัง ก่อนจะสายเกินแก้ อย่างไรก็ตาม ขบวนการ
มิ่งค้ายาเสพติดในวัดถ้ากระบอกคงกล่าว ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ
พระอาจารย์จัญไร ปานจันทร์ เจ้าสำนักวัดถ้ากระบอก
เจ้าของรางวัลแมกไซไซ แต่อย่างไร

ยื่นมือกีด“มั่ง”ทำรบตร. “นักรบ”สงคราณพิน

ฮักเหิม...
ข้ายี้เกียรตศักดี
ตำรวจไทย
เหลือกำลัง...
เมื่อชนกลุ่ม
★มีต่อหน้า

น้อยเผ่ามั่งจากยอดดอยเหิมเกริม... ประกาศลงขันให้คำหัว “ตำรวจไทย”
ด้วยเงินรางวัลนับสิบล้านบาท

เป็นที่ทราบคืออยู่แล้วว่า... ชุมชนผลิต “ยาบ้า” แหล่งใหญ่อยู่ในพื้นที่
จังหวัดตาก ภายในป่าลึกของอุทยานแห่งชาติวังเจ้า มีกองกำลังติดอาวุธไม่ปรากฏ
สัญชาติให้ความคุ้มครองอย่างแน่นหนา เท่านั้นยังไม่พอ โรงงานผลิตยาบ้า ณ จุดนี้
ยังสร้างฐานอิทธิพลมากด้วยบารมี

หากยังจำได้ ประมาณกลางปี พ.ศ. 2539 นสพ.ไทยรัฐ เคยส่งทีมข่าว
บุกทะลุทะลวงเสนอข่าว หมู่บ้านลึกลับ “ปางสังกะสี” จนผู้ว่าราชการจังหวัดตาก
ต้องจัดส่งเจ้าหน้าที่ตำรวจตระเวนชายแดนและตำรวจภูธรในพื้นที่ ผลัดกันขึ้นดอย
เพื่อสกัดกั้นการผลิตและการลำเลียงยาบ้าของชาวเมืองบนภูเข

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(ไทยรัฐ, 29 กรกฎาคม 2541, น. 1, 5)

สหรัฐเบรก'ชวน'ย้ายม้งถ้ากระบอ

เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม รายงานข่าวจากกระทรวงมหาดไทยแจ้งว่า เบื้องหลังที่ไม่สามารถย้ายชาวม้งวัดถ้ำกระบอไปควบคุมไว้ที่คลองไผ่ อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมาได้ เพราะมีข่าวรั่วไปถึงรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ถึงกับโทรศัพทมาถึงนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี กัดคำณการเคลื่อนย้ายดังกล่าว ที่ผ่านมามีแผนย้ายม้งวัดถ้ำกระบอ 4-5 ครั้งแล้วข่าวรั่วทุกครั้ง นอกจากนี้ ทางลาวไม่ยอมรับม้งลาวกลับ อ้างว่ามีขบวนการต่อต้านรัฐบาลลาว (ขตล. หรือกลุ่มแก่นายพลวังเป่า 200 คน และม้งที่ไม่ใช่คนลาวร่วมอยู่ด้วย

ข่าวแจ้งว่า กลุ่มชาวม้งในวัดถ้ำกระบอเพิ่มขึ้นมาก มีทั้งเดินทางเข้าไปใหม่ และกลุ่มม้งเกิดใหม่ มีการก่อปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด อยู่เสมอ และพระในวัดถ้ำกระบอบางรูปประกอบธุรกิจแลกเปลี่ยนเงินตรา ซึ่งเป็นเงินที่ญาติม้งจากต่างประเทศส่งมาให้

ด้าน พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานประชุมคณะที่ปรึกษา พล.ต.ท.สมชาย มลิทรราชกูร ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ได้รายงานปัญหายาเสพติดตอนหนึ่งว่า กวรับคชาวม้งที่บริเวณ อ.พบพระ จ.ตากส่วนหนึ่ง ร่วมขบวนการค้ายาบ้า และมีกองกำลังติดอาวุธ อีกก็คือพื้นที่เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ มีชาวม้งจำนวนมากอาศัยอยู่ ในช่วงปีใหม่ของทุกๆ ปีจะมีชาวม้งจากทั่วโลก

เดินทางมารวมกัน อ้างว่าพื้นที่บริเวณดังกล่าวเป็นเมืองหลวงของพวกม้ง

ส่วนนายพินิจ จารุสมบัติ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยกล่าวว่า พล.ต.สนั่นมอบหมายให้เป็นผู้ตรวจเยี่ยมให้กำลังใจตำรวจที่ อ.พบพระ จ.ตาก ที่ทำหน้าที่ปราบปรามยาเสพติด ซึ่งคนจะประกาศกับประชาชนว่า ถ้าใครเป็นผู้บริสุทธิ์ตำรวจให้ความคุ้มครองและความยุติธรรม และขอให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการปราบปราม หากใครทำผิดกฎหมายไม่ว่าวันแม้ตำรวจจะดำเนินการอย่างเด็ดขาด

พล.ต.ท.สมชาย เพศประเสริฐ รองโฆษกกระทรวงมหาดไทย กล่าวว่า ในพื้นที่ อ.พบพระ จ.ตาก มีหมู่บ้านทั้งหมด 19 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้านชาวม้ง 15 หมู่บ้าน จับผู้ค้ายาเสพติดได้ 268 คน เป็นชาวม้ง 126 คน ในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา จับยาบ้าได้ถึง 959.461 เม็ด

ด้าน พ.อ.ชยดี บุญปาน ผู้บังคับหน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 4 (ผ.บ.ก.ร.4) ให้สัมภาษณ์ภายหลังการประชุมปัญหาเสพติดที่หน่วยเฉพาะกิจกรมทหารราบที่ 4 อ.แม่สอด จ.ตากว่า กรณีมีการจับกุมชาวม้ง 125 คน จนบานปลายกลายเป็นข่าวสะสมอาวุธสงครามไว้ต่อสู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และมีการตั้งคำห้วนนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรรายหัวละ 1 ล้านบาทนั้น ข่าวอาจคลาดเคลื่อน ข้อเท็จจริงเท่าที่ตรวจสอบกับฝ่ายปกครองในพื้นที่ ไม่มีความเคลื่อนไหวดังกล่าวแต่อย่างใด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(มติชน, 30 กรกฎาคม 2541, น. 24)

จิ๋สอบวัดถ้ำกระบอ

พัพนักลุ่มม้งยาบ้า

ผบ.จ.ตาก ยืนยันไม่มีตำรวจ

ไปรีดเงินม้ง ยกเหตุผลเป็นเรื่องของการแอบอ้างแก้เกี่ยว ส่วนสถานการณ์ที่ อ.พบพระ ★ มีต่อหน้า 19

เริ่มเข้าสู่ภาวะปรกติแล้ว ตำรวจได้ทีรุกใหญ่ ใช้ม้งด้วยกันช่วยหาข่าวกลุ่มค้ายาบ้า เลขาฯ สมช. บอกยังไม่รู้รายละเอียดม้งค้ายาเสพติดที่ถ้ำกระบอ ขณะที่ มท. ประกาศ พระไม่ควรมายุ่งเกี่ยวกับสิ่งผิดกฎหมาย ส่วนจะสั่งถึงขั้นปิดสำนักสงฆ์หรือไม่ ต้องรอคูในรายละเอียดอีกนิตหนึ่ง ด้าน อ.ตร.ยืนยันเช่นกัน ไม่ว่าเม้าหรือม้งทำผิดกฎหมายต้องถูกดำเนินคดีทุกราย ไม่มีขวัน มั่นใจที่ผ่านมำตำรวจทำคามหน้าที่ดีแล้ว ผบ.ทบ.ยอมไม่ได้หากม้งจะเข้ามำก่อความเดือดร้อน เช่นเดียวกับพระจะมีอิทธิพลเหนือสิ่งที่ไม่ถูกต้องก็ไม่ได้เช่นกัน ส่วนที่ จ.เพชรบูรณ์ มีข่าวกลุ่มค้ายาบ้าชาวม้งหมิเกริมหนักลงขันมำตำรวจในพื้นที่ เคยมีกำตั้งติดอาวุธ 300-400 คน คอยคุ้มกันระหว่างลำเลียงยานรกลงมาขายภาคอีสานทางจังหวัดเตรียมประกอบกำตั้งตำรวจภูธร ทชด.และฝ่ายทหาร ระดมกวาดล้างให้สิ้นซาก รองอธิบดีกรมการศาสนา เรียกร้องให้ตรวจสอบวัดถ้ำกระบอ ถ้าทำไม่ถูกก็ไม่วารอยู่ต่อ ส่วนสมเด็จพระมหาธีรจารย์ เจ้าคณะใหญ่หนกลาง รู้ข่าว เตรียมไปตรวจเยี่ยมวัดเจ้าปัญหาแล้ว

เรื่องราวความขัดแย้งระหว่างชาวม้งในเขต อ.พบพระ จ.ตาก กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ถูกลามบานปลายจากคดียาเสพติดมาเป็นเรื่องของการจลาจล กุ๊นขบายวงมำถึงกลุ่มชาวม้งที่รวมตัวกระจายกันในพื้นที่ต่างๆ อย่างที่ อ.แม่สอด จ.ตาก และวัดถ้ำกระบอ อ.พุทธบาท จ.สระบุรี ว่าเข้ามาอย่างถูกต้องตามกฎหมายหรือมีการลักลอบค้ายาเสพติดหรือไม่อย่างไร โดยทาง พล.ต.สนัน ขจรประศาสน์ รวม.มหาดไทย ได้เร่งให้มีการตรวจสอบดำเนินการในเรื่องดังกล่าวแล้ว

ทลายคลังแสงมั่ง กลางกรุง ถ้ากระบอกรักโง่งม

**‘พระแม็กไซไซ’ ทำสอบ
รับประกันในมั่ง-ยาบ้า
ทะลึงบุกยึดอาวุธมึน
ซ่อนในก้น-ส่งพบพระ
ปกอ-ฮาร์พีพิ้งเต็มอโง่ง
‘มั่ง-ยาบ้า’ ไม่ธรรมดาซะแล้ว! ดร.บุก
ทลายคลังแสงมึนกลางกรุง ยึดอาวุธสง
ครามนานาชนิด มีทั้ง □ อ่านต่อหน้า 12**

● **คลังแสง ‘มั่ง’** □ ต่อจากหน้า 1

ปืนกลต่อสู้อากาศยาน ออร์พีจี เอ็ม-16 อาทึ คาร์บิน ลูก
กระสุน ลูกกระเบิดเป็นหมื่นๆ นัด เก็บไว้เต็ม 8 โถง ‘มท.
หนัน’ คงอ.ตร.ชุดที่เกิดเหตุด้วยตัวเอง ซึ่งเปรียบลอบนำ
เข้าทางราชบุรีเพื่อส่งให้ชนกลุ่มน้อยที่พบพระ คาก แผลง
อาศัยของมั่ง หัว 2 พ่อลูกคนดูแลสอบค้นหาที่นำไป
เชื่อเชื่อมโยงขบวนการค้ายาเสพติดแน่ ขณะที่พระแม็กไซ
ไซ ‘พ่อจ่ารัฐ ปานจันทร์’ เปิดวิถีดักกระบอก ไล่ป.ป.ส.
ทำให้ตรวจสอบมั่งในวัดได้ทุกเวลา ระบุเป็นมั่งไทยไม่ใช่
มั่งลาว ลูกสมุนนายพลวังป่า ผู้นำลาวขาว คามซ็อกลาว
หา วิถีดูแลอย่างดี ทำทะเบียนประวัติ ตรวจสอบที่นำไป
อย่างเคร่งครัด ครอบงำไม่มีขบวนการค้ายาเสพติดอยู่ในวัด
แน่ แต่ถ้ามีก็เป็นมั่งที่อื่นปะปนเข้ามา เผยดักกระบอกโค่น
โจมตีมาตลอด ทว่าเวลามีเรื่องมีราวไม่เห็นจนท.เข้ามา
พูดคุย ตรวจสอบ มีแต่ออกข่าวให้วัดเสียหาย ขณะที่
หน่วยข่าวกรองแอด มีมั่งสมุนวังป่าอยู่ในดักกระบอกจริง
ไปๆ มาๆ ระหว่างไทย-ลาวประจำ เคียงวางแผนย้ายมา
ควบคุมในศูนย์ ทว่าไม่เคยสำเร็จ เพราะอเมริกาประท้วง
ทุกครั้ง พอจะส่งกลับลาวก็ไม่รับ เพราะเป็นฝ่ายตรงข้าม
เผย ‘ชวน’ ตั้งแล้วให้ดำเนินการมั่ง-ยาบ้าอย่างเด็ดขาด

จากกรณีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการปราบปราม
ยาเสพติด อาทิ ป.ป.ส., บข.ป.ส., คชค., ตำรวจภูธร, บข.
สันติบาล และหน่วยทหาร เตรียมประชุมใหญ่ที่กรมคำ
วาง ในวันที่ 3 ส.ค.นี้ เพื่อหามาตรการเชิงรุกปราบ
ปรามขบวนการมั่งค้ายาเสพติด หลังจากเกิดปัญหาหมั่งค้า
ยาบ้าที่อ.พบพระ จ.ตาก จนกลายเป็นเรื่องราวบานปลาย
ใหญ่โต โดยจากการสืบสวนสอบสวนพบว่าหมั่งกลุ่มนี้เชื่อม
โยงกับขบวนการมั่งค้ายาเสพติดในวัดดักกระบอก จ.สระ
บุรี สถานที่ที่น่าดึงดูดนักผู้คิดยาเสพติดชื่อดังระดับโลก ซึ่ง
เป็นอาณาจักรใหญ่ที่นับวันจะยิ่งมากไปด้วยอิทธิพล ยก
ลำบากต่อการปราบปรามให้สิ้นซาก อย่างไรก็ตาม มั่ง
ขบวนการนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับพระอาจารย์จ่ารัฐ ปาน
จันทร์ เจ้าสำนักดักกระบอก เจ้าของรางวัลแม็กไซไซ แต่
อย่างใด

(ข่าวสด, 31 กรกฎาคม 2541, น. 1, 12)

ข. รายงานข่าวเรื่อง "เสียงสะท้อนจาก 'มั่ง' จับยาบ้า...ใครบ้างแน่!

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เสียงสะท้อนจาก“มั่ง” จับยาบ้า...ใครบ้างกันแน่

ร าย ว า น

“อย่าเข้าไปเลยคุณ มันอันตราย...”

เสียงปลายสายตอบกลับมา เมื่อ“ผู้จัดการรายวัน”ถามถึงหนทางที่จะเข้าไปพิสูจน์ข้อเท็จจริงเรื่องหมู่บ้านมั่งค้ายาบ้า และช่องสุ่มอาวุธเพื่อเด็ดหัวเจ้าหน้าที่ตำรวจ แม้จะหวั่นไหวอยู่บ้าง เพราะผู้ที่กล่าวคำเตือนทางโทรศัพท์เป็นถึงนายตำรวจระดับ“นายพัน” แห่ง สภ.อ.พพบพระ แต่ด้วยอาชีพของการทำความจริงให้ปรากฏ สัจจะชาตญาณจึงกระซิบบอกว่า ที่ไหน...คงจะมีอะไรซุกซ่อนอยู่เป็นแน่ !?

ห่างออกไปจากตัวเมืองแม่สอดตามถนนสายแม่สอด-พพบพระ ระยะทางประมาณ 50 กิโลเมตร ที่นี้มีหมู่บ้านของชาวมั่งตั้งเรียงรายกระจายกันอยู่หลายหมู่บ้าน ด้วยโอบกอดของขุนเขา และเขียวขจีของพืชผักที่กำลังอวบงาม แซมด้วยรอยยิ้มซื่อของชาวมั่งที่แวะทักทายอยู่ริมทาง ทำให้หมู่บ้านของชาวมั่งที่นี้

ลูกๆ ทั้ง 7 คนของนายจางและนางเม้า แซ่เหื้อ ที่ถูกยึด 7 ข้อหา ได้รับการช่วยเหลือแล้วหลังจาก“ผู้จัดการ”เสนอข่าวและส.ส.ดาวกรับปากจะประกันตัวพ่อ แม่ ลูก ที่ซึ่งอยู่ในเรือนจำแล้ว

ดูร่มรื่นเรียบสงบ แตกต่างจาก“ชาว”ที่โหมกระพืออย่างสิ้นเชิง

ชาวมั่งที่นี้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการปลูกพืชผัก ทั้งข้าวโพด กะหล่ำปลี มันฝรั่ง มะเขือเทศ และพืชผักอื่นๆ แล้วแต่ชนิดไหน

จะมีราคาดี ด้วยผืนดินที่นี้สามารถปลูกผักได้ตลอดปี

หนุ่มมั่งคนหนึ่งบอกว่าเขาปลูกมะเข็

อ า น ต อ ท ษ า

ต่อจากหน้า 13

เทศเป็นอาชีพหลัก เมื่อหักค่าใช้จ่ายและต้นทุนต่างๆ แล้ว เขาก็มีรายได้เฉลี่ยไร่ละ 3 หมื่นบาทต่อปี ถ้าปลูก 10 ไร่ ปีหนึ่งๆ ก็จะได้เงินประมาณ 3 แสนบาทหรือบางคนก็ไม่ชอบออกแรงปลูกผักก็ขอเงินพ่อแม่มาควมารถยนต์ ปิกอัพ รับจ้างขนส่งผักเข้าไปขายในกรุงเทพฯ เช่น ที่ปากคลองตลาด,ตลาดสี่มุมเมือง หรือไปไกลถึงอีสาน มีรายได้เที่ยวละ 2,500 บาท เมื่อหักค่าน้ำมันและรายจ่ายต่างๆ แล้ว จะเหลือเงินประมาณเที่ยวละ 1,000 บาท ไม่จำเป็นต้องไปเสี่ยงติดคุกติดตาราง เพื่อค้ายาบ้าแต่อย่างใด

“บ้านรวมไทยพัฒนา” เป็นชื่อของหมู่บ้านมั่งที่ทางราชการตั้งให้ เดิมชาวมั่งที่นี้เคยอาศัยอยู่ในเขตรักษาพื้นที่สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรในเขตอ.อุ้มผาง จ.ตาก แต่เมื่อทางราชการมีนโยบายที่จะอพยพชาวมั่งออกจากทุ่งใหญ่นเรศวร ทางราชการจึงอพยพชาวมั่งเหล่านี้มาไว้ในเขตป่าเสื่อมโทรมที่ อ.พพบพระ ตั้งแต่ช่วงปี 2530-31 โดยมีศูนย์อำนวยการจัดการที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน(อ.อ.)ของกองทัพ จัดหาที่ดินให้ชาวบ้านครอบครัวละ 20 ไร่

“ตอนแรกมีชาวบ้านอพยพเข้ามาประมาณ 50 ครอบครัว ก็เริ่มปลูกข้าวโพด พอยุ่พอกิน แต่แรกๆ ไม่พอกิน ทางเจ้าหน้าที่จึงช่วยเหลือให้ข้าวสารให้เนื้อ ให้ไก่ รวมทั้งนำปลา อาทิตยละครึ่ง ช่วยเหลือหมู่บ้านละ 1 ปี เพื่อให้เลี้ยงตัวเองได้ก่อน” ตัวแทนชาวมั่งรายหนึ่งเล่าประวัติของหมู่บ้านให้ฟัง

จากนั้นชาวมั่งที่อยู่เขตทุ่งใหญ่นเรศวร จึงถูกย้ายออกมาอยู่ที่ ต.รวมไทย ปัจจุบันมี 13 หมู่บ้าน รวมชาวมั่งประมาณหมื่นกว่าคน และชาวมั่งบางส่วนกระจายอยู่ในตำบลอื่นๆ เช่น ที่ ต.ศิริราชบุรี ซึ่งอยู่ในเขต อ.พพบพระ เช่นกัน และชาวมั่งที่นี้เกือบทั้งหมดเป็นชาวมั่งที่เกิดในเมืองไทย มีบัตรประชาชนไทยหรือไม่ก็บัตรชาว.ช.า และบางครอบครัวมีญาติพี่น้องอยู่ใน จ.บ้าน.เชียงราย, เลย,เพชรบูรณ์, ...แห่งเพชร ฯลฯ ไม่ใช่ชาวมั่งอพยพมาจากประเทศลาวเหมือนมั่งที่ถ้ำกระบอก

ชาวมั่งที่อาวุโสเล่าว่า บรรพบุรุษของพวกเขาได้ถ่ายทอดประวัติศาสตร์กันต่อๆ มาว่า ชาวมั่งเดิมเคยอยู่ในแผ่นดินแถบมองโกเลียมาก่อน แต่เมื่อถูกจีนซึ่งมีกองทัพที่แข็งแกร่งกว่าขับไล่ ชาวมั่งจึงถอยร่นลงมาอยู่ทางตอนใต้ของจีน บางส่วนได้อพยพลงมาถึงลาว เวียดนาม และไทย อาศัยอยู่ตามเทือกสูงคงคโดยที่ไม่มีใครเข้าไปรุกราน “มั่ง” ในความหมายขอ พวกเขา คือ การเป็นชนเผ่าที่มี“อิสระ”

นี่เป็นที่มาของชาวมั่งที่กระจัดกระจายอยู่ตามดอยสูงทั้งในลาว เวียดนาม และไทยซึ่งกำลังตกเป็นข่าวเกรียวกราวอยู่ในขณะนี้

สำหรับชาวมั่งที่พพบพระซึ่งตกเป็นจำเลยของสังคมโดยไม่มีโอกาสที่จะโต้แย้ง หรือชี้แจงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นให้ผู้คนทั่วไปได้รับทราบ ก็เพราะว่า ยังไม่มีใครเข้าไปทำความเข้าใจให้กระจ่างชัดเช่น การโยนเคราะห์โดยไม่ไตร่ตรองของสื่อมวลชน การเขียนข่าวชนิด“เทียบขนาดตลาด” และการให้สัมภาษณ์ของข้าราชการระดับสูงที่ไม่เคยรับรู้ข้อเท็จจริง เพราะพึ่งแรงงานของข้าราชการในท้องถิ่นแล้วสรุปว่าเป็นข้อมูลที่ถูกกรอง ก่อนจะพ่นคำพูดพล่อยๆ ออกมา กลายเป็นข่าวใหญ่โตโดยขาดความรับผิดชอบ

จึงไม่แปลกหากจะปรากฏข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์ว่าที่นี้เป็นหมู่บ้านค้ายาบ้า ที่นี้เป็นแหล่งช่องสุ่มก๊าลังและอาวุธ หรือมีการลงขัน 10 ล้านบาทเพื่อ“เก็บ”เจ้าหน้าที่ตำรวจ ตลอดจนการจับแพะชนแกะ นำข่าวการจับกุมอาวุธสงครามในกรุงเทพฯ มาโยงโยกกับชาวมั่งที่พพบพระ และมั่งที่ถ้ำกระบอกจนทหารพร้อมที่จะส่งกำลังเข้ามาปราบปราม !!

ถามว่า...จะยกกำลังมาปราบใคร ? และใครกันแน่ที่จุดชนวนหรือสร้างเงื่อนไขความขัดแย้งให้เกิดขึ้นบนแผ่นดิน ?

ชาวมั่งที่นี้ไม่ปฏิเสธและยอมรับว่า มีชาวมั่งบางคนที่ต้องการขายทางลัดรับยาบ้าเข้ามาจำหน่ายในหมู่บ้านจริงแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจก็กวาดจับได้เกือบหมดแล้ว ส่วนที่อ้างว่าที่นี้เป็นแหล่งผลิตยาบ้า นั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจ และหน่วยปราบปรามยาเสพติดที่ว่ามีสายข่าวอยู่มากมายนั้นเจ้าหน้าที่เหล่านี้เคยทำลายแหล่งผลิตได้สักครั้งหรือไม่? เจ้าหน้าที่เคยจับกุมอุปกรณ์ในการผลิตหรือสารเคมีได้สักครั้งหรือไม่?

การโยนบาปให้แก่ชาวมั่งผู้บริสุทธิ์จำนวน 125 คน พร้อมทั้งเด็กทารกวัยไม่ถึง 2 ขวบที่ต้องเข้าคุกพร้อมกับพ่อแม่ในเรือนจำ อ.แม่สอด โดยข้อกล่าวหาถึง 7 ข้อนั้น เอาเข้าจริงๆ แล้ว อาจจะมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเองนั้นแหละที่จะต้องติดคุก หากความจริงทั้งหมดปรากฏออกมา !!

พล.ต.อ.ประชา พรหมนอก อธิบดีกรมตำรวจ และ พล.ต.อ.เสรี เตมียเวส ซึ่งเดินทางไปดูการจัดฉากที่ สภ.อ.พพบพระ หลังเหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม ที่ผ่านมานั้น พร้อมหรือไม่ที่จะสอบสวนเจ้าหน้าที่ตำรวจที่รีดไถชาวบ้าน โดยการยึดข้อหาต่างๆ อันเป็นชนวนที่ทำให้ชาวบ้านลุกฮือขึ้นมา

การตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยอ้างว่ามีหมอกมด แต่ไม่ยอมให้ชาวบ้านได้ดู หรือเซ็นรับทราบ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ก็พูดหรืออ่านภาษาไทยไม่คล่อง ทำให้เป็นช่องทางในการหากินของเจ้าหน้าที่ตำรวจบางรายนั้น กล้าหรือไม่ที่จะสอบสวนโดยไม่ต้องสูบน้หน้าประมุข?

รายละเอียดและข้อเท็จจริงเหล่านี้ “ผู้จัดการ” ได้ทยอยนำเสนอไปแล้ว และพอจะสรุปชวนหตุได้ว่า การรุกฮือของชาวมั่งที่พพบพระ ซึ่งพวกเขาไม่เคยเดินขบวนมาก่อนนั้น มีต้นสายปลายเหตุเป็นอย่างไร

แรกเริ่มเดิมทีนั้น ยาบ้าได้เริ่มแพร่ระบาดเข้ามาใน จ.ตาก เมื่อประมาณ 2-3 ปีที่แล้ว จากนั้นจึงมีผู้ค้ากระจายตัวไปโดยเฉลี่ยแล้ว

(ผู้จัดการรายวัน, 4 สิงหาคม 2541, น. 13, 14)

บางส่วนได้ดำเนินการอย่างเลียบขาด และเข้มแข็งสมกับการเป็นผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ แต่มีเจ้าหน้าที่ตำรวจบางนายของส.อ.พ.พระ ใช้เป็นช่องทางหากินโดยการรีดไถชาวม้งซึ่งส่วนใหญ่อ่านหนังสือหรือพูดไทยยังไม่ได้

โดยมีนายตำรวจระดับ"นายตบ"ผู้หนึ่ง เป็นหัวหน้าแก๊งถือเตารีดและคันไถออกล่าเหยื่อชาวม้งเป็นประจำ จนชาวบ้านโกรธแค้นขนาดที่ว่าหากนายตำรวจรายนี้ตายไปแล้ว พวกเขา ก็จะจำระดุกของตำรวจผู้นี้ได้ การรีดไถมีตั้งแต่ การตั้งข้อหาการให้ที่พักพิงแก่ชาวต่างด้าว ซึ่งก็คือ การว่าจ้างชาวกะเหรี่ยงแถบชายแดนให้มาสร้างบ้านของชาวม้ง เจ้าหน้าที่ตำรวจก็จะทำการจับกุมชาวม้งแต่ไม่ได้นำตัวไปโรงพัก เพียงแต่ไถเงินแล้วก็ปล่อยตัว

จนชาวบ้านพูดประชดออกมาว่า **"ที่อำเภอพระไม่มีเตารีดและคันไถขายหรอก เพราะตำรวจเหมาซื้อไปหมดแล้ว"**

เช่น เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2541 เวลาประมาณ 6 โมงเช้า เจ้าหน้าที่แก๊ง"ส่วยยาบ้า"รายนี้ นำหมายค้นไปตรวจที่บ้านนายหย่าตัว แซ่หว่าง เจ้าของบ้านเลขที่ 17 บ้าน 5 หมู่ที่ 9 ผลการตรวจค้นไม่พบยาบ้า แต่พบกะเหรี่ยงช่างไม้ 2 คน เจ้าหน้าที่จึงรีดไถเงินจำนวน 4 หมื่นบาท จากนายหย่าตัว โดยชู้ว่าถ้าไม่จ่ายก็จะต้องถูกจับทั้งหมด

ตำรวจแก๊งส่วยยาบ้า หากินด้วยวิธีนี้ไม่ต่ำกว่า 20 ครั้ง(ตามบันทึกการร้องเรียนที่ส่งถึง นายพินิจ จารุสมบัติ รม.ช.มหาดไทย เมื่อ 1 ส.ค.ที่ผ่านมา) จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ชาวบ้านหมดความอดทนลง เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบประมาณ 3 คันรถปิดกั้น ได้บุกเข้ามาตรวจค้นบ้านของนายเชิด แซ่หว่าง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 7 บ้านรวมไทยพัฒนา ในเวลาประมาณ 6 โมงเช้าของวันที่ 15 ก.ค.ที่ผ่านมา ซึ่งเป็นวันเลือกตั้งกำนัน ต.รวมไทยฯ โดยนายเชิด ลงสมัครและเป็นตัวเก็งในครั้งนั้น

ตำรวจได้กระจายกันเข้าค้นหายาเสพติดบนบ้านของนายเชิด แต่ไม่พบสิ่งผิดกฎหมายแต่อย่างใด ยกเว้นปืนลูกซองยาวไม่มีทะเบียนของนายเชิด 1 กระบอก เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงนำนายเชิดนั่งรถยนต์ออกจากหมู่บ้าน แล้วนำไปควบคุมตัวที่หลังสถานีตำรวจ แต่ไม่มีการแจ้งข้อหาหรือดำเนินคดีแต่อย่างใด ชาวบ้านเมื่อรู้ข่าวจึงยกขบวนติดตามไปดูเหตุการณ์ เพราะเชื่อว่าเป็นการกลั่นแกล้งจากผู้สมัครชิงตำแหน่งกำนันรายหนึ่ง ซึ่งเป็นคนไทยพื้นราบและมีความสนิทสนมกับตำรวจกลุ่มดังกล่าว

เมื่อชาวบ้านเดินทางไปถึงตำรวจเกรงว่าเหตุการณ์จะบานปลาย จึงปล่อยตัวนายเชิดโดยไม่ได้ตั้งข้อหา และก่อนหน้านั้น ตำรวจรายหนึ่งได้บอกญาติของนายเชิดที่ขับรถยนต์ติดตามไปว่า หากจะให้ปล่อยตัวก็ต้องนำรถยนต์คันที่ขับไปได้ตัวนายเชิดออกมา เหตุการณ์ดังกล่าวสร้างความไม่พอใจแก่ชาวบ้านมาก และผลการลงคะแนนเลือกตั้งกำนันในวันนั้น ผลปรากฏว่านายเชิดได้รับการเลือกตั้ง โดยชนะนายซุบ บัวส้ม คู่แข่งซึ่งเป็นคนพื้นราบอย่างขาดลอย

ขบวนการเหตุรุนแรงเกิดขึ้นในตอนดึกของวันต่อมา เมื่อเวลาประมาณทุ่มของวันที่ 16 ก.ค.ชาวม้งจากหมู่บ้านรวมไทยฯ 6 จำนวน 3 คนนั่งรถยนต์กลับจากการทำธุระที่กรุงเทพฯ มาถึงด่านตรวจของ ส.อ.พ.พระ ตำรวจค้พบยาบ้าในรถจำนวน 6 เม็ด ชาวม้งสองคนในรถยนต์ยอมรับว่า เขาทั้งสองเป็นเจ้าของและเสพยาบ้า แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ยอมปล่อยตัวชาวม้งอีกคน ไม่เกี่ยวข้อง และสั่งคนไปบอกญาติของชาวม้งคนดังกล่าว ให้นำเงินสดแสนบาทมาไถตัว พร้อมทั้งนำชาวม้งรายนั้นไปกักไว้ในป้อมตำรวจ เพื่อรอเงินค่าไถ เมื่อชาวม้งรู้ว่าตำรวจไถเงินอีก ชาวม้งจึงชักชวนกันยกขบวนประท้วงเจ้าหน้าที่ตำรวจ ที่บริเวณป้อมตำรวจสถานีย่อยดอนเจดีย์

ขณะที่ชาวม้งจับกลุ่มวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของตำรวจอยู่บริเวณริมถนนใกล้สถานีย่อยฯ เจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่องแบบจำนวน 3 นาย ไปขับรถยนต์ส่วนตัวมาเข้าไปยังกลุ่มของชาวม้ง ทำให้ชาวม้งไม่พอใจ และไม่ใช้ไม้ท่อนบริเวณท้ายรถยนต์ ตำรวจจึงลงมาจากรถยนต์พร้อมทั้งยิงปืนชู่ แล้วยิงเอาปืนจ่อที่ศีรษะของชาวม้งรายหนึ่ง แต่ชาวม้งก็ปิดปืนหันหลังกับพี่ตำรวจจึงชักมีดพอกออกมาจะแทง แต่ชาวม้งก็ปิดมีดได้อีก เมื่อเห็นเหตุการณ์ดังนั้น ชาวม้งจึงเข้าช่วยเหลือเพื่อน และเกิดการชุลมุนกันขึ้น

ตำรวจนอกเครื่องแบบจึงแจ้งเหตุและขอกำลังสนับสนุนจากตำรวจหาและต.ช.ด.ที่อยู่ใกล้ที่เกิดเหตุให้ยกกำลังมาช่วย เมื่อมาถึงเจ้าหน้าที่ได้จับกุและหุบตีชาวม้ง จนหัวแตกและบาดเจ็บหลายราย ชาวม้งที่หนีออกมาได้จี้เรียกกลับไปแจ้งเหตุร้ายที่หมู่บ้าน แต่เมื่อมาถึงชาวม้งกลับถูกเจ้าหน้าที่จับกุสัววันที่ รวมทั้งชาวม้งคนอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง แต่ขับรถยนต์จะไปส่งผักหรือซื้อของที่ตลาดแม่สอด แม้แต่ชาวม้งจากหมู่บ้านคีรีราษฎร์จำนวน 37 คน กลับมาจากงานศพก็ถูกตำรวจจับตัวไปด้วย จนถึงเวลาประมาณตี 4 ของวันที่ 17 ก.ค. เจ้าหน้าที่จึงนำตัวชาวม้งไปควบคุมที่โรงพักแม่สอด ก่อนจะส่งเข้เรือนจำเพื่อฝากขังที่เรือนจำ อ.แม่สอด

การจับกุมชาวม้งยังดำเนินมาถึงช่วงเวลารประมาณ 9 โมงเช้าของวันนั้น "ใครเป็นม้ง โดนจับหมด" หนุมม้งรายหนึ่งที่เพิ่งประกันตัวออกมากล่าวกับ "ผู้จัดการ" และชี้ให้ดูรอยแผลที่โดนตีหัวแตก หนุมม้งรายนี้ยืนยันว่าเขาออกจากบ้านเพื่อไปซื้อของที่ตลาดแม่สอด ตอนเช้าวันนั้น แต่โดนตำรวจจับและใช้กระบองตีที่หัว โดยที่เขาไม่รู้เรื่องหรือเข้าไปร่วมประท้วงแต่อย่างใด เมื่อถูกจับเข้าไปในเรือนจำแล้ว เขาก็อกว่าได้เห็นเด็กทารกที่โดนจับมาพร้อมแม่ โดนลูกหลงจากตำรวจได้รับบาดเจ็บที่ศีรษะด้วย !!

ทั้งหมดนี้คือขบวนการเหตุและข้อเท็จจริง ที่เกิดขึ้น โดยมีหลักฐาน พยานบุคคลที่พร้อมจะชี้ตัวเจ้าหน้าที่ตำรวจนอกเครื่อง"ส่วยยาบ้า" ซึ่งทำให้ชาวม้งที่รักสงบและเจียมเนื้อเจียมตัวต้อง"ลุกขึ้นสู้"และทำให้เห็นได้เลวๆ แล้วว่า

เรื่องม้งค้ายาบ้านั้น...ใครบ้านั้น !!! ■

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค. บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ภาษาไทย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่นี่ยังมีพื้นที่สำหรับ...

ชาวม้ง ปะหล่อง ลีซอ ปกาเกอญอ?

ร้อยแปดวิกิตำนา

อุบลรัตน์ สิริขลุ่ยศักดิ์

การจับกุมชาวบ้านปางแดง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ จำนวน 56 คน ซึ่งประกอบด้วยชาวเขาชนชาติปะหล่อง มูเซอ ลีซอ และคนไทย สัญชาติไทย เมื่อเดือนมีนาคม 2541 ในข้อหาตัดไม้ เฝ้าป่าในเขตป่าสงวนเชียงดาว เป็นหนึ่งในกรณีตัวอย่างซึ่งการเสวนาเรื่อง **วิกฤติเศรษฐกิจกับผลกระทบต่อคนชายขอบ*** ได้เชิญผู้แทนมาร่วมเสวนาและให้ข้อมูลต่อที่ประชุมเมื่อวันที่ 3 กันยายน นอกจากกรณีบ้านปางแดงแล้ว ยังมีกรณีความขัดแย้งเรื่องการอนุรักษ์ป่าในเขตอำเภอจอมทอง เชียงใหม่ กรณีการทำไม้สนที่ป่าสนวัดจันทร อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ในตำบลวัดจันทรเป็นชาวปกาเกอญอหรือกะเหรี่ยง และกรณีล่าสุดที่เป็นข่าว คือ กรณีม้งค้ายาบ้า (ตามพาดหัวข่าว) ในเขตอ.พบพระ จ.ตาก

การนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนจำนวนมากให้ภาพชาวม้งที่อ.พบพระว่าเป็นพวกแก๊งค้ายาบ้าในห้วงเวลาใกล้กันก็มีข่าวกรณีม้งค้าอาวูที่วัดถ้ำกระบอก

ภาพของชาวม้งจากข่าวเหล่านี้คือ คำพิพากษาที่ตอกย้ำซ้ำเติมความเป็น "คนอื่น" ของชาวม้งในสังคมไทย แม้ว่าแท้ที่จริงชาวม้งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดต่างๆ ทางภาคเหนือของประเทศไทยจะเป็นม้งสัญชาติไทย ซึ่งอยู่มากหลายชั่วอายุคนและเกิดบนแผ่นดินไทย ส่วนหนึ่งมีบัตรประจำตัวและมีฐานะเป็น "พลเมืองไทย" ตามกฎหมาย และอีกจำนวนมากยังคงเป็น "คนเถื่อน" หรือ "คนนอกกฎหมายไทย" แต่คนไทยพื้นราบจำนวนมากก็ไม่มีความรู้ความเข้าใจ อีกทั้งอาจจะไม่

ใส่ใจกับปัญหาที่คิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว การนิ่งเฉยของคนส่วนใหญ่จะมีความหมายว่า สังคมกำลังเห็นชอบกับมติดีที่ว่า ที่นี่ยังมีพื้นที่สำหรับชนชาติพื้นถิ่น เช่น ชาวม้ง ปะหล่อง ลีซอ และปกาเกอญอ กระนั้นหรือ?

ถ้าสืบค้นไปในอดีต เราจะพบว่าชาวม้ง ปะหล่อง ลีซอ ปกาเกอญอ หรือชนชาติอื่นๆ ในแถบเอเชียอาคเนย์และบริเวณเหนือขึ้นไป ล้วนแล้วแต่เป็นคนพื้นถิ่นดั้งเดิมที่ทำการเกษตรแบบยังชีพและล่าสัตว์ อาศัยกระจายตัวไปตามป่าเขาและต้นน้ำชนชาติพื้นถิ่นเหล่านี้มีวิถีชีวิตที่สะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์ของการเปลี่ยนแปลง และรอยต่อของอดีตและปัจจุบันให้แก่สังคมสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี การดำรงวิถีวัฒนธรรมแบบอิสระ อยู่กันเป็นชุมชนขนาดเล็กหรือขนาดกลาง ราว 500-2,000 คน มีเศรษฐกิจแบบพอเพียง ต้องต่อสู้และใกล้ชิดกับธรรมชาติทุกฤดูกาล เป็นลักษณะของวิถีแห่งชนชาติพื้นถิ่นทั้งในทวีปเอเชีย ออสเตรเลีย (ชนชาติอะบอริจิน) และอเมริกา (เช่น ชนชาติซูส, อาปาเช่ หรือที่เรียกรวมๆ ว่าอเมริกัน อินเดีย) ชนชาติทั้งหลายนี้กลายเป็นชนชาติส่วนน้อยในสังคมสมัยใหม่ที่รวมกันเป็นรัฐชาติ ปัจจุบันรัฐชาติยึดถือเส้นแบ่งเขตแดนเป็นอาณาเขตประเทศและสัญชาติเป็นเกณฑ์วัดความเป็นพลเมืองตามกฎหมายของรัฐชาตินั้นๆ ซึ่งแตกต่างจากชนชาติพื้นถิ่นที่ยึดถือ "ชาติพันธุ์" และ "ภาษา" เป็นเครื่องวัด

ความเป็นธรรมชาติ การย้ายถิ่นเป็นระยะๆ หรือการไม่ยึดเอาดินแดนใดดินแดนหนึ่งเป็นที่อยู่อาศัยอย่างตายตัวตลอดไป เป็นลักษณะสำคัญอีกข้อหนึ่งที่ตรงกันข้ามกับการมีแผนที่แบ่งเขตกันอย่างชัดเจนของประเทศต่างๆ

เมื่อไม่กี่ปีมานี้ บรรดาชนชาติต่างๆ ในแถบทวีปอเมริกาเหนือ (สหรัฐอเมริกาและแคนาดา) ได้ร่วมกันประกาศศักดิ์ศรีความเป็น "ชาติ" ของตน เพื่อแสดงให้เห็นถึงพลังของชนชาติพื้นถิ่นหากจัดรูปชุมชนคล้ายกับประเทศในปัจจุบัน จะมีจำนวนมากถึง 500 ชนชาติทีเดียว

แต่ไม่ว่าจะเป็นชาวอเมริกัน อินเดีย ชาวอะบอริจิน ชาวม้ง ปะหล่อง ลีซอ หรือปกาเกอญอต่างก็กลายเป็น "คนอื่น" หรือ "ชนกลุ่มน้อย" ในดินแดนที่เป็นบ้านของตนเอง

กรณีตัวอย่างของข้อขัดแย้งที่ยกมาข้างต้น เป็นแรงกดดันของระบบการผลิตและวัฒนธรรมสมัยใหม่ที่กำลังเข้ามาแย่งยึดความเป็นชาติพื้นถิ่นของชาวม้ง ปะหล่อง ลีซอ และปกาเกอญอ ความรุนแรงของการเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐ การถูกปิดล้อมโดยระบบทุน และความไม่เข้าใจของเพื่อนร่วมสังคม ทั้งที่เป็นชาวพื้นราบและชาวไทยที่ถูกจัดเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆ เช่น ชาวไทยมุสลิมก็ตี ชาวไทยซิกข์ หรือชาวไทยจีนก็ตี ตลอดจนถึงมัลลชนกิติ ล้วนแล้วแต่มีพลังในการคัดค้านทำลายชุมชน ชาวม้ง ปะหล่อง ลีซอ และปกาเกอญอ ไม่น้อยไปกว่าการใช้กองกำลังทหารเข้าทำลายชาวอเมริกันอินเดียในทวีปอเมริกาเมื่อ 300-400 ปีที่ผ่านมา

วิถีชีวิตที่แตกต่างจนถูกมองว่าแปลกแยกจากชาวพื้นราบ ได้ทำให้ชนชาติพื้นถิ่นต้องปรับตัวให้เข้ากับวิถีทุนนิยมและการเกษตรแบบอุตสาหกรรมมากขึ้นเรื่อยๆ อีกทั้งจำต้องละทิ้งภาษาและธรรมเนียมต่างๆ มานับถือภาษาและวัฒนธรรมของสังคมใหญ่อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่แม้กระนั้นชาวม้งปะหล่อง ลีซอ และปกากะญอ ก็ยังไม่ได้รับการยอมรับว่า “พลเมืองไทย” และ เป็นส่วนหนึ่งของหลายๆ ชนชาติที่ประกอบกันเข้าเป็นสังคมไทยอย่างที่ เป็นอยู่ในปัจจุบัน

คุณเชิด แซ่หว่าง กำนันตำบลรวมไทยพัฒนา อ.พพบพระ จ.ตาก ซึ่งถูกตำรวจจับกุมในเช้าวันเลือกตั้งตำแหน่งกำนันที่ตำบลรวมไทยพัฒนา บอกว่าไม่เข้าใจว่าตำรวจมาจับกุมทำไม ทั้งที่เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกับกำนันคนเดิม

ในกรณีนี้ เมื่อไม่มีข้อขัดแย้งอะไรที่เห็นเด่นชัด ก็อาจสันนิษฐานได้ว่าอาจจะเป็นการกลั่นแกล้งบนพื้นฐานที่ว่า “ม้งไม่ใช่คนไทย”

ส่วนคุณสมศักดิ์ ผู้แทนชายปกากะญอบอกว่า ไม่เข้าใจว่าในหนังสือแบบเรียนทำไมเขียนว่าชาวเขาเป็นผู้ตัดไม้ทำลายป่าและทำไร่เลื่อนลอย ทั้งที่ในความเป็นจริงชนชาติพื้นถิ่นดำรงชีพอยู่กับป่าต้องรักษาป่าและทำการเกษตรแบบหมุนเวียน

คุณเชิด และคุณสมศักดิ์ ตลอดจนผู้แทนคนอื่นๆ ส่วนเล่าเรื่องของตนให้ที่ประชุมฟังด้วยถ้อยคำภาษาไทยที่ชัดเจนเข้าใจง่าย แม้ทุกคนจะออกตัวตั้งแต่แรกว่าพูดไทยไม่ชัด

ภาษาในการสื่อสารไม่ได้เป็นอุปสรรคในการทำความเข้าใจกับเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เข้าร่วมเสวนาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ให้ความสนใจกับปัญหาและความทุกข์ของเพื่อนร่วมสังคมอย่างชาวม้งปะหล่อง ลีซอ และปกากะญอ

แต่อุปสรรคที่สำคัญกลับอยู่ที่อคติและความเชื่อของคนในวงกว้างที่มีต่อชาวม้ง ปะหล่อง ลีซอ และปกากะญอว่า คนเหล่านี้เป็น “คนอื่น” (แปลว่าเราไม่นับญาติด้วยหรือนับญาติไม่ได้) และไม่น่าไว้วางใจ จะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนกระแสหลักจำนวนมาก ได้ถ่ายทอดให้เห็นความแตกต่างโดยเน้นถึง “ความเป็นคนแปลกหน้า” ของชาวม้ง ปะหล่อง ลีซอ และปกากะญออย่างต่อเนื่อง คดีเหล่านี้ถูกปลุกฝังเข้าไปสู่การรับรู้และกลายเป็นความเชื่อที่ยากแก่การถ่ายถอน

หากสื่อมวลชนไม่ตระหนักถึงเรื่องนี้และนำเสนอข่าวโดยลดทอนอคติที่มีอยู่เดิมลงไป เราอาจจะทำให้พื้นที่ที่เหลือน้อยอยู่แล้วสำหรับชาวม้ง ปะหล่อง ลีซอ และปกากะญอหดหายไปเรื่อยๆ จนวันหนึ่งไม่เหลืออะไรอีกต่อไปก็เป็นได้

หมายเหตุ : * การเสวนาจัดขึ้นโดยศูนย์ศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครือข่ายชาติพันธุ์ศึกษา ศูนย์ภูมิภาคเพื่อการศึกษาสังคมศาสตร์และการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณะกรรมการประสานงานองค์การสิทธิมนุษยชน โครงการฟื้นฟูชีวิตและธรรมชาติ และมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพรรณพืชประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์

ปากคำ... จำเลยตลอดกาล

ขณะที่คนในสังคมกำลังหมกมุ่นกับวิกฤติเศรษฐกิจนั้น วิกฤติทางสังคมวัฒนธรรมได้สะท้อนความรุนแรงออกอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะ 'อคติทางชาติพันธุ์' ซึ่งสังคมมักจะละเลยเรื่องเหล่านี้ไป ชุตินา ชื่นเจริญ เรียกร้องให้สังคมไตร่ตรองร่วมกันและสร้างทัศนคติใหม่ต่อคนต่างชาติพันธุ์ เพื่อลดทอนความรุนแรงอีกด้านในสังคม

มันค้ายาบ้า...
กะเหยิงตัดไม้ทำลายป่า...
ปะหล่องบุกรุกป่าสงวน...

เพียงคำพิพากษาของคนกลุ่มหนึ่งผ่านกระบวนการทางสังคมอย่างลึกซึ้ง 'พวกเขา' กลุ่มคนที่มีความแตกต่างทั้งทางชาติพันธุ์ ภาษา และวัฒนธรรม

'พวกเขา' ซึ่งแตกต่างจาก 'พวกเรา' ผู้ถือตนเป็น 'คนไทย' แต่เพียงกลุ่มเดียว

'พวกเขา' หนึ่งในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคมที่ถูกเรียกว่า 'คนชายขอบ'

ก็จำต้องตกเป็น 'จำเลย' ของสังคม...ตลอดกาล...

นานหลายร้อยปี เท่าๆ กับระยะเวลาในการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของชาวไทยภูเขา เช่นเผ่าต่างๆ ต้องเผชิญกับความเดียดฉันท์ทางชาติพันธุ์ ที่ทำลายความสงบสุขของเขาเรื่อยๆ เมื่อคนเหล่านี้ไม่มีโอกาสได้ตอบพวกเขาจึงจำยอมก้มหน้ารับตราบาปที่สังคมมอบให้ด้วยความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ

...เป็นความจริงหรือไม่ที่ชาวเขาคือตัวการใหญ่ในกระบวนการค้ายาเสพติด

...เป็นความจริงหรือไม่ที่ชาวเขาแผ้วถางทำลายป่า

...เป็นความจริงหรือไม่ที่ชาวเขาเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ

และ...เป็นความจริงหรือไม่ที่เราเชื่อเช่นนั้น โดยไม่ได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบ-ค้นหาความจริง เพียงเพราะสถานการณ์ที่ถ่ายทอดผ่านสื่อมวลชนสร้างภาพเหล่านั้นให้สมจริงขึ้นมา

อีกทั้งมันยังสอดคล้องกับความเชื่อเดิม ที่ถูกปลูกฝังผ่านเนื้อหาในบทเรียน กระบวนการขัดเกลาสังคม

"คนชายขอบ" จริงๆ แล้วไม่จำเป็นต้องอยู่ชายขอบของประเทศเสมอไป

จริงๆ แล้วในโลกกลางเมืองหลวงมันก็มีชายขอบได้เหมือนกัน คนที่อยู่ในชุมชนแออัด ในสลัม หมายถึงกลุ่มคนที่ไม่มีสิทธิไม่มีเสียงเท่ากับคนอื่นๆ ในสังคม ไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของสังคมส่วนใหญ่ ไม่มีส่วนที่จะเสกผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับสังคมส่วนใหญ่ ความหมกมุ่นจะเห็นได้ชัดเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับพี่น้อง * ชาวเขาในประเทศไทย"

อ.ชุตินา ชื่นเจริญ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ให้คำจำกัดความ และอธิบายถึงลักษณะเฉพาะของคนชายขอบ ที่มีจะถูกประทับตราบาปไว้ต่างๆ นานา...ชาวเขาก็เช่นเดียวกัน

"ในความเป็นคนชายขอบมันจะมีตราบาปของสังคม (Social stigma) ที่ถูกตราประทับเอาไว้ สำหรับพี่น้องชาวเขาตราบาปอันหนึ่งก็คือ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นพวกตัดไม้ทำลายป่า เป็นผู้รบกวนต่อความมั่นคงของประเทศ สิ่งเหล่านี้จะอยู่ตั้งแต่เริ่มมีคณะกรรมการสงครามระหัดสามเขา ปัญหาเหล่านี้ยังวนเวียนอยู่ในการกำหนดนโยบาย เป็นฐานความคิดในการกำหนดนโยบาย วิธีดำเนินการหลายๆ อย่าง แต่เมื่อเราลงไปเจาะปัญหาเหล่านี้ให้ลึกลงเราจะเห็นว่ามันเป็นข้อกล่าวหาที่ไม่ถูกต้อง"

ภายใต้บริบทเช่นนี้เอง นับตั้งแต่เปิดศักราช 25-1 ชาวควาของชาวเขาในเชิงลบ ไม่ว่าจะเป็น ชาวเขาเขาเผ่าป่าบนดอยอินทนนท์ ชาวปะหล่องบุกรุกป่าสงวน ชาวรังพันพระค้ายา ชาวความขัดแย้งของชาวเขากับชาวบ้าน อ.จอมทอง และอีกหลายๆ ชาวที่ถูกนำเสนอผ่านสื่อมวลชนอย่างมกง่าย ได้ช่วยยัดเยียดแต่ละตัวให้แน่นขึ้น ประคองชีวิตอันผาสุของคนไทยภูเขาทุกกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ นับแสนคน ถูกปิดตายไปเรียบร้อยแล้ว

โชคยังดี แสงสว่างที่เล็ดลอดเข้าคือความช่วยเหลือจากนักวิชาการกลุ่มหนึ่งที่ทุ่มเทให้กับสังคมอย่างแท้จริง ดร.ชยันต์ วรรณภักดิ์ คือ ท่านหนึ่งที่ลงไปศึกษาข้อเท็จจริงในพื้นที่ เพื่อเสาะหาเงื่อนไขที่อยู่เบื้องหลังกรณีความขัดแย้งและนำเสนอให้คนส่วนหนึ่งได้รับรู้ แต่ดูเหมือนยังไม่พอที่จะเปิดหูเปิดตาคนพื้นราบที่สุขสบายอยู่ในขอบของความเจริญอีกมาก การเสวนาเรื่อง 'วิกฤติเศรษฐกิจกับผลกระทบต่อคนชายขอบ' จึงย้ายวงมาสนทนากันที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใจกลางเมืองหลวง เมื่อสัปดาห์ก่อน

แม้ว่าจะไม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปมากนัก แต่ผลของการเสวนาก็ได้เปิดเผยข้อมูลอีกด้านที่เรียบงมานาน นั่นคือ ข้อเท็จจริง จากปากคำของผู้ถูกกล่าวหา หรือตัวแทนชาวเขาแต่ละกลุ่มผู้ตกเป็นเป้ายิงเรื่อยมา

หากเปรียบเทียบวงเสวนานี้เป็นเสมือนการซักค้าน จำเลยก็ให้การชัดเจนว่าไม่ได้บุกรุกทำลายป่า ไม่ได้ค้ายาเสพติด

"ชาวเขาอย่างพวกเราก็มีศีลธรรมเราเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ก็มีใจรักประเทศชาติเหมือนกัน" พ่อหลวงเจ็ยะ ยินยันต่อหน้าสาธารณชน พร้อมกับตัวแทนจากกลุ่มต่างๆ ที่ถูกกล่าวหา ซึ่งได้ให้รายละเอียดประกอบหลักฐานทั้งข้อมูล

เอกสาร และพยานบุคคล อย่างน่าสนใจ กรณีแรกเป็นการกวาดจับชาวบ้านปางแดง อ.เชียงดาว จ.เชียงใหม่ ซึ่งจุดประกายได้เคยนำเสนอไปแล้วงานนี้เครือข่ายชาติพันธุ์ได้นำเอกสารการศึกษามามอบให้แก่ผู้ร่วมเสวนาเป็นรายละเอียดการจับกุมชาวบ้านที่ดำเนินไปอย่างไม่ชอบธรรม และการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เอื้อประโยชน์ต่อคนยากคนจน

แม้ว่าผลของการต่อสู้ร่วมกันระหว่างนักวิชาการกับชาวบ้าน จะทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ได้รับการปล่อยตัว เนื่องจากไม่สามารถหาหลักฐานหนักแน่น ข้อกล่าวหาได้ แต่ยังมีชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งเป็นชาวเขาถูกดำเนินคดีอยู่ ยิ่งไปกว่านั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังหวาดกลัวและไม่รู้ว่าจะระดมของของคนเองว่าจะเกิดเหตุการณ์แบบนี้อีกเมื่อไหร่

นางใส ยอดแสง ตัวแทนชาวบ้านปางแดงถ่ายทอดความรู้สึกด้วยภาษาไทยสำเนียงประหลาด จับความรู้สึกว่า

“เมื่อเดือนเมษายนคนผู้ขายในหมู่บ้าน

ถูกจับตัวไปเกือบหมด ทว่าทำลายป่า ตอนนั้นถูกปล่อยออกมาบ้างแล้ว แต่ก็มีข้อห้ามมาก จะให้ไปอยู่ที่อื่น บอกว่าอยู่ที่นี้ทำลายป่า เราไม่ได้ทำเขาก็เอาปัญหาหลายอย่างมาใส่ชาวบ้าน ชาวบ้านบางคนพูดไทยก็ได้ บางคนฟังไม่รู้เรื่องไม่รู้จะทำอย่างไรดี”

ปัญหาที่ปางแดงยังไม่คลี่คลาย ชาวเมืองอำเภอ ‘พบพระ’ กลับต้องเผชิญกับความเข้าใจผิดอย่างสาหัสเช่นกัน ทั้งนี้เพราะภาพข่าวที่เผยแพร่ผ่านสื่อหลายแขนง ราวกับจ้องใส่ร้ายภาพว่ามั่งทั้งหมู่บ้านเป็นกลุ่มผู้ค้ายาบ้า โดยอาศัยการตัดต่อภาพอย่างมือคด และการรับข้อมูลด้านเดียวโดยไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงอย่างถี่ถ้วน

อุทิศ ชำนิบรรณการ นักวิจัยผู้ทำการศึกษาเรื่องสิทธิชุมชนและผู้สื่อข่าวท้องถิ่น เล่าว่า ชาวที่ออกมาขังตลาดเคลื่อนต่อความเป็นจริงมาก ชนิดที่เป็นเรื่องตลกเลยก็เดียว พร้อมกับยกตัวอย่าง ภาพมั่งนำเงินมาตากแดด เป็นภาพตั้งแต่ปี 2538 เนื่องจากมั่งไม่มีบัตรประชาชน ไม่สามารถนำเงินไปฝากธนาคารได้ จึงนำเงินไปฝังดินไว้ เวลาจะใช้ก็นำออกมาล้างน้ำ ลูกลานเห็นว่ามั่งเงินมากจึงเลยถ่ายรูปเก็บไว้

“เท่าที่ผมมองชาวเมืองที่มั่งอยู่ที่นี้ มีความขยันขันแข็ง และมีระบบชลประทานที่ดี ถ้าใครขยันก็จะมีเงินเยอะ แต่เจ้าหน้าที่สันนิษฐานเลยว่าใครมีทรัพย์สินก็ต้องค้ายาบ้า”

“ในฐานะผู้ร่วมเหตุการณ์ ผมยืนยันได้ได้ว่าไม่มีการจลาจลเกิดขึ้นที่อ.พบพระ”

เกี่ยวกับประเด็นการค้ายาบ้า นายเชิด แซ่ช่วง กำนัน ต.รวมไทย ตั้งข้อสังเกตว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตรงกับวันเลือกตั้งกำนันพอดี นำสงสัยว่าจะมีเรื่องอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ถ้าสืบให้ลึกแล้วจะรู้ว่าใครคือตัวการสำคัญในการค้ายาบ้า คนมั่งที่ค้ายาเป็นเพียงส่วนน้อยที่หลงผิด แล้วก็เป็นแค่ลูกกระชอกเท่านั้น

แต่ถึงวันนี้...คนทั่วไปคงเชื่ออย่างสนิทใจแล้วว่ามั่งค้ายาบ้าเป็นอาชีพ ‘ยาบ้า’ จึงได้กลายเป็นเครื่องมือในการรีดไถของเจ้าหน้าที่ผู้ประพฤติมิชอบ มีการข่มขู่ยึดข้อหาให้กับชาวเมืองว่ามั่งยาบ้าไว้ครอบครอง หากไม่ต้องการติดคุกก็ต้องนำเงินไปไถถอน ซึ่งสังคมไม่ได้สนใจความจริงข้อนี้เลย

จากพบพระ ย้อนกลับไปจังหวัดเชียงใหม่ กรณีการใช้ความรุนแรงที่ดำเนินต่อชาวบ้านบนภูสูงในอำเภอจอมทอง เป็นประเด็นที่สะท้อนความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์บนที่สูง กับคนพื้นราบ โดยมีการใช้มาตรการต่างๆ เพื่อให้มีการอพยพชาวเขาออกจากพื้นที่ จนในท้ายที่สุดมีการดำเนินมาตรการรุนแรงถึงขั้นปิดถนน ประท้วง หรือแม้แต่รื้อวัดอันเป็นศูนย์รวมจิตใจของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป

“เมื่อต้นปีของปี 41 นี้เป็นฤดูแล้ง ผมไม่ทราบว่าเป็นใครไปเผาป่า เผาจากข้างล่างแล้วก็ลุกลามไปในหลายที่หลายแห่ง แล้วที่ห้องในหมู่บ้านของเราก็ร่วมกันดับไฟป่า ปรากฏว่ามีกลุ่มคนข้างล่างเขาก็เข้ามารื้อถอนพระพุทธรูปของเราด้วย เรารู้สึกเสียใจมากกว่าทำไม่ถูกกลั่นแกล้งให้ไปดับไฟป่า นั่นแสดงว่าเอาหัวใจของชาวบ้านเราไป แสดงว่าเขากำลังจะรื้อถอนหมู่บ้านไปทั้งหมดด้วย”

โดยข้อหาที่ชาวไทยพื้นราบได้แจ้งไว้เป็นเหตุผลก็คือ ชาวเขาเป็นพวกทำอะไรเลื่อนลอย ปลูกฝิ่น เป็นต้นเหตุของการทำลายป่า ขณะเดียวกัน การผลิตเชิงพาณิชย์แบบใหม่ทำให้มีการใช้น้ำปริมาณมาก และมีสารเคมีปะปนมาในน้ำ ซึ่งในทัศนะของคนพื้นราบเหล่านี้ ชาวเขาซึ่งอยู่ต้นธารต้องรับผิดชอบ

“เมื่อก่อนนี่เราอยู่ก็เป็นป่าภูเขา เป็นป่าหัวไร่ เพราะว่าเป็นปลูกฝิ่น

ปลูกข้าวโพด แต่หลังจากที่เราได้รับการพัฒนาสร้างจิตสำนึก เราก็ออนุรักษ์ แล้วก็ปลูกดูแล ประกอบอาชีพตามแผนใหม่ที่ได้รับการส่งเสริม ตลอดระยะเวลา 15-16 ปี บริเวณรอบๆ หมู่บ้านจาก กม.8 ขึ้นไปจนถึงยอดดอยก็เห็นเป็นป่าเขียวชอุ่ม เรามองอยู่เป็นกลุ่มไม่ได้ อยู่บริเวณต้นน้ำแล้ว แต่น้ำแห้งไม่มี เราก็แปลกใจอธิบายไม่ได้เหมือนกันว่าทำไมเมื่อก่อนไม่มีป่าแต่มีน้ำ ตอนนี้มีป่าแต่ไม่มีน้ำ แต่คนก็พยายามบอกว่าเราเป็นคนทำลายป่า น้ำแห้ง” โคมินทร์ กล่าวแทนชาวเมือง อ.จอมทองทั้งหลาย

ยิ่งไปกว่านั้นยังมีการอ้างอิงข้อมูลจากกรมประมงกระทรวงมหาดไทย ชาวเขาเพิ่มประชากรแค่ 3% ไม่มีเหตุผลที่ต้องขยายพื้นที่ปลูกกาแฟ อีกทั้งยังถูกจำกัดพื้นที่จากการประกาศเขตอุทยานมาตั้งแต่ปี 2515 ส่วนเรื่องการปลูกฝิ่นทำไร่เลื่อนลอยเป็นความเข้าใจผิด ซึ่ง อ.ชูพันธ์ เกษมณี กล่าวเพิ่มเติมว่า

“ชาวเขาที่อำเภอจอมทองจะมี 2 กลุ่มหลักๆ กลุ่มกะเหรี่ยงที่เรียกตนเองว่าปกากะญอ กับกลุ่มมั่ง พื้นที่ที่เป็นปกากะญอว่าโดยประเพณีก็ไม่มีความชำนาญในการปลูกฝิ่นมาก่อน ส่วนที่ห้องมั่งหลังจากที่โครงการหลวงขึ้นไปที่ดอยอินทนนท์ เมื่อประมาณปี 2525 โครงการหลวงขึ้นไปที่ บริเวณนั้นก็เลิกปลูกฝิ่น ประมาณปี 2528 ก็มีโครงการพัฒนาที่สูงไทย-นอร์เวย์ ขึ้นไปตรงบ้านปากกล้วย เน้นเรื่องของกาแฟ ถั่วแดงหลวง กลุ่มนี้ก็ทยอยเลิกปลูกฝิ่น น่าจะพูดได้ว่าพื้นที่แถบนี้ปลอดจากการปลูกฝิ่นมานานแล้ว แต่ก็ยังมีการพูดถึงกันอยู่”

แม้ข้อกล่าวหาที่ชาวไทยพื้นราบได้มอบให้ชาวไทยภูเขาเป็นผู้รับผิดชอบ ดูเผินๆ อาจเป็นการแย้งซึ่งทรัพยากรที่เกิดขึ้นตามปกติวิสัยแม้ในหมู่คนพื้นราบด้วยกัน แต่ถ้าวิเคราะห์ให้ลึกซึ้ง ความขัดแย้งนี้ถูกนำมาโยงโยกกับการล้มเลิกมติกรม.วันที่ 17, 22 และ 29 เมษายน 2540 ที่ให้คนอยู่กับป่าได้

อีกกรณีหนึ่ง เกิดขึ้นที่ป่าสนวัด
จันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ หลังจากที่
มีการคัดค้านยกเลิกสัมปทานไม้เมื่อปี
พ.ศ.2535 กลางปีนี้ ออป.ได้มีความ

พยายามเข้าไปหาประโยชน์จากป่าสนอีก
ครั้ง โดยอ้างความเป็นในการเข้าไปชัก
ลากไม้ที่ล้มจากพายุตามฤดูกาล
ท่ามกลางเสียงคัดค้านจากชาวบ้าน ซึ่ง
ให้เหตุผลว่าไม้สนที่ล้มนั้นจะกลายเป็น
ปุ๋ยธรรมชาติที่มีประโยชน์มาก และไม่
เชื่อว่ากรมเข้าไปดำเนินการครั้งนี้จะโปร่ง
ใส เพราะตลอดมาวิธีคิดของออป.และผู้
ที่เกี่ยวข้อง มักจะยึดมั่นอยู่กับผลประโยชน์
จากเนื้อไม้ในเชิงเศรษฐกิจ
และมองข้ามหลักการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน

“รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ให้ชาวบ้าน
มีสิทธิมีเสียงที่อยากจะรู้อะไรก็ได้ แต่
ว่าวิธีปฏิบัติหรือว่าความเป็นจริงนั้นไม่
ได้เป็นอย่างดีที่เขียนไว้ในกฎหมาย ข้อมูล
ข่าวสารที่เราอยากจะมีมันมีขีดจำกัดอยู่
ซึ่งเราก็ไม่มีอำนาจ ไปขอไปอะไรเขาก็

ปิดบังไม่แนะนำ ซึ่งมันทำให้เรา

มีทางเลือกน้อยมาก ขบวนการ
การที่อยากจะให้ประชาชนได้
รู้ข่าวสารได้เป็นรูปธรรมขึ้นมา
เราจะทำอะไร ผมอยากให้มี
การผลักดันให้มีกระบวนการที่
ให้ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ได้รับรู้
ข้อมูลมากกว่านี้” วัชระ ชาวบ้าน
วัดจันทร์เรียกร้องการมีส่วนร่วม
ในการจัดการทรัพยากรของ
ชุมชน

นี่เพียงส่วนเสี้ยวหนึ่งของ
‘อคติทางชาติพันธุ์’ ที่เกิดขึ้นโดย
ผ่านกลไกทางสังคมหลายขั้นตอน
ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการยุติธรรม
สื่อสารมวลชน หรือ หักคนคิดส่วนบุคคล

อ.คณินิจ ศรีบัวเอี่ยม นัก
กฎหมายสิ่งแวดล้อม จากคณะ
นิติศาสตร์ จุฬาฯ มองว่ากฎหมาย
ของไทยไม่ได้ทำหน้าที่สนองความ
ต้องการที่แท้จริงของสังคม นัก
กฎหมายไม่ได้มองบทบาทของตนเอง
ในฐานะวิศวกรทางสังคม ดังนั้น
กฎหมายจึงไม่ใช่คำตอบ

ที่ผ่านมาจะเห็นว่าแม้แต่มติกรม
เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร ซึ่งบาง
ครั้งยิ่งใหญ่กว่ากฎหมายเสียอีก ยัง
เปลี่ยนแปลงกลับไปกลับมาตามการ
เปลี่ยนอำนาจของรัฐบาล บางสมัยก็
อนุญาตให้คนอยู่กับป่า บางสมัยก็บอก
ว่าคนอยู่กับป่าไม่ได้ จึงไม่น่าแปลกใจว่า

ทำไมเรามีปัญหาหมอกหมิมมากมายที่
ชายขอบ เพราะฉะนั้นบางครั้งคงต้อง
มองในมุมกลับว่า ไม่ใช่ชาวบ้านละเมิด
กฎหมาย แต่กฎหมายต่างหากที่บุกรุก
ชาวบ้าน

เหนือกว่านั้น วงเสวนานี้ยังได้
ข้อสรุปที่ตรงกันว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
ทั้งหมดนี้เป็นเพราะทัศนคติของคน
ร่วมชาติที่เห็นชาวเขาเป็น ‘คนอื่น’ ที่
ต้องจัดการ ดังนั้นไม่ว่าเศรษฐกิจจะ
วิกฤติหรือไม่ ‘คนชายขอบ’ คือ กลุ่ม
คนได้รับผลกระทบจากสังคมอยู่แล้ว

แต่ที่หนักหนาสาหัสกว่าปกติ ก็
คือในภาวะที่คนไทยกำลังสูญเสียทุก
อย่าง คนในขอบผู้สิ้นหวังจากความ
ร่ำรวย ต่างหันมาทวงแทนสมบัติทาง
ธรรมชาติที่ตนไม่เคยรักษา เป็นความ
ทวงที่ต้องการเก็บไว้ใช้แต่เพียงผู้เดียว
โดยที่ไม่รู้ว่าจะใช้มันอย่างไร ในกระแส
เช่นนี้การปลุกความรู้สึกเกรียงไกรเดียว
ฉันท์กลุ่มชาติพันธุ์อื่น โดยเฉพาะชาวเขา
ว่าเป็นผู้ทำลายสมบัติชิ้นสุดท้ายของคน
ไทยจึงร้ายด้ายอย่างยิ่ง

ทางรอดของคนต่างชาติพันธุ์...ใคร
หลายคนอาจจะหวังพึ่งการปรับโครงสร้าง
ทางสังคม อันได้แก่ การสานต่อ
การปฏิรูปทางการเมือง การปฏิรูปการ
ศึกษา การปฏิรูประบบราชการ ปฏิรูป
ศาลา ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการอันยิ่งใหญ่
ของสังคมที่ไม่รู้ว่าจะสำเร็จลงเมื่อใด.ใน
สถานการณ์ที่มีวิกฤติเศรษฐกิจเป็นข้อ
อ้างค่าเ

ทางที่เหลือซึ่งเชื่อได้ว่าจะรักษา
อาการป่วยไข้ของสังคมเยี่ยงนี้ได้ชะงัด
นัก จึงอยู่ที่การปฏิรูปทางความคิด ซึ่ง
จะมองว่ายากเหมือนเข็นครกขึ้นภูเขา
ก็ไม่ผิด แต่จะง่ายก็เพียงแค่เริ่มต้นที่ตัว
เอง ด้วยการ ‘คิดใหม่-ทำความเข้าใจ
ใหม่-เปลี่ยนทัศนคติใหม่’ ยอมรับสัง
กรรมที่ว่าไม่ว่าจะเป็นสังคมไหนย่อมมี
ทั้งคนดีและคนชั่วปนกัน...

‘มั่ง’ คือ มั่งผู้สืบวัฒนธรรมแห่ง
ขุนเขา ไม่ใช่ ‘แม่่ว’ พเนจรป่าเถื่อน
ค้ายาเสพติด

‘ปกากะญอ’ ก็คือ ชนเผ่าผู้รัก
สงบ ไม่ใช่กะเหรี่ยงเร่ร่อน ทำไร่
เลื่อนลอย

‘ปะหล่อง’ ก็คือ ดาระอั้งนักสู้
แห่งภูสูง หาใช่บุกรุกทำลายป่าไม่..

ช่วยสัญชาติ

สำหรับคนไทยโดยทั่วไปแล้ว การทำบัตรประจำตัวประชาชนอาจจะไม่ใช่เรื่องยาก แต่ในส่วนของชาวเขา
หลักฐานที่แสดงว่าเป็นคนไทยที่เรียกว่า 'บัตรประจำตัวประชาชน' ใม่ง่ายเลยที่พวกเขาจะได้มา
ทั้งนี้เพราะมีเงื่อนไขต่างๆ มากมาย จนกลายเป็นช่องทางหาเงินของเจ้าหน้าที่
ชุดีมา ชั้นเจริญ มีรายงานเกี่ยวกับทุจริตในการทำบัตรให้กับชาวเขาบริเวณจังหวัดชายแดนภาคเหนือ

ส สำหรับคนไทยทั่วไปการได้มา
ซึ่งสัญชาติไทยและบัตร
ประชาชน ดูจะเป็นเรื่องแสน
ธรรมดาที่เป็นไปตามขั้นตอน บางคน
มองไม่เห็นด้วยซ้ำว่า บัตรประชาชนที่
ถ่ายออกมาอย่างไม่ตั้งใจนั้น มีความ
สำคัญอย่างไร

แต่สำหรับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมี
สถานภาพเป็นคนไทยเช่นกัน สัญชาติ-
บัตรประชาชน มีความหมายกับพวก
เขามากมายนัก ไม่เพียงเป็นการรับรอง
สิทธิในฐานะพลเมืองไทย แต่มันหมายถึง
การป้องกันตนเองจากการถูกรังแก
และแสวงหาผลประโยชน์หลาย
รูปแบบ

ด้วยเหตุนี้พวกเขา จึงมีความ
พยายามทุกวิถีทาง เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่ง
หลักฐานความเป็นคนไทย ซึ่งในที่สุด
มันได้เปิดช่องทางในการโกงกินให้กับ
คนกลุ่มหนึ่ง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่
เกี่ยวข้อง ผลประโยชน์ที่ได้ี้จากการ
ด้อยสิทธิไร้เสียงของประชาชนผู้อยู่
ห่างไกล กลายเป็นคลังเสบียงที่เลี้ยง
ปากเลี้ยงท้องระดมหมิ่นมิ้นไปตาม
ถิ่น

ในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะจังหวัด
ที่อยู่ตามแนวชายแดน บัตรประชาชน
ใบหนึ่ง อาจมีราคาหลายหมื่นบาทเลย
ทีเดียว... สิ่งเหล่านี้คือความผิดปกติใน
สังคมไทยที่ถูกทำให้มองเห็นเป็นเรื่อง
ปกติไปเสียแล้ว

บ้านหนองเขี้ยว ตำบลเมืองนะ
อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่
เป็นหมู่บ้านขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ไม่ไกล
จากแนวชายแดนด้านทิศใต้กับประเทศ
พม่า จากการสำรวจของโครงการหลวง
บริเวณนี้เป็นที่อาศัยของคนไทย
ภูเขา กลุ่มชาติพันธุ์ ล่าหู่ (มุเซอ)
มากกว่า 2,000 คน จำนวน 600 กว่า
ครัวเรือน

ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นคนที
เกิดบนดินแผ่นดินไทยรวมไปถึงมีพ่อ
แม่ ปู่ย่าตายายเกิดบนแผ่นดินไทย
ด้วย จึงมีสิทธิโดยสมบูรณ์ที่จะถือ
สัญชาติไทย แต่เนื่องจากเหตุผลหลาย
ประการ หมู่บ้านนี้มีคนที่ได้ลงรายการ
สัญชาติและมีบัตรประจำตัวประชาชน
แล้วแค่ 50-60 คนเท่านั้น ซึ่งนับว่าเป็น
น้อยมากและสร้างปัญหาให้กับชาว
บ้านอย่างค่อนแคะ

นพรัตน์ มณีดวงพร ชาวบ้าน
หนองเขี้ยว ตั้งหัวว่า ส่วนหนึ่งที่ทำ
ให้ชาวบ้านไม่ได้ลงรายการสัญชาติ
ถึงที่มีหลักฐานพร้อมแล้ว ก็คือออกค
รองเจ้าหน้าที่ที่มองว่าคนพวกนี้ไม่ใช่
คนไทย

"อ้างว่าพวกผมไม่รู้หนังสือ เป็น
คนต่างถิ่น มาจากพม่า ทั้งที่เรามีหลัก
ฐาน เป็นใบสำรวจของโครงการหลวง
ว่าเกิดที่นี่ แล้วใบสำรวจของโครงการ

หลวง ทางราชการก็ไม่เชื่ออีก"
เหตุผลที่กล่าวว่าเป็นอคติก็
เพราะทัศนคติที่ตรงข้ามกับความเห็น
ของกรมการปกครอง ในฐานะ
อนุกรรมการชาวเขา สาขาการปกครอง
และทะเบียนของคณะกรรมการชาวเขา
แห่งชาติ ซึ่งได้เคยระบุไว้อย่างชัดเจน
ว่า

"ชาวเขาเป็นพวกที่มีภูมิลำเนาอยู่
ในประเทศไทยมานาน ตามหลัก
กฎหมายย่อมได้สัญชาติไทยอยู่แล้ว
เพียงแต่ยังไม่เห็นหน่วยราชการเข้าไปก
ครองดูแลทั่วถึง ชาวเขาจึงยังไม่มี
ทะเบียนบ้านและสัญชาติตามกฎหมาย
การก่อกกระเบียนเกี่ยวกับสัญชาติของ

ชาวเขา จึงใช้คำว่า 'ลงรายการสัญญาชาติ' แทนคำว่า 'ให้สัญญาชาติ'.

แต่ที่เหนือกว่าเหตุผลใด ก็คือ สิ่งที่สังคมไทยมักบัญญัติให้เป็นเรื่องของ 'สินน้ำใจ', 'ค่าน้ำร้อนน้ำชา' จนกลายเป็นธรรมเนียมในการให้สินบนเจ้าหน้าที่ เพื่อปูทางสะดวก ซึ่งส่งผลให้ชาวบ้านผู้มีฐานะยากจน ไม่มีกำลังทรัพย์พอที่จะแบ่งปันให้กับข้าราชการได้ ไม่ได้รับการอำนวยความสะดวกตามสมควร

"ถึงมาอยู่แค่นี้หนึ่งหรือสองปี แต่ถ้าคนไทยมีเงิน คนนั้นได้ก่อน คนที่มาอยู่เป็นสิบๆ ปี ไม่มีเงินก็ไม่ได้" ชาวบ้านคนเดิมกล่าว

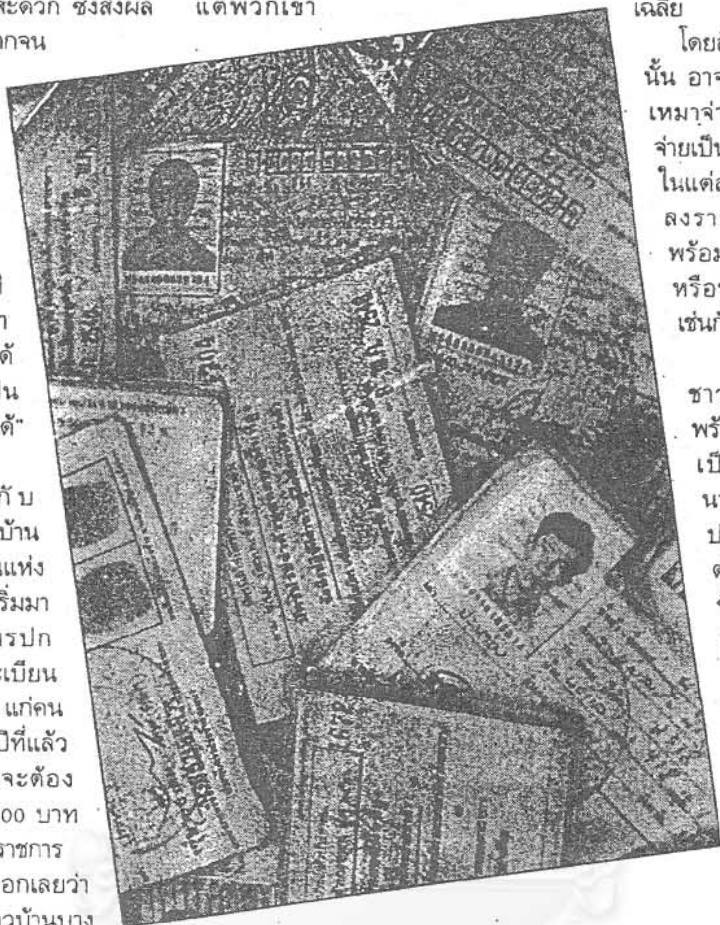
สอดคล้องกับประสบการณ์ของชาวบ้านจำนวนมากในหมู่บ้านแห่งนี้ ส่วยสัญญาชาติน่าจะเริ่มมาตั้งแต่ตอนที่กรมการปกครอง ได้มีการให้ทะเบียนบ้านชั่วคราว (ทร.13) แก่คนไทยภูเขา เมื่อหลายปีที่แล้ว โดยครั้งนั้นชาวบ้านจะต้องจ่ายเงินคนละ 200-300 บาท เป็นค่าตอบแทนแก่ข้าราชการ

"ตอนที่เก็บเขบาทนออกเลยว้า 300 บาท เมื่อก่อนชาวบ้านบางคนก็ถามว่าค่าอะไร เขาก็ไม่ตอบ แต่ก็ไม่จ่ายก็ไม่ต้องเอา นานๆ เข้า ชาวบ้านก็คิดว่าเป็นธรรมเนียมของการติดต่อกับราชการ เลยกลายเป็นหน้าที่ที่ชาวบ้านต้องหาเงินมาจ่ายตรงนี้ได้ด้วย แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีเงิน เลยยังตกสำรวจอีกเยอะ"

ปัจจุบันมีชาวบ้านที่มีทะเบียนบ้านชั่วคราว (ทร.13) และบัตรประจำตัวบุคคลบนพื้นที่สูง (บัตรสีฟ้า) แล้ว 1,300 กว่าคน ประมาณ 280 ครอบครัวหรือเกือบครึ่งหนึ่งของทั้งหมู่บ้าน ซึ่งสามารถขอลงรายการสัญญาชาติได้ตามขั้นตอน โดยภายหลังจากการลงรายการสัญญาชาติจะได้รับทะเบียนบ้าน (ทร.14) และบัตรประจำตัวประชาชน แต่ปรากฏว่าถึงวันนี้ก็ยังไม่ได้หลักฐานอะไรเลย

ส่วนกลุ่มที่ตกหล่นจากการ

สำรวจตั้งแต่ต้น โดยยังไม่มียหลักฐานเป็นบัตรประเภทใดเลย พบว่า มีจำนวนกว่า 300 คน ซึ่งล่าสุดคนเหล่านี้มีความหวังว่าจะได้รับการรับรองจากโครงการสำรวจชุมชนบนพื้นที่สูง ภายใต้การสนับสนุนของโครงการมियाชวาท แต่พวกเขา

นี่คือบัตรสีฟ้า หลักฐานเดียวที่ชาวเขามีอยู่ และกว่าจะทำเป็นบัตรประจำตัวประชาชนได้ ต้องถือบัตรบุคคลบนพื้นที่สูงก่อน

กลับต้องผิดหวัง เพราะโครงการดังกล่าวกลายเป็นการหลอกลวงของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

เนื่องจากในวันแรกของการสำรวจและออกบัตรสีเขียวขอปลีแดงให้กับชาวบ้านไว้เป็นหลักฐาน ปรากฏว่าในจำนวนผู้ที่มาถ่ายรูปและบันทึกประวัติไว้ 100 คน ไม่มีชาวบ้านหนองเขียวตัวจริงอยู่เลย ส่วนใหญ่เป็นจีนฮ่อและคนไทยใหญ่ที่อยู่อื่น จนวันที่สองจึงมีชาวบ้านหนองเขียวประมาณ 30 คน ได้ทำบัตรดังกล่าว

"ทั้งที่มีป้ายเขียนไว้ว่า ไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้น แต่ถึงเก็บ 200 ชาวบ้านไม่มีให้ เลยไม่ได้ทำ" นพรัตน์ ชาวบ้านหนองเขียว กล่าว

ภายใต้เงื่อนไขแบบนี้ หลายสิบปี

ที่มีการรับรองสถานะของคนไทยภูเขาว่าเป็นคนสัญชาติไทยตามกฎหมายหมู่บ้านหนองเขียวจึงมีคนที่ได้รับบัตรประชาชนแล้วมีเพียง 50-60 คนเท่านั้น ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องเสียเงินให้กับนายหน้าไปคนละประมาณ 8,000 บาทโดยเฉลี่ย

โดยลักษณะของการจ่ายเงินนั้น อาจแบ่งกว้างๆ เป็นแบบเหมาจ่ายให้กับนายหน้าและจ่ายเป็นสินบนให้กับเจ้าหน้าที่ในแต่ละขั้นตอน โดยการขอลงรายการสัญญาชาตินี้จะทำพร้อมกันยกครอบครัวก็ได้หรือทำเป็นรายบุคคลก็ได้เช่นกัน

แต่ส่วนใหญ่แล้วชาวบ้านจะยื่นหลักฐานพร้อมกันทั้งครอบครัว ถ้าเป็นแบบเหมาจ่ายให้นายหน้าจะต้องเสียเงินประมาณ 12,000 บาทต่อครัวเรือน โดยทุกขั้นตอนตั้งแต่พิมพ์นิ้วมือ ถ่ายรูป เขียนคำร้อง จะทำกันที่บ้านนายหน้า ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านหนึ่งคน และอยู่นอกหมู่บ้านอีกหนึ่งคน นอกจากนี้ยังต้องเสียเงินให้กับผู้ใหญ่บ้านในการเซ็นเอกสารอีกครั้งละประมาณ 1,000 บาท

ส่วนคนที่ติดต่อด้วยตนเองไม่ผ่านนายหน้า การจ่ายเงินจะเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนแรก คือการเขียนคำร้อง ทำทะเบียนประวัติและเซ็นรับรอง ซึ่งในขั้นตอนนี้ส่วนใหญ่จะต้องจ่ายให้กับผู้ใหญ่บ้าน หรือกำนันเป็นค่านินนาการให้

ลาเคละ จะทอ สาวลาหู่เล่าถึงความยากลำบากในการขอลงรายการสัญญาชาติ กระทั่งได้บัตรประชาชนมาแล้ว นอกจากจะเสียเงินเสียทองไปเป็นจำนวนมาก ยังต้องเสียเวลาเป็นปีๆ ทั้งที่ตามกฎหมายการดำเนินการในขั้นตอนต่างๆ จะมีระยะเวลาที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน

"ครอบครัวเราครั้งแรกพอจ่ายไปแล้วทำไหรไม่รู้ ผู้ใหญ่บ้านก็โทรมา

มาถ่ายรูปได้ แต่ว่าปลัดอำเภอเขา
อยากจะได้เงิน 4,500 บาท เขาก็บอกว่า
ไม่มีเงิน ต้องไปขอที่พ่อก่อน แล้วค่อย
เอาให้ ปรากฏว่าเขามาเอาที่พ่อเลย คือ
ช่วงนั้นไม่มีองค์กรมาช่วย ขอให้เราได้
เถาะ เพราะน้องก็เรียนหนังสือ แล้วก็
มีปัญหาหลายอย่าง แต่กว่าจะได้ต้อง
เสียทีละ 3,000-4,000-5,000 บ่อยมาก
จนกว่าจะได้ จนถึงวันสุดท้ายที่ไม่ถ่าย
บัตรประชาชน จ่ายอีก 8,500 บาท ถึง
จะเสร็จเรียบร้อย”

แต่ก็เชื่อว่าทุกอย่างจะสมบูรณ์ตาม
ความประสงค์ของผู้ขอ หลายครอบครัว
รวมทั้งกรณีของสาเคลละ ปรากฏว่า
แม่และน้องสาวไม่ได้รับการลงรายการ
สัญชาติ ทำให้ต้องยื่นคำร้องใหม่ ซึ่ง
ปัจจุบันแม่ได้เรียบร้อยแล้ว แต่น้อง
สาวคือ ปารีชาติ ยังมีปัญหาอยู่

สาเคลละ ตั้งข้อสังเกตว่ากรณี
อย่างนี้เกิดขึ้นบ่อยครั้ง บางครอบครัว
มีสมาชิก 5 คน จ่ายเงินให้หยานหน้าไป
12,000 บาท แต่ได้มาแค่ 3 คน เมื่อ
สอบถามไปที่อำเภอก็ไม่มีการตรวจ
สอบให้แต่ประการใด

“ทั้งที่หลักฐานครบ และคนอื่นใน
ครอบครัวก็ได้รับสัญชาติไทยแล้ว แต่
เขามองเหตุผลว่า ทางโน้นติดกลับ บอก
ไม่ได้ ก็เลยสันนิษฐานว่า อาจเป็น
เพราะว่าชื่อของน้องสาวถูกแทนไป
แล้ว”

ทั้งนี้เพราะบ้านหนองเขี้ยวมี
อาณาเขตติดต่อกับชายแดนประเทศ
พม่า ซึ่งเป็นทางเส้นทางของกลุ่มผู้ค้า
ยาเสพติด พวกลักลอบเข้าเมืองและ
กิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ทำให้การให้
สัญชาติอันหมายถึงการมีสิทธิถือบัตร
ประชาชนเป็นคนไทยโดยปริยาย ไม่
เพียงเป็นช่องทางในการริดเล็ดเอา
จากชาวบ้านในพื้นที่ ยังเป็นช่องทาง
การแสวงหาผลประโยชน์จำนวน
มหาศาลจากการปลอมแปลงขาย
สัญชาติให้กับพวกที่ต้องการใช้
ประโยชน์จากการถือสัญชาติไทยอีก
ด้วย

โดยกลุ่มชาวจีนฮ่อ ไทยใหญ่ ชาว
ซาออยพห (ซึ่งโดยประวัติศาสตร์แล้ว
ต่างจากชาวไทยภูเขา กลุ่มที่รอลง
รายการสัญชาติที่กำลังเป็นปัญหาอยู่ใน
ขณะนี้) และอีกหลายกลุ่มที่เข้าเมืองมา
อย่างผิดกฎหมาย แต่มีกำลังเงินจะ
ดำเนินการผ่านนายหน้าหรือช่องทาง
อื่น เพื่อขอสัญชาติไทยและทำบัตร
ประชาชน ซึ่งอาจทำได้หลายลักษณะ

แบบแรก คือ การอ้างว่ามีภูมิ
ลำนายอยู่หมู่บ้านชาวไทยภูเขาซึ่งได้
รับการสำรวจแล้ว แล้วดำเนินการขอ
หลักฐานตามปกติ

อีกแบบหนึ่ง คือ การสวมรูปและ
หลักฐานของตนแทนลงไปในเรื่องของ

อีกวิธีหนึ่ง คือ การใช้สิทธิใน
การลงรายการสัญชาติของชาวไทย
ภูเขาบางคน โดยอาศัยสิทธิของผู้ที่
ยังไม่ได้ดำเนินการขอลงรายการ
สัญชาติ หรือเริ่มต้นจากการปลอม
แปลงบัตรสีฟ้า (เนื่องจากผู้ที่มีบัตรนี้
สามารถนำเอกสารหลักฐานมาขอลง
รายการสัญชาติได้) โดยเปลี่ยนแปลง
หลักฐานและรูปถ่ายในใบทะเบียน
ประวัติที่ทำไว้เป็นหลักฐานคู่กับบัตร
สีฟ้า ซึ่งหน่วยงานรัฐเป็นผู้เก็บรักษาไว้
จากนั้นออกบัตรใหม่ให้กับผู้
ปลอมแปลง ทำให้เลขที่เดียวกัน มีผู้
ถือบัตรสองคน แต่ผู้ถือบัตรที่ถูกต้อง
เมื่อไปต่อบัตร หรือไปติดต่อกับทาง
ราชการ จะกลายเป็นถือบัตรปลอม
เพราะในทะเบียนประวัติได้ถูกเปลี่ยน
รายละเอียดไปแล้ว ซึ่งในที่สุดผู้ปลอม
แปลงจะสามารถนำบัตรนี้ไปยื่นขอลง
รายการสัญชาติและถ่ายบัตรประชาชน
ได้อย่างง่ายดาย

ในกรณีอย่างนี้ ถ้าผู้ปลอมแปลง
ใช้รูปของตัวเองแทนลงไปทะเบียน
ประวัติของเจ้าของตัวจริง โดยมีได้มี
การเปลี่ยนแปลงรายละเอียด แล้ว
กระทำความผิดกฎหมาย สมมติว่าเขา
เป็นชาวจีนฮ่อ แต่ถือบัตรของชาวลาว
เมื่อถูกจับได้ก็จะถูกรายงานว่าชาวลาว
เป็นผู้กระทำความผิด ดังปรากฏอยู่เสมอๆ
และทำให้เจ้าของตัวจริงและคนใกล้ชิด
ได้รับความเดือดร้อน

อีกแบบหนึ่งคือการนำสิทธิของผู้
ที่มีบัตรประชาชนแล้วไปใช้ ซึ่งวิธีการก็
คล้ายๆ กับในการปลอมแปลงบัตร
สีฟ้า คือการเปลี่ยนรายละเอียดให้เป็น
ของผู้ปลอมแปลงในเอกสารของ
ราชการ แล้วทำบัตรใหม่ขึ้นมาให้ตรงกับ
เอกสาร ส่งผลให้ผู้ถือบัตรจริง
ถูกเพิกถอนสิทธิในที่สุด ซึ่งจะส่งผล
กระทบต่อเจ้าของบัตรเดิม ทั้งในด้าน
การทำงาน การศึกษา การทำนิติกรรม
ตลอดจนการดำเนินชีวิตประจำวัน
แทบทุกด้าน

แต่หากชาวไทยภูเขาซึ่งถูกสวม
สิทธิไปแล้ว ต้องการจะได้หลักฐานนี้
กลับคืนเป็นของตนเอง พวกเขาจะต้อง
จ่ายเงินมากกว่าปกติหลายเท่า เพื่อให้
ได้บัตรประชาชนมาทดแทนตัวไว้เช่นคน
ไทยทั่วไป

ในพื้นที่ที่ห่างไกล การขอ
สัญชาติ-บัตรประชาชน จึงกลายเป็น
ธุรกิจที่ทำกันเป็นขบวนการ ยิ่งความ
เสียหายให้กับประเทศชาติอย่าง
ประเมินค่าไม่ได้ โดยเฉพาะความ
สูญเสียที่เกิดกับประชาชนคนไทย
เจ้าของสิทธิ ซึ่งวันหนึ่งพวกเขากำลังยก
ลำบากอย่างถ้วนหน้า จากการใช้อำนาจ
และความฉ้อฉลของเจ้าหน้าที่รัฐ

อาจเป็นเรื่องยากสำหรับคนใน
เมืองโดยทั่วไปที่จะนึกภาพออกว่า
เหตุใดชาวบ้านจึงต้องยอมเสียเงินเสีย
ทองจำนวนมากเพื่อแลกกับบัตร
ประชาชน และทำไมพวกเขาจึงยินยอม
ให้มีการโกงกินได้มากมายขนาดนี้

แต่สำหรับชาวบ้านผู้ด้วยความรู้
และสิทธิแล้ว การลุกขึ้นต่อต้านอำนาจ
ของข้าราชการ หรือแม้กระทั่งจะ
ปกป้องสิทธิอันชอบธรรมของตน
เอง...ดูจะเป็นเรื่องยากกว่า

ดังนั้นหนทางเดียวที่พวกเขา निक
ออกและพอจะทำได้ ก็คือก้มหน้าก้ม
ตาทำงาน เก็บหอมรอมริบเงินทอง
เพื่อมาซื้อหาหลักประกันในการดำเนิน
ชีวิต ซึ่งมีอยู่น้อยเหลือเกิน

“ถ้าไม่มีบัตรไปแคบ้านอูโธหัย
ซึ่งห่างไปไม่กี่กิโล ก็ไปไม่ได้แล้ว
เพราะมีด่านอยู่ ถ้าจะไปเชียงดาวยัง
ร้ายใหญ่ ถ้าตำรวจจับได้ก็โดนปรับ
แล้ว 2,000-3,000 บาท ถ้าไม่จ่ายเขาก็
จับไปโรงพักเลย แต่ถ้ามีบัตรสีฟ้าจะ
อยู่ได้ในเขตเชียงใหม่ ถ้าออกนอกเขต
โดนปรับครั้งละ 100 แดงตัวดีหน่อยก็
500 บาท แต่เมื่อเร็วๆ นี้มีคนหนึ่งไป
เชียงราย โดนไป 2,500 บาท” ชาวบ้าน
หนองเขี้ยวช่วยกันเล่าถึงประสบการณ์
ของตนเองและว่าวิธีการปรับก็ไม่มีชั้น
ตอนยุ่งยาก ไม่ต้องมีใบเสร็จ ไม่ต้อง
ชี้แจงความผิดให้ดูนวย

“เขาก็ถามเลยว่ามีเงินทำหรือ...ถ้า
มีสองพัน ก็สองพันเอามาเลย บางทีคัน
ในกระเป่า แล้วให้ตำรวจกลับมา เคียวนี้
เวลาเดินทางในกระเป่าใส่เงินเป็นพัน
ไม่ได้ ต้องใส่ไว้ 40-50 บาท แต่ถ้าซ่อน
เอาไว้ เขาค้นเจอ ก็ทว่าต่อพิรุณ อาจ
เอาเงินไปซื้อยาหรือซื้ออะไรผิด
กฎหมายอีก”

การไม่มีบัตรประชาชน สำหรับ
ชาวไทยภูเขา จึงเปรียบเสมือนการขาด
เครื่องป้องกันตัวเองจากการเบียด
เบียนของเจ้าหน้าที่ แทบทุกคนจึง
ชวนขายเพื่อให้ได้มาซึ่งบัตรใบเล็กๆ
ที่คนในเมืองทำหากันเป็นละไม่รู้จักกัน

และเพราะการได้มาซึ่งสัญชาติ
และบัตรประชาชนนั้น ต้องอาศัยเงิน
จำนวนหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มี
จึงทำให้ คนเหล่านี้ไม่ได้รับสิทธิขั้น
พื้นฐานในหลายด้านด้วยกัน

ไม่ว่าจะเป็น สิทธิทางการเมือง-
การไม่มีสิทธิเลือกตั้ง, เสรีภาพในการ
เดินทาง, โอกาสทางการศึกษา-ไม่
สามารถขอจบการศึกษาได้, สิทธิใน
การถือครองที่ดิน, โอกาสในการได้รับ
บริการจากรัฐ

หรือแม้กระทั่ง พลังที่จะบอก
กล่าวแก่สังคมว่า “ชาติเป็นของไทยเคย

ปัจจุบันชาวไทยภูเขากว่า 200,000 คน ยังไร้สัญชาติ เพราะรัฐดำเนินการผิดพลาด ทำให้ตกหล่นจากการขึ้นทะเบียน จนกลายเป็นช่องทางหาเงินของเจ้าหน้าที่เอง

ยิ่งไปกว่านั้นการจำกัดโอกาสในการได้สัญชาติและบัตรประชาชน ยิ่งโยนโยยถึงนโยบายของรัฐในการจัดการทรัพยากรอีกด้วย

"ทำไมคนกลุ่มนี้ถึงได้บัตรยาก ส่วนหนึ่งมันเกี่ยวกับกระทรวงเกษตรด้วย คือการมีบัตรประชาชนทำให้สามารถที่จะถือครองที่ดินได้อย่างที่อำเภอเชียงดาว บ้านนาเล้าพวกนี้มีบัตรสีฟ้า เจ้าหน้าที่จะบอกว่าคนเหล่านี้ไม่มีสิทธิในการจัดการทรัพยากร สามารถอพยพได้ เพราะไม่มีบัตรประชาชน แคมพอพยพลงมาแล้วยังไม่ต้องรับผิดชอบอีก อันนี้แสดงให้เห็นว่าภาครัฐมันพิกัดพิกัด ไม่เห็นคนเหล่านี้เป็นผู้เป็นคนแล้ว" สมบัติ คำมัญเือง ฝ่ายวิชาการ ศูนย์ชาติพันธุ์ศึกษา ...แสดงทัศนะ

ตลอดระยะเวลาที่การลงรายการสัญชาติของชาวไทยภูเขา ไม่ได้ถูกทำให้โปร่งใสเป็นไปตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง ชาวบ้านจึงต้องเผชิญกับการเอารัดเอาเปรียบแทบทุกจังหวัดทั่วของชีวิต ชำราย..ความรู้สึกไม่มั่นคง ทำให้พวกเขาถูกฉกฉวยหาผลประโยชน์อย่างง่ายดาย ด้วยการออกบัตรปลอมประเภทต่างๆ แล้วอ้างว่าบัตรนั้นจะอำนวยความสะดวกให้กับเขาได้

หลายสิบปีกับกลไกพิการของรัฐ พวกเขาต้องถูกโกงกินซ้ำซาก.. เพียงเพื่อให้ได้หลักประกัน ซึ่งโดยเนื้อแท้แล้ว อาจไม่ได้ประกันการมีชีวิตที่ผาสุกให้พวกเขาอย่างแท้จริง

"คนภายนอกจะดูว่าพวกเราทำอะไรก็ได้ ไม่หาข้าราชการก็แล้ว มันเหมือนที่เขายกมา คนบ้านหนองเขียว มันก็เหมือนสวนผักกาดของข้าราชการที่อำเภอ อยากจะมากินวันไหน ก็มาเด็ดกินได้" ลาเคละ กส่าวแทนความรู้สึกพี่น้องชาวลาหู่ แห่งบ้านหนองเขียว

'สัญชาติ' เป็นเพียงด้านเดียวของปัญหาที่เผยให้เห็นการเก็บกินผลประโยชน์บนความทุกข์ยากเดือดร้อนของชาวบ้าน ในอีกด้านหนึ่ง การปลอมแปลงสัญชาติ-บัตรประชาชน กำลังคุกคามชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยทั่วไปอย่างคาดไม่ถึง ไม่ว่าจะเป็นปัญหายาเสพติดที่โคตรปลอมเหล่านี้ได้กรุยทางให้มาถึงเมืองใหญ่อย่างง่ายดาย ปัญหาอาชญากรรมซึ่งหาตัวผู้กระทำผิดแทบไม่ได้ ซึ่งทั้งหมดยิ่งผูกโยงกับปัญหาสังคมในด้านต่างๆ อย่างซับซ้อนอีกด้วย

แม้ว่าปัญหาเหล่านี้เริ่มจะได้รับการตีแผ่อย่างกว้างขวางในระยะหลัง แต่ความจริงใจในการแก้ปัญหากลับยังไม่เคยเกิดขึ้น หลังฉากของการให้คำมั่นสัญญาว่าจะดำเนินการให้การลงรายการสัญชาติเป็นไปอย่างถูกต้องตามขั้นตอน และเอื้อประโยชน์กับผู้ที่มีสิทธิอย่างแท้จริง คือ การเปิดโอกาสให้เกิดการคอร์รัปชันในทุกขั้นตอน และปล่อยให้ผู้ที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ โดยมีขอบบนผืนแผ่นดินไทยเข้ามาสร้างปัญหาให้กับคนไทยถึงหน้าประตูบ้าน

ปัญหามากมายอันเป็นผลพวงจากการแสวงหาประโยชน์อย่างไร้สำนึกของเจ้าหน้าที่..ถึงเวลาหรือยังที่ผู้รับผิดชอบจะมีหามาตรการในการจัดการอย่างจริงจัง.....ถึงเวลาหรือยังที่คนทั้งสังคมจะได้รับ การปกป้องอย่างจริงจัง

เอศิ

มั่ง กับ แแบงก์

ลี้ภัยคนไร้พรมแดน : อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์

๒ พระผ่านร้อนผ่านหนาวมายาวนาน ทำให้ผู้เขียน
คอสัมพันธ์เรื่องราวสถานการณ์ในหนังสือพิมพ์มติชน
อ่านออกว่าข่าวเรื่อง "มั่งกับยาบ้า" นั้น มีเบื้องหลังที่มาก
ไปด้วยปมปัญหา และความสลับซับซ้อน ไม่ว่าจะเป็น
ปัญหาเรื่องมี มั่ง จำนวนหนึ่งค้ายาบ้า

หรือปัญหาชาวบ้านร้องเรียนว่า ตำรวจกลับแก๊ง
จับกุมและเรียกเงินมากมาย ซึ่งปมเหล่านี้ควรจะต้องถูก
ทำให้โปร่งใส (มติชน 3 สิงหาคม 2541)

นอกจากปมที่ต้องทำให้กระจ่างว่าอะไรเป็นอะไร
แล้ว สิ่งที่น่าจะต้องคิดกันด้วยก็คือ ถ้าหากมีคนไทยพื้น
ที่ค้ายาบ้าในหมู่บ้านหนึ่งถูกจับ ก็คงจะถูกลงข่าวว่า
เป็นนายหรือนางชื่อนั้นชื่อนี้ค้ายาบ้า แต่พอเป็นชนกลุ่ม
น้อยกลายเป็นภาพรวมขึ้นมาทันที

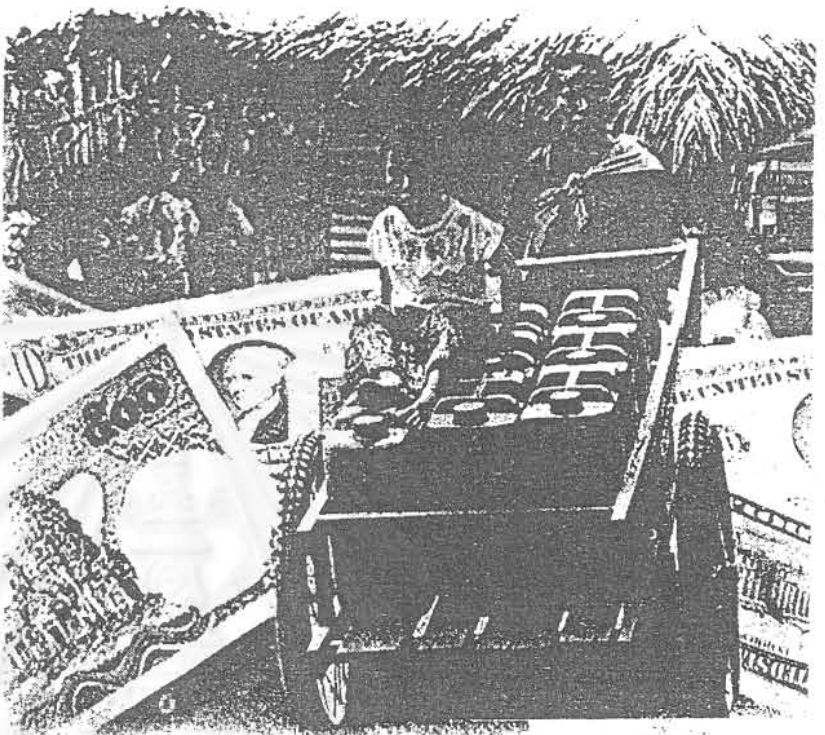
ดังปรากฏการใช้คำว่า "มั่ง ค้ายาบ้า" ซึ่งการใช้คำ
รวมแบบนี้เป็นสิ่งที่ไม่ดีให้เห็นถึงสภาวะ "ความเป็นคน
อื่น" ที่มีน้อยของการเป็นฝ่ายตรงข้ามเลยทีเดียว สภาวะนี้
เกิดขึ้นทั้งจากสื่อมวลชน และประชาชนผู้รับข่าวสาร เมื่อ
"ความเป็นคนอื่น" ไปทับทับกับการค้ายาบ้าที่กำลัง
ทำลายสังคมไทย "มั่ง" ก็กลายเป็นศัตรูตัวฉกาจของ
สังคมไทยไปทันที

ข่าวมั่งค้ายาบ้าจึงเป็นเรื่องที่สะท้อนความรู้สึกนึกคิด
ของสังคมไทย ที่ยังไม่มีความเข้าใจถึงการยอมรับสิทธิ
มนุษยชนได้อย่างชัดเจนสิ่งที่เคยเชื่อกันว่าเป็นเอกลักษณ์
ของไทย คือ ความสามารถในการผสมกลมกลืนคนชาติ
อื่น เช่น ที่เคยพูดถึงการผสมกลมกลืนคนจีน ไม่เป็น
ความจริงเลย เมื่อรัฐมองคนต้อยโอกาส หากแต่เป็นจริง
สำหรับคนที่รวย! กาสออยู่แล้วต่างหาก หมายความว่า
หากคนรวยจาก" จิตใจก็ตามอยากจะเป็นพวกเดียวกับ
คนไทยที่ไม่ใช่ "คนอื่น" ก็เป็นได้ง่ายกว่ามากแม้ว่าอาจ
จะเพิ่งมาอยู่เมืองไทยก็ตาม

หรือแม้ว่า คนต่างชาติคนนั้นอาจไม่เคยนึกเลยว่าคน
เป็นคนไทย แต่หากเขาตั้งหรือรวบรวมพอ (เช่น ดิกอล์ฟ
เก่ง) คนไทยก็พร้อมและพยายามขัดเยียดความเป็นไทย
ให้เขาทันที ชาวเขาทั้งหลายที่เกิดในแผ่นดินนี้แต่ยังไม่
มีบัตรประชาชนเพื่อแสดงความเป็นคนไทยมีมากมายศาล
ความผิดที่ไม่ได้เป็นไทยก็เพียงเพราะเกิดบนตอยและจน
เท่านั้นเอง

เมื่อเกิดการจับอาวุธสงครามได้กลางกรุง ทั้งๆ ที่
ข่าวว่าผู้ถูกจับกุมสารภาพว่า เป็นผู้จัดหาอาวุธให้กลุ่ม
กะเหรี่ยงที่กำลังตั้งกำลังสู้รบกับพม่าอยู่ แต่คือ
มวลชนจำนวนมากไม่ยอมกลับใส่ขาวไปยื่นฐานวิบัติคดีและ
ความรู้สึกความเป็นคนอื่นของมั่งที่ตนมีอยู่ โดยการ
พยายามขัดเยียดข้อหาค้าอาวุธแก่ "มั่งค้ายาบ้า"
ทันที

ความเป็น "คนอื่น" ที่วางอยู่กับการค้ายาบ้ากลายเป็น
เป็นข่าวใหญ่ เพราะนักการเมืองใหญ่ๆ จำนวนหนึ่งได้
เข้าไปเล่นกับเรื่องนี้ด้วย เพราะเล่นเรื่องนี้แล้วได้เปรียบ

เหมือนกับอยู่ฝ่ายคนไทยส่วนใหญ่ที่กำลังต่อกรอยู่กับ
ศัตรูของชาติไปเลยทีเดียว

มั่งที่ไม่เคยค้ายาบ้าและอยากจะเป็นคนไทยในฐานะ
ที่อยู่บนผืนแผ่นดินไทยมานาน และชีวิตและผล
ประโยชน์ก็ผูกพันอยู่กับสังคมไทยโดยรวมอย่างแนบ
แน่น ก็คงต้องรอไปอีกนาน เพราะภาพที่ถูกสร้างขึ้นได้
ตอกย้ำ "ความเป็นคนอื่น" ให้ชัดเจนขึ้นไปอีกจนถึง
ขนาดที่นักการเมือง และข้าราชการบางคนประกาศว่า จะ
ไล่มั่งออกนอกประเทศเลยทีเดียว สิทธิตามธรรมชาติ
และสิทธิมนุษยชนของชาวมั่งส่วนใหญ่ ที่ไม่ได้ค้ายาบ้า
กลายเป็นผู้ที่ลอยหายไปกับสายลมแห่งความเป็นคน
อื่น

ข่าวมั่งค้ายาบ้า ถูกกระพือให้สังคมไทยเกิดความ
กลัว "ความเป็นคนอื่น" ที่เป็นเสมือนศัตรูของสังคม
มากขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ทำให้เกือบจะกลบข่าวสำคัญ
อีกข่าวหนึ่งก็คือ ข่าวการแก้ไขปัญหาราคา

ธนาकारไทยที่มีหนี้สินมากมาย ไม่ว่าจะด้วยการถูก
บังคับให้ใช้มาตรฐานของหนี้เสียแบบฝรั่ง (ซึ่งช่วงเวลา
ของการติดหนี้โดยไม่สามารถส่งดอกเบี้ยอันทำให้เป็น
หนี้เสียนั้น สันหลังกว่ามาตรฐานเดิมของธนาकारไทยมาก)
หรือเป็นเพราะในช่วงที่ผ่านมาเป็นการปล่อยกู้เป็นการ
ปล่อยให้กับญาติมิตรผู้โดยมีสินทรัพย์ค้ำประกันไม่
เพียงพอ หรือเพราะญาติมิตรที่กู้เงินไปแล้วกลับบริหาร
ธุรกิจได้ยอดเยี่ยม รวมทั้งการกู้ไปเพื่อล้มบนฟูก ฯลฯ กลับ
กำลังจะได้รับการแก้ไขในแนวทางที่สังคมไทยทั้งสังคม
(รวมทั้งมั่งด้วย) จะต้องแบกรับภาระเต็มร้อย ทั้งๆ ที่

66

ข่าวเกี่ยวกับธนาคาร
ไม่ค่อยเป็นที่ฮือฮา
แม้เป็นเรื่องใหญ่ มีหน้าข่าว
กำลังถูกทำให้เป็นเสมือน
ทางรอดทางเดียวของ
ประเทศไทย ทั้งๆ ที่การ
ตัดสินใจเช่นนี้อยู่ในมือ
คนเพียงไม่กี่คน

99

บรรดาคนเหล่านี้เคยถูกอดีตนายกรัฐมนตรี พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เรียกแทนว่า "มัน" ต่อหน้าชาวอีสานจำนวนมาก เพื่อตอกย้ำว่าคนเหล่านี้เป็น "คนอื่น" ในสังคมไทยมาแล้ว

ทำไม "มัน" ของพลเอกชวลิต จึงไม่เกิดผล การสร้าง "ความเป็นคนอื่น" อย่างที่ผู้ถูกคาดหวัง จะต้องหน้าแตกหาทางออกเป็นไปแต่ได้ไปเสีย (ฮา) แต่ "มัน" เป็นคนอื่น คำตอบชัดเจนอยู่แล้วครับ

นายกรัฐมนตรี ชวน หลีกภัย ให้การสนับสนุนรัฐมนตรีคลังอย่างเต็มที่ เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา และเน้นว่า จะต้องแก้ไขปัญหาระบบธนาคารให้เด็ดขาดในสองสัปดาห์เพื่อให้มีเงินมากพอที่จะปล่อยกู้ให้แก่ภาคการผลิตจริง โดยยังไม่แบ่งพรวายว่าจะทำอย่างไร แต่คำตอบมีอยู่แล้ว ก็คือเข้าไปกู้เงินแบงก์เต็มตัวด้วยเงินที่มาจากสองทางคือ จากภาษีประชาชนและจากเงินกู้ที่ประชาชนทุกคนต้องร่วมรับผิดชอบ

นายโอฬาร ไชยประวัติ ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่เคยคัดค้านไม่ให้ลดค่าเงินบาทในช่วงแรกๆ เมื่อปีก่อน ได้บอกข่าวร้ายอย่างชัดเจนว่า จะให้รัฐบาลเข้ามาลงทุนซื้อหุ้นของธนาคารด้วยการออกพันธบัตรมาขายให้ธนาคารแล้วเอาเงินที่ได้จากการขายพันธบัตรนั้น มาซื้อหุ้นบริษัทของธนาคาร

(กรุงเทพธุรกิจ 31 กรกฎาคม 2541)

ซึ่งก็ชัดเจนโดยไม่ต้องอธิบายแล้วว่า นี่คือการที่รัฐบาลเอาเงินไปให้ธนาคารกู้โดยตรงนั่นเอง

อีกทางหนึ่งที่มีคนพูดก็คือ รัฐบาลจะตั้งองค์กรขึ้นมารับซื้อหนี้เสียจากธนาคารทั้งหลาย เพื่อที่จะทำให้การสำรองเงินกันหนี้สูญของแบงก์ทั้งหลายนั้นลดลง ซึ่งก็หมายความว่าความชัดเจนอีกเหมือนกันว่า ประชาชนย่อมต้องเข้าไปแบกรับภาระหนี้เสียที่เกิดจากการปล่อยกู้ยืมอย่างเหลวไหล ไร้ประสิทธิภาพของบรรดานักการเงินการธนาคาร

ข่าวเกี่ยวกับธนาคารที่กล่าวมานี้ไม่ค่อยเป็นที่ฮือฮา แม้เป็นเรื่องใหญ่ มีหน้าข่าวกำลังถูกทำให้เป็นเสมือนทางรอดทางเดียวของประเทศไทย ทั้งๆ ที่การตัดสินใจเช่นนี้อยู่ในมือคนเพียงไม่กี่คน คนไทยต้องจับตามองเรื่องนี้อย่างไม่พริบตาเพราะคนจีนเช่นนั้นแล้วรัฐบาลก็จะอ้างคุณพ่อไอเอ็มเอฟมาเสนอเป็นพระราชกำหนด ต่อสภาซึ่งเป็นการมัดมือประชาชนไม่ต่างกับคราวออกพระราชกำหนดสี่ห้าฉบับก่อน

ไม่ว่าข่าวนี้จะถูกสร้างเป็นกระแสเพื่อกลบข่าวการเข้าไปแบกรับภาระหนี้แบงก์โดยเงินประชาชนจริงหรือไม่ ก็น่าสงสัยและเป็นปัญหาอยู่ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นและแบงก์ควรจะตั้งข้อสงสัยจากสังคมด้วยมาตรฐานเดียวกัน คือ ความยุติธรรม ใครเป็นคนทำผิดก็ต้องรับผิดชอบและถูกลงโทษ ไม่ใช่ที่เกิดเป็นคนคอยแล้วจะกลายเป็นแพะ แต่ถ้าเกิดเป็นคนรวยแล้วจะละดูดล้ม (ล้มบนฟูกเสียด้วยนะครับ) คนทั้งแผ่นดินต้องถูกบังคับให้เข้ามาดูม

ชะตากรรมที่แตกต่างกันของคนกลุ่มต่างๆ ในสังคมไทย ยังเห็นได้ในเรื่องอื่นๆ อีกมาก ไม่ใช่มีแต่เรื่องมั่งกับแบงก์นี้เท่านั้น เช่น คนในสลัมจำนวนมากกำลังถูกไล่ที่ทั้งๆ ที่อยู่ในสภาวะเศรษฐกิจเดียวกันจะหาอย่างไรดีครับ

ที่สำคัญ ต้องระวังกันหน่อยนะครับ ผมคิดว่าในช่วงต่อไปจะมีการสร้างข่าวขึ้นมากลอบเรื่องสำคัญๆ อีกมากทีเดียว (พวกนักสร้างภาพเขาเก่งเรื่องพวกนี้อยู่แล้ว) เพราะต้องการหลีกเลี่ยงการถูกประณามว่าช่วยแต่คนรวย ยิ่งไงละครับ

ง. บทความแสดงความคิดเห็นในหนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ
(ส่วนใหญ่เกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยง)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Villagers in deep water

ATTIYA ACHAKULWISUT

POLLUTION: Ducks dropped dead. So have cattle in Lower Klity village after drinking water from a stream which is contaminated by toxic waste from a lead mine. The spoiled water is a source of great misery for Karen villagers there

The morning mist lifts to reveal a field of orange and white flowers. Young Karen girls in traditional white overalls walk along a narrow winding path, giggling. The air is ripe with the scent of orange blossoms.

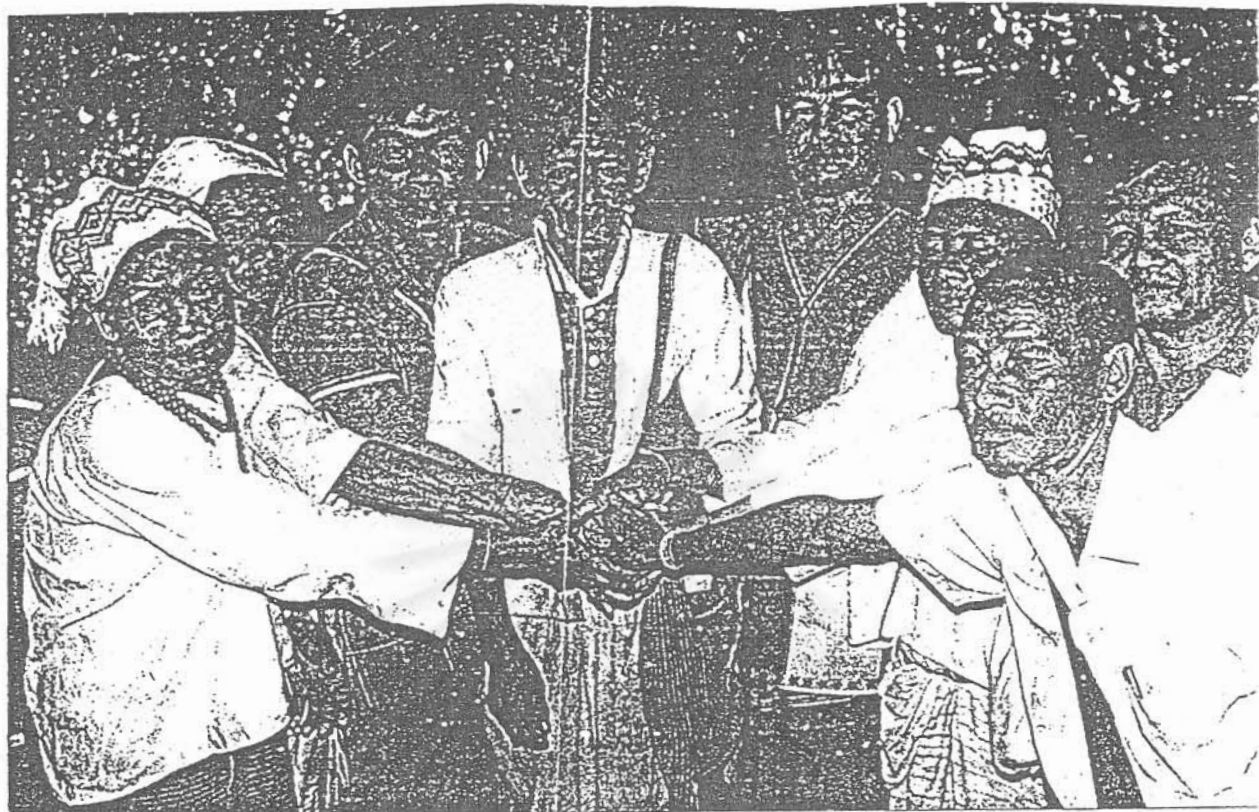
On the surface, the Lower Klity village is a romantic's dreamland. Tucked in a small valley on the west rim of Thungyai Naresuan Wildlife Sanctuary in Kan-chenaburi province, the village is picturesque, with mountains in the background and Huai Klity stream flowing by like a line of ribbon. The Karen inhabitants are peaceful and generous. Most grow rice and chillies or raise livestock to support themselves on a subsistence basis.

The problem in this seemingly worry-free village is that no one touches or gets near the water in the stream unless absolutely necessary.

"The water is poisoned," one villager said. "I felt dizzy crossing the stream one day," a young woman echoed. The water is muddy. It oozes a fetid smell and sickens whoever drinks or comes into contact with it, one after another villager voiced their concern.

(บางกอกโพสต์, 24 เมษายน 2541)

The future looks bleak for new generations of Karens in Lower Klity village as their water

United we stand

Threats to their natural environment, pressure on their social structures and poverty has strengthened the indigenous Karens' cultural identity and led to the realisation only by working together and supporting each other will they survive

SANITSUDA EKACHAI

When land speculators were about to sell the nearby forest to an open zoo operator, the Karens at Samakae village in Kanchanaburi refused to take it lying down.

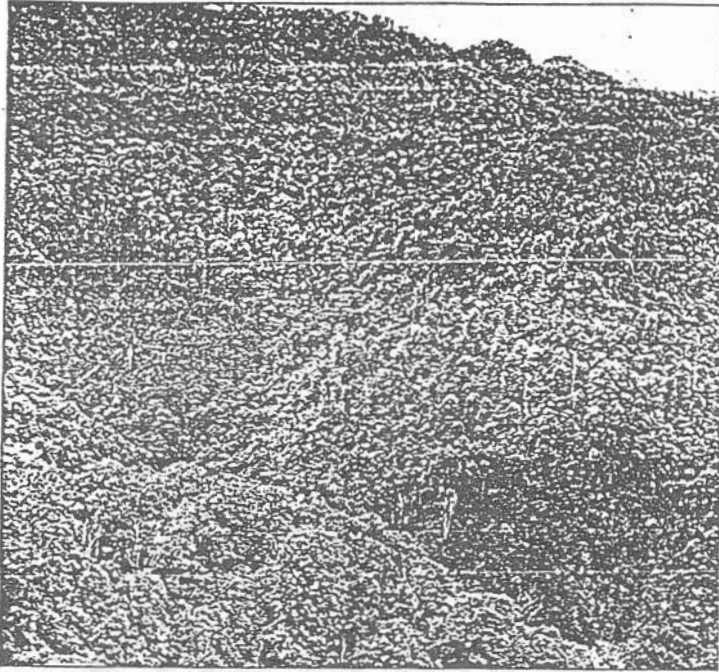
Knowing their small village could not fight the combined power of officials and big business, they mobilised the help of other Karen communities and environmental groups.

That was how the Karens at Kanchanaburi's Baan Samakae, Tambon Nasuan, Sri Sawad district, saved their forest.

Left: Karen forest dwellers in western Thailand join hands in solidarity with the collective aim of protecting the forest and their livelihood.

(บางกอกโพสต์, 17 กรกฎาคม 2541)

Laws for the forests

Patches of newly-encroached land are common in the mountainous area of the Salween National Park in Mae Hong Son's Mae Sariang district. The Karens living there practise slash-and-burn farming.

FORESTRY : *Thailand's forestry laws face problems of enforcement*

SUPRADIT KANWANICH

Although the rainy season has begun, Thailand forest fire problem continues to smolder. The country's forest area has been reduced to ashes in many ways — intentionally and not.

In the first half of this year, at least 7,373 man-made fires destroyed up to 288,026 rai of forest land. No one has been arrested.

Officials say that in practice, "if you want to arrest those who burn the forest, you need hundred thousands of people to watch the forest."

The failure of effective implementation of laws governing forest fire offences has resulted in many offenders going scot-free.

Wardens from Salween National Park patrol a patch of land recently burnt by encroachers. The Forestry Department will plant tree seedlings here.

(บางกอกโพสต์, 4 สิงหาคม 2541)

A blooming mistake

DEVELOPMENT: The Karen villagers of Mae Wang say that a flower farm is threatening their water supply, the environment and their way of life.

SUPARA JANCHITFAH

Drought looms again over Mr Joni Odosha's village in Chiang Mai, but this year he and his fellow Karen villagers are more concerned with a nearby flower farm. They believe it's sucking up all of the remaining water.

Yor-phoeh Daorayibfa feeds her pigs every day. In the evening, she is more tired than usual. Household work, tending her small farm and looking after her three children did not so weigh heavily on her in the past. But now, changes are creeping into her life, into the village and into the Mae Wang watershed: The annual drought has come again, but this time earlier, and drier.

Now she has to carry water from the Huey Mae Sapok creek. "It's quite a long distance away," she said.

"We used to depend on the piped water system in our village," she said. Now that the water sources are dry, so are the pipes. The creek, a branch of the Mae Wang stream, is also drying up.

"Every dry season, the water level goes down," said Ms. Yor-phoeh's husband, Suphor. "But there's still enough for our home and the small vegetable garden."

Ms Yor-phoeh and Mr Suphor live in the Mae Wang watershed; they are two of the approximately 8,000 Karen villagers who guard the forested area.

Ancient village traditions compel them to keep the forest fertile and green. They have launched activities such as "forest ordination" — tying saffron robes around trees to protect them from poachers — and have drawn up rules prohibiting the cutting down of trees in their community forest, hunting, using electrical current in the streams to catch fish and the buying and selling of the land they occupy.

With a reputation among Thais as "forest guardians", the Karens are a natural people who protect rather than destroy the environment. Many researchers confirm this belief, in-

chief of Mae Wang district, said the company did not use water from the Mae Sapok stream.

"It has its own water wells," he said.

But the villagers point out that the wells are dug very close to the stream, allowing its water to seep into the wells. The company's pumps then suck water from these wells.

They complain that their natural watershed management system is no match for the company's project.

"We grow rice and vegetables, enough to sustain our families," said Mr Joni, who is widely respected by fellow Karens. He won a Kon Dee Sri Sangkhom award for his social work a few years ago.

Mr Joni claimed that the company has an endless demand for water.

"They need to grow chrysanthemums all year round. This will certainly affect our water supply."

Agriculture chief Samai, however, has washed his hands of the problem. He said he has "nothing to do with the deficiency of the water pipes in villages downstream. My mandate is to look after water for cultivation, not the villages' piped water."

"Besides, those villagers who speak against this project do not take good care of their piped water system. They just let the water flow wastefully," said Mr Samai.

But villagers argue that they are very careful with water because they know where it comes from.

"We have a saying that we take seriously: To have water to drink, guard the water; to have a forest to enjoy, guard the forest," said Mr Suphor.

"This is our belief and we practise it."

No problem: The villagers' concerns, however, are taken lightly by officials.

Democrat MP Laddawan Wongsriwong of the Parliament Environmental Committee said that "there will be no conflicts over the water."

She told *Sunday Perspective*: "If the company does not use the water,

But many of the villagers are unwilling to work for Tsai Fang.

"We don't want to work for them," said Mr Suphor, who has land adjoining the flower farm. "I am afraid of their intensive use of chemicals. I want to be independent. I want to grow just enough to feed my family. I want to follow the advice of the King to be self-sufficient," said Mr Suphor.

Fears and tears: To the villagers, growing chrysanthemums is nothing new. Organisers of a Royal Project once encouraged them to grow the flowers.

"I know how to tend to them, but bad weather and intensive chemical use made us decide to scrap the project," said Mr Joni.

Village headman Nu-loeh Maneerattawongsiri agrees.

Mr Nu-loeh said his farm did not yield good flowers. "I don't know why," he said. Nu-loeh has lent his 15 rai of land to the Tsai Fang project for 150,000 baht for five years.

According to Mr Nu-loeh, 126 out

sible effects of pesticides and chemicals. The company will plant Neer trees, Trichodermas and fungicides. In the worst cases the company will use Integrated Pest Control (which involves a variety of methods, not just pesticides)," said Mr Samai.

"Why do these villagers protest against the use of chemicals when they themselves use pesticides and chemicals on their farms?" he wondered.

"Joni and his village are the heaviest users of chemicals, you know. I don't know why they speak out against this project. Besides, Joni's village is upstream, and the other protesters do not even live in Huey Tong village."

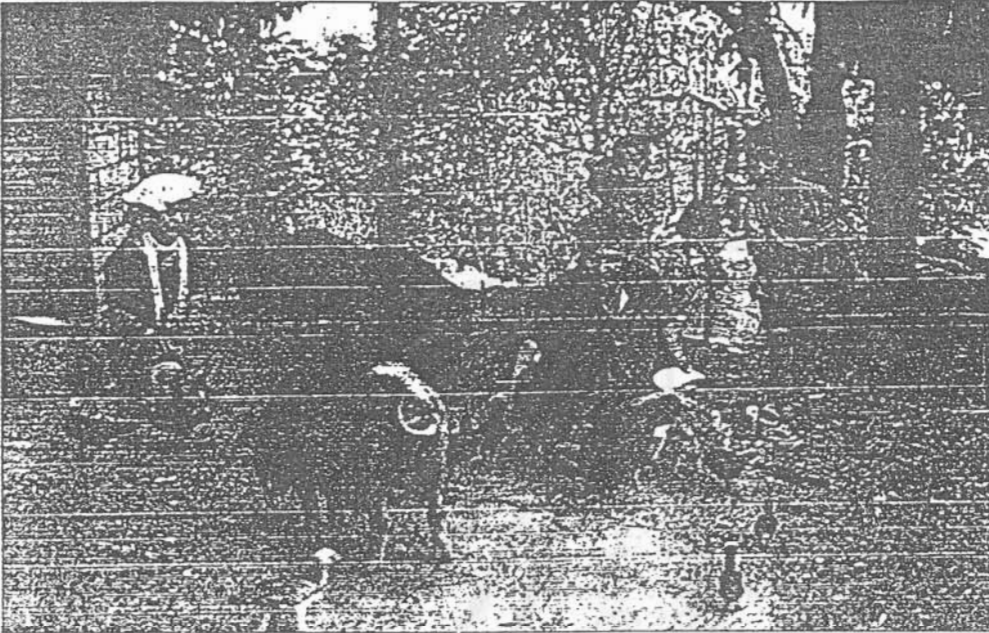
Locals reply that the amount used by a whole village cannot compare with the amount Tsai Fang will need.

"We cannot afford to use a lot of pesticides and chemical fertilisers. Our farming is mostly for home consumption, while the flower farm is operating on a commercial scale," said Mr Joni.

One of the small ponds dug by workers at the Tsai Fang flower farm. — MONTRI CHANTHAWONG

(บางกอกโพสต์, 5 เมษายน 2542)

Mr Suphor and his family raise pigs and chickens and grow vegetables for home consumption. — SUPARA JANCHITFAH

cluding Dr Uraiwan Tankimyong of Chiang Mai University.

Despite their best efforts, the Karen villagers have found it hard to cope with this year's drought. Their buffaloes, cows and other animals have also suffered.

Every year the Karens in the Mae Wang watershed area reduce their agricultural activities during the dry season.

"I think this early drought is due to three things," said Mr Jor-koeh Neapote, chairman of the Mae Wang watershed management committee.

The first is El Nino, he said.

"The second reason is that the trees in our forest reserve are growing and thus need more water.

"The third reason is the new flower farm project," he said, pointing to the Tsai Fang International Co. Ltd.

Water conflict: Mr Jor-koeh and many other villagers are opposed to the flower farm project, located on one side of the watershed. They claim the company, which grows chrysanthemums to sell overseas, is sucking water from the nearby Mae Sapok stream.

Interviewed by *Sunday Perspective*, Mr Samai Boonton, agriculture

the water will flow downstream unused.

"If the amount of water is insufficient for nearby communities, that is not the company's fault as the company does not block the waterway. I believe that this is just a matter of management," said Ms Laddawan.

Agriculture chief Mr Samai guaranteed that villagers will reap financial rewards from the project. First, the company will hire about 300 people, he said. In addition, the company will teach villagers its new flower-farming techniques.

"When the villagers learn these things, they can grow the flowers themselves. The company will support them with seedlings and materials, and the company will buy their flowers," said Mr Samai.

"But now, in the beginning, the villagers must learn first."

On the day *Sunday Perspective* visited, only three employees from Mae Rim district and a Taiwanese man were working at the site. Tsai Fang executives were not available for comment.

"The locals do not have adequate skills right now," Mr Samai explained. "But this is just the beginning of the project."

of 415 residents of Huey Tong village are in favour of the project. About 80 of them are willing to work for Tsai Fang; still, work these days is sporadic at best.

"The company allows us to work for a few days at a time. There is very little to do, as the farm is not yet fully operational," said Mr Nu-loeh.

Those who oppose the project fear that the company may hire people from outside the village to work in the farm. These workers might cut down trees or hunt animals for food which is against the Karens' rules.

But foremost among the villagers' concerns is the use of chemicals and pesticides, and they have held protests to express this concern.

"We are located at the head of a watershed. Pesticides and herbicides can contaminate the water, which serves villages downstream," said Mr Joni.

According to experts, the use of any chemical substance will have some impact on the environment. "Fungicides and other chemical substances linger after they are used," said General Inspector Chanon Watcharalaha of the Ministry of Agriculture.

Mr Samai discounts the villagers' concerns about pesticides.

"You shouldn't be afraid of the pos-

Mr Joni said he started using chemicals in 1972 when agriculture officials visited his village and advised the villagers to use chemicals and pesticides to increase their yield.

"That was when we lost our way. When we followed them, we became more and more lost. After a long period of failure, we still were unable to find our way back. It was only when NGO workers came in 1985 and encouraged us to return to the old way of cultivation that I was able to stop using chemicals," said Mr Joni.

Words of assurance: Mr Samai promised that chemical use at the flower project will be strictly controlled, as it will be looked after by the Chiang Mai Biological Control Centre (BCC), an office under the Ministry of Agriculture. The BCC's mandate is to encourage the use of natural methods of pest control.

"Villagers should not worry too much as we have a good system to control the use of chemicals and pesticides. The Biological Control Centre will ensure this," said Mr Samai.

However, Mr Thanin Panpein of the BCC said that the centre will act only as a consultant to the company and only when the company seeks its advice.

"We don't have enough officials to go to the site to demonstrate natural methods of pest control and for follow-up. We have very few staff here in Chiang Mai. Our work covers nine provinces in the North. How can we monitor and collect information for only this project?" said Mr Thanin.

For Mr Suphor, linking the villagers' livelihoods to markets is fully

"The project is going to make us dependent on the company, to the markets. If the company closes, we will starve. Why don't officials encourage us to be self-sufficient, as the Kin has suggested?"

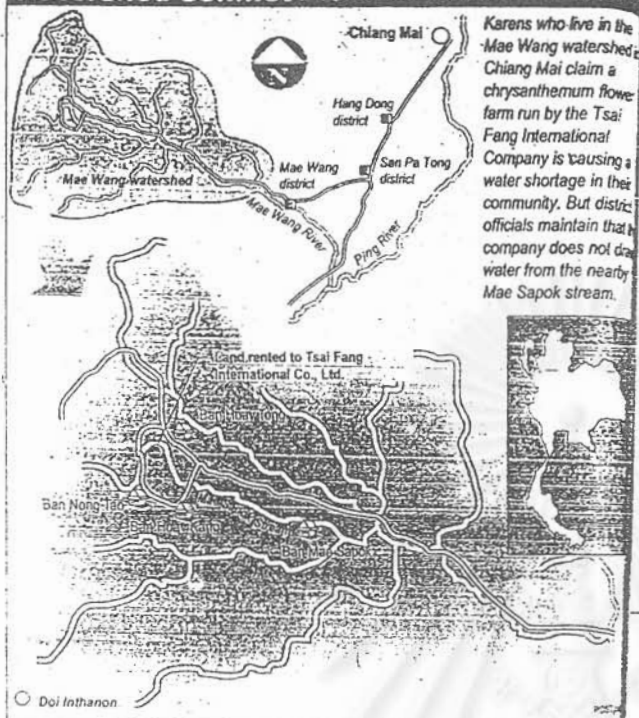
Villagers have demanded that the Tambon Administration Organisation (TAO) arrange a public hearing at the Tsai Fang flower farm, on the grounds that it will directly affect their livelihoods.

"We have this right under the new constitution," said Mr Jor-koeh, referring to articles 56 and 290 (see box).

Locals — such as Mr Suphor and the rest of the Mae Wang watershed management committee — emphasise that they aren't asking for much. "We are only asking one thing of the government: Don't take away our natural resources.

"If the government will do only that one little thing, we will survive for generations ... instead of starving to death," said Mr Suphor.

Watershed conflict

Flower power

SUPARA JANCHITFAH

The Mae Wang watershed is the main source of water for over 300,000 people in Chiang Mai's Mae Wang, San Patong and Jom Thong districts.

The watershed is fed by streams from Inthanon, Pongsmith, Monya, Khunwin and Pathong mountains. The Mae Wang River is a branch of the Mae Ping River. The nearby Mae Win Valley was a tourist trekking site in the early 1990s.

Some 8,000 residents from 42 small communities formed their own management committee for the watershed, which meets twice a month.

The Tsai Fang International Company, registered in Chiang Mai province, is owned by Thais and Taiwanese, with locals holding 51%.

The company leased 48 rai of land in the village of Huey Tong, Mae Win sub-district of Mae Wang district, where they dug up four two-metre deep wells.

According to Mae Wang district agriculture chief Samai Boonton, this project will benefit the villagers as the company has other businesses.

"The company will supply chrysanthemums to the international market and it has good networking. It has good techniques and new technology," said the official.

This small project has raised many eyebrows, including those of Mr Montri Chanthawong of the Foundation for Ecology Recovery.

"The government should revise its export-oriented policy. Are we really so hungry for dollars that we've forgotten about the locals?" Mr Montri wondered.

"Exports will certainly benefit ex-

porters more than the locals. And locals are the ones who nurture natural resources; they have more needs. Why doesn't the government set up a system for using natural resources in an environmentally friendly manner where everyone must abide by it? This is the way to help locals."

Dr Chaiyan Wanaputhi of Chiang Mai University said that many officials do not like villagers who are too much. They prefer the family of the silent, passive culture.

"But now, under the new constitution, villagers have the right to decide the fate of projects that affect their livelihoods. All parties who are affected should discuss and clarify the impact that chemicals, natural resources or transportation of products might have on their way of life."

"I am also concerned about the land rights problem in the area the company wants to grow chrysanthemums. Or does it have some other agenda?" he added.

But despite such concerns, Laddawan is optimistic.

"It is impossible for the company to obtain land rights unlawfully under the new constitution provided the government has proper controls. Besides, many people are talking about this project."

But Dr Chaiyan pointed out that the past companies have obtained "land from locals who were not able to move because they were able to obtain the land rights documents."

"Remember, money talks," Dr Chaiyan said.

"Under the new constitution, villagers have the right to decide the fate of projects that affect their livelihoods. All parties who are affected should discuss and clarify the impact that chemical natural resources or transportation of the products might have on their culture or their way of life."

DR CHAIYAN WANAPUTHI

Environmental rights under new Charter

Article 56: An individual's right to cooperate with the state and communities in the following ways is protected: conservation and exploitation of natural resources and bio-diversity, protection and promotion of environmental preservation to enable people to live in an environment that does not damage health, well-being or the quality of life. The right, however, must be in accordance with the law.

Projects or activities that may cause serious, negative impact to the environment are forbidden except studies and assessment that have been approved by independent bodies consisting of private environmental organisations. Consultation must also be sought from representatives of related universities before the implementation of such projects.

An individual's right to bring

charges against government organisations, state enterprise administrations or other agencies that fail to abide by the clauses 1 and 2 is protected.

Article 290: Local administrations retain the lawful rights to promote and maintain environmental quality. The measures must be:

(1) Management, maintenance and exploitation of natural resources in their own areas.

(2) Locals' participation in conservation of resources and environment outside their areas if environmental hazard poses threat to the livelihood of people in their areas.

(3) Locals' participation in deliberation on projects or activities outside their areas that have an adverse impact on environmental quality or health of the local people.

This Hmo woman in Tak's Phra dist claims police have falsely accused her of drug trafficking.

— PICTURE SUPAMARTI

When drugs W destroy a haven

MINORITY ISSUES: *After decades of living at Wat Tham Krabok, the Hmong find that the shadow of illegal drug dealings is destroying their haven.*

SURAT JINAKUL and RANGSI JINATHONGPRADIT

at Tham Krabok in Saraburi sits on a 200 rai piece of land which, for over two decades, has been known as a safe haven for ethnic Hmong immigrants in Thailand. Currently, close to 30,000 Hmong live in the temple area. But this haven may not remain safe for long.

Prime Minister Chuan Leekpai recently announced a government policy whereby Hmong will be driven out of Wat Tham Krabok.

This policy statement followed military, Interior Ministry, and National Security Council recommendations that the Hmong be either repatriated to Laos or move out of Wat Tham Krabok, citing reports linking the Hmong to illegal activities ranging from the possession of drugs and weapons, as well as other crimes.

Narcotic links: Wat Tham Krabok is known as Thailand's largest drug

Phra Chamroon Panchan is assisting authorities with ongoing investigation.

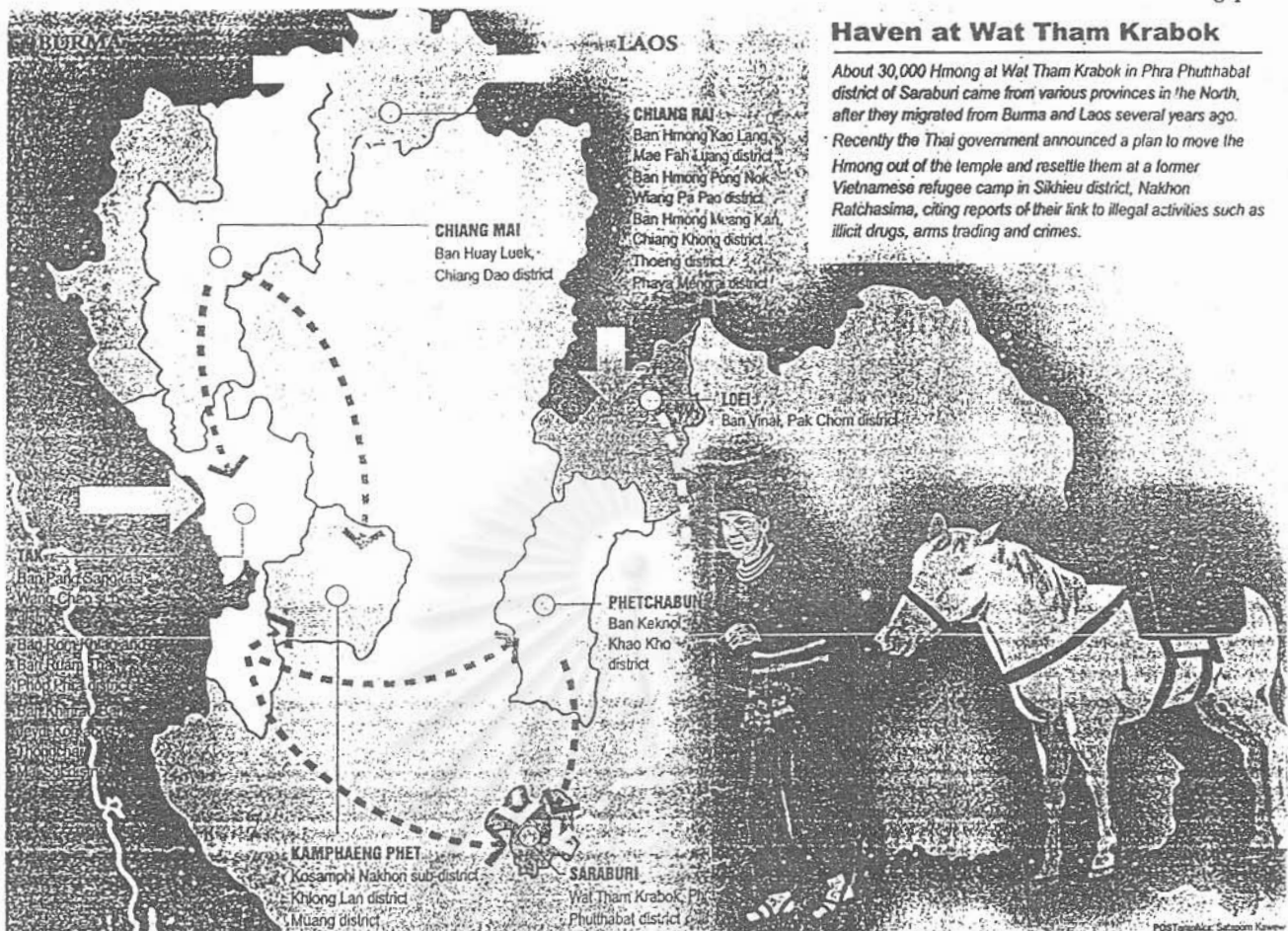
Recently, three Hmong were arrested in Tak on drug possession charges. During questioning, the three protested their innocence, claiming they were framed by police. They said officers had threatened to extort 100,000 baht from them, and because they did not give in to police demands, all three were accused of possessing drugs.

Following the arrest, over 20 Hmong protested outside the local police station, demanding the three be released. In the course of the protest, 126 Hmong were arrested on charges of rioting, obstructing police duty, assault and damaging state property. The case remains under investigation, and so far, 15 policemen have been transferred out of Tak in connection with the case.

The Hmong have also been implicated in other illegal activities, such as abductions.

Haven at Wat Tham Krabok

About 30,000 Hmong at Wat Tham Krabok in Phra Phuthabat district of Saraburi came from various provinces in the North, after they migrated from Burma and Laos several years ago. Recently the Thai government announced a plan to move the Hmong out of the temple and resettle them at a former Vietnamese refugee camp in Sikhieue district, Nakhon Ratchasima, citing reports of their link to illegal activities such as illicit drugs, arms trading and crimes.

rehabilitation centre. Several hundred Thais receive treatment there and — together with the thousands of Hmong living at the temple and in the surrounding area — the population has swollen beyond that of a Hmong village in Mae Sot district in Tak province, or any other ethnic community in the country.

The living conditions at the temple have much to be desired. Wat Tham Krabok, in fact, houses far more people than Bangkok's infamous Klong Toey slums.

Over the years, some members of the resident Hmong community turned the temple into a drug distribution centre. Saraburi Governor Prayoon Prompan readily admits that the Hmong are actively engaged in the narcotics trade.

He adds, however, that there has never been actual drug production on temple grounds. A recent National Security Council investigation supports this view.

Anti-narcotics police have long kept a close eye on the Hmong, believing many belong to a major drug gang involved in smuggling large quantities of illicit drugs over the border.

According to the Narcotics Suppression Bureau (NSB), which has observed illegal activities in the North for several years, the Hmong became active in the drug trade only after 1996, the year Burma's drug warlord Khun Sa surrendered to the Burmese military regime.

The Red Wa army, a Burmese rebel group, filled the void left by Khun Sa, extending its drug trafficking network to the Thai border.

The Hmong established close ties with the Red Wa, Akha and Shan people living along the Thai-Burmese border, where many illicit drug producing factories were located. According to NSB chief Pol Lt-Gen Nopadol Somboonsap, the Hmong at Wat Tham Krabok became either drug wholesalers, particularly in amphetamines, or mere peddlers.

Innocent of charges? In the past seven months, police have seized over 12 million amphetamine tablets in the North, of which one million pills were seized from Hmong suspects.

The abbot of Wat Tham Krabok, Phra Chamroon Panchan, does not deny that there are drugs at the temple. He claims the drugs, however, are "brought in by outsiders, and these outsiders include some government officials and police."

A former Magsaysay Award recipient, the abbot says that there are good as well as bad Hmong.

"Just like the government," he said, "there are some officers who are involved in drugs and some who are not."

In June this year, it was reported that a gang of Hmong abducted two policemen from Mae Sot in Tak province and demanded a ransom of three million baht. The police were captured while acting as undercover agents in a drug deal. Two days later, they were released, but the Hmong gang remains at large.

Security threat: Elsewhere, police confiscated six AK47 assault rifles, a M16 rifle, a carbine, a pistol and almost 17,000 rounds of assorted ammunition, hidden in Lan Sang National Park in the Hmong village of Baan Pha Phang in Tak province.

In another incident, two men were arrested in Bangkok and a large quantity of war weapons and ammunition, which included two RPG rocket launchers, four RPG rockets, seven M72 grenades, 50,000 rounds of M16 and AK47 ammunition, were seized.

Both the arrested men confessed that the weapons were destined for the Hmong in Phop Phra district of Tak province and would be used to protect drug trafficking activities.

The Hmong's involvement in drug trafficking is not the only concern of authorities in Thailand. The Thai Government also believes that the Hmong community could threaten bilateral relations with Laos and worsen mutual understanding between both countries.

The Laotian government has ex-

pressing concerns about the Hmong at Wat Tham Krabok are organising an anti-Vientiane movement with Thai support.

The Laotian government agrees that some of the 10,000 Hmong hill-tribe refugees who have taken shelter at the Tham Krabok drug rehabilitation centre constitute a threat to national security.

Many of the Hmong living at the temple were former rightist fighters, and the authorities in Vientiane believe that most of the Hmong refugees are loyal to right-wing resistance leader General Wang Pao. (See *Back Page*)

Laos has repeatedly urged Thailand to take tough action against the resistance forces which it claims organise their anti-Vientiane activities on Thai soil.

Thailand, however, denies the allegation that rebel forces use the kingdom as a staging area for attacks on neighbouring Laos.

Thai authorities, on several occasions, have asked Laotian authorities to help repatriate the Hmong to Laos. The Laotian government claims they are not ready.

In a recent visit to Vientiane, Army chief Gen Chettha Thanajaro asked the Laotian government to take back those Hmong living in Wat Tham Krabok. So far, nothing has come out of the discussion.

Next month, representatives from Thailand and Laos will meet to further discuss the issue of the Hmong.

A source in the Interior Ministry said that he is doubtful if this meeting will lead to a solution. "The Laotian government have said time and time again they are not ready to receive the Hmong and I don't think they will be ready this time."

Screening the visits: The army suggested to the interior Ministry the Hmong be moved to a temporary camp in Nakhon Ratchasima for supervision. This was a former hold centre for Vietnamese. However, relocation attempts proved futile due to staunch opposition from Phra Choon, as well as budget constraints.

Early this month, the National Security Council reached a decision to move former right-wing dissident Hmong out of Wat Tham Krabok.

Accordingly, a source says that military has agreed to separate Hmong into two groups — those involved in the drug trade, and those who are former right-wing fighter.

However, this may not prove to be easy as they mingle in the Hmong community.

Special Branch Bureau Commander Pol Lt Gen Somkiat Phuang said something needs to be done.

"They have no identity cards; there's no one to control them," said, "That's dangerous."

Pol Lt Gen Somkiat fears that those Hmong drug addicts who are at the temple to seek treatment can kick their habit, they will turn to crime in order to get money to sustain their drug-taking habit.

He also said not only do Hmong pose a threat to national security, they also take up resources in Thailand.

"The Thai government has to spend money to serve the community. We provide them with water, electricity and when they are sick and hurt to go to hospital, they take up a limited budget. We cannot provide these people."

He also pointed out that there is a school at Tham Krabok temple for the children of the Hmong community.

"What will these children do when they grow up?"

Meanwhile, the Hmong realise they have — through their own action or inaction — allowed the spectre of legal substances to destroy the haven that they have enjoyed for decades.

POST/Graphic: Sataporn Kieww

จ. ข้อมูลรายการทุ่งแสงตะวัน (เฉพาะตอนหนาวป่าสน วิธีปักากะถั่ว สายธารแห่งขุนเขา และทุ่งนาห้อย)

หนาวป่าสน

นี่คือป่าสนผืนสุดท้ายของประเทศไทย มีพื้นที่อุดมสมบูรณ์ติดต่อกันแสนกว่าไร่ มีต้นสนอายุนับสิบนับร้อยปีที่เตี้ยต้นสนเหล่านี้เติบโตขึ้นมาพร้อมชาวกะเหรี่ยงรุ่นแล้วรุ่นเล่า

คนกะเหรี่ยงที่ ต.บ้านจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ใช้ชีวิตอยู่ที่นี่อย่างรู้คุณค่าของป่า (บทเพลงที่แทรกอยู่ บรรพบุรุษของเราชาวกะเหรี่ยงบอกว่า เราต้องรักษาต้นน้ำเพราะน้ำทำให้เรามีข้าวกิน มีข้าวเหลือต้อนรับแขกของเราด้วย)

ต.บ้านจันทร์อยู่ในหุบเขาห่างไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ด้วยหนทางคดเคี้ยว ราวถึง 6 ชม. เต็ม ชุมชนชาวปกากะถั่วที่มีอยู่ด้วยกัน 15 หมู่บ้าน อยู่อาศัยที่นี่เป็นเวลา นับร้อย ๆ ปี เดือนธันวาคมเป็นฤดูกาลเก็บเกี่ยว มีทั้งนาดำและการปลูกพืชไร่ ชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่พึ่งพาตนเองด้วยการปลูกข้าว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ ทอผ้าเอง มีสมุนไพรรักษา แต่เดือนแต่ละปีใช้เงินเพียงน้อยนิด เพราะไม่ต้องซื้อหาของฟุ่มเฟือย

เด็กชาวกะเหรี่ยงเติบโตขึ้นมาท่ามกลางวัฒนธรรมความเป็นอยู่อย่างดั้งเดิม มีความคิดความเชื่อที่ปลูกฝังกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่า บางอย่างเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย แต่บางอย่างก็ยังคงเหมือนเดิมอย่างเช่น วันนี้เด็ก ๆ หาพินในป่าสนเพื่อนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงให้ความร้อนและแสงสว่างก็ไม่ได้ใช้ไฟฟ้าอย่างในเมืองนี้

ป่าสน ต.บ้านจันทร์เป็นป่าสนที่อุดมสมบูรณ์ สวยงาม และกว้างใหญ่ที่สุด และรวมเอาป่าสน 2 ใบ และ 3 ใบอยู่ด้วยกันเป็นแห่งเดียวในประเทศไทย

เด็ก ๆ มักจะตามผู้ใหญ่มาหาพินในป่า บางทีก็มากับพ่อกับแม่ หรือตามพี่ ๆ หรือกลุ่มเพื่อน ๆ มาอย่างนี้

เด็ก ๆ อย่างสิตาและเพื่อน ๆ กำลังรับประโยชน์โดยตรงจากป่าสนนี้ คือเก็บพินมาใช้ แต่ที่จริงแล้วชีวิตทุกชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านจันทร์ ผูกพันกับป่าสนตลอดมา ชาวกะเหรี่ยงเคารพนับถือต้นไม้ทุกต้น ถือว่าต้นไม้ทุกต้นมีเทวดาคุ้มครอง แต่เศรษฐกิจแบบใหม่ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงเจาะต้นสนเอาน้ำมันเอามาขายพ่อค้า แต่ก็พยายามใช้เทคนิคในการพยายามรักษาต้นสนเช่นกัน

นอกจากเป็นแหล่งเชื้อเพลิงให้ความร้อน ความอบอุ่นแก่ทุกชีวิตในหมู่บ้านแล้ว ป่าสนยังเป็นแหล่งเที่ยวเล่นแก่สิตา และอาทิตย์

นอกจากความสวยงามแล้ว ผืนป่าแสนกว่าไร่ที่นี่ คือต้นน้ำแม่แจ่ม ซึ่งเป็นแม่น้ำสำคัญที่จะไหลลงสู่แม่น้ำปิงและเจ้าพระยา เพราะเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญมาก มีต้นไม้อุดมสมบูรณ์และ

พืชนานาชนิด ทางราชการจึงประกาศให้เป็นพื้นที่คุณภาพลุ่มน้ำชั้น 1 เอ และ ชั้น 1 บี นั้นหมายถึง ห้ามทำการใดๆที่จะมีผลกระทบต่อพื้นที่ต้นน้ำอย่างเด็ดขาด

ต้นสนบางต้นที่โค่นลงก็สามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน เด็กๆหากหาเศษที่มียางซึ่งเป็นเชื้อเพลิงอย่างดี ถ้าพินเติมตะกร้าก็กลับบ้านได้ อากาศหนาวในเดือนธันวาคม เด็กๆเต็มใจหาพินมากที่สุด

คุณปู่ของสีดาเป็นชาวกะเหรี่ยงที่รักถิ่นฐานตัวเอง สอนลูกหลานให้กินน้อยใช้น้อย ปู๊รักป่าสนบอกว่าบรรพบุรุษได้รักษาไว้ ทำให้ลูกหลานได้พึ่งพาป่าสน

(บทสัมภาษณ์)

นิรมล: ป่าสนสำคัญกับชีวิตของเราอย่างไร

ปู่: ดีที่สุดคือถ้ามีไม้สนมากๆ เรากจะมีน้ำ ถ้าไม่มีสนเราก็ต้องใช้น้ำมัน ใครมีเงินซื้อก็ซื้อ ใครไม่มีก็ต้องอยู่มีดๆเย็นๆ

นิรมล: แล้วสีดาล่ะ ป่าสนสำคัญอย่างไร

สีดา: ตั้งแต่หนูเกิดมาหนูก็ใช้ชีวิตอยู่กับป่าสนหนูก็ไม่มีไฟฟ้าใช้ภายในเมืองก็ใช้ป่าสนแทนไฟฟ้า แล้วก็ถ้ามันถูกตัด หนองๆที่เกิดหลังเราก็ไม่เห็นอีกแล้ว

นิรมล: แล้วที่มีคนตัดป่าไปเยอะๆ ตัวหนูเองรู้สึกยังไงบ้าง

สีดา: หนูก็รู้สึกเสียใจอะ รู้สึกเสียใจที่ป่าต้องเป็นเช่นนี้ หนูก็อยากได้คืน หนูไม่อยากจะให้ป่าถูกตัดอีก

ทุกวันนี้ป่าถูกทำลายมากขึ้นจนน่าเป็นห่วง เราต้องช่วยกันดูแล คุณปู่ของสีดาสอนว่า คนกับป่าแยกกันไม่ได้ ปกาเกอญอต้องอาศัยอยู่ในป่า ป่าสนให้คุณ ป่าสนให้น้ำ ชาวกะเหรี่ยงจึงช่วยกันรักษามาตลอด มีเพลงเก่าแก่ท่อนหนึ่งว่า "อย่ามัวชื่นชมป่าของคนอื่น จงช่วยกันรักษาป่าของเรา แล้วเราจะมีป่า มีน้ำ มีเสื้อผ้า และมีชีวิตต่อไป"

วิธีปกาเกอญอ

ทุ่งแสงตะวันขอต้อนรับปี 2541 ด้วยเรื่องราวจากดอยสูง พุดถึงเรื่องของการเรียนรู้โลกของเด็กๆ เด็กๆเรียนรู้เรื่องราวและความรู้ทั้งจากชีวิตประจำวันและจากทั้งที่โรงเรียน เวลาอยู่ในโรงเรียน เด็กๆแต่ละคนก็มีความชอบวิชา เรื่องราวต่างๆกันไป แล้วแต่ความถนัดนั่นเอง มีเด็กอยู่กลุ่มหนึ่ง เป็นเด็กอยู่บนดอยสูงของ อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ เป็นคนกะเหรี่ยง หรือเรียกอีกอย่างว่า ปกาเกอญอ คนเหล่านี้ เด็กๆมีความรู้สึกที่ ถ้าหากว่าวิถีชีวิต ความเชื่อ และวัฒนธรรมต่างๆ ไม่สืบทอดต่อมาจากที่บรรพบุรุษเคยสั่งสอนไว้ อีกหน่อยพวกเขา ก็อาจจะโด่ดขึ้น โดยไม่รู้ตัวตนเองเป็นใคร เป็นชนเผ่าไหน ก็เลยอยากจะรักษาไว้ วันนี้จะได้เห็นชาวบ้านและครูในโรงเรียนช่วยกันสั่งสอนอบรมเด็ก เป็นหลักสูตรท้องถิ่นในโรงเรียน และเด็กๆก็สนุกมากเลยทีเดียว

...ที่นี้คือ หนองมณฑา ต.แม่วัน อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ เด็กๆที่นี้เรียนหนังสือพิเศษกว่าที่อื่น ใช้หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา นอกจากจะได้เรียนวิชาบังคับ อย่างวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ สปช. สลน. แล้ว ยังได้เรียนวิชาในท้องถิ่น และวัฒนธรรมของชนเผ่าตนเองอย่างเต็มที่

...บ๊อคาและเพื่อน ๆชอบเรียนวิชานี้ (วิชาสุภาษิต) เพราะรู้สึกว่ามันดีและฟังคุ้นเคยมาตั้งแต่เกิดแล้ว เหลือแต่อ่านกับเขียนจึงค่อยๆฝึกไปที่ละคำ 2 คำ ...สอนไทยคำ ปกาเกอญอคำ จะได้จำขึ้นใจทั้ง 2 ภาษา หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา ร่วมกับกรมการศึกษานอกโรงเรียน กำหนดให้เรียนภาษาท้องถิ่นถึงร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมด เด็กโตจะได้เรียนทุกวัน วันละ 1 ชม. ครูบุญขาวจะพยายามให้ความรู้และความคิดกับเด็กๆ

นอกจากครูบุญขาวแล้ว ยังมีครูชาวบ้านช่วยสอน คนนี้ชื่อ พระเตคือซิ ดัวหนังสือ ปกาเกอญอ เรียกว่าปัว คล้ายกับพม่า เนื่องจากภาษาปกาเกอญอมีภาษาเขียน ทำให้การถ่ายทอดข้อคิดสามารถถ่ายทอดสืบต่อกันมาได้เป็นเวลายาวนาน ข้อคิดจากสุภาษิตทำให้เด็กๆ เข้าใจชุมชนมากขึ้น เพราะสุภาษิตมีที่มาจากวิถีชีวิตจริงๆของชาวปกาเกอญอนั่นเอง อย่างเช่น ครอบครวัจะมีสุข ถ้าถือคติ สามีภรรยาเดียว คนเราต้องอดทนทำความดีเพราะกว่าจะรู้ กว่าจะเป็นผลต้องใช้เวลาทำยาวนานเหมือนเดินด้วยเท้า ผิดกับการทำความชั่วที่ทำได้ง่ายหรือเร็วเหมือนติดปีกบิน

...ชาวปกาเกอญอนับถือผีและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในธรรมชาติ มีความเชื่อเรื่องขวัญข้าว ขวัญข้าวอยู่ที่ไหน ข้าวจะมากช่วงที่ข้าวเจริญเติบโต ขวัญข้าวจะอยู่ในนา พอเก็บเกี่ยวเสร็จต้องเชิญขวัญข้าวมาอยู่ในนา

...เด็กๆเรียนรู้เรื่องนี้ แต่ยังไม่ค่อยรู้ความหมายที่แท้จริงของพิธีกรรม พิธีดีข้าวนอกจากต้องเรียกขวัญข้าวแล้ว ต้องผูกข้อมือเรียกขวัญคนด้วย

...การศึกษาลักษณะที่สอดคล้องกับชีวิตจริงของบ๊อคา และเพื่อน ๆเนื่องจากเมื่อพวกเขาโตขึ้นก็จะเป็นผู้สืบทอดพิธีกรรมนี้เองเป็นผู้ที่รู้คุณค่า และความหมายที่แท้จริง

คุณครูย่ากับเด็กๆเสมอว่าบางอย่างเปลี่ยนแปลงได้ แต่จะให้เปลี่ยนทุกอย่างเป็นไปได้ ความคิดและวิถีชีวิตบางส่วนเริ่มเปลี่ยนไป แต่หลักสูตรท้องถิ่นที่ชาวบ้าน ครู เด็ก และองค์กรเอกชนต่างๆ ที่ร่วมมือกันนี้จะทำให้พิธีกรรมต่างๆของปกาเกอญอยังคงอยู่ได้ในความเป็นจริง

...สมัยก่อน คนพื้นราบเรา ยังไม่ค่อยรู้ถึงวิถีชีวิตของชาวเขาเพราะถนนหนทางยังไม่ค่อยสะดวกสบาย แต่เดี๋ยวนี้เปลี่ยนไปแล้ว พวกเราเรียนรู้วิถีชีวิตและรู้จักชาวเขามากขึ้น แต่ในทางกลับกันชาวเขาจำนวนมากรู้จักตัวเองน้อยลง แต่ไม่ใช่ที่บ้านหนองมณฑา พวกเขาภาคภูมิใจกับประเพณีท้องถิ่น และพวกเขาก็ภาคภูมิใจกับเขาเช่นกัน วัฒนธรรมปกาเกอญอคงจะยั่งยืนสืบไป

สายธารแห่งขุนเขา

ภาคเหนือตอนบนเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่สำคัญของประเทศไทยมีปัญหาต่างๆมากมายที่ทำให้ป่าต้นน้ำลำธารถูกทำลายลงเรื่อยๆ มาถึงทุกวันนี้ แม่น้ำหลายสายเหือดแห้งลง รวมทั้งแม่น้ำแม่ใจ จ.พะเยา ไม่มีเวลาทะเลาะกันอีกแล้วว่าใครคือคนทำลายป่าต้นน้ำลำธาร ที่ป่าบ้าน

ปางปูเลาะ จ.พะเยา ชาวเขาเผ่าเย้าและชาวบ้านที่ราบได้มาร่วมกันทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำ มีความหวังร่วมกันว่า พื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารนี้ จะทำให้แม่น้ำแม่ใจอุดมสมบูรณ์และยั่งยืนต่อไป... ชาวเย้ามีชีวิตเรียบง่าย บ้านสร้างด้วยไม้ไผ่ และดินเหนียว...

ชาวเขาซึ่งมีชีวิตอยู่บนภูเขาต่างๆทั่วประเทศไทย ถูกกล่าวหาอยู่เสมอว่าเป็นคนทำลายป่า หักร้างถางพง ทำไร่เลื่อนลอย บ้านปางปูเลาะเป็นหมู่บ้านเล็กๆ ตั้งรกรากอยู่ในป่าดอยหลวงมานานนับ 100 ปี ไม่นานมานี้ถูกประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติดอยหลวง คนปางปูเลาะอาจจะถูกย้ายลงไปจากเขา แต่ชาวบ้านพยายามชี้แจงว่า ที่ผ่านมาประเพณีหลายอย่างของชาวเย้าก็กลมกลืนกับธรรมชาติอยู่แล้ว ยิ่งนับวันก็จะมีกิจกรรมต่างๆมากขึ้นตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

ชาวเขาเผ่าเย้ามีความเชื่อเรื่องผี ป่านี้อยู่ใกล้ๆกับลำห้วย ซึ่งเป็นที่เลี้ยงผีของชาวบ้าน ปกติชาวเย้าจะไม่ตัดต้นไม้บริเวณนี้อยู่แล้ว เพราะเป็นบริเวณใกล้ป่าเลี้ยงผีของชาวบ้าน

การบวชต้นไม้เป็นการย้ำอีกครั้ง ป้องกันไม่ให้คนนอกมาตัดต้นไม้ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ช่วยกันปลูกต้นไม้ด้วย

(บทสัมภาษณ์)

- นิรมล : เด็กๆรู้สึกอย่างไรบ้าง บางคนบอกว่าชาวเขาชอบตัดต้นไม้ ทำลายป่า
เด็ก : ก็เสียใจครับ คนข้างล่างก็ตัดด้วยกัน
นิรมล : แล้วคนข้างบน ตัดเยอะรีเปล่า
เด็ก : ไม่ค่อยเยอะครับ
นิรมล : จริงนะ ส่วนมากตัดทำอะไรคะ
เด็ก : จริง ตัดทำไร่ครับ
นิรมล : ต้องถางต้นไม้ใหญ่ๆไหม
เด็ก : ไม่ครับ ตัดต้นไม้เล็กๆ
นิรมล : ทำไมเราถึงต้องถางต้นไม้เพื่อทำอะไรล่ะ ถ้าไม่ทำอะไรได้ไหม
เด็ก : ไม่ได้ ถ้าไม่ทำอะไร ก็ไม่มีอะไรกินครับ
นิรมล : ทั้งชาวเขาและคนพื้นราบควรจะทำอย่างไรบ้าง
เด็ก : ควรรักษาป่า ไม่ตัดไม้ทำลายป่าครับ

ถ้ามองจากข้างล่าง บางปูเลาะมักซ่อนตัวอยู่ในสายหมอก เช่นเดียวกับความคิดและวิถีชีวิตของชาวเย้าที่นี่ สายน้ำแม่ใจกำเนิดขึ้นเป็นหนึ่งเดียวระหว่างชาวเขาและผู้คนในพื้นที่ราบ

ทุ่งน่าน้อย

บ้านทุ่งน่าน้อย อ.เชียงของ จ.เชียงราย เป็นที่อยู่ของชาวเขาเผ่าม้ง ด้วยสองมือและสิ่งทีธรรมชาติมอบให้บนดอยสูง ทำให้ชาวเขาเผ่าม้งสามารถพึ่งพาตนเองได้เป็นเวลานานแล้ว จนถึง

ทุกวันนี้ ชีวิตของชาวมังอาจเปลี่ยนแปลงไปบ้าง แต่ชีวิตของชาวมัง ยังเป็นที่สนใจของทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ ก็เลยเกิดมัคคุเทศก์ตัวน้อยขึ้น เป็นที่ชื่นชอบและประหลาดใจของผู้ที่มา สัมผัสที่นี่

900 กิโลเมตรจากกรุงเทพฯ 100 กว่ากิโลเมตรจากตัวเมืองเชียงราย ที่นี่คือ โรงเรียนบ้านทุ่งน่าน้อย อ.เชียงของ จ.เชียงราย เด็กๆที่นี่เป็นชาวเขาเผ่าม้ง หมูบ้านห่างจาก อ.เชียงของไม่ถึง 10 กิโลเมตร จึงมักมีผู้คนมาเยี่ยมชมหมู่บ้านและวิถีชีวิตชาวมัง โดยทางโรงเรียนเป็นคนประสานงาน และต้อนรับนักท่องเที่ยวจากที่ต่างๆ ที่นี่ไม่ใช่ที่ท่องเที่ยวแบบที่อื่น ๆ ซึ่งมีขอตานตัวเล็กๆชาวมัง หรือผู้ใหญ่ชาวมังมาคอยต้อนรับหรือบังคับให้ซื้อสินค้าชาวพื้นเมืองเหมือนที่ที่ท่องเที่ยวหลายแห่งกำลัง เป็นอยู่ ที่นี่ยังมีเสน่ห์น่ารักอยู่ทีเดียว

พวกเด็กๆส่วนใหญ่อยากจน จึงมีโครงการอาหารกลางวันของโรงเรียน แต่ละวันเด็กๆจะมี เวิร์กทำอาหารกลางวัน ถ้ามีคนมาเยี่ยมชมหมู่บ้าน ก็จะให้เด็กที่เป็นเวิร์กทำอาหารช่วยเป็นคนพาเที่ยวชมหมู่บ้าน แม้จะอยู่ห่างตัวอำเภอเพียง 10 กว่ากิโลเมตร การเดินทางไม่สะดวกนัก ก็เลยมี ร้านค้าในหมู่บ้าน 2-3 ร้าน ส่วนมากเป็นร้านขายขนมและอาหารแห้ง หมูบ้านชาวมังมุ่งหลังคา ด้วยหญ้าคา ระยะเวลาเริ่มมีคนใช้กระบือเยอะมากขึ้น ใช้กระบือมีความสะดวก แต่ต้องใช้เงินมาก ส่วนใหญ่จึงยังใช้หญ้าคาอยู่ เวลามีคนมาเที่ยวหมู่บ้าน มักจะมาหาคุณครู ครูจะมอบหน้าที่ให้เด็ก ที่ว่างจากการเรียน ว่างจากการทำอาหารกลางวัน หรือถ้ามีคนมาตอนบ่ายก็เป็นหน้าที่ของเด็กเล็กๆ ป.1 หรืออนุบาลพาฝรั่งเที่ยวชมหมู่บ้าน ประมาณครึ่งถึงหนึ่งชั่วโมง ก็กลับเข้าห้องเรียน

ชาวมังปัจจุบันยังคงนิยมสวมเสื้อผ้าของชนเผ่า ทั้งชาย หญิง และเด็ก โดยเฉพาะอันที่มี ลายนับเป็นเอกลักษณ์ทั้งในชีวิตประจำวันและในวันที่มีงานสำคัญของหมู่บ้าน ชาวมังเกือบทุก หลังคาเรือนเลี้ยงหมูไว้เป็นอาหาร เลี้ยงแบบอิสระหมูก็เลยเดินไปเดินมาทั่วหมู่บ้าน อาหารที่สำคัญก็คือ ข้าวโพด

เมื่อก่อนใช้ครกกระเดื่องตำข้าวทั้งนั้น เดียวนี้ไม่ตำแล้ว มีโรงสีเล็กๆ ในหมู่บ้าน มีแต่คน แก่เท่านั้นที่ยังชอบข้าวซ้อมมือจากครกกระเดื่อง โครงการอาหารกลางวันของโรงเรียนบ้านทุ่งน่าน้อยใช้ทุนอาหารกลางวันของกระทรวงศึกษาธิการ เวลาใครมาบ้านทุ่งน่าน้อย ถ้าเด็กๆพาเที่ยวชม เขาก็จะบริจาคเงินสมทบกิจกรรมของโรงเรียนเป็นค่าอาหารกลางวัน การให้เจ้าของบ้านพาเที่ยว ย่อมจะได้เห็นของจริง ได้พูดคุยรับรู้ความรู้สึกของเจ้าของบ้าน บรรยากาศการท่องเที่ยวก็ดี และก็ มีประโยชน์จริงๆ สำหรับเด็กๆและเพื่อนๆในโรงเรียน

รายการท่งแสงตะวัน

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
1	หนาวป่าสน	กะเหรี่ยง	ในรายการใช้ว่า "กะเหรี่ยง" และมีการให้ความรู้ผู้ชมว่า "ปกากะญอ" เป็นอีกคำเรียกหนึ่งของชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง	ต.บ้านจันทร์ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนกะเหรี่ยง เช่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ประเด็นสำคัญคือ ความสำคัญของป่าสนที่มีต่อชาวกะเหรี่ยง และชาวกะเหรี่ยงช่วยกันอนุรักษ์ป่าสนได้อย่างไร	เริ่มต้นด้วยแนะนำชุมชน จากนั้นมีเพลงของชาวกะเหรี่ยงที่มีความหมายส่งสอนลูกหลานให้เป็นนักอนุรักษ์ธรรมชาติ รายการนำเสนอเรื่องราวผ่านเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชายชาวกะเหรี่ยงคู่หนึ่ง โดยมีเด็กผู้หญิงเป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวของป่าสนเป็นหลัก พิธีกรมักจะใช้คำถาม "ทำไม" และ "อย่างไร" ให้เด็ก ๆ ตอบ (เช่น "สิตาทำไมเขาถึงไม่ตัดไม้สนมาทำไมเกี่ย(ไม้พิน)คะ" หรือ "ถ้าเราเจาะต้นสนเรื่อยๆ ต้นสนจะเป็นอย่างไรหนะ") ซึ่งสื่อให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงสอนให้เด็ก อนุรักษ์ธรรมชาติอย่างไร และคำถามที่สื่อให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงไม่ใช่คนที่ตัดไม้ทำลายป่า โดยสลับกับเสียงพิธีกรบรรยายถึงความสำคัญของป่าสน ที่มีความสำคัญต่อป่าต้นน้ำซึ่งจะไหลลงไปรวมกับแม่น้ำใหญ่ที่พื้นราบต่อไป โดยในการนำเสนอพิธีกรออกมาหาพินในป่าสนกับเด็ก ๆ ให้เห็นว่าชาวกะเหรี่ยงไม่ได้ตัดต้นสน แต่เก็บตามผืนดินและใช้ไม้สนเป็นเชื้อเพลิงสำคัญที่ให้ความร้อนและแสงสว่างแก่คนในชุมชน เพราะไม่ได้มีไฟฟ้าใช้เหมือนในเมือง หรือถ้าจะตัดต้นไม้ก็จะต้องขออนุญาตผู้ใหญ่บ้านและทำพิธีด้วย รวมทั้งบอกถึงเทคนิคของชาวกะเหรี่ยงในการบำรุงต้นสนไม่ให้ตายจากการเอาน้ำมันสนไปขาย ในตอนท้ายของรายการพิธีกรมาคุยกับผู้ใหญ่ซึ่งเป็นปู่ของสิตา(เด็กผู้หญิงในเรื่อง) ถามความคิดเห็นเกี่ยวกับป่าสนที่จะมีคนภายนอกมาตัด ความสำคัญ

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
1 (ต่อ)	หนาวป่าสน	กะเหรี่ยง			ของป่าสนที่มีต่อชาวกะเหรี่ยง เช่น ป่าสนเป็นแหล่งต้นน้ำและถ้าไม่มีไม้สนมาเป็นพื้ก็ต้องซื้อน้ำ มัน คนที่ไม่มีเงินซื้อน้ำมันก็ต้องอยู่อย่างมีดๆเยินๆ จากนั้นพิธีกรก็ถามความคิดเห็นของสิดาถึงความรู้สึกที่จะมีคนมาตัดป่าสน เด็กบอกว่าเสียตายนอยากได้ป่าคืนเพื่อให้องค์ฯได้เห็นป่าสนผืนนี้ต่อไป และจบลงด้วยเพลงของชาวกะเหรี่ยง
2	สายธารแห่งขุนเขา	เย้า	"ชาวเขาเผ่าเย้า" และเรียกเด็กๆว่า "สองเด็กชายชาวเย้า"	ป่าบ้านปางนูละ อ.แม่ใจ จ.พะเยา เรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาป่าต้นน้ำแม่ใจถูกทำลาย ดังนั้นชาวเขาเผ่าเย้าและชาวบ้านพื้นราบมาร่วมทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำและปลูกป่าให้ป่าต้นน้ำและแม่ใจเป็นที่พึ่งของคนต่อไป	เรื่องราวในตอนี้ถูกถ่ายทอดโดยเด็กผู้ชายชาวเย้าสองคนร่วมกับพิธีกรเป็นหลัก โดยตอนแรกเด็กๆพาพิธีกรไปเดินดูรอบๆหมู่บ้านให้เห็นถึงวิถีชีวิต บ้านของชาวเย้าที่สร้างจากดินเหนียว การเลี้ยงสัตว์ การเกษตรของหมู่บ้าน พิธีกรได้พูดถึงข้อกล่าวหาที่ชาวเขาเผ่าต่างๆถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ทำลายป่า และที่ปางนูละอาจถูกประกาศให้เป็นเขตอุทยาน ชาวบ้านอาจถูกย้าย เมื่อเดินเข้าไปดูในป่าหากเจออะไรในป่า พิธีกรจะถามจากเด็กๆ เช่น ห้วยที่ไหลมาจากป่าต้นน้ำ ทำให้เราได้ทราบว่ามีน้ำที่ไหลมาจากป่าต้นน้ำนั้นมีน้อยมากและเป็นสายเล็กๆเท่านั้นเอง และจากคำถามของพิธีกรทำให้เราได้ทราบว่ามีชาวเย้าจะไม่ตัดต้นไม้ใหญ่ เพราะเป็นการผิดผีซึ่งผีอาจจะมาทำให้ปวดหัวไม่สบายได้ และถามเด็กๆว่าทำไมต้องทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำ ซึ่งเด็กๆตอบว่าเพื่อให้มีมาดูแลป่าซึ่งเป็นการนำเสนอที่แสดงให้เห็นว่าชาวเย้าไม่ได้เป็นคนตัดไม้ทำลายป่า และจากนั้นเด็กๆก็พาพิธีกรมาดูสถานที่เลี้ยงผีของหมู่บ้าน ต่อมาเป็นเหตุการณ์

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
2 (ต่อ)	สายธารแห่งขุนเขา	เย้า			<p>ในวันรุ่งขึ้นที่มีการทำพิธีสืบชะตาแม่น้ำ รายการนำเสนอภาพพิธีกรรมให้ดู เมื่อพิธีกรรมเสร็จพิธีกรเข้าไปถามผู้ทำพิธีกรรมเป็นภาษาเหนือว่าพิธีกรรมนี้ทำเพื่ออะไร มีข้าวของเครื่องใช้อะไรในพิธีบ้าง ซึ่งเป็นการขยายความเข้าใจให้ผู้ชม หลังจากนั้นมีการรวชป่าโดยมีพระเป็นผู้ทำพิธีและชาวบ้านช่วยกันปลูกป่า ในตอนท้ายของรายการพิธีกรได้มานั่งคุยกับเด็กๆ เรื่องทั่วไปจากนั้นก็ถามเด็กว่า "เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรบ้างที่บางคนเขาบอกว่าชาวเขาชอบตัดต้นไม้ทำลายป่า" เด็กบอกว่า "ก็เสียใจครับ" พิธีกรถามต่อว่า "แล้วจริงๆ อภิศักดิ์ว่าอย่างไรครับ" เด็กตอบว่าเห็นคนข้างล่างมาตัด ส่วนชาวเขาตัดเพื่อทำไร่ โดยไม่ตัดต้นไม้ใหญ่ เมื่อพิธีกรถามต่อว่าถ้าไม่ตัดต้นไม้ทำไร่ไม่ได้หรือ เด็กบอกว่า "ถ้าไม่ทำไร่ก็ไม่มีอะไรกินครับ" การนำเสนอเช่นนี้แสดงให้เห็นว่า ชาวเขาคัดต้นไม้เท่าที่จำเป็นในการดำรงชีวิตเท่านั้น รวมทั้งการนำเสนอความเชื่อของชาวเย้าที่มีความเชื่อเรื่องผีและการร่วมกับชาวบ้านพื้นราบสืบชะตาแม่น้ำเป็นภาพที่ปรากฏชัดว่า ชาวเย้าไม่ได้เป็นผู้ทำลายป่า</p>
3	ของเล่นอาข่า	อาข่า	"ชนเผ่าอาข่า" เรียกเด็กๆ ว่า "เด็กชายชาวอาข่า" ในตอนต้นรายการพิธีกรแนะนำว่า "ชนเผ่าอาข่าหรือที่คน	บ้านป่าคาสุขใจ กิ่งอ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย เรื่องราวเกี่ยวกับของเล่นของเด็กชายชาวอาข่า แสดงให้เห็นว่าของเล่นของเด็กๆ ที่ทำขึ้นมาเองนั้นเป็นการฝึกทักษะทำให้เด็กรู้จักคิด รู้จักทำ และมีความคิดสร้างสรรค์	ในการนำเสนอรายการเริ่มจากการพูดคุยกับสะหล่าอาจา หรือช่างไม้ชื่ออาจา ใช้ภาษากลางในการพูดถามเกี่ยวกับของเล่นของเด็กอาข่า จากนั้นมีเด็กผู้ชายชาวอาข่าชื่อยาถูเป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับของเล่นของชนเผ่าตนและประสบการณ์ในการเล่นรถสามล้อ และชาหยั่งผ่านพิธีกร เด็กๆ ชอบของเล่นที่

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
3 (ต่อ)	ของเล่นอาข่า	อาข่า	พื้นราบมักจะเรียกว่า "อีก้อ"		<p>เป็นรถสามล้อมากที่สุด และเด็กเล็กๆ (ป.1, ป.3) สามารถซ่อมแซมของเล่นของตัวเองได้ พิธีกรบรรยายบอกที่มาของประวัติชาวอาข่าในชุมชนนี้ และบอกว่าการเลี้ยงดูเด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชายจะมีหน้าที่แยกจากกันชัดเจน แม้แต่ของเล่นก็ไม่เหมือนกัน หลังจากนั้นพิธีกรก็ตามเด็กๆ ไปหาจื่อเยะซึ่งเป็นต้นไม้เล็กๆ ชนิดหนึ่งมาใส่ในวงล้อเพื่อหลอกลิ้น ระหว่างทางพบเด็กชายอาข่าสองคนกำลังตัดไม้ไผ่ทำขาห้อย เด็กเล็กๆ ตัดไม้ไผ่และใช้มีดชำนาญมาก จากนั้นเมื่อพบต้นจื่อเยะ พิธีกรถามเด็กๆ ว่าเด็กๆ เขาจื่อเยะมาเล่นๆ กัน แล้วถ้าไม่มีจะทำอย่างไร ยาลูตอบว่า พี่พวกนี้ถ้าตายก็สามารถขึ้นได้อีก จากนั้นก็เป็นเสียงพิธีกรบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับจื่อเยะ เด็กๆ สาธิตการเอาใบจื่อเยะมาเคี้ยวให้ละเอียดแล้วใส่ไปในล้อแล้วก็ขี่สามล้อลงไปที่ลานดินที่หมู่บ้านซึ่งเป็นแหล่งชุมนุมของเด็กชาย-หญิงชาวอาข่า เป็นภาพเด็กเล่นของเล่นเป็นตอนที่ดูสนุก เด็กๆ ชาวเขาน่ารัก ตอนท้ายของรายการพิธีกรมานั่งคุยกับยาลูสองคนที่ทุ่งหญ้าพูดคุยเรื่องของการเล่นกับยาลูอย่างเช่นว่า "ถ้าเกิดไม่มีของเล่นเด็กๆ จะเป็นอย่างไร" ยาลูตอบว่า "ก็ไม่เล่น ไม่มีก็ไม่ได้เล่น" และสรุปว่าของเล่นที่ดีจะทำให้เด็กได้ฝึกทักษะ รู้จักคิด รู้จักทำ</p>
4	บ้านทุ่งน่าน้อย	ม้ง	"ชาวม้ง"	บ้านทุ่งน่าน้อย ต.เวียง อ.เชียงของ จ.เชียงราย เป็นเรื่องที่เกิดมาจากนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในหมู่บ้านแล้วมีครูชาวภาคกลางคนหนึ่งเป็นคนต้นคิดให้	เริ่มด้วยพิธีกรพูดแนะนำโรงเรียนทุ่งน่าน้อยว่าสถานที่ตั้งอยู่ไม่ไกลจากอำเภอเมือง จึงมักมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชมหมู่บ้านและดูวิถีชีวิตชาวม้ง

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
4 (ต่อ)	บ้านทุ่งน่าน้อย	ม้ง	"ชาวม้ง"	เด็กๆชาวเขาเป็นม้งคฤเทศน์นำเที่ยว เพราะไม่ต้องการเห็นเด็กมาขทานและผู้ใหญ่มาต้อให้ชื่อของ และผลดีของโครงการนี้ทำให้โรงเรียนเกิดรายได้จากการที่นักท่องเที่ยวบริจาคเงินให้โรงเรียนอีกด้วย	จากนั้นพิธีกรไปสัมภาษณ์ครูประทุมวรรณผู้ริเริ่มเรื่องม้งคฤเทศน์นำเที่ยว เด็กที่จะเป็นอาสาสมัครม้งคฤเทศน์นำเที่ยวคือเด็กที่เป็นเวรทำอาหารกลางวันหรือเด็กอนุบาลที่โตแล้วและไม่อยากนอน เด็กผู้หญิงชาวม้งชื่อมะลิเป็นคนที่พาพิธีกรเที่ยวชมหมู่บ้าน เด็กพาไปดูการตีเหล็กของหมู่บ้าน มีเสียงพิธีกรบรรยายประกอบภาพวิธีการตีเหล็กเป็นเครื่องใช้ต่างๆ จากนั้นพาไปดูร้านค้าในหมู่บ้านและการทำหลังคาบ้านของชาวม้งที่ทำมาจากหญ้าคาและมาดูทิวทัศน์โดยรวมของหมู่บ้าน ภาพกลับมาที่โรงเรียนมีฝรั่งต้องการมาเที่ยวชมหมู่บ้าน ครูได้ให้เด็กพาไปเที่ยวประมาณครึ่งหรือหนึ่งชั่วโมง โดยครูจะเป็นคนบอกว่าให้พาไปที่ไหนบ้าง จากนั้นมะลิได้พาไปดูการปักผ้า และบ้านชาวม้งซึ่งในบ้านมีโทรทัศน์ใช้แบตเตอรี่เป็นแหล่งพลังงาน โดยในหมู่บ้านมีโซลาร์เซลล์ที่กรมโยธาธิการมาสร้างให้ จากนั้นก็พาไปดูการเลี้ยงหมู ทำอาหารหมู และไปดูการทำข้าวที่ใช้ครกกระเดื่อง แต่เดี๋ยวนี้อีกมีโรงสีในหมู่บ้านแล้ว ตอนจบกลับมาเพื่อนๆมะลิตำกับข่าวเสร็จพอดี
5	โล่ชิงช้า	อาข่า	"ชาวอาข่า" ตอนเริ่มรายการพิธีกรบอกว่า "ชนเผ่าอาข่าหรืออีก้อ"	บ้านป่าคาสุขใจ กิ่งอ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย เป็นเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของชาวอาข่า คือพิธีโล่ชิงช้าเป็นพิธีกรรมเพื่อให้ผลผลิตงอกงาม โดยเล่าถึงวิธีการและรายละเอียดของพิธีกรรมโล่ชิงช้า * ข้อมูลหมายเลข 5 และ 6 ไม่มีพิธีกรร่วมในตอน	เริ่มด้วยพิธีกรพูดถึงที่มาของพิธีกรรมการโล่ชิงช้าว่า ในฤดูฝนผลผลิตกำลังเจริญเติบโต ชาวอาข่าจะมีงานฉลองเพื่อต้อนรับผลผลิตอันงอกงาม เด็กชายชาวอาข่าที่มาร่วมรายการคือ ยาสุและพิหล่อง และพ่อ (ยาสุเป็นเด็กคนเดียวกับตอนของเล่นอาข่า) รายการเสนอภาพชาวอาข่าทำข้างเหนียวนี้ร้อนๆ

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
5 (ต่อ)	โล้ชิงช้า	อาข่า		<p>เพราะทั้งสองตอนนี้รายการแบ่งออกเป็นสามช่วง คือ ช่วงลูกทุ่ง ช่วงลูกกรุง และวันของเรา พิธีกรจะไปจัดอยู่ในช่วงลูกกรุงเท่านั้น ดังนั้นช่วงลูกทุ่งมีเพียงเสียงมาบรรยายประกอบเท่านั้น</p>	<p>แล้วเอางาบดคลุกลงไปเรียกว่า ข้าวญี่ปุ่น ใช้ในการเช่นไหว้บรรพบุรุษ พิธีกรบรรยายเกี่ยวกับเครื่องเช่นไหว้ที่ใช้ในพิธีเพื่อบอกกล่าวบรรพบุรุษให้มาร่วมพิธีโล้ชิงช้า จากนั้นพอเสร็จพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ ยาลู น้องชายและพ่อเข้าป่าใกล้หมู่บ้านเพื่อไปหาไม้ไผ่มาทำชิงช้าที่บ้าน โดยไม้ไผ่ที่หามาต้องทั้งไว้หนึ่งคืนก่อนนำไปทำชิงช้าเพราะชาวอาข่ามีความเชื่อว่าไม้สดจะนำไปใช้ในงานศพเท่านั้น จากนั้นเป็นเหตุการณ์วันรุ่งขึ้น ชาวบ้านทำชิงช้าของแต่ละบ้าน และทำชิงช้าอันใหญ่ของหมู่บ้านที่ใช้ในพิธีมาโล้ชิงช้า พิธีเริ่มจากผู้นำศาสนานำของที่ทำพิธีมาโล้ชิงช้า แล้วผู้นำศาสนาก็เป็นคนโล้ชิงช้าคนแรก มีการร้องเพลงอาข่าขณะโล้ชิงช้าด้วย พิธีโล้ชิงช้ามีติดต่อกันสามวันเพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านได้โล้ชิงช้า เพราะเชื่อว่าถ้าได้ขึ้นโล้ชิงช้าจะทำให้ชีวิตสงบสุข มีอาหารการกินอุดมสมบูรณ์ ตอนจบพิธีการสรุปว่าพิธีนี้ทำให้เด็กๆ ได้สนุกสนาน รับคุณค่าความหมายพิเศษที่พ่อแม่มอบให้ผ่านชิงช้า ผู้ใหญ่มีความศกดิ์สิทธิ์ กล่าวหาญ ตื่นเต้น เป็นพิธีที่จัดประมาณปลายเดือนสิงหาคม-กันยายน เมื่อทำไร่นาเสร็จสิ้น และคาดหวังว่าต่อไปพืชผลเจริญงอกงามต่อไป</p>
6	ดอกไม้ ทราย น้ำ	มูเซอ	"มูเซอ" หรือ "ละหู่"	<p>บ้านแสนใหม่ ต.ป่าตึง อ.แม่จัน จ.เชียงราย เรื่องเกี่ยวกับพิธีกรรมล้างบาปของชาวมูเซอ ทำเพื่อขอโทษธรรมชาติ เช่น แมลง สัตว์ที่ชาวมูเซอได้ฆ่าไปในการทำอะไร ทำการเพาะปลูก โดยใช้ดอกไม้ ทราย</p>	<p>พิธีกรพูดเริ่มต้นรายการเกี่ยวกับประโยชน์จากธรรมชาติที่มีต่อมนุษย์ เราต้องรู้คุณค่าของธรรมชาติและพูดถึงที่มาของพิธีล้างบาปมาจากตำนานเรื่องหนึ่งแต่ยังไม่ลงรายละเอียด เรื่องราวนำเสนอผ่าน</p>

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
6 (ต่อ)	ดอกไม้ ทราย น้ำ	มูเซอ		และนำมาร่วมในการทำพิธี	<p>เด็กชายชาวมูเซอสองคน เสียงพิธีกรรมบรรยายถึงที่ตั้งการใช้ชีวิตอยู่กับธรรมชาติของชาวมูเซอทำให้มีพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับธรรมชาติ จากนั้นเล่าถึงตำนานที่มาของพิธีขอโทษธรรมชาติ หรือ ชะก้อเว ที่ทำให้มนุษย์ต้องทำพิธีล้างบาปให้แมลงและสัตว์ทุกปี เด็กสองคนออกมาหาของที่จะต้องจัดทำพิธีกรรมคือ ดอกไม้ ทราย และน้ำ ในขณะที่กำลังหาสิ่งหนึ่งสิ่งใดอยู่ เด็กจะพูดอธิบายอย่างเช่น ทำไมเลือกดอกไม้ชนิดนี้ ดอกไม้ที่หามานี้จะเอาไปรวมกับคนอื่น ๆ แล้วนำไปเสียบกับไม้ไผ่ ทรายเอาไปกองที่โคนต้นไม้ และน้ำเอามาจากบริเวณหมู่บ้านที่มีน้ำไหลซึมออกมาตลอดเวลาซึ่งชาวบ้านใช้กินกันด้วย เด็ก ๆ บอกว่าพิธีนี้ทำแล้วดี เพราะปลูกข้าวก็จะดี จะทำก่อนฤดูเพาะปลูกเพราะจะทำให้ผลผลิตงอกงามดี โดยจะมีเสียงพิธีกรรมบรรยายสลับเป็นระยะถึงรายละเอียดเสริมเพิ่มเติม หลังจากได้ครบทั้งสามอย่าง พิธีก็เริ่มขึ้น ชาวบ้านมารวมกันทั้งหมู่บ้านมีความเชื่อว่า ดอกไม้แทนการแบ่งบานความสมบูรณ์ เม็ดทรายจำนวนมหาศาลช่วยล้างบาป น้ำจะพาสิ่งที่ไม่ดีไหลไป หลังจากพิธีล้างบาปเสร็จมีพิธีขออนุญาตเพื่อใช้ชีวิตเจอสิ่งดี ๆ จบลงด้วยพิธีกรพูดสรุปผลดีของพิธีกรรมนี้ว่าเมื่อคนเราล่วงเกินธรรมชาติจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม การได้ล้างบาปทำให้มีจิตสำนึกเตือนตัวเอง จากนั้นจะรบกวนธรรมชาติเท่าที่จำเป็นอย่างระมัดระวังที่สุด</p>

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
7	วิถีปกากะญอ	กะเหรี่ยง	"ปกากะญอ" และ "กะเหรี่ยง" แต่ใช้ปกากะญอเป็นหลัก	บ้านหนองมณฑา ต.แม่วิน อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเรียนการสอนเด็กกะเหรี่ยงที่ใช้หลักสูตรประถมศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา หรือการเรียนการสอนแบบท้องถิ่นมีการสอนภาษาปกากะญอ สุภาษิตปกากะญอ นิทานท้องถิ่น และพิธีตีข้าว	เรื่องเริ่มต้นโดยกล่าวถึงวิถีชีวิตของคนกะเหรี่ยง จากนั้นแนะนำเด็กชายบือคาที่มาร่วมในรายการกับพิธีกร โดยพูดถึงอุปนิสัยของบือคาว่าเป็นเด็กขยัน ทำงานบ้าน รักการอ่าน รักดนตรี อีสระ รักสนุก นอกจากเด็กชายบือคาแล้วก็มีครูชาวภาคกลางและครูชาวบ้านร่วมรายการด้วย จากนั้นภาพมาที่โรงเรียนและมีเสียงพิธีกรบรรยายว่าโรงเรียนที่นี่เรียนวิชาท้องถิ่นและวัฒนธรรมของชนเผ่าตนเอง เด็กๆ เรียนเนื้อหาท้องถิ่นร้อยละ 20 ของหลักสูตรปกติ พิธีกรคุยกับบือคาเกี่ยวกับการมาโรงเรียนของเด็ก บือคาสอนให้นับเลข และคำศัพท์บางคำ จากนั้นแนะนำครูชาวภาคกลาง และครูสอนวิชาภาษาปกากะญอ เด็กๆ ชอบเรียนวิชานี้เพราะใกล้ตัว ต่อมาเด็กเรียนเกี่ยวกับสุภาษิตของชาวปกากะญอ สุภาษิตเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของปกากะญอ และวิชาต่อมาครูชาวบ้านเล่านิทานท้องถิ่นให้เด็กๆ ฟัง จากนั้นภาพมาเป็นบรรยากาศในหมู่บ้าน พิธีกรให้ความรู้เกี่ยวกับหมู่บ้านโดยทั่วไป แล้วเด็กๆ มาดูพิธีตีข้าวซึ่งจะทำให้มีข้าวมาก และหนูจะไม่มายุ่งกับข้าว การเรียนรู้เช่นนี้เป็นการปลูกฝังเด็ก เมื่อเขาโตขึ้นเขาก็จะเป็นผู้สืบทอด ตอนท้ายรายการพิธีกรนั่งคุยกับบือคาเกี่ยวกับการเรียนการสอนแบบท้องถิ่นอีกครั้ง

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
8	โรงเรียนปกากะญอ	กะเหรี่ยง	"ปกากะญอ" (ตลอดรายการ)	บ้านหนองเต่า ต.แม่วิน อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ การนำเสนอเรื่องราวคล้ายๆกับเรื่องวิถีปกากะญอ เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นโดยที่นำเสนอเด็กร้องเพลงทา หรืออ้อทา และการเล่นนิทานในป่า	เริ่มต้นที่พิธีกรพูดถึงทำโรงเรียนบริเวณกลุ่มแม่บ้านที่ครูพ่อแม่ ผู้นำชุมชนร่วมกันให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมตนเอง โดยเอามาสอนที่โรงเรียนให้เด็กรู้จักคุณค่า ผู้ร่วมรายการมีเด็กชายติณ และครูชาวบ้านอีกสามคนร่วมรายการ พิธีกรแนะนำโรงเรียน จากนั้นเข้าไปนั่งดูการสอนเด็กร้องเพลงพื้นบ้าน หรือ อ้อทาโดยครูชาวปกากะญอฝึกเด็กร้องประมาณสองชั่วโมง เมื่อเรียนเสร็จพิธีกรคุยกับติณ เรื่องการเรียนอ้อทา ต่อมาครูชาวบ้านพาเด็กๆ เข้าไปเล่นนิทานในป่าเป็นภาษากะเหรี่ยงโดยมีเสียงพิธีกรเล่นนิทานสลับกับติณเล่นนิทานเป็นภาษาไทยกลางให้ฟังซึ่งสนุกและได้ข้อคิด แล้วจากนั้นครูจัดให้เด็กแสดงละครตามนิทานที่ได้เล่า มีการใช้วัสดุธรรมชาติมาตกแต่งตามร่างกายตามลักษณะตัวละครที่ตัวเองแสดง เด็กๆสนุกสนานมาก จากนั้นตอนจบพิธีกรมานั่งคุยกับติณว่าทำไมต้องเรียนเรื่องชาวปกากะญอ วิชาอ้อทาและการเล่นนิทานในป่า
9	ก่อนจะไหม้ลามป่า	กะเหรี่ยง	"ปกากะญอ"	หย่อมบ้านแม่ลาเอก ม.แม่โต ต.บ่อแก้ว อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ เรื่องเกี่ยวกับชาวปกากะญอที่ช่วยกันดับไฟป่าโดยการทำแนวกันไฟล้อมรอบหมู่บ้าน	การนำเสนอเรื่องชาวกะเหรี่ยงตอนนี้พิธีกรเรียกชนชาวเขาเผ่านี้ว่า "ปกากะญอ" ตลอด รายการเริ่มจากการพูดถึงปัญหาไฟป่าที่ต้องใช้เงินจำนวนมากในการแก้ปัญหา แต่ชาวปกากะญอที่เชียงใหม่ดับไฟป่าโดยไม่ต้องใช้เงิน เด็กที่ร่วมในรายการตอนนี้เป็นเด็กผู้ชายชื่อปลา และพ่อ เริ่มรายการด้วยการแนะนำเด็กชายปลาว่าชีวิตประจำวันปลาทำอะไรบ้าง และเป็นเด็กที่มีลักษณะนิสัยอย่างไร

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
9 (ต่อ)	ก่อนจะไหม้ลามป่า	กะเหรี่ยง			<p>หลังจากนั้นพิธีกรพูดคุยกับบลาในเรื่องการดูแลป่า หน้ำร้อน การทำแนวกันไฟและความร่วมมือของ คนในหมู่บ้านดับไฟป่า จากนั้นพูดถึงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับป่าที่ต้องพึ่งพาช่วย เหลือซึ่งกันและกัน ต่อมาได้แนะนำพ่อของบลาซึ่งเป็น ผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเกิดไฟป่าพ่อของบลาจะ ประกาศให้ชาวบ้านรู้ ถ้าไฟป่าเกิดขึ้นในช่วงกลางวัน ผู้ชายออกไปทำงาน จะมีเพียงเด็กกับผู้หญิง เท่านั้นที่ออกไปดับไฟป่าซึ่งต้องเดินกันไปประมาณ ครึ่งหรือหนึ่งชั่วโมง พิธีกรได้พูดถึงสาเหตุ หลักที่ เกิดไฟไหม้ป่า สาเหตุหลักมาจากคน พ่อของบลา บอกว่ามีหมู่บ้าน 5 หมู่บ้านร่วมมือกันทำแนวกัน ไฟ โดยการเอาไม้กวาดมากวาดเศษไม้เศษใบไม้ แห้งออกเป็นทางกว้างๆ ประมาณความกว้างของ ถนนไปเรื่อยๆ รอบพื้นที่หมู่บ้านตัวเอง เมื่อทุกหมู่บ้านร่วมมือกันจะป้องกันไฟป่าได้ประมาณ 40,000 ไร่ และอธิบายถึงข้อดีของการทำแนวกันไฟ ต่อมา พิธีกรได้ไปดูวิธีการดับไฟป่าของชาวบ้านคือการใช้ ใบไม้สดตีกองไฟ และกลยุทธ์สำคัญในการทำแนว กันไฟล้อมรอบบริเวณที่ไฟป่าลุกอยู่เพื่อที่จะควบคุม อาณาเขตของไฟป่าไม่ให้ลุกลามมาบริเวณอื่น ตอนท้ายรายการ พิธีกรมานั่งคุยกับบลาว่าผู้ใหญ่ ปรึกษาเกอญอสอนให้เด็ก ๆ ต้องดูแลสิ่งที่เราพึ่งพา</p>

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลหมายเลข	ชื่อตอน	เผ่าชาวเขา	คำศัพท์ที่ใช้เรียกชาวเขา	เนื้อเรื่องโดยย่อ	วิธีการนำเสนอ
10	กลับไม่ได้ไปไม่ถึง	มูเซอ	"ชาวเขาเผ่ามูเซอ" "คนมูเซอ"	อ.เมือง จ.เชียงใหม่ เป็นเรื่องราวของชาวมูเซอที่ลงจากดอยมาอยู่ที่สลัมในตัวเมืองเชียงใหม่ พาไปดูวิถีชีวิตการทำมาหากิน และถึงแม้คนเหล่านี้อยาก จะกลับไปที่ยอดเหมือนเดิมก็กลับไม่ได้เพราะไม่มีที่ทำกิน และไปไม่ถึงตามสิ่งที่ตนเองตั้งความหวังไว้	เริ่มรายการพิธีกรพูดแนะนำเมืองเชียงใหม่ว่าความที่เป็นเมืองใหญ่จึงทำให้เกิดสลัม และสลัมทุกที่ กำลังถูกละรือ เด็กที่ร่วมในรายการเป็นเด็กผู้หญิง ชาวมูเซอตัวซื่อดีดี และพ่อกับแม่ของดีดี ภาพเป็นสภาพภายในบ้านดีดี พ่อแม่เย็บกระเปาะเพื่อนำไปขายที่ไนท์บาซาร์ จากนั้นให้ดีดีพาไปดูบริเวณสลัม เช่น พาไปดูคลองน้ำเสียในสลัม บ่อน้ำที่ใช้ในชุมชน และความแตกต่างระหว่างบ้านคนเมืองกับคนมูเซอ ก็คือบ้านคนเมืองหลังคาสังกะสี ส่วนบ้านคนมูเซอเป็นหลังคามุงจาก เมื่อพิธีกรถามเด็กว่าชอบอยู่ที่ไหน เด็กตอบว่าชอบอยู่บนดอย จากนั้นพ่อตกเย็นพ่อและแม่ออกไปรับมูเซอที่ร้านอาหาร น้องดีดีอีกสองคนอยู่ที่บ้านและให้ดีดีไปขายของที่ไนท์บาซาร์ พิธีกรถามเกี่ยวกับการค้าขายของว่าเป็นอย่างไรบ้าง ดีดีตอบว่าถ้าไม่มีฝรั่งก็ขายไม่ดี และมีบางวันที่ขายไม่ได้เลย พ่อสามทุ่มพ่อและแม่ก็มาขายของที่ร้านกับดีดีด้วย พ่อพ่อแม่มาถึงดีดีพาพิธีกรไปดูบริเวณไนท์บาซาร์ ซึ่งจะเห็นชาวเขาขายของเร่เยอะมาก จบลงที่พิธีกรมาคุยกับดีดีอีกครั้งหนึ่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย